

Protokoll

LO-kongressen

2017

LOs 34. ordinære kongress

**Avholdt i perioden 8. – 12. mai 2017
i Oslo Kongressenter Folkets Hus**

Om protokollen

Under konstitueringen, dagsordens pkt. 2, vedtok kongressen forretningsorden. I den delen av vedtaket som angår kongressprotokollen, forretningsordens pkt. 7, heter det:

7. I protokollen føres hvem som har ordet, forslag, avstemminger og vedtak.

Videre fattet kongressen følgende vedtak under dagsordens pkt. 2
Konstituering:

LOs representantskap gis fullmakt til å godkjenne kongressprotokollen.

Kongressen vedtok at de forslag som, etter vedtak i kongressen skulle oversendes en redaksjonskomite, skulle tas inn som egne vedlegg til protokollen. Det gjelder forslag reist under behandling av følgende punkter på dagsorden:

5. LOs egen organisasjon
6. Vedtekter
7. Den faglige og politiske situasjonen
8. Handlingsprogrammet
9. Hovedavtalene

Denne protokollen er i samsvar med kongressens vedtak.

Innholdsfortegnelse

Formiddagsmøte mandag 8. mai	5
1. Dagsordens pkt. 1 Åpning	5
2. Dagsordens pkt. 2 Konstituering	6
2.1. Godkjenning av fullmakter	6
2.2. Godkjenning av innkalling	6
2.3. Godkjenning av dagsorden	6
2.4. Godkjenning av forretningsorden	7
2.5. Valg av dirigenter og sekretærer	9
Ettermiddagsmøte – mandag 8. mai	10
2.6. Valg av valgkomite	10
2.7. Redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter	11
2.8. Redaksjonskomite 1. Handlingsprogram og uttalelser	12
2.9. Redaksjonskomite 2. Handlingsprogram og uttalelser	13
2.10. Godkjenning av kongressprotokollen	14
3. Dagsordens pkt. 3 Beretninger	15
4. Dagsorden pkt. 4 Regnskaper	16
Formiddagsmøte tirsdag 9. mai	18
5. Dagsorden pkt. 8: Handlingsprogrammet	19
Ettermiddagsmøte tirsdag 9. mai	23
Kveldsmøte tirsdag 9. mai	26
Formiddagsmøte onsdag 10. mai	35
6. Dagsordens pkt. 5 LOs egen organisasjon	35
Ettermiddagsmøte onsdag 10. mai	40
7. Dagsorden pkt. 7 – Den faglige og politiske situasjonen	40
Formiddagsmøte torsdag 11. mai	51
8. Dagsordens pkt. 6 Vedtekter	51
9. Dagsorden 9 Hovedavtalene	53
Ettermiddagsmøte torsdag 11. mai	55
10. Dagsorden pkt. 10 Valg	55
Formiddagsmøte fredag 12. mai	60
11. Redaksjonskomiteenes innstillinger	60

11.1. Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter	60
11.2. Innstillingen fra redaksjonskomite 1	68
11.3. Innstillingen fra redaksjonskomite 2	74
Ettermiddagsmøte fredag 12. mai	78
12. Dagsorden pkt. 11 Avslutning	82
Komiteinnstillinger, uttalelser og forslag	83
13. Uttalelser og innstillinger fra redaksjonskomiteene.....	83
13.1. Innstilling fra Redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter	83
13.2. Innstilling fra redaksjonskomite 1	104
13.3. Innstilling fra redaksjonskomite 2	140
13.4. Uttalelse Trygge jobber – nytt flertall.....	193
13.5. Uttalelse Maritim aktivitet – uten sosial dumping.....	196
14. Vedlegg: Forslag reist i kongressen til dagsordens punkter 5, 6, 7, 8 og 9.....	199
14.1. Forslag reist til dagsordens pkt. 5: LOs egen organisasjon .	199
14.2. Forslag reist til dagsordens pkt. 6: Vedtekter	214
14.3. Forslag reist til dagsordens pkt. 7: Den faglige og politiske situasjonen.....	219
14.4. Forslag reist til dagsordens pkt. 8: Handlingsprogrammet...	225
14.5. Forslag reist til dagsordens pkt. 9: Hovedavtalene	288

Formiddagsmøte mandag 8. mai

1. Dagsordens pkt. 1 Åpning

Kongressen åpnet med et kulturelt innslag framført av studenter fra Musikkteaterhøgskolen.

LO-leder Gerd Kristiansen takket alle som medvirket og overrakte blomster.

LO-leder Gerd Kristiansen delte ut LOs Hederspris til tidligere LO-leder Yngve Hågensen.

LO-leder Gerd Kristiansen holdt åpningstalen.

Etter åpningstalen introduserte hun hilsningstalene som holdt hilsningstaler i følgende rekkefølge:

Trond Giske, nestleder AP, på vegne av innenlandske gjester
Sharan Burrow fra ITUC
Katja Lehto-Komulainen fra ETUC
Karl-Petter Thorwaldsson fra LO i Sverige

2. Dagsordens pkt. 2 Konstituering

2.1. Godkjenning av fullmakter

LO-leder Gerd Kristiansen ga ordet til leder av fullmaktskomiteen, Tor-Arne Solbakken.

Tor-Arne Solbakken la fram fullmaktskomiteens innstilling og fremmet forslag om å godkjenne fullmaktene.

LO-leder Gerd Kristiansen tok fullmaktskomiteens innstilling opp til votering.

Vedtak: Fullmaktskomiteens innstilling godkjent.

2.2. Godkjenning av innkalling

LO-leder Gerd Kristiansen tok opp følgende forslag:

Kongressen er innkalt og saksdokumentene er utsendt i henhold til vedtektenes paragraf 4.

Vedtak: LOs 34. ordinære kongress lovlig innkalt.

2.3. Godkjenning av dagsorden

LO-leder Gerd Kristiansen fremmet sekretariatets innstilling til dagsorden:

1. Åpning
2. Konstituering
3. Beretninger
4. Regnskaper
5. LOs egen organisasjon
6. Vedtekter
7. Den faglige og politiske situasjonen
8. Handlingsprogrammet
9. Hovedavtalene
10. Valg
11. Avslutning

Vedtak: Dagsorden godkjent.

LO-leder Gerd Kristiansen ba om at dirigentene fikk fullmakt til å endre dagsordens rekkefølge ved behov.

Vedtak: Dirigentene gis fullmakt til å endre dagsordens rekkefølge.

2.4. Godkjenning av forretningsorden

LO-leder Gerd Kristiansen fremmet sekretariatets innstilling til forretningsorden:

1. Møtets forhandlinger er åpne i den utstrekning Kongressen ikke vedtar noe annet.

Adgangskort for representanter og innbudte utstedes av Sekretariatet. Adgangskort for pressen og tilhørere utstedes av LOs administrasjon.

Adgangskort skal vises på forlangende.

2. Til å lede møtene velges fire ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse.

Til å føre protokoll velges fire sekretærer.

3. Møtene holdes fra kl. 09.00 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00, med mulighet for å holde kveldsmøte når dette er nødvendig.

4. Ingen har rett til å få ordet mer enn to ganger i samme sak. Med unntak av innledningsforedrag, er taletiden sju minutter første gang og tre minutter annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når det er påkrevd, rett til å stille forslag om ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn en gang og høyst et minutt i hver sak.

Ved behandlingen av dagsordens pkt. 7 Den faglige og politiske situasjonen, har dirigentene adgang til å begrense antall talere, dog slik at alle forbund som ønsker det blir representert på talelista.

Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.

5. Forslag må sendes elektronisk eller leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med forslagsstillerens navn, nummer og forbund/fylke. Innsendte forslag anses som opptatt.

Etter at det er satt strek med de inntegnede talere kan ikke nye forslag tas opp.

Forslag som ikke har noen forbindelse med de sakene som er ført opp på dagsorden, kan ikke behandles.

6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfeller foretas elektronisk avstemming. I tilfelle av stemmelikhet er forslaget forkastet.
7. I protokollen føres hvem som har ordet, forslag, avstemming og vedtak.

Følgende hadde ordet:

Representant 281 Steffen Høiland, Rogaland som fremmet følgende forslag:

LO kongressen 2017 anerkjenner det store engasjementet til dagsordens pkt. 7 Den faglig politiske situasjonen. I framtida bør det derfor settes av tilstrekkelig tid til behandlingen av dette punktet, slik at man kan gjennomføre en bred og grundig debatt uten slike restriksjoner som i forretningsordens pkt. 4. Dette forslaget bes oversendt sekretariatet i forbindelse med forberedelse til neste LO kongress

Representant 144, Christian Justnes, Fellesforbundet

LO-leder Gerd Kristiansen foreslo å sende forslaget fra representant 281 Steffen Høiland over til sekretariatet.

Vedtak: Forslaget fra representant 281 Steffen Høiland oversendes sekretariatet.

LO-leder Gerd Kristiansen tok opp forretningsordenen til votering.

Vedtak: Forretningsordenen godkjent.

2.5. Valg av dirigenter og sekretærer

LO-leder Gerd Kristiansen viste til sekretariatets innstilling på dirigenter og sekretærer:

Som dirigenter foreslås

Tor-Arne Solbakken, sekretariatet
Anne Green Nilsen, Fagforbundet
Anne Berit Aker Hansen, NNN
Knut Øygard, Fellesforbundet

Som sekretærer foreslås:

Trude Tinnlund, Sekretariatet
Jahn Cato Bakken, NSF
Renate Swensen, NTL
Trond Finstad, Fagforbundet

LO-leder Gerd Kristiansen tok sekretariatets forslag til dirigenter opp til votering.

Vedtak: Sekretariatets forslag til dirigenter godkjent.

LO-leder Gerd Kristiansen tok sekretariatets forslag til sekretærer opp til votering.

Vedtak: Sekretariatets forslag til sekretærer godkjent.

Kongressen hevet for pause kl. 13.25.

Ettermiddagsmøte – mandag 8. mai

Kongressen satt etter pause kl. 14.45.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Dirigenten takket for tilliten på vegne av dirigentene og sekretærene.

Dirigenten ga ordet til LO-leder Gerd Kristiansen som holdt minnetale. Minnetalen ble avsluttet med ett minutts stillhet.

Dirigenten ga ordet til Magne Svendsen, som ga en kort presentasjon av kongress-appen og iPad-løsningen.

Kongressen fortsatte med behandling av dagsordens pkt. 2 – Konstituering

2.6. Valg av valgkomite

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling vedr. valg av valgkomite og fremmet forslag om å godkjenne en valgkomite bestående av:

Odd Christian Øverland, Sekretariatet, leder
Trine Lise Sundnes, Sekretariatet
John Leirvaag, Sekretariatet
Jan Helge Gulbrandsen, Fagforbundet
Kine Asper, Fellesforbundet
Frode Alfheim, Sekretariatet
Vidar Hennem, EL og IT Forbundet
Anne Elise Hildebrandt, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Marianne Solberg Johnsen, Fellesorganisasjonen
Peter Chr. Lehne, Norsk Manuellterapeutforening
Runa Bolstad Laume, Akershus

Følgende hadde ordet:

Representant 201 Christine Thomassen, Musikernes Fellesorganisasjon som foreslo at valgkomiteen ble utvidet med nestleder i MFO for å kunne snakke Renee Rasmussens sak.

Dirigenten satte sekretariatets innstilling opp mot forslaget fra representant 201 Christine Thomassen

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

2.7. Redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling vedr. redaksjonskomite for organisasjon og vedtekter.

Følgende hadde ordet:

Iselin Blakkestad 262, Handel og Kontor i Norge som fremmet følgende forslag:

Forslag til redaksjonskomiteene
En ung delegat under 35 år inn i hver av redaksjonskomiteene med tale og forslagsrett.

Redaksjonskomité for organisasjon og vedtekter, Michal Jan Warecki (Industri Energi)
Redaksjonskomité 1 handlingsprogram og uttalelser, Christina Beck Jørgensen (Fagforbundet)
Redaksjonskomité 2 handlingsprogram og uttalelser, Tor Andreas Bremnes (Handel og Kontor)

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende:

LOs organisasjonsgjennomgang
LOs vedtekter

Dirigenten refererte sekretariatets forslag til medlemmer av komiteen:

Terje Olsson, Sekretariatet, leder
Roger Heimli, Fagforbundet
Clas Delp, Fellesforbundet
Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge
Asle Reime, Industri Energi
Anita Bush, Norsk Tjenestemannslag

Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund
Ulf Madsen, Forbundet for Ledelse og Teknikk
Christine Thomassen, Musikernes Fellesorganisasjon
Rita Bråten, Norsk Fengsel- og Friomsorgsforbund

Dirigenten satte sekretariatets innstilling opp mot forslaget fra representant 262 Iselin Blakkestad om at Michal Jan Warecki skulle tiltre komiteen.

Vedtak: Sekretariatets innstilling godkjent med tillegg av at Michal Jan Warecki tiltrer komiteen med tale og forslagsrett.

2.8. Redaksjonskomite 1. Handlingsprogram og uttalelser

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling vedr Redaksjonskomite 1.

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende deler av handlingsprogrammet:

Kap. 1. Det store bildet
Kap. 2. Å skape
Kap. 4. Å dele
Kap. 7. Å mestre internasjonaliseringen.

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende uttalelser:

Den fagligpolitiske situasjonen
Internasjonal uttalelse
Uttalelse om Palestina
Næringspolitisk uttalelse
Maritim aktivitet – uten sosial dumping

Dirigenten refererte sekretariatets forslag til medlemmer av komiteen:

Hans-Christian Gabrielsen, Sekretariatet, leder
Renee Rasmussen, Sekretariatet
Jørn Eggum, Sekretariatet

Jan Olav Andersen, Sekretariatet
Jan Egil Pedersen, Sekretariatet
Johnny Hansen, Sekretariatet
Anita Paula Johansen, Norsk Arbeidsmandsforbund
Mette Henriksen Aas, Fagforbundet
Lill-Heidi Bakkerud, Industri Energi
Yngve Carlsen, Norsk Flygerforbund
Tove Elise Frøland, Rogaland

Dirigenten satte sekretariatets innstilling opp mot forslaget fra representant 262 Iselin Blakkestad om at Christina Beck Jørgensen skulle tiltre komiteen.

Vedtak: Sekretariatets innstilling godkjent med tillegg av at Christina Beck Jørgensen tiltrer komiteen med tale og forslagsrett.

2.9. Redaksjonskomite 2. Handlingsprogram og uttalelser

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling vedr Redaksjonskomite 2.

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende deler av handlingsprogrammet:

Kap. 3. Å jobbe
Kap. 5. Å ta vare på
Kap. 6. Å organisere og mobilisere.

Dirigenten viste til sekretariatets innstilling om at komiteen skulle behandle følgende uttalelser:

Tariffpolitisk uttalelse
Pensjon
En sterk offentlig sektor i hele landet
Uttalelse om samferdsel og infrastruktur

Dirigenten refererte sekretariatets forslag til medlemmer av komiteen:

Peggy Hessen Følsvik, Sekretariatet, leder

Are Tomasgard, Sekretariatet
Steinar Krogstad, Sekretariatet
Mimmi Kvisvik, Sekretariatet
Jane Brekklus Sæthre, Sekretariatet
Stein Gulbrandsen, Fagforbundet
Bjørn Mietinen, Handel og Kontor i Norge
Fredrik Oftebro, Norsk Tjenestemannslag
Bjørn Fornes, EL og IT Forbundet
Nina Risinggård, Norsk Transportarbeiderforbund
Gerd Øyahals, Norsk Post- og Kommunikasjonsforbund

Dirigenten satte sekretariatets innstilling opp mot forslaget fra representant 262 Iselin Blakkestad om at Tor Andreas Bremnes skulle tiltre komiteen.

Vedtak: Sekretariatets innstilling godkjent med tillegg av at Tor Andreas Bremnes tiltrer komiteen med tale og forslagsrett.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 207, Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund, søkt om permisjon fra 08.05.2017 kl. 15.30 til 08.05.2017 kl. 17.30

Vedtak: Permisjonssøknaden godkjent.

Dirigenten gikk deretter gjennom noen praktiske opplysninger, og varslet om 3 minutter taletid på sak 8 Handlingsprogrammet.

2.10. Godkjenning av kongressprotokollen

Dirigenten ba om at LOs representantskap gis fullmakt til å godkjenne protokollen fra kongressen.

Vedtak: LOs representantskap gis fullmakt til å godkjenne kongressprotokollen.

3. Dagsordens pkt. 3 Beretninger

Dirigenten viste til de foreliggende beretningene for årene 2013, 2014, 2015 og 2016. Beretningene for 2013, 2014 og 2015 er innstilt overfor kongressen til godkjenning av LOs representantskap. Beretningen for 2016 er innstilt overfor kongressen til godkjenning av sekretariatet.

Følgende hadde ordet:

Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland
Representant 9, Markus Hansen, EL og IT Forbundet
Representant 321 Lars M. Johnsen, Norsk Transportarbeiderforbund
Representant 115, Fredrik Larsson, Fellesforbundet
Representant 151, Kathrine Haugland Martinsen, Fellesorganisasjonen
LO-leder Gerd Kristiansen, sekretariatet
1. sekretær Peggy Anita Hessen Følsvik, sekretariatet, som redegjorde for LOs arbeid i kongressperioden med senter for papirløse og mulighetene for at disse skulle komme i arbeid.

Dirigenten tok beretningen for 2013 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2013 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2014 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2014 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2015 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2015 godkjent.

Dirigenten tok beretningen for 2016 opp til votering:

Vedtak: Beretningen for 2016 godkjent.

Kongressen hevet for pause kl. 16.00.

Kongressen satt etter pause kl. 16.17.

Dirigent: Anne Berit Aker Hansen

4. Dagsorden pkt. 4 Regnskaper

Dirigenten ga ordet til 2. nestleder Hans-Christian Gabrielsen, sekretariatet, som redegjorde for regnskapene årene 2013, 2014, 2015 og 2016.

Kjetil Andersen, Statsautorisert revisor fra EY - refererte revisjonsberetningen.

Kristin Nielsen, leder av kontrollkomiteen - refererte kontrollkomiteens beretning.

Dirigenten tok opp følgende innstillinger fra hhv. sekretariatet og representantskapet:

1. Følgende regnskaper for 2016 godkjennes:
LOs selskap- og konsernregnskap.
Sykelønnsordningens fond
LOs utdanningsfond
2. Følgende regnskaper for 2013, 2014 og 2015 tas til orientering:
LOs selskap- og konsernregnskap.
Sykelønnsordningens fond
LOs utdanningsfond
3. Regnskapene for LOs Opplysnings- og utviklingsfond for årene fra og med 2013 til og med 2016 tas til orientering

Vedtak: Sekretariatets innstilling godkjent.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 125 Atle K. Tranøy, Fellesforbundet, søkt om permisjon 09.05.2017 fra kl.09:00 til 09.05.2017 kl.12:30.

Representant 28 Kristine Bjella Stavn, Fagforbundet, søkt om permisjon fra 09.05.2017 kl.08.00 til 09.05.2017 kl.18.00

Representant 312 Frode Alfheim, Sekretariatet, søkt om permisjon fra 09.05.2017 kl.18.00 til 09.05.2017 kl.20.00

Representant 313 Jan-Egil Pedersen, Sekretariatet, søkt om permisjon fra 11.05.2017 kl.09.50 til 11.05.2017 kl.11.30.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Dirigenten minnet om blueskonserten kl. 17.30 i Auditoriet, med bluesartist Trond Ytterbø og bandet Resiliens.

LO-leder Gerd Kristiansen kom med en sterk oppfordring til delegatene om å besøke konserten.

Kongressen hevet for dagen kl. 16.56.

Formiddagsmøte tirsdag 9. mai

Kongressen satt kl. 09.00.

Dirigent Tor- Arne Solbakken.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 262 Iselin Blakkestad, Handel og Kontor i Norge, permisjon fra 09.05.2017 kl.09.00 til 09.05.2017 kl.10.00.

Vedtak: Permisjonssøknaden godkjent.

Dirigenten takket de ansvarlige for utstillingen i foajeen, Rita Engedalen fra NIA, Sølvi Bennett fra ArbArk og Øystein Kjørstad Fjeldbo med blomsteroverrekkelse.

Dirigenten oppfordret alle til å besøke utstillingen og stands fra arbeiderbevegelsens organisasjoner og foretak i Servicetorget.

Dirigenten ga ordet til LO- leder Gerd Kristiansen, som introduserte følgende hilsningstalere:

Audun Lysbakken SV
Shaher Saed PGFTU

Audun Lysbakken SV og Shaher Saed PGFTU holdt hilsningstaler.

5. Dagsordenen pkt. 8: Handlingsprogrammet

Dirigenten redegjorde for at følgende dokumenter skal behandles under dette punktet på dagsordenen:

Dokument 8 – 1 innkomne forslag nr. 8000 til 8600
Dokument 8 – 2 innkomne forslag nr. 8601 til 9569
Dokument 8 – 3 sekretariatets innstilling til nytt handlingsprogram
Dokument 8 – 4 innkomne forslag og sekretariatets innstilling til bevilgninger, og følgende uttalelser:

- Næringspolitisk uttalelse
- Maritim aktivitet – uten sosial dumping
- Tariffpolitisk uttalelse
- Pensjonspolitisk uttalelse
- Et seriøst arbeidsliv
- Uttalelse om samferdsel
- En sterk offentlig sektor i hele landet
- Internasjonal uttalelse
- Uttalelse om Palestina

Dirigenten informerte om at temaheftet om kompetanse, «Lære for livet. Lære for arbeidslivet» kun er til informasjon og inspirasjon og at det ikke skal realitetsbehandles.

Dirigenten minnet om at alle som ønsker ordet må gjøre dette elektronisk og at forslag til dette punktet må angi kapittel eller uttalelse det fremmes forslag til. Forslag som ønskes gjenopptatt må skrives i sin helhet og referere til linjenummer i sekretariatets innstilling og ikke i debattheftet.

Dirigenten foreslo følgende behandling av dagsordens pkt. 8 Handlingsprogrammet og uttalelsene:

- Først debatt
- Forslagene oversendes enten til en redaksjonskomite, eller til sekretariatet
- Dersom det er hensiktsmessig kan prinsippavgjørelser foretas i salen før oversendelse til redaksjonskomite.

- Innstilling fra redaksjonskomiteene er forslag til program og uttalelser med eventuelle dissenser og ikke innstillinger til hvert enkelt forslag.
- Program og uttalelser tas opp til votering. Det gis anledning til å opprettholde forslag og få disse votert over.
- Det voteres ikke over hvert enkelt oversendt forslag.

Vedtak: Dirigentens forslag til behandling av handlingsprogrammet og uttalelsene godkjent.

Dirigenten foreslo 3 minutters taletid første gang og 1 minutters taletid annen gang.

Vedtak: 3 minutters taletid første gang og 1 minutters taletid annen gang.

Dirigenten ga ordet til hhv. LOs 2. nestleder Hans- Christian Gabrielsen, sekretariatet og LOs 1. sekretær Peggy Hessen Følsvik, sekretariatet som innledere til dagsordens pkt. 8, og oppfordret samtidig de som ønsket ordet til å tegne seg under innledningene.

Etter innledningene ba dirigenten ba om fullmakt til å endre talerlisten slik at valgkomiteen har mulighet til å møtes samlet.

Vedtak: Dirigenten gis fullmakt til å endre talerlisten, slik at valgkomiteen har mulighet til å møtes samlet.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 258, Joachim Walltin 258, Norske Idrettsutøvers Sentralorganisasjon, permisjon fra 09.05-2017 kl.19:30 til 09.05.2017 kl.22:00.

Representant 91, Hallfrid Kristoffersen 91, Fagforbundet, permisjon fra 11.05.2017 kl.13:00 til 11.05.2017 kl.16:00.

Representant 90, Svein Kristiansen, Fagforbundet, permisjon fra 12.05.2017 kl.09:00 til 12.05.2017 kl.16:00.

Representant 194, Hanne Renate Garli, Industri Energi, permisjon fra 12.05.2017 kl.09:00 til 12.05.2017 kl.17:00.

Dirigent refererte til at det var søkt om mulighet til å innkalle vararepresentant for delegat 194 hvis permisjonen ble godkjent.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Det innkalles vararepresentant for representant 194 Hanne Renate fra og med 12.05.2017 kl.09:00 til 12.05.2017 kl.17:00.

Kongressen hevet for pause kl. 10.40.

Kongressen satt etter pause kl. 11:15.

Dirigent Knut Øygard

Dirigenten informerte om at det vil bli foreslått å sette strek etter lunsj.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 93, Hanne Kristin Nordby, Fagforbundet, fra 12.05.2017 kl.15:00 til 12.05.2017 kl.17:00.

Representant 231, Hans Fredrik Danielsen, Norsk Post og Kommunikasjonsforbund, fra 09.05.2017 kl.11:30 til 09.05.2017 kl.13:00.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Dirigenten åpnet for debatten til dagsordens pkt. 8. Følgende hadde ordet. (Alle for første gang til dagsordens pkt. 8):

Representant 311, Trine Lise Sundnes, Sekretariatet

Representant 263, Roy Pedersen, Oslo

Representant 134, Kine Asper, Fellesforbundet

Representant 56, Hilde Kristin Bernhardsen, Fagforbundet

Representant 196, Eirik Birkeland, Industri Energi

Representant 55, Kim Håkon Pedersen, Fagforbundet

Representant 133, Per Skau, Fellesforbundet

Representant 309, Jørn Eggum, Sekretariatet

Representant 288, Sara Bell, Hordaland

Representant 99, Torild Holmedal, Fagforbundet

Representant 48, Arnt Jostein Silseth, Fagforbundet

Representant 246, Pål Kjærstad, Norsk Tjenestemannslag

Representant 100, Tarjei Leistad, Fagforbundet

Representant 310, Steinar Krogstad, Sekretariatet
Representant 264, Natalia Zubillaga, Oslo
Representant 265, Vidar Evje, Oslo
Representant 250, Øyvind Bakke Reier, Norsk Tjenestemannslag
Representant 30, Helene Harsvik Skeibrok, Fagforbundet
Representant 135, Hege Skulstad Espe, Fellesforbundet
Representant 53, Line Tollefsen, Fagforbundet
Representant 201, Christine Thomassen, Musikernes Fellesorganisasjon
Representant 224, Ann Elise Hildebrandt, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 66, Kurt Rønning, Fagforbundet
Representant 200, Anders Hovind, Musikernes Fellesorganisasjon
Representant 59, Christina Beck Jørgensen, Fagforbundet
Representant 54, Tore Andre Jacobsen, Fagforbundet
Representant 106, Roar Abrahamsen, Fellesforbundet
Representant 226, Roar Ellingvåg, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 77, Ronny Bekken Larsen, Fagforbundet
Representant 36, Tore Nygaard, Fagforbundet
Representant 287, Fauzia Hussain-Wiik, Hordaland
Representant 22, Oddbjørg Strømme, Fagforbundet
Representant 193, Ørjan Normann, Industri Energi
Representant 161, Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge

Kongressen hevet for lunsj kl. 13.02.

Ettermiddagsmøte tirsdag 9. mai

Kongressen satt etter lunsj kl. 15.00.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Allsang. Forsanger var delegat Liv Runesdatter.

Kongressen fortsatte med behandling av dagsordens pkt. 8 – Handlingsprogrammet

Dirigenten spurte om alle som ønsket å fremme forslag hadde gjort det, kongressen bekreftet dette.

Dirigenten foreslo å sette strek.

Vedtak: Strek satt til dagsordens pkt. 8 Handlingsprogrammet.

Dirigenten opplyste om at det var fremmet 360 forslag under debatten til dagsordens pkt. 8 før strek ble satt. Dirigenten viste til at forslagene skal vedlegges protokollen i eget vedlegg.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte. Følgende hadde ordet (alle for første gang til dagsordens pkt. 8):

Representant 50, Gunn Elin Flakne, Fagforbundet
Representant 199, Liv Runesdatter, Musikernes Fellesorganisasjon
Representant 198, Michal Jan Warecki, Industri Energi
Representant 85, Ørjan Myrmel, Fagforbundet
Representant 72, Per Jarle Valvatne, Fagforbundet
Representant 42, Synnøve Haugland, Fagforbundet
Representant 225, Lars Olav Iversen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 180, Ingunn Gjerstad, Handel og Kontor i Norge
Representant 147, Grethe Kvist, Fellesorganisasjonen
Representant 41, Trond Helland, Fagforbundet
Representant 144, Christian Justes, Fellesforbundet
Representant 170, Bjørn Skogen, Handel og Kontor i Norge
Representant 145, Olav Neerland, Fellesorganisasjonen
Representant 184, Terje Valskår, Industri Energi
Representant 9, Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Representant 104, Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet
Representant 60, Mats Monsen, Fagforbundet
Representant 278, Wenche Jansen Tveitan, Telemark
Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland
Representant 149, Jorunn Kjerkol, Fellesorganisasjonen
Representant 120, Bjørn Inge Fossmo, Fellesforbundet
Representant 71, Svein Morten Sørensen, Fagforbundet
Representant 248, Tom Rune Klemetsen, Norsk Tjenestemannslag
Representant 172, John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge
Representant 19, Mette Henriksen Aas, Fagforbundet
Representant 267, Erik Hagen, Oslo
Representant 272, Størk Hansen, Oppland

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 201 Christine Thomassen, Musikernes fellesorganisasjon, fra 09.05.2017 kl.17:40 til 09.05.2017 kl.19:40.

Representant 200 Anders Hovind, Musikernes fellesorganisasjon, fra 09.05.2017 kl.17:40 til 09.05.2017 kl.19:40.

Representant 218 Janina Hortman, Norsk Jernbaneforbund, fra 10.05.2017 kl.13:30 til 10.05.2017 kl.16:30.

Representant 260 Geir Allan Stava, Skolenes Landsforbund, fra 12.09.05.2017 kl.15:00 til 13.05.2017 kl.17:30.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte. Følgende hadde ordet (alle for første gang til dagsordens pkt. 8):

Representant 24, Bente Stokker Knutsen, Fagforbundet
Representant 10, Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet
Representant 313, Jan-Egil Pedersen, Sekretariatet
Representant 277, Alexander Lien, Telemark
Representant 11, Bjørnar Dahle, EL og IT Forbundet
Representant 328, Anne Finborud, Sekretariatet
Representant 117, Joachim Espe, Fellesforbundet
Representant 320, Mimmi Kvisvik, Sekretariatet
Representant 266, Janne Hegna, Oslo
Representant 276, Lene-Britt Johannesen, Vestfold
Representant 4, Bjørn Einar Fornes, EL og IT Forbundet
Representant 241, Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Representant 227, Yngve Hansen, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 294, Heidi Olsen, Sør-Trøndelag
Representant 18, Raymond Turøy, Fagforbundet
Representant 285, Atle Rasmussen, Hordaland
Representant 146, Rita Cecilie Skinstad-Bermingrud,
Fellesorganisasjonen
Representant 26, Astrid Tjellaug, Fagforbundet
Representant 34, Rune Mathiassen, Fagforbundet
Representant 197, Maren Marie Wilhelmsen, Industri Energi
Representant 111, Svein Erik Veie, Fellesforbundet
Representant 160, Bjørn Mietinen, Handel og Kontor i Norge
Representant 107, Mads Wiik Kleven, Fellesforbundet
Representant 261, Per Øistein Kivijärvi, Østfold
Representant 306, Jan Olav Andersen, Sekretariatet
Representant 82, Jon-Inge Hagebakken, Fagforbundet
Representant 243, Gudrun Høverstad, Norsk Tjenestemannslag
Representant 268, Runa Bolstad Laume, Akershus

Dirigenten informerte om at systemet for å tegne seg på talerlisten til
dagsordens pkt. 7, den faglig politiske situasjonen, vil bli åpnet etter
middagspausen kl. 19.30. Den muligheten vil stenges kl. 21.00.

Kongressen hadde ingen innvendinger til det.

Når det er klart hvor mange som ønsker ordet til dagsordens pkt. 7, vil
dirigenten drøfte behovet for reduksjon av talerlista med kongressen.

Kongressen hevet for middagspause kl. 18.00.

Kveldsmøte tirsdag 9. mai

Kongressen satt etter middagspauze kl. 19.30.

Dirigent: Tor- Arne Solbakken

Møtet startet med kulturinnslag ved Oslo Fagottkor.

LO-sekretær Are Tomasgard, sekretariatet, fikk ordet og delte ut LOs likestillingspris for til Kadra Yusuf.

Kadra Yusuf takket for prisen.

Kongressen fortsatte med behandling av dagsordens pkt. 8 – Handlingsprogrammet

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte. Følgende hadde ordet (alle for første gang til dagsordens pkt. 8):

Representant 81, Ann-Merethe Larsos Kristensen, Fagforbundet
Representant 220, Rolf Juul Ringdal, Norsk Manuelltrapeutforening
Representant 283, Tove Elise Frøland, Rogaland
Representant 192, Cay Nordhaug, Industri Energi
Representant 127, Gunnar Holm, Fellesforbundet
Representant 249, Synnøve Bakken, Norsk Tjenestemannslag
Representant 247, Renate Swensen, Norsk Tjenestemannslag
Representant 299, Berit Rustad, Troms
Representant 116, Magne A. Glimdal, Fellesforbundet
Representant 282, Cathrine Hauff Nordvall, Rogaland
Representant 242, Carl Marius Michelsen, Norsk Tjenestemannslag
Representant 240, Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag
Representant 292, Alf Roar Slind, Sør-Trøndelag
Representant 148, Ingunn Strand Johansen, Fellesorganisasjonen
Representant 194, Hanne Renate Garli, Industri Energi
Representant 150, Marit Selfors Isaksen, Fellesorganisasjonen
Representant 176, Roy Jonskås, Handel og Kontor i Norge
Representant 194, Hanne Renate Garli, Industri Energi
Representant 150, Marit Selfors Isaksen, Fellesorganisasjonen
Representant 109, Bjørn Sigurd Svingen, Fellesforbundet
Representant 176, Roy Jonskås, Handel og Kontor i Norge

Dirigenten foreslo å sette strek for muligheten til å tegne seg på talerlisten til dagsordens pkt. 7 - Den faglige og politiske situasjonen.

Vedtak: Strek er satt for talerlisten til dagsordens pkt. 7 - Den faglige og politiske situasjonen.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte. Følgende hadde ordet (alle for første gang til dagsordens pkt. 8):

Representant 187, Barbro Tverfjell Auestad, Industri Energi
Representant 228, Ann Kristin Kvaløsum, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 103, Julie Wilhelmsen, Fellesforbundet
Representant 94, Ole Gustav Haavold, Fagforbundet
Representant 259, Terje Moen, Skolenes Landsforbund
Representant 152, Irmelin Sangolt Tjelflaat, Fellesorganisasjonen
Representant 175, Monika Østgård, Handel og Kontor i Norge
Representant 239, Anita Busch, Norsk Tjenestemannslag
Representant 45, Ralf Einar Johannessen, Fagforbundet
Representant 93, Hanne Kristin Nordby, Fagforbundet
Representant 141, Børge Henrik Ånesen, Fellesforbundet
Representant 251, Terje R. F. Samuelsen, Norsk
Transportarbeiderforbund
Representant 244, Sven Ivar Skodjevåg, Norsk Tjenestemannslag
Representant 12, Svenn Åge Johnsen, EL og IT Forbundet
Representant 20, Stein Guldbrandsen, Fagforbundet
Representant 164, Tor Andreas Bremnes, Handel og Kontor i Norge
Representant 137, Richard Storevik, Fellesforbundet
Representant 284, Emma Watne, Rogaland
Representant 13, Esben Smistad, EL og IT Forbundet
Representant 5, Monica Derbakk, EL og IT Forbundet

Dirigenten opplyste at det bare er rom for 36 talere til dagsordens pkt. 7 - Den faglige og politiske situasjonen. Dirigenten fremmet derfor følgende forslag:

- Alle 2. gangs talere slettes.
- Fylkesdelegasjonene fra Oslo og Rogaland må velge en taler fra hvert fylke (da de har flere inntegnede talere).

- FLT, EL og IT, NAF, HK, Transport og NNN må velge 2 talere (da de har flere inntegnede):
- Fagforbundet og Fellesforbundet må velge 3 talere.

Vedtak: Dirigentens forslag til fordeling av taletid godkjent.

Følgende hadde ordet til forretningsorden:

Representant 295 Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag

Kongressen hevet for pause kl. 22.03.

Kongressen satt etter pause kl. 22.20.

Dirigent Tor- Arne Solbakken

Dirigenten informerte om at representant 40, Liv Else Kallhovd, har fravær grunnet sykdom fra kl. 22:03.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 219, Elin Roverudseter, Kabinansattes forbund, fra 09.05.2017 kl. 22:00 til 10.05.2017 kl. 09:00.

Representant 250, Øyvind Bakke Reier, Norsk Tjenestemannslag, fra 10.05.2017 kl. 13:00 til 10.05.2017 kl. 22:00.

Følgende hadde ordet til forretningsorden:

Representant 161 Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte. Følgende hadde ordet (alle for første gang til dagsordens pkt. 8):

Representant 44, Ellen Aase Opedal, Fagforbundet

Representant 151, Kathrine Haugland Martinsen, Fellesorganisasjonen

Representant 128, Cecilie Søllesvik, Fellesforbundet

Representant 38, Venke Anny Nes, Fagforbundet

Representant 213, Frank Toks, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 173, Kenneth Mørk, Handel og Kontor i Norge
Representant 257, Inge Vidar Lone, Norsk Transportarbeiderforbund
Representant 131, Alexandra Furunes, Fellesforbundet
Representant 17, Roger Haga Heimli, Fagforbundet
Representant 113, Arild Håvik, Fellesforbundet
Representant 158, Edith Synnøve Bjerkan, Forbundet for Ledelse og
Teknikk
Representant 237, Kjersti Barsok, Norsk Tjenestemannslag
Representant 46, Anne Kristin Førde, Fagforbundet
Representant 271, Camilla Skarvang Karlsen, Hedmark
Representant 238, Fredrik Oftebro, Norsk Tjenestemannslag
Representant 129, Kristin Mulleng Sezer, Fellesforbundet
Representant 115, Fredrik Larsson, Fellesforbundet
Representant 202, Odd-Einar Eilertsen, Norges Offiserforbund
Representant 154, Ulf Madsen, Forbundet for Ledelse og Teknikk
Representant 203, Pål Brede Nygaard, Norges Offiserforbund
Representant 289, Ann-Kristin Nygård, Sogn og Fjordane
Representant 157, Merete Øiestad Jonas, Forbundet for Ledelse og
Teknikk
Representant 223, Jarle Wilhelmsen, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 8, Kristine Wendt, EL og IT Forbundet
Representant 245, Sahar Azari, Norsk Tjenestemannslag
Representant 253, Thomas Alexander N. Jørgensen, Norsk
Transportarbeiderforbund
Representant 295, Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag
Representant 190, Arild Berntsen, Industri Energi
Representant 179, Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge
Representant 156, Bjørn Nedreaas, Forbundet for Ledelse og Teknikk
Representant 159, Ragnhild Hamborg Aufles, Forbundet for Ledelse og
Teknikk
Representant 1, Tore Sjølie, Arbeiderbevegelsens Presseforbund
Representant 208, Jhonny Morten Bakken, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 6, Svein Raa Davidsen, EL og IT Forbundet
Representant 136, Knut Øygard, Fellesforbundet
Representant 186, Asle Reime, Industri Energi
Representant 195, Morten Ødegård, Industri Energi
Representant 307, Mette Nord, Sekretariatet
Representant 163, Jonny Meland, Handel og Kontor i Norge
Representant 207, Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 210, Christian Heinecke, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 174, Knut Arne Vassdokken, Handel og Kontor i Norge

Representant 327, Torbjørn Bongo, Sekretariatet
Representant 204, Helge Haukeland, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 321, Lars M. Johnsen, Sekretariatet
Representant 209, Arne Presterud, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 155, Arnstein Aasestrand, Forbundet for Ledelse og
Teknikk
Representant 142, Merethe Solberg, Fellesforbundet
Representant 114, Endre Lie, Fellesforbundet
Representant 167, Elin Løset Vie, Handel og Kontor i Norge
Representant 125, Atle K. Tranøy, Fellesforbundet
Representant 177, Turid Sundsetvik, Handel og Kontor i Norge
Representant 300, Kristoffer Tandberg, Kristoffer Tandberg Finnmark
Representant 70, Ingunn Reistad Jacobsen, Fagforbundet
Representant 14, Sissel M Skoghaug, Fagforbundet
Representant 312, Frode Alfheim, Sekretariatet
Representant 236, Erina Bryn Kjær, Norsk Sjømannsforbund

Debatten til dagsordens pkt. 8 fortsatte med talere som alle hadde ordet for annen gang:

Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland
Representant 267, Erik Hagen, Oslo
Representant 117, Joachim Espe, Fellesforbundet
Representant 179, Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge
Representant 9, Markus Hansen, EL og IT Forbundet
Representant 59, Christina Beck Jørgensen, Fagforbundet
Representant 10, Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet
Representant 145, Olav Neerland, Fellesorganisasjonen
Representant 295, Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag
Representant 135, Hege Skulstad Espe, Fellesforbundet
Representant 99, Torild Holmedal, Fagforbundet
Representant 6, Svein Raa Davidsen, EL og IT Forbundet

Dirigenten konstaterte at debatten til dagsordens pkt. 8 var avsluttet.

Dirigenten foreslo følgende behandling og voteringer:

- Det voteres først over forslag som skal oversendes sekretariatet
- Så voteres det over uttalelsen «Maritim aktivitet uten sosial dumping»

- Så voterer det over forslag til nye kapitler i handlingsprogrammet
- Så voterer det over forslag som skal oversendes redaksjonskomiteene
- Så voterer det over bevilgninger

Vedtak: Forslag til behandling og voteringer godkjent.

Dirigenten foreslo følgende forslag oversendt sekretariatet:

Forslag 8585 APF – momsfrigjøring for fagpressen

Forslag 8714 IE – Arbeidsmiljøkriminalitet

Forslag 8715 Rogaland, 8716 EL og IT Forbundet, 8717 Sør-Trøndelag og 8718 SL – Kollektiv søksmålsrett

Forslag 8772 IE – Oppdrag i andre land

Forslag 8911 EL og IT Forbundet, 8912 Møre og Romsdal og 212

Vedtak: Forslag 8585, 8714, 8715, 8716, 8717, 8718, 8772, 8911, 8912 og 212 oversendes sekretariatet.

Dirigenten tok uttalelsen «Maritim aktivitet uten sosial dumping» opp til votering, dagsordens pkt. 8 del 4 forslag 9604.

Vedtak: Uttalelsen «Maritim aktivitet uten sosial dumping» enstemmig vedtatt.

Dirigenten satte sekretariatets innstilling opp mot forslaget om nytt kapittel «Å lære».

Vedtak: Nytt kapittel «Å lære» vedtatt med stort flertall.

Dirigenten satte sekretariatets innstilling opp mot forslaget om nytt kapittel «Ung».

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten foreslo at forslag om nytt kapittel «Å lære», forslagene 226, 160, 135, 128 og forslag 221 om ny uttalelse om seksuell trakassering skulle oversendes redaksjonskomite 2.

Vedtak: Nytt kapittel «Å lære», forslagene 226, 160, 135, 128 og forslag 221 om ny uttalelse om seksuell trakassering oversendes redaksjonskomite 2.

Følgende hadde ordet til forretningsorden:

Representant 198, Michal Jan Warecki, Industri Energi, som ba om elektronisk votering på forslaget om nytt kapittel «Ung».

Dirigenten fastslo at forslaget var ferdig behandlet.

Dirigenten tok opp sekretariatets forslag til kongressbevilgninger, forslag 9608.

Dirigenten satte forslag 373 fra 281 Steffen Høiland, Fellesforbundet om å øke den årlige bevilgningen økning til Arbeiderbevegelsens rus og sosialpolitiske forbund til kr 150 000 pr. år opp mot sekretariatets innstilling på kr 110 000 pr. år.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten foreslo å votere samlet over de som ikke har fått endringsforslag. Det gjelder:

- Norsk Sangerforbund kr 110 00 pr. år
- Norges Bedriftsidrettsforbund kr 110 000,- pr. år
- Norsk Pensjonistforbund kr 110 000,- pr. år
- Res Publica kr 200 000,- pr. år

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp følgende endringsforslag som var fremmet mot sekretariatets innstilling om bevilgning til Manifest:

- Forslag 183 om bevilgning på kr 2 000 000
- Forslag 47 om bevilgning på kr 500 000.
- Forslag 85 om bevilgning på kr 500 000.

Dirigenten satte sekretariatets innstilling om en bevilgning på kr 200 000,- pr. år opp mot forslag 183.

Vedtak: Forslag 183 falt.

Dirigenten satte sekretariatets innstilling på kr 200 000 pr. år opp mot likelydende forslag 47 og 85 om en årlig bevilgning på kr 500 000 til Manifest. Voteringen ble gjennomført elektronisk.

Det ble avgitt 153 stemmer for sekretariatets innstilling.

Det ble avgitt 156 stemmer for forslagene 47 og 85.

Tre representanter avga ikke stemme.

Ingen stemmer var blanke.

Vedtak: Det gis en årlig bevilgning på kr 500 000 til Manifest.

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling om å fastsette den årlige kontingenten «Internasjonalt faglig solidaritet» til kr 900 000.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp sekretariatets innstilling om å bevilge følgende organisasjoner følgende beløp (ikke årlige bevilgninger):

Norsk Folkehjelp kr 250 000,-

Nei til atomvåpen kr 100 000,-

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp til votering forslag 320 fra representant 9 Markus Hansen, EL og IT Forbundet, om å bevilge kr 100 000 til havnearbeidernes solidaritetsfond.

Vedtak: Det bevilges kr 100 000 til Havnearbeidernes solidaritetsfond.

Dirigenten tok opp til votering forslag 100 fra representant 197 Maren Marie Wilhelmsen, IE om å bevilge kr 100 000 pr. år til «Publish what you pay».

Vedtak: Forslag 100 oppnådde ikke flertall og var forkastet.

Dirigenten tok opp til votering forslag 270 fra representant 6 Svein Raa Davidsen, EL og IT Forbundet, om å bevilge kr 100 000,- til ARMH.

Vedtak: Forslag 270 oppnådde ikke flertall og var forkastet.

Dirigenten takket for en lang og engasjert debatt.

Kongressen hevet kl. 01.45.

Formiddagsmøte onsdag 10. mai

Møtet satt kl. 09.02.

Dirigent: Knut Øygaard

Allsang ledet av Liv Runesdatter.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknad:

Representant 88 Anne Green Nilsen, Fagforbundet fra 10.05.2017 kl. 17:30 til 10.05.2017 kl. 18:00.

Representant 113 Arild Håvik, Fellesforbundet, fra 10.05.2017 kl. 15:00 til 10.05.2017 kl. 16:30.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Dirigenten oppfordret forbundene til å følge opp den behandlingsformen som kongressen gav sin tilslutning til om redusering av antall talere til dagsordens pkt. 7.

Dirigenten informerte om at det som i går ble oversendt redaksjonskomiteene 1 og 2 var lagt på iPadene under dagsorden pkt. 8.

6. Dagsordens pkt. 5 LOs egen organisasjon

Dirigenten oppfordret de som ønsket ordet til debatt til å tegne seg på talerlisten under innledningen.

Dirigent foreslo 3 min taletid første gang, og 1 min annen gang.

Vedtak: 3 minutt taletid første gang og 1 minutt annen gang.

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olav Olsson, sekretariatet, som innledet til dagsorden punkt 5 LOs egen organisasjon.

Følgende hadde ordet:

Representant 172, John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Dirigenten foreslo å sette strek settes etter neste taler.

Debatten til dagsordens pkt. 5 fortsatte med følgende taler som hadde ordet for første gang:

Representant 260, Geir Allan Stava, Skolenes Landsforbund

Dirigenten fremmet forslag om å sette strek ved de inntegnede talere.

Vedtak: Strek satt til dagsordens punkt 5 LOs egen organisasjon.

Debatten til dagsordens pkt. 5 fortsatte med følgende talere (alle hadde ordet for første gang):

Representant 262, Iselin Blakkestad, Østfold

Representant 272, Størk Hansen, Oppland

Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland

Representant 23, Tore-Leif Gundersen, Fagforbundet

Representant 263, Roy Pedersen, Oslo

Representant 39, Roy Bjarne Gyberg, Fagforbundet

Representant 176, Roy Jonskås, Handel og Kontor i Norge

Representant 276, Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Representant 264, Natalia Zubillaga, Oslo

Representant 31, Svend Morten Voldsrud, Fagforbundet

Representant 170, Bjørn Skogen, Handel og Kontor i Norge

Representant 245, Sahar Azari, Norsk Tjenestemannslag

Representant 173, Kenneth Mørk, Handel og Kontor i Norge

Representant 132, Clas Haarek Delp, Fellesforbundet

Representant 293, Astrid Reistad, Sør-Trøndelag

Representant 141, Børge Henrik Ånesen, Fellesforbundet

Representant 241, Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Representant 292, Alf Roar Slind, Sør-Trøndelag

Representant 11, Bjørnar Dahle, EL og IT Forbundet

Representant 198, Michal Jan Warecki, Industri Energi

Representant 237, Kjersti Barsok, Norsk Tjenestemannslag

Representant 284, Emma Watne, Rogaland

Representant 286, Mohamed Kallel, Hordaland

Representant 250, Øyvind Bakke Reier, Norsk Tjenestemannslag

Representant 145, Olav Neerland, Fellesorganisasjonen

Representant 278, Wenche Jansen Tveitan, Telemark
Representant 197, Maren Marie Wilhelmsen, Industri Energi
Representant 128, Cecilie Søllesvik, Fellesforbundet
Representant 10, Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet
Representant 261, Per Øistein Kivijärvi, Østfold
Representant 148, Ingunn Strand Johansen, Fellesorganisasjonen
Representant 269, Per Harald Refsdal, Akershus
Representant 186, Asle Reime, Industri Energi
Representant 223, Jarle Wilhelmsen, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 48, Arnt Jostein Silseth, Fagforbundet
Representant 127, Gunnar Holm, Fellesforbundet
Representant 291, Bjørn Ytrestøyl, Møre og Romsdal
Representant 277, Alexander Lien, Telemark
Representant 161, Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge
Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland
Representant 276, Lene-Britt Johannesen, Vestfold
Representant 173, Kenneth Mørk, Handel og Kontor i Norge

Dirigenten konstaterte at debatten var avsluttet.

Dirigenten foreslo at samtlige 40 innkomne forslag til saken skulle oversendes redaksjonskomiteen.

Vedtak: Forslagene oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Dirigenten foreslo videre at følgende forslag oversendes Sekretariatet:

Fylkesstyret og fylkeskonferansene

5003 Telemark	s2/3
5004 Fagforbundet	s 4
5005 Østfold	s 4/5
5006 Vestfold	s 5/6/7
5007 Nord-Trøndelag	s7/8
5008 Nord-Trøndelag	s8/9
5009 Fagforbundet	s 9
5010 EL og IT Forbundet	s 9
5018 Akershus	s 11

Vedtak: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Dirigenten foreslo at følgende forslag oversendes Sekretariatet:

LO Stats rolle

5020 Fagforbundet s 12

Vedtak: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Dirigenten foreslo at følgende forslag oversendes Sekretariatet:

Selvstendig næringsdrivende

5021 IE s 12

5022 IE s 12

Vedtak: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Dirigenten foreslo at følgende forslag oversendes Sekretariatet:

Studentmedlemskapet

5033 Telemark s 16

5035 Fagforbundet s 16/17

Vedtak: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Dirigenten foreslo at følgende forslag oversendes Sekretariatet:

Y-nemdene

5063 Fagforbundet s 26

Vedtak: Forslaget oversendes Sekretariatet.

Dirigenten foreslo at følgende forslag oversendes Sekretariatet:

Tillitsvalgte

5071 NTL s 29

5072 EL og IT s 29/30

Vedtak: Forslagene oversendes Sekretariatet.

Dirigenten konstaterte at behandlingen av dagsorden pkt.5 var avsluttet.

Følgende permisjonssøknader ble behandlet:

Representant 259, Terje Moen, Skolenes Landsforbund, fra 12.05.2017 kl.15:00 til 12.05.2017 kl.18:00.

Representant 169, Anne Svendsvoll, Handel og Kontor i Norge, fra 12.05.2017 kl.10:00 til 12.05.2017 kl.17:00.

Vedtak: Permisjonssøknadene ble godkjent.

Kongressen hevet for lunsj kl. 12.02.

Ettermiddagsmøte onsdag 10. mai

Kongressen satt kl. 14.00.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Dirigenten introduserte Framfylkingen, representert ved Akerselva kultur - og teaterlag, som hadde kulturelt innslag.

LO-leder Gerd Kristiansen takket Framfylkingen.

7. Dagsorden pkt. 7 – Den faglige og politiske situasjonen

Dirigenten viste til at under dette punktet på dagsorden behandles følgende kongressdokumenter:

- Dokument 7.1 Den faglige politiske situasjonen - forslag og innstillinger
- Dokument 7.2 Uttalelsen om den faglige politiske situasjonen (forslag 7100) og LOs medlemsdebatt (forslag 7101)

Dirigenten informerte om hvor pdf-dokumentet med den komplette talerlisten til pkt. 7 ligger i systemet. Hun informerte videre om at strek var opphevet på dette punktet kun for innsending av forslag.

Dirigenten ga ordet til LO leder Gerd Kristiansen som innledet til debatt på dagsordens pkt. 7 Den faglige politiske situasjonen.

Dirigenten ga ordet til Arbeiderpartiets leder, Jonas Gahr Støre, som innledet til debatt på dagsordens pkt. 7 Den faglige politiske situasjonen.

Følgende permisjonssøknad ble behandlet:

Representant 36 Tore Nygaard, Fagforbundet, som søkte om permisjon fra 10.05.2017 kl.15:00 til 10.05.2017 kl.18:00.

Vedtak: Permisjonssøknaden godkjent.

Dirigenten foreslo å sette strek for innsending av forslag til pkt. 7.

Vedtak: Det settes strek for innsending av forslag til dagsordens pkt. 7 Den faglige og politiske situasjonen.

Kongressen hevet for pause kl. 15.14.

Kongressen satt etter pause kl. 15.39.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Dirigenten åpnet for debatt til dagsordens pkt. 7. Følgende hadde ordet (alle for første gang til dagsordens pkt. 7):

Representant 325, Johnny Hansen, Sekretariatet
Representant 215, Yngve Carlsen, Norsk Flygerforbund
Representant 324, Jane Brekkhus Sæthre, Sekretariatet
Representant 320, Mimmi Kvisvik, Sekretariatet
Representant 161, Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge
Representant 306, Jan Olav Andersen, Sekretariatet
Representant 313, Jan-Egil Pedersen, Sekretariatet
Representant 17, Roger Haga Heimli, Fagforbundet
Representant 201, Christine Thomassen, Musikernes Fellesorganisasjon
Representant 265, Vidar Evje, Oslo
Representant 322, Jonny Simmenes, Sekretariatet
Representant 188, Kjell Vestly, Industri Energi
Representant 140, Inger-Kristin Byberg, Fellesforbundet
Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland
Representant 141, Børge Henrik Ånesen, Fellesforbundet
Representant 193, Ørjan Normann, Industri Energi
Representant 158, Edith Synnøve Bjerkan, Forbundet for Ledelse og Teknikk
Representant 168, Nina Hammer Thyssen, Handel og Kontor i Norge
Representant 237, Kjersti Barsok, Norsk Tjenestemannslag
Representant 206, Trine Wiig Hagen, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 262, Iselin Blakkestad, Østfold
Representant 307, Mette Nord, Sekretariatet
Representant 295, Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag
Representant 8, Kristine Wendt, EL og IT Forbundet

Representant 272, Størk Hansen, Oppland
Representant 220, Rolf Juul Ringdal, Norsk Manuellterapeutforening
Representant 107, Mads Wiik Kleven, Fellesforbundet
Representant 256, Ole Roger Storås, Norsk Transportarbeiderforbund
Representant 211, Felicia McGill Cephas, Norsk Arbeidsmandsforbund
Representant 255, Monica Johansen, Norsk Transportarbeiderforbund
Representant 97, Erik Fjellstad Næss, Fagforbundet
Representant 327, Torbjørn Bongo, Sekretariatet
Representant 299, Berit Rustad, Troms
Representant 291, Bjørn Ytrestøyl, Møre og Romsdal
Representant 225, Lars Olav Iversen, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 328, Anne Finborud, Sekretariatet

Dirigenten konstaterte at debatten til dagsorden pkt. 7 var avsluttet.

Dirigent: Tor-Arne Solbakken

Dirigenten redegjorde for at en nå skulle gå over til voteringer.

Dirigenten tok opp til votering forslag 7101 oppfølging av LOs medlemsdebatt.

Vedtak: Forslaget vedtatt enstemmig.

Dirigenten tok opp forslag 425 fremmet av representant 185 Tor-Bjarte Jakobsen, Industri Energi. Forslaget er som følger:

Faglig politisk uttalelse sak 7100 pkt 7 del 2
Industri Energi foreslår at behandlingen av sak 7100 deles i to, slik at uttalelsen behandles for seg og bevilgningene behandles for seg.

Dirigenten viste til at dette forslaget var ivaretatt og ba om godkjenning for det.

Vedtak: Forslaget ivaretatt.

Dirigenten tok opp alle forslag til tekstendringer i uttalelsen «Den faglig politiske situasjonen» og redegjorde for at alle forslagene i tur og orden ville bli satt opp mot sekretariatets innstilling:

Dirigenten tok opp forslag 433 fremmet av representant 4 Bjørn Einar Fornes 4, EL og IT Forbundet. Forslaget er som følger:

Faglig-politisk uttalelse - endring
Avsnitt 6. "En ny regjering..." Ny tekst mellom setning 2 og setning 3 ("Andelen midlertidige...")
Hvis allmenngjøringsinstituttet skal fortsette å være et viktig virkemiddel mot sosial dumping så må dette forsterkes.
Kravene til dokumentasjon må senkes, saksbehandlingen ved begjæring må forkortes, og løpetiden på vedtatte allemengjøringsforskrifter må forlenges.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 427 fremmet av representant 265 Vidar Evje 265, Oslo. Forslaget er som følger:

Tillegg avsnitt 6 - uttalelsen Trygge jobber - Nytt flertall

Tillegg etter setningen LO vil at faste, hele stillinger igjen må bli målet for arbeidslivspolitikken:

LO krever å ta tilbake de forverringene det borgerlige stortingsflertallet har gjort med arbeidsmiljøloven knyttet til arbeidstid, midlertidige ansettelser, innleie og avgangsalder.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 432 fremmet av representant 4 Bjørn Einar Fornes 4, EL og IT Forbundet. Forslaget er som følger:

Faglig-politisk uttalelse - endring
Avsnitt 6. "En ny regjering..." Tillegg ny siste setning:
En ny regjering må sikre et pensjonssystem som opprettholder en god levestandard uavhengig av pensjoneringstidspunkt.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 429 fremmet av representant 265 Vidar Evje, Oslo. Forslaget er som følger:

Nytt avsnitt 7 - uttalelsen Trygge jobber - Nytt flertall

Endring i avsnitt 7

Setningen Bemanningsbransjen må reguleres strengere og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest erstattes av følgende setning:

LO krever at det kun skal være adgang til å leie inn vikar for en fast ansatt, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 434 fremmet av representant 4 Bjørn Einar Fornes 4, EL og IT Forbundet. Forslaget er som følger:

Faglig-politisk uttalelse - endring

Avsnitt 7 "Bemanningsbransjen" Erstatning av setning:

Det må innføres et forbud mot bemanningsbransjen, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 441 og 443 fremmet av representant 117 Joachim Espe, Fellesforbundet. Forslagene er som følger:

441 Bemanningsbransjen må forbys

Avsnitt 7, ny setning erstatter den opprinnelige:

"Bemanningsbransjen må forbys, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest."

443 Endringsforslag til forslag 7100

Avsnitt 7, ny setning erstatter den opprinnelige:

"Bemanningsbransjen må forbys, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest."

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 428 fremmet av representant 263 Roy Pedersen Oslo. Forslaget er som følger:

Uttalelsen "Trygge jobber - nytt flertall"

Ny setning til erstatning for fjerde avsnitt siste setning side 4:

" LO må videreutvikle det fagligpolitiske samarbeidet med Arbeiderpartiet og andre partier både sentralt og lokalt som støtter våre krav og verdier, basert på et selvstendig samarbeid mellom partier og fagbevegelse"

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 424 fremmet av representant 320 Mimmi Kvisvik, Sekretariatet. Forslaget er som følger:

Fagligpolitisk uttalelse

Side 4 - siste avsnitt, følgende legges til før LOs 34. ordinære kongress (linje 4).

LO vil solidarisk støtte opp om de som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet ved forsvarlige stønader og trygderettigheter slik at fattigdom bekjempes og alle sikres verdige levekår og mulighet til samfunnsmessig deltakelse.

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 439 fremmet av representant 9 Markus Hansen 9, EL og IT Forbundet. Forslaget er som følger:

Fagpolitiske uttalelsen - Dagpengesatsene må økes

Ref. Forslag 7026

Dagpengesatsene må økes betydelig

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslag 442 fremmet av representant 284 Emma Watne, Rogaland. Forslaget er som følger:

Faglig-politisk uttalelse

Tilføye: LO skal jobbe for å beholde dagens sykelønnsordning

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp hele forslag 7100, «Den faglig politiske uttalelsen»

Vedtak: Sekretariatets forslag 7100 «Den faglig politiske uttalelsen» er godkjent.

Dirigenten gikk over til voteringer over forslag til bevilgninger som var fremmet under dagsordens pkt. 7.

Dirigenten satte sekretariatets forslag til bevilgning opp mot forslag 435 fremmet av representant 327 Torbjørn Bongo, Sekretariatet. Forslaget fra Torbjørn Bongo er som følger:

Endring forslag 7100 - siste setning

Siste setning i forslaget erstattes med:

På denne bakgrunn bevilger LO-kongressen 13 mill. kroner til at LO på egen kjøp skal informere om, under og for å påvirke Stortingsvalget 2017.

Vedtak: Sekretariatets innstilling om bevilgning til politiske partier vedtatt med stort flertall.

Dirigenten satte sekretariatets forslag til bevilgning opp mot forslag 444 fremmet av representant 115 Fredrik Larsson, Fellesforbundet og forslag 426 fremmet av representant 281 Steffen Høiland 281, Rogaland.

Forslag 444 er som følger:

Endringsforslag valgkampstøtten.

Jeg foreslår at støtten til partienes valgkamp dobles fra stortingsvalget i 2013. Støtten gis til de rød- grønne partiene. Skal vi komme ut på andre siden av valgkampen med en regjering vi kan lite på, er det vesentlig at vi ruster de partiene økonomisk.

Forslag 426 er som følger:

Partibevilgninger

LO Rogaland foreslår at kongressen bevilger det dobbelte i valgkampstøtte til stortingsvalget 2017 i forhold til det som ble gitt i 2013. Det er vesentlig for arbeidstakerne at vi har en regjering som er med oss og ikke mot oss etter valget i 2017. Støtten gis til de rødgrønne partiene.

Vedtak: Sekretariatets innstilling om en bevilgning på kr 10 000 000 til Arbeiderpartiet, kr 2 000 000 til SV og kr 1 000 000 til Senterpartiet vedtatt med stort flertall.

Dirigenten tok opp forslagene 423, 431, 436, 438 og 440 som alle gjaldt bevilgninger til Rødt.

Forslag 423 fremmet av representant 9 Markus Hansen 9, EL og IT Forbundet er som følger:

Bevilgning til partier - Rødt
Fagpolitisk uttalelse
Siste avsnitt side 4

Tillegg: Det bevilges 0,5 mill. kroner til Rødt

Begrunnelse:

Har LO bruk for Rødt på Stortinget? Er svaret ja, bør vi gi dem penger. Er svaret nei bør vi la være.
Erfaringene fra de siste 4 år taler for det.

Kongressen gav Rødt penger for 4 år siden.

Siden den gang har Rødt reist forslag i kommuner landet rundt om, forslag på å følge den gamle Arbeidsmiljøloven. Sånn den var før Siv og Erna svekka den. I over 50 kommuner har de fått det igjennom sammen med AP, SV og SP. Det beskytter mange hjelpearbeidere, bussjåfører og lærere mot mer midlertidighet.

Mange har sikkert hørt om Jonny Enger og søppelfirmaet Veireno i Oslo. Det var Rødt som sa at han måtte gå. At landets største kommune ikke kunne premiere et selskap som har sosial dumping

som forretningsmodell. At kommunen måtte ta over. Jeg tror det er mange som er glad for at Rødt pressa hardt på for at byrådet skulle gjøre det eneste rette.

I Oslo har Rødt samarbeida godt MED Fagforbundet - MOT velferdsprofitører i barnehagene. Den kampen vant de. Rødt fikk med seg AP-byrådet på en full stans for nye kommersielle barnehager. Alle vet at det ikke kom av seg sjæl. Det kom fordi Rødt stilte makt bak kravet.

I Tromsø har Rødt jobbet på lag med fagbevegelsen for å ta tilbake privatisering av renholdet, som ble privatisert bare en uke etter at de tapte valget. Den kampen vant de sammen.

Rødt jobber for et nytt flertall på Stortinget og for å kaste Høyre- og FrP-regjeringa.

Der er uenigheter om man skal støtte politiske partier eller ikke, men når man først skal gjøre det må også Rødt gis midler.

Forslag 431 fremmet av representant 148 Ingunn Strand Johansen, Fellesorganisasjonen, er som følger:

Bevilgninger til politiske partier: Rødt

Det bevilges kr 500.000 til Rødt

Det går mot en valgkamp og vi må mobilisere bredt for å endre regjering.

LO stiller spørsmål til partiene og partiene svarer. Partiet Rødt har vært synlig på arbeidslivspolitik og særlig når det gjelder kampen for en profittfri velferd. De har en arbeidslivspolitik som samsvarer med fagbevegelsens interesser.

LO har besluttet å støtte politiske parter i valgkampen. På forrige kongress ble det også bevilget valgkampstøtte til Rødt. I flere kommuner samarbeidet Ap, SV, Senterpartiet og Rødt for å sikre våre rettigheter og for å sikre at kommunale tjenester er et offentlig ansvar.

Forslag 436 fremmet av representant 109 Bjørn Sigurd Svingen, Fellesforbundet, er som følger:

Partibevilgning også til Rødt
Fagpolitisk uttalelse
Siste avsnitt

Tillegg: (...) og 0,5 mill. kroner til Rødts valgkamp.

Begrunnelse:

Takket være hovedsaklig godt og arbeid av lokalt LO og støtte fra varaordførere fra Rødt på Gjøvik fikk vi innført Telemarksmodellen mot sosial dumping i fire kommuner i Gjøvikregionen - noe som utvilsomt blir verdifullt for fagforeningene lokalt framover. Erfaringa er at det er sunt for både AP og Rødt fra et faglig perspektiv med dem begge i en positiv posisjon. Det vil neppe være negativt for fagbevegelsen med Rødt på tinget basert på de nye erfaringene med Rødt i posisjon i lokalpolitiske konstellasjoner etter kommune- og fylkestinget, og forhåpentligvis bonusen: Venstre under sperregrensa.

Vi bevilget sist kongress, og Rødt responderte med ønske om tettere dialog med LO. Det er verdt å bygge videre på.

Forslag 438 fremmet av representant 117 Joachim Espe, Fellesforbundet, er som følger:

Partibevilgninger
Det bevilges 500 000 kr til Rødt

Begrunnelse:

Rødt har gjennom mobilisering for Arbeidsmiljøloven, kamp for klausuler mot sosial dumping i en rekke kommuner, rekommunalisering av offentlig tjenester i kommuner de har hatt innflytelse (renholdstjenester i Tromsø, søppel i Oslo), streikestøtte til en rekke streiker (havnearbeiderne med fler), kamp mot profitt på velferd (Oslo kommune), med en hovedprioritering for et anstendig arbeidsliv og kamp mot forskjells-Norge, vist at de er et parti for arbeidsfolk og for fagbevegelsen. LO bør utvide det fagligpolitiske samarbeidet til å gjelde hele venstresida.

Forslag 440 fremmet av 117 Joachim Espe, Fellesforbundet, er som følger:

Partibevilgninger
Det bevilges 500 010 kr til Rødt

Forslagene 423, 431, 436, 438 og 440 om bevilgning til partiet Rødt ble satt opp mot sekretariatets innstilling om ingen bevilgning. Det var elektronisk avstemning.

- For sekretariatets forslag ble det avgitt 166 stemmer
- For forslagene om bevilgning til Rødt ble det avgitt 143 stemmer
- Tre representanter avga ikke stemme
- Ingen stemmer var blanke

Vedtak: Sekretariatets innstilling vedtatt.

Dirigenten ga ordet til Arbeiderpartiets leder Jonas Gahr Støre for oppsummering av debatten.

LO leder Gerd Kristiansen takket Jonas Gahr Støre og overrakte blomster.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 175, Adrian Miller-Moss, Handel og Kontor i Norge, fra 11.05.2017 kl. 08:00 til 11.05.2017 kl. 19:00.

Representant 214, Rita Bråten, Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund, fra 12.05.2017 kl. 15:30 til 12.05.2017 kl. 17:00.

Representant 298, Kjetil Mathisen, Nordland, fra 11.05.2017 til kl. 09:00 11.05.2017 kl. 13:00.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Dirigenten minnet om boklanseringen på Stratos i dag kl. 18.30.

Kongressen hevet for dagen kl. 18.10.

Formiddagsmøte torsdag 11. mai

Kongressen satt kl. 09.01.

Dirigent: Anne-Berit Aker Hansen

LO sekretær-Terje Olsson introduserte AOF Østfold som hadde morgens kulturinnslag.

LO-sekretær Terje Olsson takket og overleverte blomster.

Dirigenten ga ordet til Leif Rasch fra Offshoredykkerunionen. Han takket LO-leder Gerd Kristiansen for det gode samarbeidet og støtten hun har gitt dem og overrakte henne deres hederspris.

Dirigenten ga noen praktiske opplysninger. Redaksjonskomiteenes innstillinger vil være klare kl. 09.00 og møtestart blir kl.10.00.

8. Dagsordens pkt. 6 Vedtekter

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson for innledning til dagsordens pkt. 6 Vedtekter.

Følgende hadde ordet (alle for første gang):

Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland
Representant 267, Erik Hagen, Oslo
Representant 262, Iselin Blakkestad, Østfold
Representant 292, Alf Roar Slind, Sør-Trøndelag
Representant 276, Lene-Britt Johannesen, Vestfold
Representant 8, Kristine Wendt, EL og IT Forbundet
Representant 109, Bjørn Sigurd Svingen, Fellesforbundet
Representant 223, Jarle Wilhelmsen, Norsk Nærings- og
Nytelsesmiddelarbeiderforbund
Representant 137, Richard Storevik, Fellesforbundet
Representant 267, Erik Hagen, Oslo
Representant 9, Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Dirigenten konstaterte at debatten var avsluttet og orienterte om at forslag 445 var trukket. Dirigenten foreslo at følgende forslag skulle oversendes sekretariatet:

Forslag 6008 fra Møre og Romsdal - §5 kongressens myndighetsområde
Forslag 6016 fra Oppland - §9 Sekretariatet
Forslag 6017 fra Østfold - §14 tariffkrav og tariffrevisjoner
Forslag 6018 fra Vestfold - §Tariffkrav og tariffrevisjonen
Forslag 6037 fra Aust Agder - Retningslinjer for LOs fylkeskonferanser
Forslag 6038 fra EI og IT - Retningslinjer for LOs fylkeskonferanser
Forslag 6039 fra EI og IT - Retningslinjer for LOs fylkeskonferanser
Forslag 6040 fra Sør - Trøndelag - Retningslinjer for LOs fylkeskonferanser
Forslag 451 fra 281 Steffen Høiland, Rogaland. Forslaget er som følger:

Retningslinjer for LOs fylkeskonferanser
Vedtekter Styret for Fylkeskonferansen.
Styret for Fylkeskonferansen opprettholdes etter dagens ordning.
Kan eventuelt utvides/tilpasses etter fylkesvise behov. Modell for fylkeskonferansen kan velges mellom ny og gammel modell.
Fylkesvise og regionale forhold kan gjøre det nødvendig med tilpasninger for å finne den modell som er mest hensiktsmessig etter de lokale forhold.

Vedtak: Forslagene 6008, 6016, 6017, 6018, 6037,6038, 6039, 6040 og 451 oversendes sekretariatet.

Dirigenten foreslo at alle øvrige forslag fremmet under debatten skulle oversendes redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Vedtak: Med unntak av forslag 451, oversendes alle forslag reist under behandlingen av dagsordens pkt. 6 til redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Dirigenten konstaterte at kongressens behandling av dagsordens pkt. 6 var avsluttet.

Kongressen hevet for pause kl. 10:04.

Kongressen satt etter pause kl. 11:00.

Dirigent: Anne Green Nilsen

Dirigenten ga ordet til Turid Grotmol fra Sparebank 1 som overrakte en symbolsk gave til LO - bilde vedr. jubileum til Kollektiv hjem forsikring, og kr 130 000 til Norsk Folkehjelp til opplæring av mineryddehunder.

Gerd Kristiansen, LO-leder og Finn Erik Thoresen, styreleder i Norsk Folkehjelp, mottok gavene på vegne av kongressen.

Finn Erik Thoresen takket for gaven.

9. Dagsorden 9 Hovedavtalene

Dirigenten viste til at en nå skal behandle dokument 9 Hovedavtalene - forslag og innstillinger

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Trude Tinnlund, sekretariatet, som innledet om Hovedavtalene.

Følgende hadde ordet (alle for første gang):

Representant 108, Roald Stykket, Fellesforbundet

Representant 266, Janne Hegna, Oslo

Representant 115, Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Representant 246, Pål Kjærstad, Norsk Tjenestemannslag

Representant 229, Tonje Kåsene, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Representant 13, Esben Smistad, EL og IT Forbundet

Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland

Representant 240, Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Representant 179, Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge

Representant 10, Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Representant 180, Ingunn Gjerstad, Handel og Kontor i Norge

Representant 321, Lars M. Johnsen, Sekretariatet

Dirigenten konstaterte at debatten var avsluttet og foreslo at samtlige innkommende forslag skulle oversendes sekretariatet.

Vedtak: Alle innkomne forslag oversendes sekretariatet.

Dirigenten opplyste om at representant 181 Åsmund Utgård, hadde forlatt salen grunnet sykdom.

Dirigenten refererte følgende permisjonssøknader:

Representant 120, Bjørn Inge Fossmo, Fellesforbundet, permisjon fra 12.05.2017 kl.14:00. til 12.05.2017 kl.18:00.

Representant 47, Mariann Brandstad, Fagforbundet, permisjon fra 12.05.2017 kl.16:00. til 12.05.2017 kl.17:00.

Representant 38, Venke Anny Nes, Fagforbundet, permisjon fra 12.05.2017 kl.15:50. til 13.05.2017 kl.17:00.

Representant 130, Finn Allan Westjord, Fellesforbundet, permisjon fra 12.05.2017 kl.13:00. til 12.05.2017 kl.17:00.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Dirigenten informerte om at valgkomiteens innstilling til dagsorden pkt. 10 Valg, ville bli publisert på iPadene og nettsidene når møtet ble hevet, og kunne hentes i papirutgave på servicesenteret i møterom Forum.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at man kunne møte glasskunstner Aino Jensen på utstillingen i foajeen.

Kongressen hevet for lunsj kl. 12:18.

Ettermiddagsmøte torsdag 11. mai

Kongressen satt etter lunsj kl. 15.00.

Dirigent: Knut Øygard

Allsang ved forsanger Liv Runesdatter, akkompagnert av Anders Hovind.

10. Dagsorden pkt. 10 Valg

Dirigenten ga ordet til valgkomiteens leder Odd Christian Øverland som redegjorde for innstillingen. Valgkomiteens innstilling er som følger:

1.LOs ledelse

- Leder: Hans-Christian Gabrielsen
- 1. nestleder: Peggy Hessen Følsvik
- 2. nestleder: Roger Haga Heimli
- 1. sekretær: Julie Lødrup

Disse fire er også faste medlemmer av LOs Sekretariat.

Sekretærer og varamedlemmer til Sekretariatet i rekkefølge for de fire første:

Terje Olav Olsson
Trude Tinnlund
Are Tomasgard
Kristin Sæther

2. LO sekretariatet

15 faste medlemmer, de fire første fra LOs ledelse.

- 5. Erna Hagensen, Norsk Arbeidsmandsforbund
- 6. Jan Olav Andersen, EL og IT Forbundet
- 7. Mette Nord, Fagforbundet
- 8. Odd Haldgeir Larsen, Fagforbundet
- 9. Jørn Eggum, Fellesforbundet
- 10. Steinar Krogstad, Fellesforbundet
- 11. Trine Lise Sundnes, HK
- 12. Frode Alfheim, Industri Energi
- 13. Jan-Egil Pedersen, NNN

14. John Leirvaag, NTL
15. Egil Andre Aas, LO Stat

Varamedlemmer:

1. Mimmi Kvisvik, FO
2. Lars M. Johnsen, NTF
3. Jonny Simmenes, FLT
4. Odd Christian Øverland, Postkom
5. Jane Brekkhus Sæthre, NJF
6. Johnny Hansen, Norsk Sjømannsforbund
7. Hans Ole Rian, Musikernes fellesorganisasjon
8. Torbjørn Bongo, Norges Offisersforbund
9. Anne Finborud, Skolenes Landsforbund

3. Kontrollkomiteen

Leder: Svein Spilling, Fellesforbundet

Medlem: Rebecca Heggbredda Florholmen, FLT

Medlem: Terje Valskår, Industri Energi

1.varamedlem: Anita Busch, NTL

2.varamedlem: Svenn Åge Johnsen, EL og IT Forbundet

3.varamedlem: Elisabeth Sundset, HK

Dirigent foreslo at det først ble åpnet for en generell debatt til valgkomiteens innstilling. Etter det ville dirigenten ta valgene post for post. Kongressen hadde ingen innsigelser mot den skisserte framgangsmåten.

Følgende hadde ordet til den generelle debatten:

Representant 305, Erna Hagensen, Sekretariatet

Representant 200, Anders Hovind, Musikernes fellesorganisasjon

Representant 322, Jonny Simmenes, Sekretariatet

Representant 320, Mimmi Kvisvik, Sekretariatet

Representant 214, Rita Bråten, Norsk Fængsels- og Friomsorgsforbund

Representant 321, Lars M. Johnsen, Sekretariatet, som fremmet følgende forslag:

Ledelsen utvides med 1 sekretær.

Representant 326, Hans Ole Rian, Sekretariatet,

Representant 258, Joachim Walltin 258, Norske Idrettsutøvers
Sentralorganisasjon
Representant 307, Mette Nord, Sekretariatet
Representant 1, Tore Sjølie 1, Arbeiderbevegelsens Presseforbund

Dirigenten konstaterte at den generelle debatten var avsluttet.

Dirigent tok opp forslag 460 Valg fra representant 321 Lars M. Johnsen og foreslo å behandle forslaget før valg av sekretærer. Kongressen hadde ingen innvendinger mot det.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av leder av LO.

Vedtak: Hans Christian Gabrielsen valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av 1. nestleder i LO.

Vedtak: Peggy Hessen Følsvik valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av 2. nestleder i LO.

Vedtak: Roger Haga Heimli valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag til valg av 1. sekretær i LO.

Vedtak: Julie Lødrup valgt ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp forslag 460 fra representant 321 Lars M. Johnsen, og satt det opp mot Valgkomiteens innstilling med fire sekretærer

Vedtak: Valgkomiteens innstilling med fire sekretærer vedtatt.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Terje Olsson til LO-sekretær.

Vedtak: Terje Olsson valgt til LO-sekretær ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Trude Tinnlund til LO-sekretær.

Vedtak: Trude Tinnlund valgt til LO-sekretær ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Are Tomasgard til LO-sekretær.

Vedtak: Are Tomasgard valgt til LO-sekretær ved akklamasjon.

Dirigenten tok opp valgkomiteens forslag om å velge Kristin Sæther til LO-sekretær.

Vedtak: Kristin Sæther valgt til LO-sekretær ved akklamasjon.

Dirigenten foreslo å velge medlemmer og varamedlemmer av sekretariatet under ett og tok valgkomiteens forslag opp til votering:

Vedtak: Valgkomiteens forslag til medlemmer og varamedlemmer av sekretariatet godkjent enstemmig.

Dirigenten foreslo å velge medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen under ett og tok valgkomiteens forslag opp til votering:

Vedtak: Valgkomiteens forslag til medlemmer og varamedlemmer av kontrollkomiteen godkjent enstemmig.

Dirigenten konstaterte at dagsordens pkt. 10 var avsluttet.

Dirigenten ga ordet til nyvalgt LO-leder Hans-Christian Gabrielsen som takket for tilliten. Han ba den nyvalgte ledelse opp på scenen for å motta blomster og kongressens hyllest.

Følgende permisjonssøknader ble behandlet:

Representant 156, Bjørn Nedreaas, Forbundet for Ledelse og Teknikk, permisjon fra 12.05.2017 kl.15:00 til 12.05.2017 kl.18:00.

Representant 111, Svein Erik Veie, Fellesforbundet, permisjon fra 12.05.2017 kl.12:40 til 12.05.2017 kl.15:50.

Vedtak: Permisjonssøknadene godkjent.

Dirigent refererte til at den nå var kommet inn flere permisjonssøknader som gikk på tidligere hjemreise fredag. Disse vil ikke bli godkjent, da kongressens varighet har vært kjent i lengre tid.

Kongressen hevet for dagen kl. 16.08.

Formiddagsmøte fredag 12. mai

Kongressen satt kl. 10.00.

Dirigent: Tor-Arne Solbakken

Allsang med delegat Liv Runesdatter som forsanger, akkompagnert av Anders Hovind.

LOs Kulturpris

Renee Rasmussen redegjorde for valget av prismottaker og delte ut prisen til Arbeidernes historielag i Rogaland.

Prisvinneren takket for prisen.

Dirigenten ga ordet til Lars M Johnsen fra Norsk Transportarbeiderforbund, som orienterte kongressen om at tidligere forbundsleder Walter Kolstad hadde gått bort.

Kongressen hedret Walter Kolstad med ett minutts stillhet.

Følgende permisjonssøknader ble behandlet:

Representant 46 Anne Kristin Førde, Fagforbundet, permisjon i dag fra kl. 15.00 og ut dagen

Vedtak: Permisjonssøknaden godkjent.

11. Redaksjonskomiteenes innstillinger

11.1. Innstilling fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Dirigenten ga ordet til LO-sekretær Terje Olsson som la fram innstillingen fra redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter.

Terje Olsson ba om at sekretariatet fikk fullmakt til å gjøre redaksjonelle endringer i de ferdige dokumentene.

Dirigenten redegjorde for at følgende forslag skulle behandles:
1000 (tidligere forslag 5000)- 3 endringer, 384, 401, 414, 390, 391, 395, 416, 413, 421, 387, 412, 415, 419, 6007 og 6022.

Dirigent informerte om at debatten er ferdig – forslag kan opprettholdes men ikke begrunnes. De som ønsker å opprettholde forslag må ta dette på talerstolen.

Dirigenten tok forslag 1000 opp til behandling.

Følgende hadde ordet:

Representant 276 Lene-Britt Johannesen, Vestfold, som opprettholdt forslag 391.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 391.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Følgende hadde ordet:

Representant 172 John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge, som opprettholdt forslag 412

Representant 281 Steffen Høiland, Rogaland, som opprettholdt forslag 412

Representant 172 John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge, som hadde ordet til forretningsorden

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 412.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok forslag 1000 opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok forslagene 386, 396, 397, 388, 406, 417 og 422 opp til votering.

Vedtak: Forslagene oversendes sekretariatet.

Dirigenten tok forslagene 384, 401 og 414 opp til votering.

Vedtak: Forslagene oversendes sekretariatet.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling om å ikke tiltre forslag 416, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 387, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en stemme.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 415, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en stemme.

Dirigenten opplyste om at forslag 419 allerede var behandlet.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 392, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 411, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en stemme.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 418, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 420, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en stemme.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å tiltre forslag 385, til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 389, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 400, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om at forslag 390 var delvis ivaretatt, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Følgende hadde ordet til forretningsorden:

Representant 197, Maren Marie Wilhelmsen, Industri Energi.

Representant 129, Kristin Mulleng Sezer, Fellesforbundet.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 399, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 383, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 393, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot to stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 394, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 403, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 398, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 402, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 404, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 405, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 407, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot to stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å tiltre forslag 410, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å tiltre forslag 5059, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om at følgende forslag var helt eller delvis ivaretatt, opp til votering under ett: 5002, 5013, 5017, 5019, 5058, 5016, 5023, 5037, 5060, 5070 og 5073.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om at følgende forslag, som ikke skulle tiltres, opp til votering under ett: 6000, 6002, 6003 – 6004 (likelydende), 6010, 6012 – 6013 (likelydende), 6021, 6024, 6026, 6027, 6028, 6029, 6030, 6031, 6032, 6033 og 6035

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 447, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslagene 448 og 452, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslagene 449 og 454, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 459, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 457, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 458, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslagene 446, 450 og 455, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 453, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å ikke tiltre forslag 408, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt mot en håndfull stemmer.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å tiltre forslag 6025, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å tiltre forslag 6036, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om at forslagene 6011, 6020 og 6023 var delvis ivare tatt, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Med utgangspunkt i forslaget fra Terje Olsson fremmet dirigenten følgende forslag:

Med utgangspunkt i vedtak i Kongressen, gis administrasjonen fullmakt til redaksjonelle endringer.

Vedtak: Dirigentens forslag vedtatt.

11.2. Innstillingen fra redaksjonskomite 1

Dirigenten ga ordet til 2. nestleder Hans-Christian Gabrielsen, sekretariatet, som la fram innstillingen fra redaksjonskomite 1. Jan Olav Andersen, sekretariatet, la fram komiteens mindretallsinnstilling vedr. uttalelsen om Palestina.

Dirigenten gikk gjennom forslagene og spurte kongressen om noen ønsket å opprettholde forslag.

Følgende hadde ordet til forretningsorden:
Representant 281 Steffen Høiland, Rogaland

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling, om å oversende forslag 310 og forslag 326 til sekretariatet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten bad kongressen om fullmakt til å bytte ut ungdom med ung i dokumentet.

Vedtak: Sekretariatet får fullmakt til å bytte ut ungdom med ung i dokumentet.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap.1, Det store bildet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.0, Å skape, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.1, Økonomisk styring, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.2, Partssamarbeid og kompetanse, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.3 En aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk.

Følgende hadde ordet:

Representant 104 Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet som opprettholdt forslag nr. 2

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag nr. 2.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.4, En åpen økonomi, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.5, EU og EØS

Følgende hadde ordet:

Representant 266, Janne Hegna 266, Oslo, som opprettholdt forslag nr. 8

Representant 295, Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag, som opprettholdt forslag 379

Representant 99, Torild Holmedal, Fagforbundet, som opprettholdt forslag 380

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 8.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 379.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 380.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.6, Forskning og utvikling, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.7, Lavutslippssamfunnet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.8, En aktiv næringspolitikk

Følgende hadde ordet:

Representant 99 Torild Holmedal, Fagforbundet som opprettholdt forslag 216

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag nr. 216.

Vedtak: Forslag nr. 216 vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.9, Produksjon, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.10, Statlig eierskap, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 2.11, Infrastruktur, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap.2.12, Kultur, idrett og media, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.0, Å dele, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.1, Fordeling gjennom lønn.

Følgende hadde ordet:

Representant 210, Christian Heinecke, Norsk Arbeidsmandsforbund, som opprettholdt forslag nr. 130

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 130.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.2, Fordeling gjennom skatt, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 4.3, Fordeling gjennom overføringer og offentlig tjenesteyting, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til handlingsprogrammets kap. 7.0, Å mestre internasjonaliseringen, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 7.1, Demokratibyging, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 7.2, Solidaritetsarbeidet, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 7.3, Forsvars- og sikkerhetspolitikk, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 7.4, Internasjonalt faglig samarbeid, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til Internasjonal uttalelse.

Følgende hadde ordet:

Representant 295 Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag, som opprettholdt forslag 367

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 367.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens innstilling til «Internasjonal uttalelse».

Vedtak: Internasjonal uttalelse vedtatt enstemmig.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens innstilling til «Næringspolitisk uttalelse».

Vedtak: Næringspolitisk uttalelse vedtatt enstemmig.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens flertallsinnstilling til «Uttalelse om Palestina» og satte den opp mot redaksjonskomiteens mindretallsinnstilling til samme uttalelse.

Det ble votert elektronisk.

Dirigenten spurte kongressen om alle hadde stemt. Ingen delegater markerte at de ikke hadde stemt. Dirigenten avsluttet den elektroniske voteringen.

Dirigenten refererte følgende avstemningsresultat:

- For redaksjonskomiteens flertallsinnstilling ble det avgitt 117 stemmer.
- For redaksjonskomiteens mindretallsinnstilling ble det avgitt 193 stemmer.

Vedtak: Innstillingen fra redaksjonskomiteens mindretall vedtatt.

Møtet hevet for pause kl. 11.47.

Møtet satt etter pause kl.12.10.

Dirigent: Tor-Arne Solbakken

Dirigenten orienterte om at det forelå en del permisjonssøknader. Han minnet om at avslutningstidspunktet for kongressen var kjent for delegatene i god tid og at det ikke ville bli innvilget flere permisjonssøknader i dag. Det framkom ingen innsigelser mot dette i kongressen.

11.3. Innstillingen fra redaksjonskomite 2

Dirigenten ga ordet til LOs 1. sekretær Peggy Hessen Følsvik som la fram innstillingen fra redaksjonskomite 2.

Representant 254, Nina Risinggård, Norsk Transportarbeiderforbund, la frem mindretallets innstilling vedr. privat arbeidsformidling.

Representant 20, Stein Guldbrandsen, Fagforbundet, la frem mindretallets innstilling til kapittel Å lære.

Dirigenten refererte til at redaksjonskomiteen foreslo å oversende følgende forslag til sekretariatet: 68, 86, 138, 144, 155, 169, 205, 206, 218, 227, 228, 233, 240, 250, 251, 276, 309, 311, 314, 318, 335, 337, 376 og 210.

Følgende hadde ordet:

Representant 281, Steffen Høiland, Rogaland, som opprettholdt forslag 318

Representant 207, Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund, hadde ordet til forretningsorden og påpekte at forslag 334 manglet i oversikten. Representant 9, Markus Hansen, EL og IT Forbundet, som opprettholdt forslag 250.

Representant 295, Ståle Knoff Johansen 295, Nord-Trøndelag, som opprettholdt forslag 240.

Dirigenten tok opp til votering de av redaksjonskomiteens forslag, som det ikke forelå motforslag til, og foreslo å oversende disse forslagene til sekretariatet. Det gjelder følgende forslag: 68, 86, 138, 144, 155, 169, 205, 206, 218, 227, 228, 233, 251, 276, 309, 311, 318, 335, 337, 376, 210.

Vedtak: Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens innstilling om at forslag 240 skulle oversendes sekretariatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens innstilling om at forslag 250 skulle oversendes sekretariatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.

Dirigenten tok opp til votering redaksjonskomiteens innstilling om at forslag 318 skulle oversendes sekretariatet.

Vedtak: Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.

Dirigenten bekreftet at forslag 334, som nevnt av representant 207 Janita Blomvik 207, manglet i oversikten. Dirigenten fremmet forslag om at også dette forslaget skulle oversendes sekretariatet.

Vedtak: Forslag 334 oversendes sekretariatet.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.1
Tariffpolitikk og faglige rettigheter.

Følgende hadde ordet:

Representant 207 Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund, som
oppretholdt forslag 145.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling opp mot forslag 145.

Vedtak: Redaksjonskomiteens forslag vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.2 Arbeidsliv
under press.

Følgende hadde ordet:

Representant 9 Markus Hansen, EL og IT Forbundet, som oppretholdt
forslag 207

Dirigenten tok opp forslag 207 til votering.

Vedtak: Forslag 207 falt.

Dirigenten tok så opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.2 i kap. 3
Å jobbe til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Følgende hadde ordet:

Representant 295 Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag som
oppretholdt forslag 269

Dirigenten redegjorde for at forslaget til Ståle Knoff Johansen var ivaretatt av mindretallsinnstillingen fra redaksjonskomiteen. Ståle Knoff Johansen trakk sitt forslag.

Dirigenten satte flertallsinnstillingen fra redaksjonskomiteen opp mot redaksjonskomiteens mindretallsinnstilling.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.3, Arbeidsmiljø, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens flertallsinnstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.4, Arbeidstid, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.5, Læring og kompetanse, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 3.6, Likestilling og likelønn, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok hele kap. 3, Å jobbe, opp til votering.

Vedtak: Handlingsprogrammets kap. 3 vedtatt.

Møtet hevet for lunsjpause kl. 12.54.

Ettermiddagsmøte fredag 12. mai

Kongressen satt etter pause kl. 14.00.

Dirigent: Tor-Arne Solbakken

Kongressen fortsatte med behandling av innstillingen fra redaksjonskomite

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.0, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.1, En sterk velferdsstat, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.2, Velferd, ikke marked, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.3, Trygder, pensjoner og sosialhjelp.

Følgende hadde ordet:

Representant 207, Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund, som opprettholdt forslag 220

Representant 267, Erik Hagen 267, Oslo, som opprettholdt forslag 324.

Representant 295, Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag, som opprettholdt forslag 242

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.3 i handlingsprogrammet opp mot forslag 220.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.3 i handlingsprogrammet opp forslag 324.

Vedtak: Forslag 324 vedtatt.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.3 i handlingsprogrammet opp forslag 242.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.4, Bolig, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.5, Trygghet i hverdagen, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til kap. 5.6, Innvandring, flyktninger og integrering, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok hele handlingsprogrammets kap. 5, Å ta vare, på opp til votering.

Vedtak: Handlingsprogrammets kap. 5 vedtatt i sin helhet.

Dirigenten tok opp handlingsprogrammets kap. 6, Å organisere og mobilisere.

Følgende hadde ordet:

Representant 127 Gunnar Holm, Fellesforbundet, som opprettholdt forslag 156

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 6.0, til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 6.1, Aktive tillitsvalgte og klubber, til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok opp redaksjonskomiteens innstilling til kap. 6.2, Unge, elever, lærlinger og studenter.

Dirigenten satte redaksjonskomiteens innstilling til kap. 6.2 opp mot forslag 156.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til nytt kap. 6.3, Vern mot diskriminering, opp til votering.

Vedtak: Redaksjonskomiteens innstilling vedtatt.

Dirigenten tok hele handlingsprogrammets kap. 6, Å organisere og å mobilisere, opp til votering.

Vedtak: Handlingsprogrammets kap. 6 vedtatt i sin helhet.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Tariffpolitisk uttalelse» opp til votering.

Vedtak: Tariffpolitisk uttalelse vedtatt enstemmig.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Pensjonspolitisk uttalelse» opp til votering.

Vedtak: Pensjonspolitisk uttalelse vedtatt enstemmig.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til uttalelse «En sterk offentlig sektor i hele landet» opp til votering.

Vedtak: Uttalelsen en sterk offentlig sektor i hele landet enstemmig vedtatt.

Dirigenten tok redaksjonskomiteens innstilling til «Uttalelse om samferdsel» opp til votering.

Vedtak: Uttalelsen om samferdsel enstemmig vedtatt.

Dirigenten konstaterte at alle innstillinger fra redaksjonskomiteene var votert over og at avstemningene var avsluttet.

Dirigent takket kongressen for samarbeidet og ga ordet til avtroppende LO-leder Gerd Kristiansen.

12. Dagsordenen pkt. 11 Avslutning

Gerd Kristiansen takket dirigenter og sekretærer. Videre takket hun delegater, gjester, Abaton og Easymeet, forsanger og pianist og alle ansatte som hadde jobbet med kongressen.

Gerd Kristiansen holdt avskjedstale, og ga klubba og ordet til nyvalgt LO-leder Hans Christian Gabrielsen. Han takket kontrollkomiteens medlemmer som har gått ut av komiteen for deres innsats i perioden. Videre takket han Gerd Kristiansen, Tor-Arne Solbakken og Renee Rasmussen som gikk ut av LOs ledelse.

Lars Bremnes fremførte sin egen vise: "Har du fyr".

LO-leder Hans Christian Gabrielsen avsluttet med å takke alle for arbeidet og for vedtakene som er gjort, og hevet kongressen.

Avslutning med allsang: Internasjonalen.

Kongressen avsluttet kl. 1505.

Komiteinnstillinger, uttalelser og forslag

13. Uttalelser og innstillinger fra redaksjonskomiteene

13.1. Innstilling fra Redaksjonskomiteen for organisasjon og vedtekter

Forslagsnr: 1000

Forslagsstiller: 954 - Redaksjonskomite 3, Redkom

Nytt forslag - erstatter forslag 5000

1. Lokalorganisasjonene videreføres i henhold til formålsparagrafen. **Det gjøres unntak for Oslo med bakgrunn i kongressvedtaket i 1997.**
2. I kommuner som ikke dekkes av lokalorganisasjoner, kan det opprettes tverrfaglige kontaktutvalg for arrangement av 1.mai og synliggjøring av andre felles tema. Som medlemmer av disse oppnevnes personer med forankring i fagforeningene. Disse betegnes LOs kontaktutvalg i/på...(stedets navn).
3. Dersom det ikke foreligger årsregnskap fra lokalorganisasjonene, kan fagforeningene/avdelingene tilbakeholde kontingent inntil dette foreligger.
4. For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hver region (regionråd). Forbundene oppnevner en representant med vara til regionrådene. **Inntil tre representanter med tre vararepresentanter** for lokalorganisasjonene, valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene. Rådene skal være operative fra 1.1.2018. **Det gjøres unntak for Oslo med bakgrunn i kongressvedtaket i 1997.**
5. Det legges vekt på å styrke regionalt samarbeid også på tvers av og mellom flere regioner. Organisatorisk arbeid skal ha topp prioritet for alle distriktskontorer. LOs administrasjon bes å vurdere administrative tiltak som bidrar til dette.
6. Det gjennomføres en årlig en konferanse for tverrfaglige opplæringsformål i regionene. Konferansene finansieres etter deltakelse.
7. Den nye ordningen for gjennomføringen av fylkeskonferansene gjøres obligatorisk fra 2018. Sekretariatet tilpasser retningslinjene for fylkeskonferansene, slik at det blir en enhetlig ordning og konferansene

ikke blir uhensiktsmessig store.

8. Styret for fylkeskonferansen avvikles. Tilrettelegging av fylkeskonferansene legges til regionrådene.

9. Arbeidet med organisasjonsgjennomgang videreføres i neste kongressperiode og sekretariatet gir mandat og oppnevner arbeidsgruppe for arbeidet.

10. For øvrig tas innstillingen fra arbeidsgruppen for organisasjonsgjennomgangen 2013 – 2017 til etterretning.

Innstilling: Tiltres

Forslagsnr: 384

Forslagsstiller: 104 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Egen organisasjon

I forslag 5000 side 22 linje 1033 der det står LO råd, byttes ut til Lo styre

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 401

Forslagsstiller: 103 - Joakim With, Fellesforbundet

Stryking av tekst

Stryke setning i forslag 5000, linje 1039: 'Men representantene må ha god forankring i sitt forbund.'

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 414

Forslagsstiller: 103 - Joakim With, Fellesforbundet

Stryking

Stryke siste del av setning på linje 200 i forslag 5000: 'der LO-forbundene i dag står relativt svakt.'

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 390

Forslagsstiller: 39 - Roy Bjarne Gyberg, Fagforbundet

Unntak for Oslo i Forslag 5000

Tillegg på sluttene av punkt 1 og 4 i sekretariatets innstilling, forslag 5000.

1. Lokalorganisasjonene videreføres i henhold til formålsparagrafen, med videreføring av unntaket vedtatt for Oslo i 1997.

4. For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hver Region (Regionråd). Forbundene oppnevner en representant med vara til regionrådene. En representant for lokalorganisasjonene, valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene. Rådene skal være operative fra 1.1.2018, med videreføring av unntaket vedtatt for Oslo i 1997.

Innstilling: Delvis ivaretatt

Forslagsnr: 391

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Dagsorden pkt 5 . Endringsforslag til forslag nr 5000 fra sekretariatet.

LO i Oslo videreføres som i dag. Pkt.2 'oppnevnes' endres til 'velges'. Pkt.4.2 setning 'oppnevnes' endres til 'velges' Pkt.4.3 setning: 'en representant for lokalorganisasjonene valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene' Endres til 'hver lokalorganisasjon velger en representant til regionrådene' Pkt. 7 Tillegg - ny setning 'hver lokalorganisasjonene velger to representanter med varter og forbundene velger representanter med varaer ut fra en omforent fordelingsnøkkel til fylkeskonferansen'

Innstilling: Delvis ivaretatt

Forslagsnr: 395

Forslagsstiller: 10 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Endringsforslag til forslag 5000

Demokratisk organisering av fylkene. Lo i Oslo videreføres som i dag.

Pkt. 2 'oppnevnes' ENDRES TIL 'velges'

Pkt. 4, 2. Setning: 'oppnevner' ENDRES TIL 'velges'

Pkt. 4, 3. Setning: ' en representant for lokalorganisasjonene, valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene,' ENDRES TIL ' hver lokalorganisasjon velger en representant til regionrådene.'

Pkt. 7, TILLEGG - ny setning inntas etter 1. Setning: hver lokalorganisasjon velger to representanter med varaer og forbundene velger representanter med varaer ut fra en omforent fordelingsnøkkel til fylkeskonferansene.'

Innstilling: Delvis ivaretatt

Forslagsnr: 416

Forslagsstiller: 143 - Vidar Schei , Fellesforbundet

Organisering på fylkes/regionsnivå, forslag 5000

Det må være opp til den første fylkeskonferansen etter kongressen å avgjøre om hvert fylke/region ønsker en organisering som forslag 5000 legger opp til. Her må forbundene i fylket/regionen bli invitert, slik at forbundene får ta del i denne avgjørelsen.

Begrunnelse:

Flere fylker/regioner har en organisering i dag som både lokal organisasjonene og forbundene er fornøyde med. Da blir det feil å måtte gå inn i en ny struktur fordi noen regioner ikke fungerer på regionalt nivå.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 413

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

Nytt forslag:

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

FAFO har levert sin undersøkelse om LOs lokalorganisasjoner. Den viser at det er mange problemer, men hovedinntrykket er at lokalorganisasjonene gjør et viktig arbeid og at flertallet både i lokalorganisasjonenes styrever og i fagforeningsstyrene mener det samme. Spesielt vil vi framheve lokalorganisasjonenes betydning ved å møtes på tvers, følge opp lokale saker, gjøre seg gjeldende i lokal valgkamp og den avgjørende innsatsen i forhold til stormarkeringen mot rasering av arbeidsmiljøloven i januar 2015. Rapporten går lite inn på fylkeskonferansenes rolle. LO Rogaland mener fylkeskonferansene fortsatt må ha forslagsrett til kongressen og velge fylkesdelegater til kongressen og representant til LOs representantskap slik som i dag. Videre krever vi at fylkeskonferansen består av delegater/representanter fra lokalorganisasjonene, og at forbundene har møte- og talerett. Dette praktiseres i dag i på fylkeskonferansen i Rogaland og fungerer

utmerket. Vi forstår imidlertid at det kan være forskjellige utfordringer i forskjellige deler av landet. Vi ønsker derfor en fortsatt valgfrihet for det enkelte fylket om hvordan de vil gjennomføre fylkeskonferansen på best mulig måte etter lokale forhold.

Forslagsnr: 421

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Nytt forslag:Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

Nytt forslag:

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

FAFO har levert sin undersøkelse om LOs lokalorganisasjoner. Den viser at det er mange problemer, men hovedinntrykket er at lokalorganisasjonene gjør et viktig arbeid og at flertallet både i lokalorganisasjonenes styrer og i fagforeningsstyrene mener det samme. Spesielt vil vi framheve lokalorganisasjonenes betydning ved å møtes på tvers, følge opp lokale saker, gjøre seg gjeldende i lokal valgkamp og den avgjørende innsatsen i forhold til stormarkeringen mot rasering av arbeidsmiljøloven i januar 2015. Rapporten går lite inn på fylkeskonferansenes rolle. LO Rogaland mener fylkeskonferansene fortsatt må ha forslagsrett til kongressen og velge fylkesdelegater til kongressen og representant til LOs representantskap slik som i dag. Videre krever vi at fylkeskonferansen består av delegater/representanter fra lokalorganisasjonene, og at forbundene har møte- og talerett. Dette praktiseres i dag i på fylkeskonferansen i Rogaland og fungerer utmerket. Vi forstår imidlertid at det kan være forskjellige utfordringer i forskjellige deler av landet. Vi ønsker derfor en fortsatt valgfrihet for det enkelte fylket om hvordan de vil gjennomføre fylkeskonferansen på best mulig måte etter lokale forhold.

Felles innstilling forslag 413 og 421: Tiltres ikke

Forslagsnr: 386

Forslagsstiller: 260 - Geir Allan Stava, Skolenes Landsforbund

Endringsforslag, forslag 5000, punkt 10

Teksten i punkt 10 endres til:

- LO skal styrke sin posisjon blant hovedorganisasjonene. Dette skal gjøres ved i langt større grad rekruttere arbeidstakere med høyere utdanning, samt ved å rekruttere langt flere i næringer med svak organisasjonsgrad. LO skal derfor styrke sin kompetanse og i tett

samarbeid med de aktuelle forbundene, utvikle en strategi for å realisere denne ambisjonen.

Forslagsstiller: delegat 260, Geir Allan Stava, Skolenes landsforbund

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 387

Forslagsstiller: 104 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Egen organisasjon

I forslag 5000 side 24 linje 1155-1156 tilføyes budsjett og handlingsplan også i tillegg til regnskap

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 412

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Endring forslag 5000

Endring forslag 5000:

Vedrørende forslag 5000 sekretariatets innstilling.

De foreslås at punktene 4,7 og 8 ikke blir vedtatt.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 415

Forslagsstiller: 143 - Vidar Schei , Fellesforbundet

Endringsforslag, forslag 5000, punkt 9

9. Arbeidet med organisasjonsgjennomgang videreføres i neste kongressperiode og

sekretariatet gir mandat og oppnevner arbeidsgruppe for arbeidet.

Endres til:

9. Arbeidet med organisasjonsgjennomgang videreføres i neste kongressperiode og

sekretariatet gir mandat og oppnevner arbeidsgruppe for arbeidet, der alle ledd i LOs organisasjon er representert.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 419
Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Endring forslag 5000:

Vedrørende forslag 5000 sekretariatets innstilling.
De foreslås at punktene 4,7 og 8 ikke blir vedtatt.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 392
Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5014

Forslagsnummer: 5014
Forslagsstiller: Telemark

Lokalorganisasjonene er selve grunnmuren i LO, og vi ønsker å styrke disse LOs lokalorganisasjoner skal ha muligheten til å frikjøpe tillitsvalgte i minst 20 % stilling. Lokalorganisasjonene utarbeider planer for dette, og ordningen finansieres av LO sentralt. Dette skal være et supplement og ikke påvirke de av lokalorganisasjonene som allerede har frikjøpte tillitsvalgte. Små lokalorganisasjoner vil aldri ha muligheten til dette uten finansiering fra sentralt hold, og LO Grenland mener at samtlige lokalorganisasjoner bør settes i stand til dette. En annen mulighet er at de minste samarbeider om et prosjekt.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 411
Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Styrkning av økonomien i Lokal LO

Gjenreiser Forslagsnummer: 5066

Styrkning av økonomien i Lokal LO.

Det må overføres midler fra LO sentralt til LO lokalt. Dette kan for eksempel gjøres ved at en del av LOs kapitalinntekter overføres til lokale LO-ledd i form av en grunnsum og deretter ut fra hvor mange medlemmer de har.

Begrunnelse: Dette er absolutt nødvendig for å få økt aktivitet lokalt. I dag er det bare de største lokalorganisasjonene som har ressurser og økonomi til å ha et høyt aktivitetsnivå. LOs organisasjon er preget av

sentral rikdom kontra lokal fattigdom

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 418

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 5066

Organisatorisk status

Styrkning av økonomien i Lokal LO.

Det må overføres midler fra LO sentralt til LO lokalt. Dette kan for eksempel gjøres ved at en del av LOs kapitalinntekter overføres til lokale LO-ledd i form av en grunnsum og deretter ut fra hvor mange medlemmer de har.

Begrunnelse: Dette er absolutt nødvendig for å få økt aktivitet lokalt. I dag er det bare de største lokalorganisasjonene som har ressurser og økonomi til å ha et høyt aktivitetsnivå. LOs organisasjon er preget av sentral rikdom kontra lokal fattigdom

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 420

Forslagsstiller: 127 - Gunnar Holm, Fellesforbundet

Forslagsnummer 5055

Gjenreises. Frikjøp Lo skal ette v en pott til frikjøp inntil en dag i uka der det ikke er ndre ordninger forutsatt at lokalorg selv dekker inntil halvparten av frikjøpet

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 385

Forslagsstiller: 23 - Tore-Leif Gundersen, Fagforbundet

Midler til særskilte aktivitetstilskudd

Opprettholder forslag nr. 5067 fra Fagforbundet

LO avsetter midler til særskilte aktivitetstilskudd til lokalorganisasjoner

Innstilling: Tiltres

Forslagsnr: 389

Forslagsstiller: 197 - Maren Marie Wilhelmsen, Industri Energi

Retningslinjer - LOs utdanningsfond punkt 1a. Forslag 5043.

Dagens tekst: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. mai.

Endres til: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. november.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 400

Forslagsstiller: 141 - Børge Henrik Ånesen , Fellesforbundet

Retningslinjer - LOs Utdanningsfond punkt 1a. Forslag 5043

Dagens tekst: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. mai.

Endres til: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. november.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 399

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5042

Forslagsnummer: 5042

Forslagsstiller: Telemark

LOs utdanningsfond

Alle forbund skal være en del av LOs utdanningsfond.

Begrunnelse:

Det har gått så lang tid siden opprettelse av fondet, at det ikke er grunnlag for å beholde ordningen bare for de som var en del av lavlønnfondet. Det vil dessuten være mye bedre med en felles ordning for alle når vi skal informere og rekruttere.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 383

Forslagsstiller: 262 - Iselin Blakkestad, Østfold

Opprettholde forslag 5061

Ønsker opprettholde forslag 5061 om digitalisering av

Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 393

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5024

Forslagsnummer: 5024

Forslagsstiller: Telemark

LO Favør

Sparebank 1 må få kontakte alle nye medlemmer.

Begrunnelse:

Enkelte forbund har i dag reservert seg for at Sparebank 1 kan kontakte nye medlemmer.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 394

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5025

Forslagsnummer: 5025

Forslagsstiller: Telemark

LOfavør

LO er i mot at LOfavør tilbyr medlemmene kredittkort i velkomstpakken eller ved telefonkontakt.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 396

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5026

Forslagsnummer: 5026

Forslagsstiller: Telemark

Avvikle gjenkjøpsavtalen - LOfavør

LO foreslår at LOfavør avvikler ordningen med gjenkjøpsavtaler.

Begrunnelse:

Ved totalskade av innbo, benytter LOfavør en ordning med gjenkjøpsavtaler. Dvs at forsikringstaker blir pålagt å kjøpe nytt innbo der det er inngått avtale. Dette kan både medføre at varen etter

gjenkjøpsavtalen er dyrere enn markedet for øvrig, og det betyr at man kanskje må kjøpe varen langveis fra og ikke lokalt.

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 397

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5028

Forslagsnummer: 5028

Forslagsstiller: Telemark

Norges beste bilforsikring - LOfavør

LO vil at LOfavør jobber for å gjøre både bilforsikring og innboforsikring til Norges beste. Det er bedre å ha får veldig gode medlemsfordeler, enn mange mindre gode.

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 403

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5045

Forslagsnummer: 5045

Forslagsstiller: Telemark

Familie- og likestillingspolitisk utvalg

Utvalget legges ned. Arbeidet med familie- og likestillingspolitikk inkluderes i alt arbeid.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 398

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder 5041

Forslagsnummer: 5041

Forslagsstiller: Telemark

AOF

AOF må være forbundenes foretrukne studieleverandør, hvis ikke bør AOF vurderes lagt ned. Vurderingen bør gjennomføres i løpet av det første året av kongressperioden.

Begrunnelse:

Behovet for et eget Arbeiderbevegelsens Opplysningsforbund eiet av

blant annet LO og forbunda oppleves som lite nå som alle forbundet driver sin egen omfattende kurs- og opplæringsvirksomhet. Antall deltakere på Moto-kurs og toppskolering viser at dette er lite benyttet av LOs mer enn 910 000 medlemmer:

	2013	2014	2015
Moto	763	965	756
Toppskolering	396	397	392

I et historisk perspektiv var det riktig av arbeiderbevegelsen å eie sin egen studieorganisasjon, men pr i dag er AOF en kommersiell aktør på lik linje med andre tilbydere av kurs og opplæring. Både forbund og medlemsbedrifter/-virksomheter benytter seg oftere av andre aktører enn av AOF. Hvis eierskapet fortsatt skal være viktig, må forbundene vise dette ved å bruke sin egen studieorganisasjon

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 388

Forslagsstiller: 280 - Rita Eigeland, Vest-Agder

Gjennomføring av kongress:

Til neste LO kongress i 2021, så bør LO sekretariatet jobbe for å ha en 6 d. kongress. La handlingsprogrammet gå over 1,5 dag, istedet for at den pågår til sene nattetimer. Det bør også settes av en hel dag til den faglige og politiske situasjonen.

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 406

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Organisasjonsutvikling LO-kongressen

Gjenreiser Forslagsnummer: 5049

Organisasjonsutvikling LO-kongressen:

Kongressens varighet utvides fra 5 til 7 dager (f.o.m. kongressen 2021).

Foreslås oversendt sekretæriatet til neste LO Kongress.

Begrunnelse: Kongressen er fagbevegelsens viktigste politiske verksted.

Derfor må kongressen få tilstrekkelig tid, til å debattere seg ferdig på alle dagsordens punkt. En av forutsetningene for et godt

organisasjonsdemokrati er at de som ønsker ordet, får delta i debatten.

Skal kongressen kunne fatte gode vedtak er vi avhengig av en god

debatt. Vi kan ikke være bekjent av at representanter ikke får komme til

orde.

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 402

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5048

Forslagsnummer: 5048

Forslagsstiller: Telemark

LO-kongressen flyttes

LO kongressen flyttes til 4 kvartal året før stortingsvalget

Begrunnelse:

LO-kongressen avholdes i mai i stortingsvalgår, og dermed etter at de politiske partiene har avholdt sine landsmøter. Kongressen blir ofte omtalt som Norges største politiske verksted og bør derfor avholdes før de politiske partiene avholder sine landsmøter og vedtar sine program. På denne måten kan LO sette krav til de politiske partiene og det blir enklere for det enkelte medlem å sjekke hvem partier som tar inn over seg LOs krav.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 404

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5068

Forslagsnummer: 5068

Forslagsstiller: Telemark

Medlemskap for uføre

LO ser på muligheten for å utvikle et medlemskap for å inkludere uføre og andre som står utenfor arbeidslivet i organisasjonen vår.

Begrunnelse:

Hvis ikke LO kan være en organisasjon også for uføre, hvem skal være det? Vi har flere og flere mennesker i vårt samfunn som blir erklært uføre uten å ha vært en del av det ordinære arbeidslivet, og derfor ikke har organisert seg. Også denne gruppen mennesker bør ha mulighet til å organisere seg i LO som har arbeid til alle som jobb nummer en.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 405
Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Studentorganisasjon

Gjenreiser Forslagsnummer: 5034

Nytt kulepunkt:

Opprette en egen studentorganisasjon.

Begrunnelse: 75 % av studentene finner sitt fagforbund mens de studerer. Mange av LOs forbund er fraværende fra lærestedene selv om studentene der er en åpenbar målgruppe. Dette fordi de ikke har sterk nok økonomi til å ha en egen studentorganisasjon, og uten en egen studentorganisasjon slipper de rett og slett ikke inn. Mener LO alvor med å rekruttere langtidsutdannede må vi sikre at vi er til stede. En egen studentorganisasjon i LO vil åpne dørene for alle forbund som vil inn på lærestedene. Tanken er at denne organisasjonen skal ha en koordinerende rolle i forhold til forbundenes eget studentarbeid.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 407
Forslagsstiller: 261 - Per Øistein Kivijärvi, Industri Energi

Forslag om at Landsorganisasjonen oppretter et skoleringsfond for tillitsvalgte

Forslag 5044 tas opp igjen:

LO går inn for å opprette et fond for skolering av tillitsvalgte. Fondet skal brukes på skolering på tvers av forbund, fra grunnopplæring og frem til toppskoleringen, og at AOF skal være en foretrukket opplæringsaktør.

Begrunnelse:

I dag har de ulike forbundene i LO-familien egne opplæringsplattformer, fra grunnopplæring og frem til toppskoleringen. Det er uten tvil stor kvalitetsforskjell i denne opplæringen, og det må være i Landsorganisasjonens interesse å utjevne disse forskjellene, i tillegg til å øke forståelsen om de forskjeller og utfordringer som de ulike forbundene har og jobber med i det daglige. Kunnskap er med på å få en bedre organisasjon, med mer samhandling og mindre «lukkede kulturer» mellom forbundene.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 409
Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Debattopplegget til kongressen

Gjenreiser Forslagsnummer: 5050

Debattopplegget i forkant av kongressen må forbedres I debattheftene som sendes ut i forkant av kongressen må det legges opp til debatt om flere av dagsordens punkt, ikke bare handlingsprogrammet. Det må inviteres til debatt om egen organisasjon, vedtekter, fagligpolitisk, handlingsprogram og hovedavtalene. Det er viktig at gjeldende handlingsprogram (vedtatt på forrige kongress) legges til grunn, når nytt handlingsprogram skal debatteres. Foreslås oversendt sekretariatet i forbindelse med forberedelsene til neste LO Kongress.

Begrunnelse: Når kongressen skal utvikle LOs politikk videre må utgangspunktet være det som er vedtatt politikk i dag. Nye forslag må vurderes opp mot forrige handlingsprogram for at kongressen skal vedta best mulig politikk for LO. Debattheftet som er sendt ut i forkant av kongressen 2017 er et mye svakere dokument enn handlingsprogrammet fra 2013. Det blir derfor unaturlig å lage forslag ut ifra teksten i debattheftet, når gjeldende politikk er bedre enn debattheftet

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 417

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Opprettholder Forslagsnummer: 5050

Forslagsnummer: 5050

Debattopplegget i forkant av kongressen må forbedres I debattheftene som sendes ut i forkant av kongressen må det legges opp til debatt om flere av dagsordens punkt, ikke bare handlingsprogrammet. Det må inviteres til debatt om egen organisasjon, vedtekter, fagligpolitisk, handlingsprogram og hovedavtalene. Det er viktig at gjeldende handlingsprogram (vedtatt på forrige kongress) legges til grunn, når nytt handlingsprogram skal debatteres.

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 422

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 5050

Gjenreiser Forslagsnummer: 5050

Debattopplegget i forkant av kongressen må forbedres I debattheftene som sendes ut i forkant av kongressen må det legges opp til debatt om flere av dagsordens punkt, ikke bare handlingsprogrammet. Det må inviteres til debatt om egen organisasjon, vedtekter, fagligpolitisk, handlingsprogram og hovedavtalene. Det er viktig at gjeldende handlingsprogram (vedtatt på forrige kongress) legges til grunn, når nytt handlingsprogram skal debatteres. Foreslås oversendt sekretariatet i forbindelse med forberedelsene til neste LO Kongress.

Begrunnelse: Når kongressen skal utvikle LOs politikk videre må utgangspunktet være det som er vedtatt politikk i dag. Nye forslag må vurderes opp mot forrige handlingsprogram for at kongressen skal vedta best mulig politikk for LO. Debattheftet som er sendt ut i forkant av kongressen 2017 er et mye svakere dokument enn handlingsprogrammet fra 2013. Det blir derfor unaturlig å lage forslag ut ifra teksten i debattheftet, når gjeldende politikk er bedre enn debattheftet

Innstilling: Oversendes sekretariatet

Forslagsnr: 410

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Arbeidsmarked og fagbevegelse

Gjenreiser Forslagsnummer: 5058 –

Arbeidsmarked og fagbevegelse:

LO må jobbe for at alle arbeiderbevegelsens organisasjoner og politiske partier, får på plass retningslinjer, som sier det skal brukes bedrifter, med tariffavtale, ved kjøp av varer og tjenester. (Hotellovernattinger med mer.) Ber om at forslaget oversendes sekretariatet for innarbeidelse i LOs Retningslinjer

Begrunnelse: Arbeiderbevegelsen må samlet slutte opp om det organiserte arbeidslivet.

Innstilling: Tiltres

Forslagsnr: 447

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 6001

Endringsforslag Teksten i vedtektenes § 1 pkt. 3 endres til:

”Å arbeide for en sosialistisk samfunnsordning, bygd på de frihets- og rettsidealer den demokratiske sosialismen representerer.”

Begrunnelse: Dette tydeliggjør arbeiderbevegelsens tilhørighet på venstresiden i politikken og oppsummerer bevegelsens politiske prosjekt. Denne tekstendringen viser også at våre definisjoner av demokrati og frihet er vesentlig annerledes enn de borgerliges begrep om ”frihet” (les: frihet til å privatisere) og ”demokrati” (les: mer reklame på fjernsyn.)

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 448

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Opprettholder forslag 6005

Endringsforslag

Endring av vedtektenes § 4:

Siste setning pkt. 1 endres til:

”Kongressen består av 350 valgte representanter i tillegg til de faste medlemmene av representantskapet og sekretariatet.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet.

Forslagsnr: 452

Forslagsstiller: 282 - Cathrine Hauff Nordvall, Rogaland

Opprettholde forslag 6005

Endringsforslag

Endring av vedtektenes § 4:

Siste setning pkt. 1 endres til:

”Kongressen består av 350 valgte representanter i tillegg til de faste medlemmene av representantskapet og sekretariatet.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet.

Felles innstilling forslag 448 og 452: Tiltres ikke

Forslagsnr: 449

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Opprettholder forslag 6006

Endringsforslag

Første setning i pkt. 2 endres til:

”Representantene til kongressen, med tilsvarende antall vararepresentanter, velges med 310 av de tilsluttede forbund og 40 fra fylkene.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet

Forslagsnr: 454

Forslagsstiller: 282 - Cathrine Hauff Nordvall, Rogaland

Opprettholde forslag 6006

Endringsforslag

Første setning i pkt. 2 endres til:

”Representantene til kongressen, med tilsvarende antall vararepresentanter, velges med 310 av de tilsluttede forbund og 40 fra fylkene.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet

Felles innstilling forslag 449 og 454: Tiltres ikke

Dagsorden: 6. Vedtekter - 4. § 4. Kongressen

Forslagsnr: 459

Forslagsstiller: 8 - Kristine Wendt, EL og IT Forbundet

Ungdomsleder - Endringsforslag til 6009

Velge en fulltids ungdomsleder for kongressperioden. Ungdomsleder er leder av LOs sentrale ungdomsutvalg og skal drive LOs daglige ungdomsarbeid. Vedkomne er ikke en del av LOs valgte ledelse men rapporterer til dem. Ungdomsleder vil være LOs naturlige bindeledd til AUF og andre ungdoms organisasjoner.

For kongressperioden 2017 – 2021, innstiller LOs sentrale ungdomsutvalg ovenfor LOs representantskapet, Som foretar valget.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 457

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Forslagsnummer: 6015 . Forslagsstiller : Vestfold

Endringsforslag til vedtekter for Landsorganisasjonen. 5. LO's sentrale ungdomsutvalg velger selv en representant som tiltrer sekretariatet med tale og forslagsrett i saker som omhandler ungdom. Endres til : 5 Kongressen vedtar at lederen av det sentrale ungdomsutvalget tiltrer sekretariatet med stemmerett i alle saker .

Begrunnelse : på tide å vise at ungdommen er viktig for LO og at de skal tas på alvor.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 458

Forslagsstiller: 262 - Iselin Blakkestad, Østfold

Forslag 6014

Endring bytte ut stemmerett med tale og forslagsrett.

Forslaget blir da : LOs sentrale ungdomsutvalg velger selv en representant som tiltrer sekretariatet med tale- og forslagsrett i alle saker

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 446

Forslagsstiller: 267 - Erik Hagen, Oslo

Vedtektene paragraf 20

Den tredje setningen erstattes med:

Hver lokalorganisasjon velger en representant med vara til regionrådet.

Forslagsnr: 450

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Uten tittel

Erstatte tredje setning med følgende tekst : En representant med vararepresentant for hver lokalorganisasjon velges på den enkelte lokalorganisasjons Årsmøte, disse skal være representert i regionrådet .

Forslagsnr: 455

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Ny §20 - Forslag til strykning.

§20. Regionale råd i sekretariatets innstilling– avsnittet strykes i sin helhet.

Felles innstilling forslag 446, 450 og 455: Tiltres ikke

Forslagsnr: 453

Forslagsstiller: 267 - Erik Hagen, Oslo

Vedtektene s. 14 Regler for .....

Pkt 6 tilføyes:

Hver lokalorganisasjon velger to representanter med varaer og forbundene velger representanter med varaer ut fra en omforent fordelingsnøkkelen til fylkeskonferansene.

Innstilling: Tiltres ikke

Forslagsnr: 408

Forslagsstiller: 286 - Mohamed Kallel, Hordaland

Dagsorden punkt 5

Til paragraf 9 . Kontingent

Maksgrensen på kontingent til lokalorganisasjoner heves til kr 1,50 og den indeks reguleres hvert år.

Begrunnelse: Lokale organisasjoner må ha økonomi for å være i stand til å være knutepunktet for avdelinger og forbund. Heving av maksgrense er ingen automatikk, men en mulighet for organisasjonene til å få verktøyet når den trenges. Det er fagforeninger som bestemmer dette gjennom vedtak på årsmøte.

Innstilling: Tiltres ikke

13.2. Innstilling fra redaksjonskomite 1

Handlingsprogram:

Kap. 1 Det store bildet

Kap. 2 Å skape

Kap. 4 Å dele

Kap. 7 Å mestre internasjonaliseringen

Uttalelser:

Internasjonal

Palestina

Næring

1.0 Det store bildet

Norge er for de aller fleste av oss et godt samfunn å bo i. Et tilnærmet gratis helsevesen, gratis skole og et godt utviklet sosialt sikkerhetsnett har bidratt til et samfunn som sikrer at man blir tatt vare på dersom det skjer noe uforutsett i livet. En sterk arbeidsmiljølovgivning, kombinert med sterke, ansvarlige fagforeninger og et regulert arbeidsliv, sikrer et trygt og bærekraftig arbeidsliv. Et velfungerende demokrati der beslutninger fattes i fellesskap, og der sivile organisasjoner og fri presse spiller en viktig rolle, er avgjørende for det enkelte menneskes frihet. Vi har tilgang til ren natur der vi bor, det er lite kriminalitet og konfliktnivået i samfunnet er lavt. Kvinner og menn er mer likestilt enn noen gang tidligere, og alle kan delta på samfunnsarenaene uansett kjønn. Små forskjeller og et samfunn der mennesker møtes på felles arenaer bidrar til trygghet og tillit. Det skaper et «vi», uten å gå på bekostning av «jeg». Kombinasjonen av en sterk velferdsstat og en forholdsvis jevnt fordelt privat velstand sikrer en god balanse mellom individuell frihet og trygghet i fellesskapet.

Den norske modellen har stått seg godt, og møtes med interesse blant samfunnsbyggere i andre deler av verden. Modellen har skapt høy sysselsetting, god omstillingsevne og et lærende arbeidsliv.

Dette samfunnet har ikke kommet av seg selv. Organiserte interessefellesskap har bidratt til å bygge ut det norske demokratiet og den norske velferdsstaten. Ikke minst har arbeiderbevegelsen spilt en viktig rolle for å sikre demokrati, økonomisk vekst, likestilling, jevn fordeling og trygghet for innbyggerne. Det fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet har vært avgjørende for at våre verdier har fått prege det norske samfunnet, og vil også være det i framtiden. Norge

er i dag et eksempel på at jevn fordeling ikke står i veien for økonomisk vekst, men snarere er en forutsetning for den.

LO ønsker å videreføre og styrke disse trekkene ved det norske samfunnet. Samtidig står vi overfor viktige utfordringer:

- De økonomiske forskjellene vokser, andelen fattige er økende.
- Flere unge sliter med å få innpass og fotfeste i arbeidsmarkedet. Personer uten fullført videregående opplæring står særlig svakt. Mange arbeidstakere sliter med å bli værende i arbeidslivet på en verdig måte etter fylte 50 år.
- Kvinner har fremdeles en systematisk svakere arbeidslivstilknytning enn menn, både i form av andelen i jobb og andelen som jobber deltid. Kvinner står generelt i en svakere økonomisk posisjon, og er overrepresentert i midlertidige stillinger og i lavlønnsyrker. Samtidig tar kvinner en større del av de ubetalte omsorgsoppgavene.
- Arbeidslivet er i endring gjennom nye kontraktsformer og nye former for bedriftsorganisering. Dette skaper et løsarbeidersamfunn der faste ansettelser ikke lenger er normalen, og der makt flyttes fra arbeidstakere til arbeidsgiver. Det kan svekke vilkårene for investering i kunnskap og kompetanse. Omgåelser av lønns- og avtaleverk, økt bruk av innleie og bemanningsbyråer, og mer sosial dumping er en del av dette bildet. Organisasjonsgraden er fallende både nasjonalt og internasjonalt, noe som påvirker samfunnsutviklingen i negativ retning.
- Innen offentlig sektor har et økende innslag av bedriftsøkonomiske styringsmodeller undergravd politisk styring og de ansattes innflytelse. Tilbudet til brukerne svekkes. Det er behov for en tillitsreform i offentlig sektor.
- Økende flyt av arbeidskraft og tjenester i kombinasjon med konkurranseutsetting og privatisering fører til et voksende lavlønsproblem. Det gjelder særlig innen tjenestesektoren.
- Pensjonsreformen og senere endringer kan vise seg å gi en total pensjon som ikke sikrer en pensjon å leve av for dagens unge, uføretrygdede, de som mister jobben i en AFP-bedrift før fylte 62 år og de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.
- Fellesskapet, representert ved stat og kommune, møter krav om å levere flere og bedre velferdstjenester uten at innbyggerne skal

betale mer over skatteseddelen. Dette utnyttes av høyrekreftene til å undergrave fellesskapsløsningene.

- Raske teknologiske endringer gir økte muligheter for velstand og en forbedret arbeidssituasjon, men øker samtidig risikoen for at flere ikke vil greie å ta del i arbeidslivet. Utfordringen blir å sikre relevant og god kompetanse i hele bredden av arbeidsstyrken.
- Menneskeskapte klimaendringer er en av vår tids store utfordringer. Klimagassutslippene internasjonalt må reduseres kraftig, i tråd med målene i Paris-avtalen.
- Internasjonaliseringen av finansmarkedene, utstrakt skatteplanlegging og kompliserte eierstrukturer fører til at eierskap blir mer usynlig for de ansatte og at store overskudd ender opp i skatteparadiser. På denne måten unndrar storselskaper seg ansvaret overfor fellesskapet og undergraver velferden.

For LO er det et hovedmål å arbeide for en utvikling som går i motsatt retning: Større trygghet i arbeidslivet, jevnere fordeling, økt likestilling og en sterkere fellesfinansiert velferdsstat. Et godt arbeidsliv og arbeid til alle må være det overordnede målet for politikken.

LO har gjennom sin historie vært driver for utviklingen av det norske demokratiet og det norske velferdssamfunnet. Vår styrke gjennom antall, representativitet og vilje og evne til å vise samfunnsansvar har gitt oss betydelig innflytelse. Det er en arv og et ansvar vi skal bygge videre på også i framtiden.

2.0 Å skape

Høy verdiskaping danner grunnlaget for privat velstand så vel som offentlig velferd, og skaffer norske arbeidstakere tilgang til jobber av høy kvalitet. Opp gjennom historien er dette sikret gjennom oppbygging av kunnskap og kapital, effektive samfunnsinstitusjoner og et velorganisert arbeids- og næringsliv der arbeidstakerne har medinnflytelse i virksomhetene. Privat og offentlig sektor er gjensidig avhengig av hverandre. En sterk offentlig sektor legger grunnlaget for verdiskaping i bedriftene, mens effektiv verdiskaping i privat sektor legger grunnlaget for velferdsstaten. En åpen utenriksøkonomi sikrer tilgang til større markeder, og en bred fellesfinansiert offentlig sektor bidrar til høy omstillingsevne, stabilitet og forutsigbarhet i økonomien.

Den norske samarbeidsmodellen har bred tilslutning blant arbeidslivets parter, myndighetene og sentrale forskningsmiljøer, og må legge grunnlaget for norsk økonomisk politikk og norsk arbeidslivspolitikkk framover. Historien har vist oss at også staten har en rolle som utvikler og eier i næringslivet. For at vi skal klare omstillingen til et klimavennlig næringsliv er det nødvendig at staten tar på seg et ansvar utover den tilretteleggerrollen staten har hatt de siste årene.

2.1 Økonomisk styring

Hvis Norge også i framtiden skal opprettholde et høyt inntektsnivå og høy levestandard, helsefremmende arbeidsplasser med høy læring og en sterk velferdsstat, krever det et vellykket samspill mellom privat og offentlig sektor, mellom sentrale politikkområder og mellom partene i arbeidslivet.

Det er viktig med en solid og godt regulert finanssektor som er en aktiv samarbeidspartner med norske virksomheter både på nasjonalt og regionalt plan, og i tider med både høy og lav økonomisk vekst.

LO vil:

- Bidra til god makroøkonomisk styring og en aktiv arbeidsmarkedspolitikkk.
- Bidra til en koordinert lønnsdannelse som sikrer høy sysselsetting og lav arbeidsledighet.
- Jobbe for en aktiv stat som sikrer samfunnsstyring, velferdsutvikling, eierskap over våre naturressurser og en aktiv næringspolitikk.

2.2 Partssamarbeid og kompetanse

Samarbeid mellom arbeidslivets parter og myndighetene er sentralt i den norske modellen. Like viktig er samspillet mellom ledelsen og de ansatte

ute i virksomhetene. En høy andel organiserte på både arbeidstaker- og arbeidsgiversiden er derfor et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv.

Gode samarbeidsrelasjoner og de ansattes aktive medvirkning og involvering har vist seg svært gunstig for innovasjons- og omstillingsevnen. Høyt utdanningsnivå og selvstendige fagarbeidere med høy kompetanse er et norsk konkurransefortrinn. Et arbeidsliv med respekt for formell utdanning så vel som erfaringsbasert kompetanse stimulerer til utvikling og innovasjon.

LO vil:

- Øke forståelsen for langsiktighet og trygghet i arbeidsforhold som en forutsetning for et godt organisert arbeidsliv.
- Styrke samarbeidet mellom arbeidslivets parter og myndighetene med tanke på overordnet økonomisk politikk, sysselsetting, næringsutvikling, inkluderende arbeidsliv (IA-arbeid), forskning og utvikling (FoU) og en framtidrettet arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk.
- Styrke samarbeidet mellom ansatte, tillitsvalgte, verneombud og ledelse i virksomhetene for å understøtte innovasjon, verdiskaping, produktivitetsvekst og et godt og inkluderende arbeidsliv.

2.3 En aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk

De nordiske landene har lyktes bedre enn de fleste andre med å forvalte de menneskelige ressurser. Inkluderingsutfordringen er imidlertid økende. Særlig utsatte grupper har fått det mer krevende på arbeidsmarkedet. Med økt flyt av arbeidskraft over landegrensene får ikke utsatte grupper samme drahjelp inn i arbeidslivet under høykonjunkturer.

Personer som står langt unna arbeidsmarkedet er særlig avhengig av kontinuitet i tjenestetilbudet. NAVs ressurser til oppfølging av brukere må styrkes, og misbruk av arbeidsmarkedstiltakene må unngås. Det er viktig at arbeidsmarkedstiltakene ikke fortrenger ordinære ansattelser.

LO vil:

- Jobbe for en mer aktiv og målrettet arbeidsmarkedspolitikk med økt vekt på kompetanse. Flere må få styrket grunnleggende ferdigheter, muligheter til omskolering og anledning til å fullføre videregående opplæring.

- At mer må gjøres for å forebygge at personer faller ut av utdanning eller arbeid. Det må gis tett og tidlig oppfølging, og de sosial-faglige ressursene i skolen må styrkes. Behovet for læreplasser må dekkes.
- Opprettholde og forbedre dagpengeordningene for arbeidsledige og permitterte, herunder gjeninnføring av feriepenger.

2.4 En åpen økonomi

Situasjonen i landene rundt oss viser hvilken enorm utfordring det er å skape verdier. Lav sysselsettingsgrad, stagnerende verdiskaping og høy gjeld skaper problemer for mange europeiske land. De veivalgene vi har tatt i Norge har gjort oss bedre rustet for framtiden, men utviklingen i Europa byr også oss på krevende utfordringer. Vår økonomi er sterkt eksportrettet, særlig mot det europeiske markedet, og avhengig av internasjonale rammebetingelser.

LO mener at hardt tilkjempede rettigheter og standarder skal legges til grunn når det forhandles om nye handelsavtaler, og krever åpenhet rundt slike avtaler. Arbeidstakeres rettigheter og medinnflytelse, herunder retten til tariffavtaler, må ivaretas og beskyttes. Norges høye standarder knyttet til blant annet sosiale rettigheter, helse, miljø og matvarer må beholdes. Slike avtaler må ikke inneholde klausuler som binder opp framtidige regjeringer. Avtalene må heller ikke inneholde aksept for at investorer skal få egne tvistesystemer der de kan kreve erstatning for mulige konsekvenser av demokratiske vedtak i enkeltland.

LO vil:

- Bidra til å styrke Norges konkurranseevne gjennom koordinert lønnsdannelse og god makroøkonomisk styring.
- Bidra til å utvikle internasjonale handelsavtaler som sikrer like konkurransevilkår globalt, styrker arbeidstakerrettigheter, menneskerettigheter, forbrukerrettigheter og miljø, og samtidig sikrer det nasjonale handlingsrommet knyttet til kontroll og styring med offentlige tjenester.
- Kreve full åpenhet rundt forhandlingene og at offentlige tjenester ikke åpnes fra norsk side for utenlandske tilbydere under TISA eller andre internasjonale handelsavtaler.

2.5 EU og EØS

Våre europeiske naboland og EU er Norges viktigste samarbeidspartnere både økonomisk og politisk og utgjør samtidig Norges største eksportmarked. Et forutsigbart og gjensidig samarbeid er

nødvendig for å sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med andre EU- og EØS-land. EØS-avtalen har siden inngåelsen ivaretatt Norges interesser på dette området. EØS-avtalen er derfor grunnlaget for LOs faglige europapolitikk.

LO mener at den sosiale dimensjonen i det indre marked må styrkes. Å sikre minimumsregler på arbeidsrettsområdet og hindre sosial dumping må være høyt prioritert. Utviklingen har gått i motsatt retning, med angrep på eksisterende rettigheter og færre nye minimumsregler. I tillegg har finanskrisen lagt press på nasjonal lønnsdannelse, kollektive forhandlinger og grunnleggende arbeidstakerrettigheter i flere europeiske land.

LO krever en aktiv norsk europapolitikk. Norge må bruke handlingsrommet i EØS-avtalen både for å påvirke utformingen av nytt regelverk og ved gjennomføring i norsk rett. Politiske myndigheter må sikre at norske interesser ivaretas. Tidlig innsats i de politiske prosessene vil være påkrevet for å få gjennomslag. Dialog med arbeidslivets parter i forbindelse med innføring av EU-lovgivning i norsk rett er avgjørende. Reservasjonsmuligheten må brukes når EU-direktiver innskrenker nasjonale virkemidler mot sosial dumping og reduserer faglige rettigheter og velferdsordninger.

Storbritannias utmelding av EU kan få betydelige konsekvenser for både EU og Norge. Norges samarbeid og handel med Storbritannia må derfor sikres gjennom nye avtaler. LO forventer at norske myndigheter utreder politiske, økonomiske, sosiale og avtalemessige konsekvenser av Storbritannias utmelding av EØS-avtalen.

LO vil:

- Kreve at norske myndigheter går imot begrensinger i retten til kollektive kampmidler, det kollektive forhandlingssystemet og retten til nasjonal lønnsdannelse.
- Kreve at ILOs kjernekonvensjoner tas inn i Menneskerettsloven og ved konflikt går foran annen lovgivning, også lover med tilsvarende forrangsbestemmelser. Norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EUs regler. Det må startes et arbeid for å sikre at ILOs kjernekonvensjoner tas inn i Grunnloven.
- Delta aktivt i EFTAs konsultative komité for å fremme arbeidstakerrettigheter og den sosiale dimensjon.

2.6 Forskning og utvikling

Forskning og utvikling er sentralt for å opprettholde og videreutvikle demokrati, gode velferdstjenester, et konkurransedyktig næringsliv sysselsetting og framtidig verdiskaping. Staten må sikre langsiktige investeringer i forskning som vil komme hele samfunnet til gode.

Finansieringen må støtte opp under den frie forskningen for å sikre ubundet utvikling av ny kunnskap. Næringsrettet forskning og samspill mellom universiteter, høyskoler og bedrifter må også prioriteres. De beste langsiktige resultatene skapes gjennom gode vekselvirkninger mellom grunnforskning og anvendt forskning. Styrken som ligger i økt arbeidstakermedvirkning og bedriftsdemokrati må utnyttes bedre.

LO vil:

- Sikre at overordnet styring og finansiering av utdannings- og forskningssektoren skal være et offentlig ansvar.
- Jobbe for at Norges samlede forsknings- og utviklingsinnsats får et betydelig økonomisk løft.
- Styrke samfunns-, velferds- og arbeidslivsforskningen, samt forskning på og utvikling av norsk landbasert industri.

2.7 Lavutslippssamfunnet

Som et sivilisert samfunn må vi overlevere kloden til kommende generasjoner i bedre forfatning enn vi selv overtok den. Klimaendringene er vår tids store utfordring. Det er nødvendig å redusere utslippene av klimagasser kraftig for å unngå store og ødeleggende klimaendringer. Menneskelig aktivitet vil alltid kunne komme i konflikt med miljøet, men måten vi produserer på og lever våre liv kan og må innrettes slik at de negative konsekvensene for miljøet blir minst mulig. Det er store muligheter i det grønne skiftet, og Norge har både kompetanse, kapital og teknologi til å lykkes. Myndighetene må ta en aktiv rolle i omstillingen og legge til rette for innovasjon og næringsutvikling.

Klimaendringene er i sin natur globale. Derfor må nasjonale tiltak for å kutte klimagassutslipp ha effekt globalt, og særlig fokusere på reduksjoner i utslippene i ikke-kvotepliktig sektor. Førre var-prinsippet og en kunnskapsbasert tilnærming må legges til grunn for miljø- og klimapolitikken. Både privat og offentlig sektor må innrettes slik at vi kan opprettholde høy produksjon og verdiskaping, men produksjonen må i økende grad bli bærekraftig og dreies mot karbonnøytralitet. Norge må fortsette å bidra til at fattige land kan gjennomføre utslippskutt og klimatilpasning.

LO støtter FNs bærekraftsmål og klimaavtalens mål om å begrense den globale oppvarmingen til godt under to grader, og å arbeide for å begrense temperaturstigningen til en og en halv grad. Vårt mål er at Norge skal være et lavutslippssamfunn i 2050, og vi støtter EUs mål om 40 prosent utslippsreduksjon. Det vil kreve teknologiutvikling, forskning og klare politiske føringer.

LO vil:

- Arbeide for en helhetlig satsning på fangst og lagring av karbon (CCS) i Norge, med igangsetting av flere fullskala CCS industriprosjekter innen 2020.
- Jobbe for at det satses mer på forskning og utvikling for å omdanne Norge til et lavutslippssamfunn.
- Gå inn for å styrke statens rolle i å hjelpe fram ny, klimavennlig produksjon.

2.8 En aktiv næringspolitikk

Norge må føre en næringspolitikk som tar hele landet i bruk. Alle næringer skal ha mulighet til å vokse fram i Norge, men næringsnøytrale rammebetingelser alene kan ikke være grunnlaget for norsk næringspolitikk. I en verden hvor stadig flere varer og tjenester er utsatt for global konkurranse må vi satse på næringer der Norge har særlige fortrinn, hvor vi har opparbeidet oss ledende posisjoner internasjonalt, og hvor vi har sterke klynger med kunnskap og kompetanse i alle ledd i verdikjeden. LO vil arbeide for å sikre at viktig kompetanse blir i Norge og at norsk næringsliv, privat eller statlig eid, har rammevilkår som gjør det attraktivt å utvikle seg videre her.

I et høykostland som Norge er det bare de mest kunnskapsbaserte, produktive og bærekraftige produksjonsmiljøene som vil klare å overleve. Norge må utforme en strategi og næringspolitikk som kan gi mål og retning for utvikling av det kompetansegrunnlaget vi skal leve av i framtiden. Dette vil måtte skje gjennom klarere politiske prioriteringer og kraftigere samordninger. Virkemidler og institusjoner må innrettes for å skape bærekraftig vekst og velstand. Skal Norge lykkes må vi bidra til å gjøre våre produksjonsmiljøer innenfor og på tvers av næringsklynger enda mer klima- og miljøbevisste, og bedre teknologisk og kommersielt i stand til å takle den økende globale konkurransen.

Det er særlig produksjonsvirksomheten som er sterkest utsatt for konkurranse fra lavkostland, men vår styrke ligger i kvalitet, kompetanse, produktivitet og innovasjon. Det må være et mål å opprettholde og utvikle

industri som skaper positive ringvirkninger for næringsvirksomhet og arbeidsplasser lokalt og nasjonalt. Nyskaping i småbedrifter og gjennom gründere er viktig, men mye av grunnlaget for innovasjonen og de nye arbeidsplassene skapes i, og i tilknytning til, eksisterende bedrifter. Virkemiddelapparatet må støtte opp om disse næringene og bedriftene.

LO vil:

- Satse på næringer hvor vi har komparative fortrinn og har kompetanse i hele verdikjeder.
- Kople kompetansen i sterke næringsklynger nærmere sammen.
- At politikken og virkemiddelapparatet innrettes for å støtte opp under industriell produksjon i Norge.

2.9 Produksjon

Norges tilgang på råvarer og fornybare ressurser må utnyttes for å skape verdier og sysselsetting over hele landet. Vi må utnytte vår kompetanse i alle ledd i verdikjeden til industriell bearbeiding av råvarer som olje, gass, vannkraft, mineraler, skog, fisk og landbruksprodukter i Norge.

En reiselivsnæring med høy kvalitet og innovasjonskraft er viktig for å opprettholde regional verdiskaping. Dette forutsetter at bransjen i større grad klarer å utvikle stabile og attraktive arbeidsplasser med anstendige lønns- og arbeidsvilkår, gjennom å satse på kompetanse i hele verdikjeden. Varehandelen er landets mest synlige næring, men blir ofte glemt. Varehandelens betydning for sysselsettingen, velferden og samfunnet er stor og må tydeliggjøres. En helhetlig næringspolitikk for bygg- og anleggssektoren vil stimulere disse bedriftene til å investere i teknologisk og organisatorisk utvikling. Årlig tilvekst av biomasse i norske skoger er betydelig og har et stort industrielt potensial som bør utnyttes langt bedre enn i dag.

LO mener det må arbeides for å fremme en helhetlig matproduksjon, som sikrer arbeidsplasser i industrien og primærproduksjonene i hele landet. Maktkonsentrasjon og monopoldannelser i matvarebransjen utfordrer dette målet. For å sikre kjerneproduksjonen av norske landbruksbaserte matvarer er det nødvendig å utnytte handlingsrommet i WTO og andre internasjonale avtaler. Marin sektor vil være en av de viktigste bidragsyterne til å skaffe verden mat. Det er et stort vekstpotensial i å videreutvikle denne verdikjeden i Norge. Det å ta vare på alt rest-råstoff og skape grunnlag for helårs arbeidsplasser for bearbeiding av fisk vil være en forutsetning for å kunne lykkes i en

fremtidig bioøkonomi. Ambisjonen om å ta våre naturressurser i bruk på bærekraftig vis, både på land og i havet, må ligge fast.

Ambisjonen om å ta våre ressurser i bruk, både på land og i havet, har kjennetegnet norsk arbeiderbevegelse i næringspolitikken. Ønsket om å avdekke mineralforekomster, forvalte våre fiskeressurser og utvikle en bærekraftig havbruksnæring og petroleumsnæring har hatt bred oppslutning. Denne ambisjonen har også kjennetegnet utviklingen av rammebetingelser, regelverk og lovgivning. Behovet for langsiktige investeringer krever at rammebetingelsene for næringene må være forutsigbare og stabile. Det må ikke skapes usikkerhet om adgangen til å utvinne mineralforekomster, skogressurser, og om langsiktig tilgang på areal for leting etter våre olje og gassforekomster. Det må derfor føres en aktiv letevirksomhet slik at drivverdige mineraler og energi ressurser kan oppdages, utvikles og settes i produksjon. Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. LO mener det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer næringenes interesser mot andre hensyn. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på et føre-var prinsipp og strenge krav til helse, miljø og sikkerhet.

LO vil:

- Utvikle nye og ivareta eksisterende framtidrettede arbeidsplasser med høy kompetanse gjennom hele verdikjeden.
- Jobbe for økt videreforedling av norske naturressurser.
- Jobbe for at norsk energiproduksjon og -bruk skal baseres på energikilder i tråd med en bærekraftig utvikling i et globalt perspektiv.

2.10 Statlig eierskap

Statlig eierskap sikrer langsiktig og demokratisk forankret styring av sektorer som er sentrale for samfunnet. Det er særlig viktig at selskaper som forvalter naturressurser, sentral infrastruktur eller sentrale tjenester eies og styres av fellesskapet. Strategisk viktige bedrifter må ha en sterk forankring i Norge.

Et sterkt statlig eierskap er viktig for å beholde hovedkontor i Norge. Det bidrar til norskbasert virksomhet og et nasjonalt eierskapsmiljø. Statlig eierskap gir Norge et konkurransefortrinn og økt fleksibilitet.

LO vil:

- Jobbe for at hovedkontorene i strategisk viktige bedrifter forblir i Norge og at statlige selskaper som forvalter eierskapet til viktige naturressurser og infrastruktur forblir 100 % statlig eid.
- At staten ikke bare er en sterk eier, men også utøver et aktivt eierskap i de selskapene den har eierandeler i.
- Styrke dagens statlige eierskapsforvaltning gjennom å etablere et strategisk eierskapsinstrument med formål å sikre nasjonal forankring av eierskapet i selskaper av nasjonal betydning.

2.11 Infrastruktur

Effektive og trygge transportløsninger er en forutsetning for å skape næringsutvikling både i distriktene og i sentrale strøk. Transportsystemet har stor betydning for næringslivets konkurransekraft, og satsingen framover må inneholde en økt prioritering av transportkorridorer mellom landsdeler og regioner, samt ut av landet.

Hensynet til miljø og klima, spredt bosetting og befolkningens behov for transporttjenester tilsier en satsning på kollektivtransport over hele landet. Særlig i pressområdene vil befolkningsveksten kreve at transportveksten i hovedsak skjer kollektivt. Bysentre må ivaretas som viktige handelssentra som ledd i å redusere klima og miljøbelastningene. Kollektivtransporten er et velferdsgode som tilbys og finansieres gjennom fellesskapet, og må organiseres slik at pengene som brukes kommer de reisende til gode.

Energi- og kraftforsyningen skal legge til rette for verdiskaping, sysselsetting og bosetting i hele landet, basert på våre naturlige fortrinn. Vi blir stadig mer avhengig av en sikker energiforsyning.

LO vil:

- Arbeide for en opprusting og modernisering av kraftverk og linjenett som gir en prisutjevning mellom regionene.
- Arbeide for at transportsystemet settes i stand til å takle veksten i transport på en bærekraftig måte.
- Arbeide for at transportpolitikken legger til rette for utvikling av trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse.

2.12 Kultur, idrett og media

Et aktivt og mangfoldig kulturliv er viktig for å gi våre liv et rikere innhold, og bidrar til verdiskaping, kompetanse, læring, helse og toleranse. Alle skal ha tilgang til og mulighet for deltakelse i kulturlivet. Dette sikres best

gjennom offentlige støtteordninger og gratis tilgang på viktige kulturtilbud. For å sikre særlig barn og unges deltakelse i kulturlivet må kulturskolen styrkes, og det må fastsettes nasjonale krav til faglig nivå, kapasitet og egenbetaling. Det må finnes gratis bibliotektilbud i alle kommuner. LO ønsker en systematisk satsing på kultur som næring, og vil arbeide for bedre levekår for kunstnere og for robuste kunst- og kulturelle arbeidsplasser. Opphavsretten må styrkes slik at skapende og utøvende kunstners inntekter sikres.

Fysisk aktivitet og idrett gir helse og trivsel. LO vil styrke bedriftsidretten og bidra til å tilrettelegge for fysisk aktivitet i tilknytning til arbeidsplassen. Det skal være et offentlig ansvar å sikre mangfoldet innenfor massemediene. Pressestøtten er sentral for å opprettholde mediemangfoldet i Norge, og må styrkes. Allmennkringkasteren NRK må gis muligheter og ressurser til å fortsatt kunne levere et godt og bredt tilbud på alle flater.

LO vil:

- Arbeide for at alle barn og unge skal kunne delta i breddeidrett, korps og andre fritidsaktiviteter, uavhengig av økonomiske forutsetninger.
- Synliggjøre arbeiderkulturen og vår historie gjennom et økt engasjement for kulturminnevern. Spesielt må arbeiderbevegelsens betydning for industribyene Rjukan og Notoddens verdensarvstatus synliggjøres. Arbeiderbevegelsens arkiv må digitaliseres og gjøres tilgjengelig for befolkningen. Dette er et offentlig ansvar.
- Arbeide for å styrke det offentliges økonomiske innsats på kunst- og kulturområdet. Minst én prosent av statsbudsjettet skal gå til kulturformål.

4.0 Å dele

Det er etter hvert en bred internasjonal erkjennelse at de nordiske land har lykkes med å kombinere økonomisk effektivitet og rettferdig fordeling på en bedre måte enn andre land. Det er likevel tegn til at lønnsdannelse og inntektsfordeling i økende grad påvirkes av beslutninger fattet andre steder enn i lønnsforhandlinger og demokratiske organer.

Globaliseringen gir oss inntektsmuligheter, nye opplevelser, ny kunnskap og rikere tilgang på teknologi, men betyr også en sterkere påvirkning av vår egen samfunnsforming og fordelingen av goder og byrder. Det kan bety et økt press for større ulikhet. Økende flyt av arbeidskraft og tjenester kan bidra til å presse lønningene nedover.

LOs mål er et samfunn der goder og byrder er rettferdig fordelt.

Lønnsdannelsen, skattesystemet, kompetansepolitikken, overføringer og offentlig velferd er de viktigste mekanismene for å sikre utjevning.

Fagbevegelsen må gjennom brede kollektive forhandlinger bidra til økonomisk styring. Der avtaleverket startet som redskap for den enkeltes levekår, er det organiserte arbeidsmarked blitt nøkkelen til både verdiskaping, rettferdig fordeling og økonomisk stabilitet. Et velfungerende skattesystem er en forutsetning for velferdsstaten.

4.1 Fordeling gjennom lønn

Lønnsdannelsen er den viktigste fordelingsmekanismen, fordi den avgjør balansen mellom arbeid og kapital, sikrer inntekt og påvirker sysselsetting, arbeidsløshet, kompetanse og likestilling på en avgjørende måte.

En samordnet lønnsdannelse, der lønnsøkninger hovedsakelig tas ut gjennom sentrale oppgjør, er en forutsetning for at man kan sikre god fordeling mellom ulike lønnstakergrupper og gjør det mulig å bruke tariffoppgjørene til å gjennomføre eller understøtte sosiale reformer i samfunnet. Frontfagsmodellen ivaretar konkurranseutsatte næringer, gir rettferdig fordeling mellom yrkesgrupper, støtter opp under samfunnsøkonomien og bremser arbeidsledigheten. Frontfagsmodellen skal gi rammer for hele arbeidslivet, men ikke være til hinder for at det kan gis kompensasjon til grupper som systematisk og over tid har blitt hengende etter i lønnsutviklingen. En fortsatt samordnet lønnsdannelse er avhengig av at organisasjonsgraden opprettholdes. Økt fagforeningsfradrag er et viktig virkemiddel.

LO vil:

- Sikre arbeidstakernes del av verdiskapingen.

- Videreføre og styrke frontfagsmodellen og en samordnet lønnsdannelse.
- Prioritere lavlønsgrupper og likelønn i tariffoppgjørene.

4.2 Fordeling gjennom skatt

Et effektivt og omfordelende skattesystem er avgjørende både for å finansiere velferd og for en rimelig inntektsfordeling etter skatt. De som har mest, må betale mest. Skatt på formue er viktig for å bidra til utjamning og rettferdig fordeling.

Skattesystemet må innrettes på en slik måte at man sikrer et bredt skattegrunnlag der alle bidrar til fellesskapet, samtidig som man forhindrer skatteflukt og skattetilpasninger. Selskaper som arbeider gjennom digitale medier eller plattformer må reguleres på en effektiv måte slik at også disse aktørene bidrar til velferdsstaten. Økt beskatning av finanssektoren vil både kunne bidra til å finansiere velferdsstaten og til bedre fungerende finansmarkeder. Skatteetaten må ha et godt utbygget kontrollapparat for å hindre skatteunndragelser og sikre statens skatteinngang.

LO vil:

- Jobbe for et skattesystem som legger til rette for gode rammevilkår for næringslivet, samtidig som det bidrar til rettferdig fordeling mellom ulike grupper i samfunnet og sikrer finansiering av velferden.
- Jobbe for økt finansiell gjennomsiktighet og mot skatteflukt, skatteparadiser, korrupsjon og skatteunndragelser.
- Støtte opp om nasjonale og internasjonale initiativer for en sterkere beskatning av finanssektoren og innføring av skatt på finanstransaksjoner over landegrensene.

4.3 Fordeling gjennom overføringer og offentlig tjenesteyting

Overføringer gjennom velferdsstaten motvirker fattigdom, forsterker utjevningen mellom grupper i samfunnet og omfordeler fra de som har mye til de som har lite der utjevning gjennom lønnsystemet eller skattesystemet ikke strekker til. Det gjelder særlig for grupper som står utenfor arbeidsmarkedet, men også for yrkesaktive personer som er avhengig av økonomisk støtte.

Universelle, fellesfinansierte og ikke-behovsprøvde velferdsordninger med liten eller ingen egenbetaling fra den enkelte er bærebjelker i den norske velferdsstaten, enten det dreier seg om helsetjenester, utdanning

eller annen velferd. En slik innretning betyr mest for de som har minst, men universaliteten sikrer bred oppslutning om velferdsordningene i alle deler av befolkningen. Det er en viktig verdi i det norske samfunnet at alle, uavhengig av økonomi eller klassebakgrunn, har tilgang til de samme tjenestene og institusjonene. Dette styrker tilliten og solidariteten i befolkningen, og virker omfordelende mellom de som har mye og de som har lite.

LO vil:

- Jobbe for å styrke universelle, ikke-behovsprøvde ordninger som bærebjelker i den norske velferdsstaten.
- Arbeide for at alle helsetjenester, herunder tannhelsetjenester, skal være gratis, eller kun med små egenandeler.
- Opprettholde full lønn under sykdom.

7.0 Å mestre internasjonaliseringen

Det norske samfunnet kjennetegnes ved en åpen økonomi og sterk deltakelse på den internasjonale arena gjennom FN og andre internasjonale organer som fremmer fred, sikkerhet, menneskerettigheter, miljø og utvikling. Vi er et lite land helt nord i verden, men vi er likevel en viktig internasjonal aktør. Det gir Norge store muligheter, et betydelig ansvar, og noen utfordringer. Norsk og internasjonal fagbevegelse utfordres av globalisering, økt konkurranse og investeringer på tvers av landegrensene og endrede arbeidsmarkeder. Konflikter, krig og økonomiske kriser har ført til omfattende tap av arbeidsplasser, sosial uro, og økt press mot fagbevegelsen og opparbeidede rettigheter.

7.1 Demokratibyging

Faglige rettigheter er grunnleggende menneskerettigheter. Retten til organisering, kollektive forhandlinger og streikerett er vesentlig for å skape et rettferdig og demokratisk samfunn. Fagbevegelsen er den fremste forkjemperen for bedre livs- og arbeidsvilkår. Fred, demokratiske rettigheter, rettferdig fordeling og sterke faglige organisasjoner er forutsetninger for økonomisk og sosial utvikling og bærekraftige samfunn.

Styrking av faglige rettigheter og forsvar for arbeidstakernes interesser er kjerneoppgaver i LOs internasjonale arbeid. I mange land er fagbevegelsen et viktig korrektiv til myndighetenes politikk. Sterke fagorganisasjoner er en sentral aktør i det sivile samfunn, og bidrar til en mer rettferdig fordeling av godene.

Migrantarbeidere lever under vanskelige kår. Mange opplever dårlige arbeids- og boforhold, rasisme og seksuell trakassering. Forsvar av migrantarbeidernes rettigheter er en viktig oppgave for fagbevegelsen.

LO vil:

- Støtte byggingen av sterke, representative og demokratiske fagorganisasjoner internasjonalt.
- Gjennom sitt internasjonale arbeid støtte arbeidet med å organisere arbeidstakere i uformell sektor.
- Delta aktivt i arbeidet til internasjonale faglige organisasjoner der LO er medlem.

7.2 Solidaritetsarbeidet

Fagbevegelsens internasjonale engasjement bygger på solidaritet med arbeidstakere i alle land. Likestilling, sosial rettferdighet, fattigdomsbekjempelse og kampen mot menneskehandel og barnearbeid går som en rød tråd gjennom LOs arbeid, både overfor norske bedrifter i utlandet, i ILO og i samarbeidet med internasjonale faglige organisasjoner der LO er medlem. Norsk Folkehjelp er LOs humanitære solidaritetsorganisasjon. LOs forbund og lokale ledd er viktige støttespillere i gjennomføringen av solidaritetsarbeidet.

LO vil:

- Kreve at norske myndigheter følger opp ILOs strategi for et anstendig arbeidsliv, med særlig vekt på likestilling og kvinners rettigheter.
- At ILOs arbeidstakerstandarder tas inn i regelverket for internasjonal handel, og i handelsavtalene som inngås mellom Norge og andre land.
- At det stilles krav om at norske bedrifter med virksomhet i utlandet følger etiske retningslinjer og respekterer menneskelige og faglige rettigheter.

7.3 Forsvars- og sikkerhetspolitikk

LO vil arbeide for et balansert nasjonalt forsvar med basis i hjemlige oppgaver. Viktige elementer er også allmenn verneplikt og et landsdekkende heimevern. Norge skal ha en langsiktig forsvars- og sikkerhetspolitikk som bidrar til stabilitet og forutsigbarhet. Bruk av norske styrker i internasjonale operasjoner utenfor NATOs territorium må være folkerettslig forankret og ha FN-mandat. Forsvaret må bidra til samfunnets totalberedskap og sikre tilstrekkelig finansiering.

Norge må legge vekt på samarbeid i Nordområdene og samtidig sikre en aktiv tilstedeværelse for kontroll og håndheving av norsk suverenitet. Ny teknologi, klimaendringer, grensekryssende kriminalitet krever videreutvikling av beredskaps- og sikkerhetspolitikk og et sivilt-militært samarbeid. Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at Forsvaret selv må besitte nødvendig personell og kompetanse, og egner seg dermed ikke for privatisering. Det er viktig for legitimiteten og tilliten til Forsvaret at det er underlagt demokratisk styring og kontroll. Det er samtidig viktig å sikre at Forsvaret kan opprettholde nødvendig vedlikeholds kompetanse i Norge, både som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med nasjonal forsvarsindustri.

LO vil:

- Videreføre kampen for et internasjonalt forbud mot atomvåpen og for avskaffelse av biologiske og kjemiske våpen.
- Arbeide for et forutsigbart eksportregelverk for forsvarsmateriell og at det innenfor rammen av NATO utarbeides en felles norm for sluttbrukerdokumentasjon ved kjøp og salg av våpen.
- At Norge bidrar til fred og nedrustning gjennom et forpliktende internasjonalt samarbeid for bekjempelse av fattigdom, miljøødeleggelser og respekt for menneskelige og faglige rettigheter.

7.4 Internasjonalt faglig samarbeid

LO vil ha et tettere nordisk samarbeid både politisk og faglig. LO samarbeider om og samordner det faglige engasjementet gjennom den Nordiske Faglige Samorganisasjonen. Norske myndigheter må bidra til at både norske og nordiske interesser i Europa styrkes gjennom et aktivt nordisk samarbeid.

LO deltar i utformingen av faglig europapolitikk gjennom medlemskap i Den Europeiske Faglige Samorganisasjonen (DEFS). Deltagelse i DEFS er LOs viktigste kanal for innflytelse og påvirkning av utviklingen innenfor arbeid, sosial, utdanning og likestillingspolitikk i Europa og EU. LOs samarbeid med DEFS og Den internasjonale Faglige Samorganisasjonen (ITUC) skal prioriteres.

Faglige og sosiale rettigheter er svakt utviklet i EUs nyeste medlemsland og de som eksisterer er under angrep. LO vil bidra til å styrke de faglige rettighetene og den sosiale dialogen i landene gjennom fondet for anstendig arbeid og trepartssamarbeid. Fondet må videreføres i kommende EØS-finansieringsordninger.

LO vil:

- Arbeide for at faglige rettigheter i EU og Europa opprettholdes og videreutvikles.
- Styrke samarbeidet med nordisk og europeisk fagbevegelse for å ivareta arbeidstakernes interesser i Europa og delta aktivt på de arenaer som gir fagbevegelsen innflytelse i europeiske spørsmål.
- Bidra til å styrke de faglige rettighetene og den sosiale dialogen i de øst- og sentraleuropeiske landene gjennom fondet for anstendig arbeid og trepartssamarbeid.

INTERNASJONAL UTTALELSE

FNs bærekraftsmål vil være avgjørende for å utvikle og styrke inkluderende og bærekraftige samfunn. Det er viktig at anstendig arbeid er løftet inn som et selvstendig mål. Klima-avtalen fra Paris pålegger alle land et ansvar for å stoppe klimaendringene og Norge må være pådriver for at målene nås. Arbeid er den sikreste veien ut av fattigdom, men fremdeles står altfor mange i verden uten arbeid. Spesielt rammer arbeidsledigheten ungdom i Afrika sør for Sahara, Sør-Asia og de arabiske landene. Unge kvinner har fremdeles den laveste sysselsettingsraten i verden. FNs bærekraftsmål må følges opp for å sikre likestilling, arbeid og like muligheter for alle.

Jobbkvalitet, trygdeordninger og velferdstjenester er under press i mange land. Antallet midlertidige jobber øker. Det samme gjør antallet arbeidende fattig. Hele 46 prosent av alle verdens arbeidstakere jobber i et arbeidsforhold som er preget av uanstendige lønns- og arbeidsvilkår. Gjennom å fremme jobbskaping, grunnleggende arbeidstakerrettigheter, sosial beskyttelse og sosial dialog mellom partene i arbeidslivet bidrar ILOs agenda for anstendig arbeid til å utvikle et godt arbeidsliv og samfunn som inkluderer alle. Fagbevegelsen har fokusert på nødvendigheten av jobbskaping, kamp mot arbeidsledighet, og krav til myndighetene om offensive tiltak for vekst og sysselsetting.

Fagbevegelsen er i mange land under sterkt press. Mange nasjonale myndigheter ser på faglige rettigheter som et hinder for økonomisk utvikling og grunnleggende arbeidstakerrettigheter undergraves. I mange land trakasseres tillitsvalgte og organiserte. Samtidig ser vi en utvikling hvor faglige rettigheter som streikeretten er under press. Den internasjonale faglige samorganisasjonen (ITUC) fremhever i sin årlige rapport at dette er særlig alvorlig for land som Tyrkia, Qatar, Hviterusland, Guatemala, Colombia, Kina, India og Iran. Internasjonale regler og arbeidsstandarder etablert av ILO er viktige, men blir av mange land systematisk undergravd. LO vil arbeide for å styrke FN og andre internasjonale organisasjoners arbeid for å utvikle, overvåke og håndheve internasjonale lover og regler, med særlig vekt på FNs organisasjon for arbeidslivet, ILO. Vi vil også arbeide for at norske myndigheter styrker arbeidet i ILO og for å fremme ILOs rolle globalt.

Globalisering og økonomisk integrasjon har bidratt til økonomisk vekst og velstand for mange. Vi er i dag tettere integrert på tvers av landegrensene enn tidligere. Dette forutsetter at vi handler og samarbeider basert på avtaler og institusjoner som sikrer rettferdighet og

likebehandling. En svekking av det multilaterale systemet vil særlig ramme små og åpne økonomier som Norge.

Den økonomiske veksten har ikke kommet alle til gode og sosiale sikkerhetsnett har blitt svekket. De rikeste har blitt stadig rikere og ulikheten har ført til økende fattigdom. Organisasjonsrett, forhandlingsrett og streikerett er viktige grunnelementer for å sikre omfordeling i samfunn og arbeidsliv. LO krever at norske myndigheter alltid fremmer prinsippene om anstendig arbeid i bistands-, utenriks-, nærings- og handelspolitikken. Arbeidet med rettferdig omstilling må prioriteres for å sikre både arbeid til alle og et bærekraftig og grønnere samfunn. Internasjonal handel bør reguleres gjennom verdenshandelsorganisasjon (WTO), men der hvor Norge velger å inngå bilaterale handelsavtaler vil LO være pådriver for at arbeidstakerrettigheter inkluderes og respekteres i avtalene.

Norske virksomheter må ta samfunnsansvar når de investerer og opererer i utlandet og sørge for anstendig arbeid i hele leverandørkjeden. Det er viktig at flere selskaper inngår globale rammeavtaler og arbeider aktivt for å følge de opp.

De vedvarende konfliktene i Midtøsten og Nord-Afrika har ført til en flyktningkrise i nærområdene og har satt solidariteten på prøve i et Europa som ikke har evnet å samarbeide om løsninger. Mens titusener er på flukt med eget liv som innsats krangles det om hvem skal ta ansvar. Migrasjon som skyldes klimaendringer, arbeidsledighet og fattigdom vil prege Europa i lang tid fremover og vil kreve en mer samlet og solidarisk løsning. Borgerkrigen i Syria har ført til enorme lidelser for befolkningen. Norge og det internasjonale samfunnet må bidra med humanitær hjelp og finne politiske løsninger på konflikten.

Manglende politisk vilje til å løse flyktningkrisen har vært med på å skape grobunn for økt fremmedfrykt. En like viktig forklaring er de økende økonomiske forskjeller og sosial usikkerhet grunnet manglende omfordeling av økonomisk vekst. En situasjon høyre ekstreme og populistiske krefter i Europa kynisk utnytter for økt oppslutning. Politiske partier som fremmer intoleranse og hat har fått økt oppslutning i mange land. LO ser med bekymring på utviklingen og minner om hvilke konsekvenser slike politiske krefter har medført tidligere.

Internasjonal solidaritet og samarbeid er viktig for å styrke fagbevegelsen og fremme arbeidstakernes interesser både nasjonalt og internasjonalt.

LO vil fortsette sitt internasjonale engasjement for å bedre arbeidstakernes faglige, politiske og sosiale rettigheter.

Migrantarbeidere er i mange land i en særlig sårbar situasjon. De blir grovt utnyttet og mishandlet. De har sjeldent tilgang til grunnleggende faglige rettigheter som retten til å organisere seg og forhandle. I noen land blir migrantarbeiderne utsatt for regelrett slavearbeid. LO krever at norske myndigheter må utøve press internasjonalt og bilateralt for å bedre forholdene til migrantarbeidere i de land hvor grunnleggende rettigheter ikke respekteres.

De siste årene har det blitt økt fokus på store internasjonale idrettsarrangementer og idrettens ansvar for egne arrangementer. Tildeling av internasjonale idrettsarrangementer medfører ofte store investeringer i infrastruktur og i land som Qatar og Russland blir migrantarbeiderne utsatt for slavelignende arbeidsforhold. Organisasjoner som IOC og FIFA må ta større ansvar for menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. LO vil fortsette samarbeidet med idrettsbevegelsen og jobbe for at de internasjonale idrettsorganisasjonene sikrer etterlevelse av ILO-konvensjoner ved store internasjonale idrettsarrangementer.

Fagbevegelsen i Midtøsten og Nord-Afrika står ovenfor betydelige utfordringer. Kampen for å bygge rettferdige, inkluderende og demokratiske samfunn fortsetter. Den frie og uavhengige fagbevegelsen spiller en viktig rolle i disse prosessene. Noe fagbevegelsen i Tunisia er et godt eksempel på og som de fikk Nobels Fredspris for, sammen med arbeidsgiverne og andre fra sivilsamfunnet. LO vil gjennom sitt internasjonale arbeid støtte opp om den viktige nøkkelrollen fagbevegelsen har i regionen. Kvinnene spiller en viktig rolle i mange av disse landene, men opplever at deres rettigheter trues. Regionen utpeker seg med stor grad av kjønnsdiskriminering. LO ber norske myndigheter og virksomheter integrere og fremme likestilling i sitt engasjement i regionen.

Den politiske utviklingen i Tyrkia er svært urovekkende. Tyrkiske myndigheter arbeider for stadig mer kontroll gjennom å angripe demokratiske rettigheter og ytrings- og organisasjonsfrihet. Dette skjer blant annet gjennom masseoppsigelser, arrestasjoner og fengsling av alle de myndighetene mener driver med opposisjonell virksomhet. Fagorganiserte og tillitsvalgte er spesielt utsatt for overgrep. LO vil støtte tyrkisk fagbevegelse og krever at Tyrkia etterlever internasjonale forpliktelser om menneskerettigheter.

Cuba har i mange år vært isolert av USAs blokade, men det har den siste tiden vært positive utviklingstrekk som ser ut til å kunne lede til en sterkere tilknytning til verdenshandelen. En utvikling som kan føre til større velstand, men samtidig økt omstilling i nærings- og arbeidsliv. Cuba går inn i en periode hvor det er viktig med samarbeid med fagbevegelsen i andre land og LO vil fortsette samarbeidet med fagbevegelsen på Cuba (CTC). Tross den positive utviklingen er det usikkert om den nye amerikanske regjeringen vil følge opp og oppheve blokaden helt. LO ber norske myndigheter arbeide for å oppheve blokaden helt og fullt.

Marokko fortsetter okkupasjonen og plyndringen av naturressurser i Vest-Sahara. Eksporten av naturressursene er med på å finansiere, og derigjennom, styrke okkupasjonen. Det Saharawiske folket opplever omfattende brudd på menneskerettighetene. LO ber norske myndigheter arbeide aktivt for at det Saharawiske folket må få avgjøre sin egen fremtid gjennom en folkeavstemming. Norske virksomheter må ikke investere eller drive virksomhet som bidrar til å styrke okkupasjonen.

Det foregår nå en prosess hvor et flertall av verdens land forhandler i FN om et avtaleverk for å forby atomvåpen. Den norske regjeringen har valgt å sette Norge på sidelinjen. LO krever at norske myndigheter deltar og bidrar i arbeidet med å forby det mest destruktive masseødeleggelsesvåpenet som finnes.

Norges forhold til Russland preges av skiftende nasjonale og internasjonale utviklingstrekk. Det er viktig at Norges naboskapspolitikk er forutsigbar og langsiktig samtidig med at vi krever respekt for gjeldende internasjonale konvensjoner. LO mener at folk-til-folk samarbeid er viktig for å opprettholde og videreutvikle forholdet mellom landene.

NÆRINGSPOLITISK UTTALELSE

Næringspolitikken skal støtte opp under de brede politiske målene. Arbeid til alle, vekst, velstand og nødvendig omstilling. Vi har en rekordhøy arbeidsledighet, og den største endringen ser vi i petroleumsnæringen og de næringer som leverer produkter og tjenester til den. Det som har betydd mest for industriens evne til å overleve og vokse, er knyttet til den norske modellen og lønnsdannelsen. Lønnsveksten har tilpasset seg nye rammevilkår, og dermed har Norges Bank kunnet sette ned renten, slik at alle deler av konkurranseutsatt virksomhet har kunnet dra nytte av gunstig kronekurs. Dette har betydd langt mer enn regjeringens skatteletter. Norge har alle muligheter til å hevde seg i den globale konkurransen. Små lønnsforskjeller bidrar også til at spisskompetansen er relativt billig i Norge. Det er grunnlag for en reindustrialisering av Norge og ny vekst. I årene framover vil vi trenge mye mer samarbeid på tvers av bransjer – både på tvers av industri og tjenestesektoren, mellom og på tvers av ulike industrigrener. Videre blir det viktig å se næringspolitiske rammevilkår, arbeidslivspolitik, utdanningspolitikk og klimapolitikk i sammenheng for å styrke grunnlaget for både eksisterende og nye arbeidsplasser.

Norge er et lite land med en åpen økonomi i en stadig mer globalisert verden og er mer avhengig av klare og tydelige kjøreregler for handel enn andre og større nasjoner. Derfor er det avgjørende for Norge at vi har handelsavtaler som gir norsk industri og tjenesteproduksjon like vilkår.

Klima

FNs internasjonale klimaavtale fra 2015 pålegger alle land å ta ansvar for å stoppe klimaendringene. Norge må fortsatt være i front for å bidra til at målene nås. Klimautfordringen er global, og nasjonale tiltak for å kutte klimagassutslipp må ha effekt globalt, enten direkte, eller indirekte i form av teknologiutvikling.

Veien til lavutslippssamfunnet er krevende, men det er også store muligheter for norsk næringsliv i omstillingen til lavutslippssamfunnet. Politisk styring og tilstrekkelige offentlige investeringer, er også nødvendige for å nå målet. Nasjonal klimapolitikk må innrettes slik at den skaper flere arbeidsplasser enn den koster. For å få til dette, kreves tydelig og helhetlig politikk som hindrer økt ulikhet, og sikrer en rettferdig omstilling til et bærekraftig, trygt og inkluderende arbeidsliv. Reelt partssamarbeid, trepartssamarbeid og medvirkning i omstillingsprosesser er en forutsetning for å finne de beste løsningene og skape forankring for nødvendige endringer.

Paris-avtalens understreking av en rettferdig omstilling av arbeidsstyrken med sikring av anstendig arbeid er et resultat av mangeårig arbeid fra fagbevegelsen. Det er viktig at landene nå rapporterer på dette arbeide til klimakonvensjonens sekretariat. Derfor er det viktig at en ny norsk klimalov inneholder bestemmelser om rapportering på hvordan regjeringen har ivaretatt trepartssamarbeid, sosial dialog og deltakelse fra sivilsamfunnet i arbeidet med gjennomføringen av klimamål fastsatt i loven.

CO2 fangst

CO2 fangst og lagring er et nødvendig virkemiddel for å nå klimamålene. Norge har investert i kunnskap om CO2 fangst. Norsk sokkel kan spille en viktig rolle som CO2 lager. Staten må bære transport og lagringskostnadene for fanget CO2 frem til det er skapt et marked for dette. Vi må ha flere fullskala demonstrasjonsprosjekter i drift innen 2022 og realisering av Klemetsrud (avfallsanlegg), Norcem Brevik (sement) og Yara (gjødsel) prosjektene.

Digitalisering

Det enorme tempoet som kjennetegner digitaliseringen av arbeidslivets prosesser er krevende. Det fordrer høy kompetanse og endringsevne og –villighet av alle parter. Men også forståelse for at Norge er et lite land med andre egenskaper enn mange andre. Vi skal gjennomføre endringene innenfor rammen av den norske modellen med trepartssamarbeid.

LO er tilhenger av ny teknologi som gjør næringslivet og offentlig sektor mer effektivt. Innføringen skal skje på en måte som gagnar alle. Digital21, initiert av LO og NHO og drevet av NFD er et eksempel på måten Norge skal håndtere endringene. Ved samarbeid mellom partene, myndighetene, forsknings- og utdanningsinstitusjonene.

Eierskap

Offentlig eierskap sikrer nasjonal forankring og styring av bedrifter som er sentrale for samfunnet. Det er et viktig instrument for å fremme likestilling og integrering, og skal være foregangsselskaper for satsning på lærlinger. Offentlig eide selskaper skal drives på en slik måte at de ikke gir rom for sosial dumping eller arbeidslivskriminalitet. LO vil styrke dagens statlige eierskapforvaltning gjennom å etablere et strategisk eierskapsinstrument med formål å sikre nasjonal forankring av eierskapet i selskaper av nasjonal betydning.

Lånegaranti for industrien

Det må legges til rette for konkurransedyktige rammebetingelser slik at kapitalmiljøene finner langsiktige industrielle investeringer attraktive. I tider med stor usikkerhet i finansmarkedene øker lånekostnadene. Dette skaper utfordringer for industri som har behov for økte investeringer framover. Et treffsikkert og rimelig insentiv er å etablere en ordning for statsgarantier for låneforpliktelser til industri innenfor reglene i EØS-avtalen. Dette forbedrer låneevnen til industrien, koster samfunnet svært lite samtidig som det kan utløse investeringer på mange milliarder.

Offentlige anskaffelser

Offentlig sektor har et stort ansvar gjennom sine innkjøp for å ivareta ulike samfunnshensyn som å skape arbeidsplasser, bekjempe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping, sikre innovasjon og ta hensyn til klima- og miljøutfordringer. For å sikre at formålet med offentlige anskaffelser blir nådd er det avgjørende med økt kompetanse og god ledelsesforankring både på lokalt og regionalt nivå. Reglene om krav til seriøs virksomhet, kompetanse, opplæring i prosjektene må omfatte de som mottar offentlige tilskudd, og det må stilles krav i offentlige anbudsrunder i kommuner og fylker om at bedriftene er aktive lærebedrifter.

Forsvar og industrielle samarbeidsavtaler

Sikkerhets- og beredskapshensyn tilsier at det norske Forsvaret må ha høy selvforsyningsgrad når det gjelder produksjon og vedlikehold av forsvarsmateriell, som en integrert del av Forsvaret selv, og i form av samarbeidsavtaler med strategisk nasjonal forsvarsindustri. Norge må inngå industrielle samarbeidsavtaler om gjenkjøp ved internasjonale anskaffelser.

Kraft, verdiskaping

Norge har Europas nest høyeste fornybarandel i forbruket. Husholdningene i Norge har et høyere innslag av strøm i sitt forbruk enn resten av Europa. Vi har bygget opp en konkurransedyktig kraftforedlende industri basert på våre fornybare ressurser. Den nasjonalt viktige vannkraftressursen må utvikles og vedlikeholdes. Opprusting av vannkraftverkene og en skånsom utvidelse må vurderes i sammenheng med flomvern.

Linjenettet må rustes opp slik at prisforskjellene i Norge reduseres. Kompetanseforskriften for energibransjen må gjeninnføres. Industrikraftregimet må videreutvikles og vedlikeholdes. Den store fornybare kraftressursen må brukes til å skape ny industri. Det bør

utvikles en likeverdig nettariff i regional- og sentralnettet for store forbrukere, lik den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

NVEs varedeklarasjon bør endres til å speile den fysiske leveranse av kraft, og regjeringen bør arbeide for å få fjernet hele ordningen med opprinnelsesgarantier i revisjonen av EUs Fornybardirektiv. I dag selges garantiene uavhengig av hvor kraften selges. Det innebærer at Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) viser et norsk kraftforbruk der $\frac{3}{4}$ er basert på fossile kilder eller kjernekraft fordi vi ikke har kjøpt garantier for dette forbruket.

Kraftkrevende industri i Norge, slik som aluminiumsproduksjonen, får i dag kompensert for det påslaget i kraftprisen som kommer av effekten av at kraftområdet i Europa ligger i kvotesystemet.

LO mener EU ordningen må fortsette og gi rom for full kompensasjon. Norsk kraftproduksjon er i all hovedsak fornybar og den høyere kraftprisen som følge av at den europeiske fossile kraftproduksjonen må betale for CO2 utslippet bør ikke svekke den norske industriens konkurransevne. Norge må fortsette ordningen fullt ut og inkludere Nikkel og Ilmenitt.

Høyre/FRP-regjeringen har åpnet for fri rett til å bygge, eie og drive utenlandskabler. Det gir mindre nasjonal- og politisk styring. Norge vil tape på det som industrinasjon og det vil ramme forbrukerne.

Konsesjonssøknaden fra NorthConnect må stanses. En ny regjering må etter valget reversere endringen i energiloven og sørge for at Statnett får tilbake eneretten til å bygge, eie og drifte utenlandskablene. De er en del av sentralnettet.

Norsk vannkraftproduksjon skal være offentlig eid. Statkraft skal forbli i statlig eie og gjennom staten som aktiv eier være pådriver og kompetanseledende for økt produksjon av fornybar energi.

Petroleumsnæringen

Fallet i oljeprisen har medført en tøff omstilling i mange bedrifter med oppsigelser og permitteringer. Til tross for dette har norsk industri styrket sin konkurransevne og reetablert seg som den primære leverandøren til norsk sokkel. Den norske olje- og gassnæringen sysselsetter rundt 270 tusen ansatte i operatørselskapene og leverandørbedriftene som leverer varer og tjenester.

Norge er en vesentlig energileverandør til Europa. Den norske olje og gassutvinningen har utviklet en stor, teknisk avansert leverandørindustri

til olje, gass og maritim sektor. Vi har vi en vesentlig eksport av petroleumsrelaterte varer og tjenester. Næringene er internasjonalt ledende på utvikling av installasjoner som skaper verdier i og på havet.

LO mener det er et mål å videreutvikle den havbaserte kompetansen. Petroleumsutvinningen og de tilknyttede maritime tjenestene danner basisen for utviklingen i leverandørindustrien. Jevn og forutsigbar tildeling av nye oppdrag skal bidra til å opprettholde og videreutvikle dagens høye kompetanse i leverandørindustrien. Denne kompetansen danner plattformen for ny utvikling i matproduksjonen, energiproduksjon og mineralutvinning og er en kunnskapsbase for utviklingen av ny virksomhet.

For å sikre arbeidsplasser i hele landet må det bli lettere for lokale leverandører å vinne kontrakter. Selskapenes valg av kontraktstrategier ved feltutbygginger, må ettergås for å sikre at lokaleleverandører kan delta i konkurransen om viktige kontrakter.

Det må legges til rette for videreutvikling av leverandørindustrien i nord for å øke lokale og regionale ringvirkninger. Petroleumslovens krav til nasjonale ringvirkninger må etterleves ved utbygging på norsk sokkel. Det må benyttes standardkontrakter i utbyggingsprosjekter.

Norsk sokkel har de høyeste krav til helse miljø og sikkerhet i verden. Trendene på sikkerhetsmålene har imidlertid pekt i feil retning. Denne trenden må snus. Arbeidsplassene på havet skal være trygge arbeidsplasser. Norsk sokkel skal ikke kompromisere på sikkerhetskravene, det er en forutsetning for retten til å operere i Norge.

For å øke kostnads-, energi og omstillingseffektiviteten i leverandørindustrien vil vi satse på forskning og utvikling. Det er viktig at myndighetene stimulerer til smartere, mer effektive og mer miljøvennlige løsninger som skal bidra til lavere klimagassutslipp, omstilling og bedre helse, miljø og sikkerhet i næringen.

Strengt norske krav til produksjonen har medført en satsing på energieffektivisering og nye tekniske løsninger. Denne utviklingen må videreføres og Norge skal være globalt ledende på lave utslipp i produksjonsfasen av olje og gass. Utslipp fra forbrenning av fossile energikilder er den viktigste årsaken til klimautfordringen. Paris-avtalen forplikter også olje- og gassnæringen.

Oljen og gassen på norsk sokkel er verdifulle ressurser som tilhører fellesskapet. Ressursforvaltningen skal komme norsk industriell utvikling

og hele landet til gode. LO er opptatt av at aktivitet i Nordland, Troms og Finnmark skal gi sterkere ringvirkninger lokalt og vil at det skal stilles strenge krav til oljeselskapene om dette. Det er viktig å legge til rette for fortsatt aktivitet og verdiskaping fra petroleumsvirksomheten.

Oljenæringen må sikres forutsigbare rammebetingelser som gjør det mulig å opprettholde kompetanse og gjøre langsiktige investeringer.

Åpning av nye områder for petroleumsvirksomhet skal foregå skrittvis. Det må legges stor vekt på de helhetlige forvaltningsplanene som balanserer oljenæringens interesser mot annen næringsvirksomhet som reiseliv og spesielt fiskeriene. Tillatelser til ny virksomhet skal være basert på føre-var prinsippet og strenge krav til miljø og sikkerhet.

Det kan være betydelige olje- og gassressurser nordøst i Norskehavet, samtidig er det i deler av dette området verneverdig og sårbar natur og mulige konflikter mellom petroleumsvirksomhet og fiskeri og turisme. Den skrittvis og kunnskapsbaserte fremdriften i utvikling av olje- og gassvirksomheten på norsk sokkel må fortsette. Denne tilnærmingen må også gjelde i den nordøstlige delen av Norskehavet hvor det er grunn til å vise særlig aktsomhet i enkelte områder.

LO mener at det er grunnlag for å innføre petroleumsfrie soner som ivaretar særskilte områder i Lofoten, Vesterålen og Senja. I tråd med lokale ønsker støtter LO også arbeidet med å gjøre den sørlige delen av Lofoten til nasjonalpark for å gi den unike naturen her et sterkt vern.

I første omgang kan havområdet utenfor Lofotodden nasjonalpark bli en petroleumsfri sone, med et petroleumsfritt belte på 50 kilometer fra land. Hele Vestfjorden må være et petroleumsfritt område. Sonene må avgrensnes nærmere når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres.

Deler av Nordland 6 er allerede åpnet for petroleumsaktivitet, og her er eksisterende infrastruktur lettest tilgjengelig. LO mener derfor Nordland 6 må konsekvensutredes. Utredningen må avklare hvilke deler som eventuelt kan åpnes for olje- og gassvirksomhet og hvilke deler som bør unntas.

Arbeidet med en konsekvensutredning må ikke komme i konflikt med andre næringer, må baseres på et tett samarbeid med fiskerinæringen og utføres på en mest mulig skånsom måte. Best tilgjengelig teknologi må tas i bruk. Spørsmålet om området skal åpnes eller ikke må behandles når konsekvensutredningen er gjennomført.

I Nordland 7 og Troms 2 har vi ikke erfaringer med petroleumsvirksomhet. Sokkelen er her smalere og utfordringene overfor andre næringer derfor større. Disse områdene må avvete den oppdaterte kunnskapen som vil fremkomme i forbindelse med at den helhetlige forvaltningsplanen for Lofoten og Barentshavet revideres i 2019/2020. I tråd med gjeldende vedtak om åpningen av Barentshavet sørøst mener LO at petroleumsvirksomhet i og ved iskanten ikke er forenelig med en forsvarlig forvaltning av havområdene våre.

Mineral

For å sikre at Norge skal være et attraktivt land å drive mineralvirksomhet må det legges til rette for bedre ressursplanlegging, mer effektive og forutsigbare planprosesser, samt styrke kompetansen i mineralforvaltningen. Tempoet i kartleggingen av forekomster må økes. Det må etableres et nasjonalt ressurscenter for prospektering i Norge. Det må jobbes for at det etableres et statlig mineralselskap som skal ha som oppgave å forvalte store verdier som finnes på norsk territorium.

Svalbard må fortsatt være et levedyktig samfunn, der norsk suverenitet ivaretas. Forutsetningen for dette er at det legges til rette for næringsvirksomhet og en betydelig andel norske statsborgere på Svalbard.

Mat- og drikkevareindustrien

Mat- og drikkevareindustrien er en av de største industrigrenene i Norge med over 49.000 ansatte. LO vil arbeide for en politikk som øker norsk matproduksjon basert på norske ressurser og som øker selvforsyningsgraden. For å nå disse målene må man ha et solid og velfungerende importvern. Handlingsrommet som ligger i internasjonale avtaler må kunne brukes for å nå disse målene. Videre må de ulike ordningene som RÅK, som utjevner forskjellen i råvareprisen i Norge og utlandet, bli opprettholdt for å gjøre det mulig å konkurrere på lik linje mot utenlandsk matindustri.

Matkjedemakt

I Norge er det tre dagligvarekjeder som styrer hele markedet. Behovet for å innføre en "Lov om God Handelsskikk" som var på høring i 2013, er blitt ytterligere forsterket. LO krever at lov om god handelsskikk vedtas straks, og omfatter logistikk og distribusjon samt et eget handelstilsyn som har sanksjonsmuligheter.

Fiskeri- og havbruksnæringen

Norge har marine ressurser og arealer som gjør oss til en av verdens største sjømatnasjoner, både i volum og verdi. Fiskeri- og havbruksnæringen er derfor en av Norges viktigste eksportnæringer. Norsk fiskeripolitikk er basert på bærekraftig uttak og produksjon. Næringen bidrar til å sikre bosetting og aktivitet langs kysten gjennom en spredt og variert fiskeflåte, og ved at fisken ilandføres og videreforedles. Fiskeriressursene tilhører fellesskapet i Norge og må forvaltes bærekraftig og langsiktig, og i tråd med fiskerilovgivningen sikre at fiskeriene kommer fellesskapet og fremtidige generasjoner til gode, også i form av aktivitet og verdiskaping i kystsamfunnene.

Fiskeripolitikken må også sikre økt bearbeiding og dermed økt verdiskaping, dette gjelder både for hvitfisknæringen og for havbruk. Det må utformes en næringspolitikk som styrker fiskeindustrien. De siste 25 årene er norske fiskerirettigheter samlet på større og større bedrifter. Denne utviklingen bør stoppes og evalueres.

Et av tiltakene er å bidra til at næringen tilføres råstoff hele året i riktig mengde av god kvalitet. Tiltak som bidrar til dette er bl.a. mer levendelagring, mer fleksibelt kvotesystem, endring av kvoteåret og bonusordninger som fører til levering av råstoff fordelt over året. Mer av fiske må benyttes i produksjon, og ny bruk av restråstoffet blir en viktig oppgave for forskningsinstitusjonene.

Det bør innføres ressursrente i havbruk og fiskeriene. Hvordan denne skal utformes bør utredes nærmere.

Havbruksnæringa er en næring med vekstpotensial, men en forutsetning for det er at en i samarbeid med myndighetene løser utfordringene med lus, fôr og rømming. Teknologisk utvikling og innovasjon vil bidra til at næringen kan utvikle nye merder som kan løse disse problemene. Innføring av rullerende biomasse i oppdrettsanlegg vil bidra til en jevnere tilførsel av råstoff til industrien for å sikre helårig sysselsetting.

Myndighetene må gjeninnføre forskrift som stiller krav til oppdrettsselskapene om blant annet bearbeiding, FoU og trainee- og lærlinge plasser.

IKT-bransjen

IKT-bransjen er utsatt for sterk internasjonal konkurranse. LO er bekymret for at flere og flere virksomheter, også offentlige, velger å outsource utvikling og drift av IKT-systemer. Store oppdrag som er viktige for å utvikle en sterk nasjonal IKT-industri forsvinner ut av landet.

Særlig offentlige virksomheter må ta et større ansvar for å utvikle og opprettholde nasjonale kompetansemiljø innenfor IKT-området. Dette er både viktig næringspolitisk og for å ivareta beredskap og kontroll på sentral infrastruktur. Offentlige virksomheter må derfor bidra til å utvikle sterke og levedyktige IKT-miljø, både gjennom å utføre oppgave i egen regi og gjennom en bevisst kontraktspolitikk.

Stedsutvikling

Reiseliv, handel, service og kulturnæringer er næringer som har avgjørende betydning for steders omdømme, trivsel og sysselsetting. Dette er næringer som også bidrar til å tiltrekke seg annet næringsliv. Det må jobbes både næringspolitisk og samfunnspolitisk med disse næringene som gir store ringvirkninger utover sitt virke og bidrar til lønnsomme og levende lokalsamfunn. LO vil gjennom tillitsvalgte og alliansebygging med næringsaktører jobbe for aktiv stedsutvikling med fokus på reiseliv, handel, service og kulturnæringer for å skape levende lokalsamfunn og regional utvikling. Kommunene må få mulighet til å innføre lokalt forankret fellesgodefinansering, for å styrke satsningen på turist- og reiselivsformål.

Landbruk og matproduksjon

En bærekraftig matproduksjon skal sikre beredskap, matsikkerhet og ernæring for alle, uten å redusere muligheten for kommende generasjoner til det samme. Derfor er norsk landbruk viktig i seg selv, men også som begynnelsen på en lang verdikjede innen produksjon av mat og drikke. Framtidens matindustri får økt automatiseringsgrad som krever stadig høyere kompetanse. Det må derfor satses på en høyere andel fagarbeidere og videreutvikling av utdanningsløpene for matindustrien. Importvernet er et sentralt fundament for en sterk norsk mat- og drikkevareindustri. Konkurransesevnen til norsk matindustri må sikres gjennom et velfungerende og forutsigbart importvern på de områder landbrukspolitikken omfavner. At politikk og virkemiddelapparat trygger et aktivt landbruk over hele landet er viktig både for næringsmiddelindustrien, og flere andre sektorer.

Skog og tre

Den skogbaserte verdikjeden kan understøtte utviklingen av en bærekraftig industri. Skog22-utvalgets arbeid må følges opp med tiltak for næringen som bidrar til økt verdiskaping og sysselsetting. Skog- og trenæringen bør gjøres til et nasjonalt strategisk satsingsområde. Målet må være å utnytte næringens muligheter til å bidra til økt verdiskaping og reduserte klimagassutslipp. For å lykkes må næringen videreutvikles gjennom langsiktig samspill mellom næringens aktører, forsknings-

institusjoner, myndigheter og andre sterke næringer i Norge.

PALESTINA

I år er det 50 år siden Israels okkupasjon av Palestina. Israelske myndigheters politikk fratrukk palestinerne grunnleggende menneskerettigheter og undergraver mulighetene for økonomisk utvikling og palestinsk selvstendighet. Blokaden av Gaza, den folkerettsstridige muren gjennom Vestbredden og en aggressiv utbygging av ulovlige bosettinger på palestinsk land hindrer palestinernes frihet til å bestemme over egne liv og naturressurser. Det fører også til en oppsplitting av Palestina som gjør etableringen av en selvstendig palestinsk stat stadig vanskeligere.

Fortsatt lever rundt 3 millioner palestinere som flyktninger i naboland. Et liv som er preget av arbeidsledighet og fattigdom og med få utsikter til et trygt og verdig liv. LO krever at situasjonen for de palestinske flyktningene løses i tråd med FNs resolusjon 194 som slår fast de palestinske flyktningsenes rett til retur.

Palestinere behandles som annenrangs borgere, både i landflyktighet, i Israel og i Palestina. De fratrukk eiendom og blir utsatt for systematisk trakassering, innskrenkninger i bevegelsesfriheten, vilkårlig fengsling og mangel på rettferdig rettergang. Både israelere og palestinere har rett til å leve i fred og sikkerhet, og at både palestinske og israelske myndigheter må slå ned på vold og diskriminering.

Flere tusen palestinske fanger sitter i israelske fengsler. Den siste måneden har 1600 fanger gått til sultestreik for å protestere mot umenneskelig behandling. LO krever at palestinske fanger blir behandlet i tråd med internasjonale standarder og får medisinsk tilsyn, tilgang på mat og kommunikasjon med sine familier. Israels folkerettsstridige bruk av langvarig forvaring uten lov og dom må opphøre. LO tar avstand fra at israelske myndigheter arresterer og fengsler barn fra 12 år og oppover, som ofte blir mishandlet og isolert fra foreldrene i månedsvis. LO kritiserer Israel for brudd på FNs barnekonvensjon for fengsling av mindreårige.

Arbeidsledigheten i Palestina er nærmere 30 prosent. Spesielt hardt rammet er ungdom. Et trygdesystem for arbeidsledige eksisterer ikke. Rundt 120.000 palestinske arbeidere jobber i Israel, rundt halvparten illegalt. LO vil fortsette støtten til PGFTU for å ivareta palestinske arbeidstakeres rettigheter.

Konflikten mellom Israel og palestinerne er mer fastlåst enn på lenge. En tostatsløsning og gjenoppretting av fredsprosessen er fortsatt løsningen

som bør etterstrebes. Dette forutsetter en gjensidig erkjennelse og vilje til fredelig sameksistens. Israel fører en politikk som er i ferd med å umuliggjøre en slik løsning. Det internasjonale samfunn må legge nødvendig press på Israel slik at en tostatsløsning kan bli realisert.

LO ber norske myndigheter om å anerkjenne Palestina som egen stat innenfor grensene av 1967. Den norske regjeringen må videre arbeide for at FN åpner for fullt palestinsk medlemskap. En anerkjennelse av Palestina vil styrke palestinernes forhandlingsposisjon og bidra til at en tostatsløsning kan bli mulig.

Israels blokade av Gaza har pågått siden 2007 og Israel har gjennomført tre større invasjoner av Gaza siden starten av blokaden. Den siste i 2014 førte til enorme ødeleggelser. 100 000 fikk ødelagt hjemmene sine og over 60 000 er fremdeles hjemløse, tilgang til vann og strøm er kritisk og arbeidsledigheten er nærmere 60 prosent blant de unge. Blokaden har med strenge import- og eksportrestriksjoner, hindret økonomisk utvikling og medført store lidelser for befolkningen. LO krever at blokaden av Gaza oppheves.

LO krever at Israel avslutter okkupasjonen av Vestbredden og avvikler bosettingspolitikken som innebærer en de facto annektering av okkuperte områder. LO krever videre at Israel umiddelbart etterlever FNs resolusjon 2334 fra 2016 om full byggestans i de ulovlige bosetningene på den okkuperte Vestbredden. Israel må umiddelbart starte en tilbaketrekning av de ulovlige bosetterne i henhold til Genève-konvensjonen som forbyr forflytning av sivilbefolkningen til okkuperte områder.

Israels rivning av palestinske bygninger har økt dramatisk. Bakgrunnen er at mange palestinere har bygget uten tillatelse fordi de nesten aldri innvilges byggetillatelse i Øst-Jerusalem og i det såkalte C-området, som utgjør 60 prosent av Vestbredden. Tusenvis av palestinere lever med trussel om å få sine hjem revet og mange, særlig beduiner, står i fare for tvangsforflytting.

Okkupasjonen er med på å finansiere og dermed styrke Israels økonomi og politikk ovenfor palestinerne. Import av varer fra de israelske bosettingene og industrisonene på Vestbredden må forbys. Norske myndigheter bør ta initiativ til en internasjonal boikott av slike varer. LO ber norske myndigheter om å sikre at statens pensjonsfond og norske selskaper ikke styrker okkupasjonen gjennom handel med og

investeringer i selskaper som har eller bidrar til aktiviteter på okkupert område.

De maritime grensene for sokkel og havområder i det sør-østlige Middelhav, herunder områdene utenfor Israel og Gaza, er uavklarte. Norge og norske oljeselskap må ikke delta i samarbeid med Israel som har som formål å utvinne olje og gass i uavklarte eller omstridte områder. LO oppfordrer norske forbrukere til å handle palestinske varer for å bidra til økonomisk utvikling i Palestina.

LO fordømmer at den israelske nasjonalforsamlingen har vedtatt en lov som forbyr innreise for personer som oppmuntrer til økonomisk, kulturell eller akademisk boikott av Israel eller områder under israelsk kontroll. Dette er et angrep på ytringsfriheten og folks demokratiske rettigheter.

Et mindretall i redaksjonskomiteen bestående av: Mette Henriksen Aas, Jan Olav Andersen og Tove Elise Frøland ønsker følgende tekst som nytt, første avsnitt, i uttalelsen om Palestina:

LO krever at norske myndigheter fører en politikk som bidrar til at Israel avslutter okkupasjonen av vestbredden og annekteringen av palestinsk land. Blokaden av Gaza må oppheves, muren rives, palestinske flyktnings rett til å vende hjem må respekteres og det må arbeides for en demokratisk statsløsning med like rettigheter for alle. Siden dialog og resolusjoner har hatt liten effekt må det heretter arbeides for en internasjonal økonomisk, kulturell og akademisk boikott av Israel for å nå disse målene.

13.3. Innstilling fra redaksjonskomite 2

LOs Handlingsprogram

- Kap. 3 Å jobbe
- Kap. 5 Å ta vare på
- Kap. 6 Å organisere og mobilisere
- Nytt kap. Å lære

Uttalelser

- Tariffpolitisk uttalelse
- Pensjonspolitisk vedtak
- En sterk offentlig sektor i hele landet
- Uttalelse om samferdsel

3. Å jobbe

Et arbeid å gå til og ei lønn å leve av er grunnleggende menneskerettigheter, og viktige betingelser for individets frihet og deltakelse i fellesskapet. Et samfunn med små forskjeller gir trygghet for alle. Gjennom framforhandlede kollektivavtaler og tilkjempede rettigheter lovveien har arbeiderbevegelsen bidratt til å bygge det gode arbeidslivet de fleste av oss i dag er en del av. Faste ansettelse er grunnmuren i arbeidslivet, og sikrer trygghet for arbeidstakerne og kompetanse på arbeidsplassene. Høy yrkesdeltakelse også blant kvinner har bidratt til økonomisk vekst så vel som økt frihet for større deler av befolkningen.

Det gode arbeidslivet er under press. Både nasjonalt og internasjonalt ser vi en økende grad av individualisering og nedbygging av arbeidstakernes beskyttelse i regelverket. Sosial dumping, økt bruk av innleie- og bemanningsbyråer og uoversiktlige selskapsorganiseringer bidrar til en svekkelse av HMS-arbeidet, arbeidsplassdemokratiet og maktbalansen mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. LO vil arbeide for å videreutvikle det gode arbeidslivet vi har i Norge, og bekjempe de negative utviklingstrekkene vi er vitne til.

3.1 Tariffpolitikk og faglige rettigheter

Faglige rettigheter er selve fundamentet for et velfungerende og sunt arbeidsliv. Tariffpolitikkenes kjerneoppgave er å sikre medlemmenes andel av verdiskapingen i form av økt kjøpekraft, jevn fordeling og sosiale forbedringer.

LO vil forsterke hovedavtalene og overenskomstenes betydning, de tillitsvalgtes rettigheter, sikre retten til arbeidskamp og vurdere hvordan ulike kampmidler kan brukes.

LO vil:

- Forsvare og forsterke det kollektive avtalesystemet.
- Jobbe for at bedriftsdemokratiet og de ansattes rett til medbestemmelse på arbeidsplassene styrkes og tilpasses den faktiske styrings- og beslutningsstrukturen i alle typer virksomheter, slik at den blir reell.
- Jobbe for at det innføres ansatterepresentasjon i styrer og selskap med mer enn ti ansatte.

3.2 Arbeidsliv under press

Det gode arbeidslivet utfordres av uoversiktlige organisasjonsformer, utstrakt bruk av innleie- og bemanningsforetak og sosial dumping. Denne utviklingen har eskalert etter EUs østutvidelse, som har bidratt til økt tilbud av utenlandsk arbeidskraft. Flytting av arbeidsgiveransvaret internt i selskapsstrukturen, inngåelse av lange kontraktskjeder, etablering av bemanningsforetak som leier inn personell til mor- og datterselskap, etablering av lokale foretak med «ansettelse på stedet» er eksempler på denne utviklingen. Bemanningsbransjens praksis med å ansette folk "fast", men ikke betale mellom oppdrag, undergraver hele det norske arbeidslivet og den norske modellen. Slike ansettelsesavtaler er ikke faste ansettelser, men gjentatte midlertidige ansettelser. Stadig flere arbeidstakere velger, eller blir tvunget til, å gå inn i en rolle som selvstendig næringsdrivende. For en del kan dette oppleves å gi bedre styring over egen arbeidssituasjon, men for andre dreier dette seg om ulovlig omgåelse av reglene om fast ansettelse som fratrar den enkelte rettigheter i arbeidsmarkedet, uten at friheten eller selvbestemmelsen øker. I den kommersielle delingsøkonomien er det klare tendenser til at arbeidsgiver ønsker å organisere seg bort fra arbeidsgiveransvaret, og opererer i randsonen av norsk lovgiving. En slik organisering av virksomheten vil bidra til et økende antall arbeidstakere som står uten ansettelse, og en dreining bort fra et arbeidsliv med klare rammer og spilleregler.

Denne utviklingen vil, hvis den får fortsette, føre til et løsarbeidersamfunn med mindre trygghet og mindre innflytelse for arbeidstakerne, og der lønningene presses nedover. Dette rammer særlig de som fra før står svakest på arbeidsmarkedet. I kjølvannet følger alvorlig økonomisk kriminalitet og skatteunndragelser. LO vil derfor videreføre sitt sterke engasjement mot arbeidslivskriminalitet, sosial dumping, løsere tilknytningsformer til arbeidslivet og at arbeidstakere skal sikres faste ansettelse hos den reelle arbeidsgiver. Konkurslovgivningen må gjennomgås slik at denne blir mere effektiv, blant annet med hensyn til strafferammer og konkursskarantene. Kontrollstatens ressurser og sanksjonsmuligheter, og samarbeidet på tvers av fageter, må styrkes. Det er nødvendig med en gjennomgang og vurdering av hvordan Arbeidstilsynet kan ha en mer aktiv tilsynsrolle og effektivt når det gjelder vilkårene knyttet til innleie av arbeidskraft, herunder likebehandlingsreglene etter aml § 14-12 (a) og midlertidige ansettelse. Videre bør det vurderes om det er andre tiltak som kan bidra til å sikre en bedre etterlevelse av regelverket knyttet til innleie av arbeidskraft og midlertidige ansettelse.

Det offentlige må gå foran i arbeidet for et seriøst arbeidsliv. Det skal være nulltoleranse for sosial dumping i offentlige anskaffelse.

LO vil:

- Styrke allmenngjøringsinstituttet og senke beviskravet ved krav om allmenngjøring.
- Gå inn for at det nedsettes et lovutvalg som får mandat å se nærmere på ulike former for omgåelse/tilpasning på arbeidsrettens område.
- Begrense mulighetene for midlertidige ansettelse og jobbe for en nærmere definisjon av hva en fast ansettelse etter arbeidsmiljøloven skal inneholde

Et mindretall i komiteen, Nina Risinggård, ønsker å ta inn nytt prikkpunkt: Sikre faste ansettelse og at bruken av vikarer er knyttet til faktiske vikariater. Arbeide for å forby bemanningsbyråer.

I tillegg ta inn tidligere paragraf 26 i sysselsettingsloven inn i AML

3.3 Bemanningsbransjen

Løse tilknytningsformer, midlertidige ansettelse og nulltimerskontrakter gir rom for utnytting av arbeidstakerne. Det utfordrer den norske arbeidslivsmodellen og gir en arbeidsorganisering som fremmer

konkurransen på lønnsvilkår fremfor produktivitet og kvalitet. Arbeidsmiljøloven gir adgang til to former for ansettelse, fast eller midlertidig, hvorav fast ansettelse skal være hovedregelen. LO ser en alvorlig utvikling, spesielt i bemanningsbransjen, hvor innholdet i fast ansettelse blir undergravet. Minimumskrav må være en bestemt stillingsprosent med en arbeidsplan som også gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid, og disse arbeidsvilkårene må fremgå av arbeidsavtalen og dermed utgjøre grunnlaget for lønns- og arbeidsplikt.

Innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak er i enkelte bransjer i ferd med å utkonkurrere faste ansettelser, satsing på opplæring og lærlinger. Organisasjonsgraden svekkes og derved tariffavtalenes betydning. Innleide har også et mer belastende arbeidsmiljø med økt risiko for skader og ulykker. Spesielt er bygge- og anleggsbransjen utsatt og en stor del av den innleide arbeidskraften består av uorganiserte utenlandske arbeidstakere. Også i samfunnskritisk infrastruktur, som i luftfarten, truer atypiske ansettelsesforhold sikkerheten. Løse tilknytningsforhold og usikkerhet til arbeid gir rom for utnyttelse av arbeidskraften, noe som utfordrer den norske arbeidslivsmodellen og gir en arbeidsorganisering som fremmer konkurranse på lønnsvilkår fremfor produktivitet og kvalitet.

LO vil:

- Jobbe for at innleie som hovedregel ikke skal være tillatt.
- At tidsbegrenset innleie ut over hovedregelen i arbeidsmiljøloven bare skal kunne avtales der det er hjemmel for det i landsomfattende tariffavtale.
- Jobbe for at arbeidsmiljøloven § 14-12 (5) anvendes av departementet for å forby innleie av visse arbeidstakergrupper eller innen visse bransjer når viktige samfunnshensyn tilsier det.

3.4 Arbeidsmiljø

Et godt arbeidsmiljø er en viktig forutsetning for et arbeidsliv med plass til alle, og hvor de ansattes helse, miljø og sikkerhet ivaretas gjennom medbestemmelse, godt utviklet partssamarbeid, sterkt lov- og avtaleverk og trygge rammevilkår. Arbeidsplasser med høy grad av tillit, samarbeid i organisasjonen, rettferdig ledelse og positive utfordringer i jobben, fungerer som beskyttende faktorer mot uhelse. Felles arbeidsspråk, der norsk er førstevalget, er viktig for å bygge god sikkerhetskultur på arbeidsplassen. Lov- og regelverk må være utformet slik at det ikke lar

seg gjøre å tolke seg vekk fra arbeidsmiljøkrav og sikre at ny teknologi ikke brukes til å overvåke ansatte. Kontroll og overvåking på arbeidsplassen utfordrer personvernet, skaper stress og svekke arbeidstakernes innflytelse. Lov- og avtaleverk må styrkes for å sikre den enkelte arbeidstakers personlige integritet på arbeidsplassen. Ansattes og tillitsvalgtes rettigheter ved utsetting av virksomhet på oppdrag må styrkes. Verneombud og arbeidsmiljøutvalgsmedlemmer må få tilbud om årlig faglig oppdatering. Det må etableres en offentlig godkjenningsordning for kurstilbydere i HMS. Ordningen med regionale verneombud bør løpende vurderes innført i bransjer der det er hensiktsmessig. Arbeidstakernes ytringsfrihet må bli reell, slik at ansatte kan ytre seg om forhold på arbeidsplassen og faglige spørsmål som det er viktig for samfunnet å få kunnskap om. Varslingsreglene må styrkes for å verne arbeidstakerne mot gjengjeldelse etter varsling.

Avtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen), er et viktig virkemiddel for et godt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. IA-avtalen må også omfatte tiltak som kan bidra til å fremme sysselsettingsgraden for personer med nedsatt arbeidsevne, til å redusere sykefraværet og hindre at arbeidstakere faller ut av arbeidslivet, samt tiltak for å få eldre arbeidstakere til å stå lenger i arbeidslivet.

Godt og systematisk HMS-arbeid må forankres lokalt og bygge på forskning på helsemessige risikofaktorer. Det gjelder generelt HMS-arbeid, men også områder som vold og trusler om vold, mobbing og seksuell trakassering. Kunnskapen må bl.a gjenspegle seg i styrking av tillitsvalgtes opplæring i håndtering av disse problemområdene. I det forebyggende og systematiske arbeidet er bedriftshelsetjenesten en viktig bidragsyter. Alle skader og sykdommer som skyldes arbeid skal gi rett til yrkesskadeerstatning.

LO vil:

- Styrke bestemmelsene i arbeidsmiljøloven og annet aktuelt lovverk. Arbeidsmiljøloven må omfatte alle arbeidstakere med mindre de er dekket av annet likeverdig lovverk. Arbeidsmiljøloven må gjøres gjeldende for oljearbeiderne på flerbruksfartøy, med Petroleumstilsynet som tilsynsmyndighet.
- Videreutvikle IA-avtalen i samarbeid med myndighetene og arbeidslivets øvrige parter.
- Styrke kontrollatens ressurser og sanksjonsmuligheter.

3.5 Arbeidstid

Nye organisasjonsformer i arbeidslivet, ny teknologi og politiske beslutninger utfordrer normalarbeidsdagen og arbeidstakernes medbestemmelse over egen arbeidstid.

Bestemmelsene knyttet til lengden på arbeidstiden, når på døgnet den plasseres, medlemmenes innflytelse over arbeidstiden og kompensasjon for ubekvem arbeidstid i lov og avtaleverk skal være slik at arbeidstakernes helse og velferd sikres og at det er mulig å stå i arbeidslivet til oppnådd pensjonsalder. Det må være en målsetting at fleksibiliteten som lov og teknologi gir mulighet til, ikke fører til press, til uklart skille mellom arbeidstid og fritid og til helsemessige utfordringer.

Det skjer stadig liberalisering av åpnings- og arbeidstider samtidig som kjøpesentrene og de store kjedene dikterer åpningstider og arbeidstider i mye større grad enn tidligere. Manglende medvirkning, press på ansatte for å jobbe på ubekvemme tidspunkt og utilstrekkelig vern i lovgivningen er problemstillinger som gir store utfordringer for de ansatte.

Arbeidstidsreformer vil kunne gi et mer inkluderende og likestilt arbeidsliv med flere hele stillinger og større muligheter for flere til å stå i arbeid til oppnådd pensjonsalder.

Det vil på ulike måter være behov for arbeidstidsforkortelser framover. Det gjelder tid for å styrke kompetansen, det gjelder reduksjon i daglig arbeidstid eller andre former for arbeidstidsforkortelser. Hvor raskt og omfattende reduksjoner kan skje vil være avhengig av hvor mye av veksten som ellers tas ut i investeringer, i kjøpekraftforbedringer eller andre velferdsgoder.

LO vil i perioden utarbeide en plan for hvordan man kan gå videre med arbeidstidsreduksjoner. Planen må ha et helhetlig perspektiv og bygge på erfaringer fra nasjonale og internasjonale forsøk i ulike bransjer og sektorer, herunder 6 timers dag/30 timers arbeidsuke.

Andelen deltidsarbeidende har over tid gått ned i norsk arbeidsliv, men fortsatt er det mange arbeidstakere – hovedsakelig kvinner – som ikke får anledning til å arbeide heltid. Deltidsarbeid svekker den enkeltes muligheter til å forsørge seg selv, både som yrkesaktiv og den dagen man blir pensjonist. Det svekker også tilgangen på kompetent arbeidskraft i en situasjon der behovet er stort.

LO vil:

- Forsvare normalarbeidsdagen og styrke fagbevegelsens innflytelse på organiseringen av arbeidstiden. Såkalte nulltimerskontrakter må forbys.
- Sikre at retten til hele stillinger blir reell for alle arbeidstakere.
- Jobbe for at søndagen fortsatt skal være en annerledesdag.

3.6 Likestilling og likelønn

Selv om Norge har kommet langt i likestilling mellom kjønnene, er det fremdeles systematiske forskjeller. LOs mål i likestillingsarbeidet er at kvinner og menn skal ha like rettigheter og muligheter til utdanning, arbeid, inntekt, velferd og innflytelse. Heltidsjobb og en selvstendig inntekt man kan leve av er avgjørende for kvinners likestilling.

Kvinnens lønnsutvikling sikres best gjennom sentrale forhandlinger. Treffsikkerheten på virkemidler og tiltak for likelønn og lavlønn må bedres. En bedre kjønnsfordeling innenfor de ulike yrkesgrupper, bransjer og sektorer vil bidra til utjevning av lønnsforskjeller mellom mannsdominerte og kvinnedominerte yrker. LO vil jobbe for høyere verdsetting av kvinnedominerte yrkesområder. For enkelte grupper med høyere utdanning er det viktig at lønnsforskjellene mellom privat og offentlig sektor utjevnes.

Det vi har oppnådd innen likestilling har ikke kommet av seg selv. Det er fortsatt viktig med en aktiv likestillingspolitikk, en egen likestillingslov og et effektivt håndhevingsapparat. Aktivitets- og redegjøringsplikten må forsterkes. Et eget likestillingsombud vil styrke likestillingsarbeidet. Treparsamarbeidet må brukes til konkrete og aktive likestillingstiltak.

Likestilling i arbeidslivet henger sammen med likestilling i familien. Det er behov for en aktiv familiepolitikk som må støtte opp under kvinners yrkesdeltakelse. Dette må inkludere fortsatt sterk satsning på barnehager og skolefritidsordningene. Barnehagen, skolen og offentlige tjenester må tilrettelegge for at foreldre til barn med spesielle behov kan delta fullt ut i arbeidslivet. Foreldrepengeordningen må sikre hver av foreldrene minst 40 % av permisjonstiden og selvstendig opptjeningsrett. Kontantstøtten bidrar til å svekke kvinners tilknytning til arbeidslivet og må avskaffes.

Kvinner er mer utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner enn menn. Det offentlige må ta ansvar for forebygging, hjelpetiltak, finansiering og utbygging av flere kritesentre, og endring av praksis og holdninger innen politi og rettsapparat. Det er viktig å starte tidlig med

holdningsskapende arbeid. Derfor må sex, samliv og likestilling være temaer både i grunnskolen og videregående skole.

LO vil:

- Prioritere likelønn og lavlønnsgrupper i tariffoppgjørene.
- Arbeide for en aktiv familie- og likestillingspolitikk som styrker kvinners posisjon i arbeidslivet.
- Støtte opp om tiltak som bedrer kjønnsbalansen i utdanning og arbeidsliv.

5 Å ta vare på

For LO er det et grunnleggende mål at flest mulig av samfunnets medlemmer kan forsørge seg selv og sin familie gjennom eget arbeid. En inntekt å leve av sikrer den enkelte frihet til å ta egne valg, og gjør det mulig for alle å ta del i verdiskaping og finansiering av felles velferd. Et samfunn som baserer seg på lønnsarbeid og privat eiendomsrett må samtidig sikre livsopphold også for dem som selv ikke er i stand til å arbeide. Et viktig særtrekk ved den norske modellen er at fellesskapet trår til ved arbeidsledighet, sykdom og uførhet. Dette bidrar til et omstillingsdyktig næringsliv og trygghet for den enkelte.

Gode offentlige velferdstjenester, godt folkehelsearbeid, gode læringsvilkår, forebyggende arbeid og god oppvekstpolitikk bidrar til frie og trygge mennesker, som igjen gir skaperkraft og produktivitet. Det er nær sammenheng mellom å skape, å dele og å ta vare på. Velferden må omfatte alle. De som av ulike grunner står utenfor arbeidslivet må sikres et verdig liv, enten det gjelder kortere eller lengre perioder.

5.1 En sterk velferdsstat

Norge trenger en sterk velferdsstat for å sikre rettferdig fordeling av verdiskapingen og gode velferdstjenester til hele befolkningen. Veksten i offentlig sektor bør minst være på nivå med veksten i privat sektor. Dette vil sikre stabilitet i offentlige fellesskapsordninger. Offentlig sektor skal være underlagt politisk styring med basis i faglighet og tillit til de ansatte. Dette vil føre til bedre kvalitet på offentlige tjenester enn dagens markedsstyringsprinsipper med detaljstyring og fragmentering av ansvar.

LO vil:

- Arbeide for et skattenivå og et skattegrunnlag som er i stand til å bære en godt fungerende velferdsstat.
- Sikre det finansielle grunnlaget for velferdsstaten gjennom tiltak for å bekjempe svart arbeid, arbeidslivskriminalitet, skatteunndragelser og korrupsjon.

- Arbeide for at det gjennomføres en tillitsreform i offentlig sektor.

5.2 Velferd, ikke marked

Markedskreftene er et viktig redskap for produksjon og utveksling av varer og tjenester. Men markedskreftene har viktige begrensninger. Offentlig tjenesteyting og trygdeordninger ble gradvis utviklet for å gi bedre løsninger, større trygghet og mer likhet enn privat lønnsomhet og markedsmessige forsikringer kan gi. De felles velferdsordningene utfordres av en økende privat rikdom som gjør at mange kan kjøpe seg bedre eller raskere tjenester i det private markedet enn det det offentlige klarer å tilby. Dette undergraver ikke bare universaliteten i ordningene, men innebærer også en kamp om kompetent arbeidskraft og er en trussel mot arbeidstakernes rettigheter og pensjonsvilkår.

Velferdsordningene må styrkes i takt med den øvrige velstandsutviklingen. Forventningene til det offentlige tilbudet, som for eksempel helsevesenet, øker med økt privat velstandsnivå. Det offentlige tilbudet må være så bra at det ikke er behov for å kjøpe et privat tilbud. LO vil arbeide for at spesialisthelsetjenesten kommer under sterkere demokratisk styring og reell folkevalgt kontroll. LO er imot privatisering og konkurranseutsetting av offentlige velferdstjenester. Regnskapsregler for privat sektor må ikke brukes i offentlig forvaltning.

LO vil:

- Arbeide for at velferdstjenester skal være fellesfinansierte og eies og drives av det offentlige.
- Styrke velferdsordningene i takt med den øvrige velstandsutviklingen, for å begrense etterspørselen etter private løsninger.
- Jobbe for å fjerne muligheter til å ta ut profitt på velferdstjenester

5.3 Trygder, pensjoner og sosialhjelp

Inntektsgivende arbeid og ei lønn å leve av er nøkkelen til livsopphold og selvrealisering. De aller fleste av oss går likevel gjennom livsfaser der vi er avhengige av offentlige ytelser. Disse ytelsene må utformes slik at de gir tilstrekkelig livsvarig inntektssikring og smidige ordninger mellom arbeid og trygd. Barnetrygden må bevares som en universell ordning.

Med Folketrygden har Norge et godt utbygget system for alderspensjon og uføretrygd, forsterket av tjenestepensjoner og avtalefestet pensjon (AFP). Et bredt organisert pensjonssystem må sikre muligheten for jobbskifter uten tap av pensjon, kostnadseffektiv forvaltning og premier og ytelser som er like uavhengig av kjønn. Uføre skal skjermes mot

levealdersjustering også etter 2018. Barnetilleggene må videreføres og ikke reduseres.

Økonomisk sosialhjelp er et supplement til trygdesystemet og skal bygge på behovsprøving og individuell behandling.

LO vil:

- Arbeide for et fellesfinansiert og fellesskapsstyrt pensjons- og trygdesystem der mottakerne har kontroll over ytelse og forvaltning gjennom demokratiske organer eller gjennom tariffesting.
- Arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn. Det må også gis reell mulighet for å kunne gå av tidligere for de som ikke kan stå i jobb til arbeidslivets slutt.
- At statlige veiledende standarder ut fra SIFOs satser skal sikre et anstendig og nødvendig livsopphold.

5.4 Bolig

Prisen for å etablere seg på boligmarkedet gjennom en selveid bolig er for høy, og en aktiv boligpolitikk er nødvendig for å sikre alle lik rett til tak over hodet og et trygt hjem. Leie-til-eie-ordninger må tas aktivt i bruk. Både stat og kommune må ta større ansvar for de unge som sliter med å komme inn på boligmarkedet. Boliger må gjøres mindre attraktive som spekulasjonsobjekt. Husbanken må bidra med en rimelig og stabil finansiering. Det må bygges flere studentboliger.

LO vil:

- Styrke kommunenes muligheter til å bygge og drifte ikke-kommersielle utleieboliger.
- Sikre at alle mennesker har tilgang til en passende bolig.
- Sikre Husbanken som viktig aktør i det boligpolitiske og boligsosiale arbeidet.

5.5 Trygghet i hverdagen

Trygghet for liv, helse og verdier er en bærebjelke i en demokratisk rettsstat, og avgjørende for å opprettholde den gjensidige tilliten som har preget samfunn i den nordiske modellen. Denne tryggheten utfordres av fare for, eller frykt for, krig eller krigslignende handlinger, terrorisme, kriminalitet eller naturkatastrofer. Det er derfor viktig å utvikle en

totalberedskap som omfatter både risikoerkjennelse, sårbarhetsanalyse, samfunnsvern og innbyggernes trygghet. Dette må alltid balansere opp imot hensynet til demokratiske rettigheter og retten til et privatliv.

Samfunnssikkerhet og beredskap må forbedres gjennom klargjøring av ansvar, samordning og samarbeid mellom offentlige etater og andre virksomheter.

Alle barn må sikres gode og trygge oppvekstvilkår. Forebyggende barne- og ungdomsarbeid må lovfestes som et offentlig ansvar. Det kommunale barnevernet må styrkes ved å innføre veiledende bemanningsnormer og systematisk kompetanseutvikling.

Frykt for å bli utsatt for kriminalitet virker i seg selv begrensende på menneskers frihet. Målsettingen om lavest mulig kriminalitet må nås gjennom helhetlig prioritering av straffesakskjeden, fra forebyggende arbeid til etterforskning, domfellelse og straffegjennomføring. Politiets faktiske tilstedeværelse må styrkes også i distriktene. LO støtter ikke en generell bevæpning av politiet. Kriminalomsorgen må styrkes slik at målet om redusert tilbakefall til ny kriminalitet etter endt soning kan nås. LOs mål om et samfunn med høyt velferdsnivå og små forskjeller mellom folk vil bidra til redusert kriminalitet.

LO vil:

- Styrke beredskapsarbeidet og samhandlingen mellom offentlige etater.
- Ruste opp fengsler, styrke soningens innhold i fengsel og friomsorg, styrke ettervernet og sikre bred og tverrfaglig kompetanse blant ansatte i kriminalomsorgen.
- Styrke samarbeidet om lokale tiltak for å forebygge kriminalitet, herunder arbeide mot radikaliserings og ekstremisme.

5.6 Innvandring, flyktninger og integrering

Innvandring gjør Norge til et mer mangfoldig land og er en berikelse for samfunnet. Dette forutsetter en aktiv integreringspolitikk, og at rasisme, fremmedfrykt og diskriminering motarbeides både i arbeidslivet og på andre samfunnsarenaer.

Mennesker med minoritetsbakgrunn må vernes mot diskriminering ved ansettelse. Språkopplæring, effektiv godkjenning av utdanning fra andre land, satsning på kompetanse og aktiv arbeidsmarkedspolitikk er viktige elementer for å sikre god integrering og motvirke tendenser til sosial

dumping og økte forskjeller. Det må særlig settes inn tiltak for å integrere innvandrerkvinner i arbeidslivet. Au pair-ordningen har utviklet seg fra å være en ordning for kulturutveksling til å bli en ordning for skjult import av lavinntekts arbeidskraft. LO mener derfor at ordningen bør avskaffes.

Det er over 60 millioner flyktninger og internt fordrevne i verden. Norske myndigheter må bistå folk i nød internasjonalt og arbeide for økt trygghet under flukt. Norge må føre en verdig asyl- og flyktningpolitikk i tråd med rådene fra FNs høykommissær for flyktninger, og legge barnekonvensjonen til grunn for asylbarns opphold i landet. Asylmottak skal primært drives i offentlig regi med egen anbudsrunde for ideelle organisasjoner.

LO vil:

- Gå inn for at asylsøkere med kjent identitet og lovlig opphold i Norge får rett til arbeidstillatelse. Det samme gjelder ureturnerbare asylsøkere som har fått endelig avslag inntil retur blir mulig.
- At introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger gjøres mer arbeidsrettet, og at deltakerne får en plan for arbeidsrettet aktivitet og/eller utdanning allerede ved oppstart.
- Bidra til å sikre en helhetlig samfunnsmessig innsats i hele asylkjeden for best mulig inkludering av asylanter, både barn og voksne. Enslige mindreårige asylsøkere opp til 18 år skal være barnevernets ansvar, og arbeidet med barna skal hjemles i barnevernloven.

6 Å organisere og mobilisere

LOs innflytelse, og dermed muligheter til å ivareta medlemmenes interesser, avhenger av at vi er mange og at vi er representative. LOs forbund har medlemmer i alle bransjer og på alle nivåer i virksomhetene. Bredden og antallet utgjør LOs styrke. Det gir oss politisk innflytelse at vi gjennom samordning av lønnsdannelsen kan være med i styringen av norsk økonomi, og slik bidra til en politikk som legger grunnlaget for vekst, jevnere fordeling og reformer som styrker vår felles velferd.

LOs samfunnspolitiske rolle hviler på evnen til å være en ansvarlig arbeidstakerorganisasjon som organiserer og mobiliserer i alle deler av norsk arbeidsliv. Arbeidstakere uten formell kompetanse, fagarbeidere og arbeidstakere med universitets- og høyskoleutdanning har alle sin naturlige plass i LO-fellesskapet. Det samme har personer som er tilknyttet arbeidslivet på andre måter enn som tradisjonelle

arbeidstakere, og LO ønsker å videreutvikle sine tilbud til denne gruppa. LO vil videreføre arbeidet for å ivareta interessene til selvstendig næringsdrivende medlemmer i LO- forbundene. LOs mål er å bli den største arbeidstakerorganisasjonen innenfor alle bransjer og yrkesgrupper. Det betyr både å rekruttere flere forbund til LO, og at forbundene må rekruttere flere medlemmer, særlig i bransjer med lav organisasjonsgrad. Andelen yrkesaktive med høyere utdanning er økende og LO møter sterkere konkurranse fra andre hovedsammenslutninger blant disse. Det er et mål å styrke LOs posisjon og innflytelse innenfor denne gruppen. LO skal være den foretrukne hovedorganisasjonen også for de med høyere utdanning og det politiske og organisatoriske arbeidet for å synliggjøre LO- forbundene skal styrkes.

6.1 Aktive tillitsvalgte og klubber

Godt skolerte, kompetente tillitsvalgte og aktive klubber på den enkelte arbeidsplass er LO-forbundenes viktigste medlemsfordel. Det er disse som setter overenskomstene ut i livet, som ivaretar enkeltmedlemmenes interesser overfor arbeidsgiver og som skaper aktivitet og engasjement på den enkelte arbeidsplass. For LO og forbundene er det en sentral oppgave å sette de tillitsvalgte i stand til å ivareta disse oppgavene på en best mulig måte, gjennom informasjon, skolering og praktisk støtte i det daglige arbeidet. LOs lokalorganisasjoner spiller en viktig rolle, spesielt med tanke på fagligpolitisk samarbeid og koordinering mellom forbundene lokalt.

Læring og kunnskapsoverføring skjer i stor grad gjennom fellesskolering lokalt og sentralt. All skolering har sin forankring i arbeiderbevegelsens ideologi og historie. Fellesskoleringsrådet skal bidra til et forpliktende samarbeid mellom LO, AOF og forbundene. Rådet skal sikre en best mulig koordinering av planer, markedsføring og utvikling av felleskurs på tvers av forbund, samt best mulig effekt av organisasjonenes økonomiske og menneskelige ressurser.

LO vil:

- Bidra til å utvikle nyttige og gode skoleringsstilbud utover den forbundsvisе skoleringen.
- Styrke koordineringen mellom forbundene for å hindre medlemslekkasje ved jobbskifter.
- Vektlegge verdien av tariffavtaler, aktive klubber og LOfavør-programmet som viktige medlemsfordeler for nåværende og potensielle medlemmer.

6.2 Unge, elever, lærlinger og studenter

LO må være den naturlige arbeidstakerorganisasjonen for alle unge på vei inn i arbeidslivet.

gjennomføre tiltak som rekrutterer og skolerer unge til å ta verv i fagbevegelsen.

LOs sommerpatrulje er helt sentral i LOs arbeid overfor unge arbeidstakere. Sommerpatruljen sikrer unge arbeidstakeres interesser og synliggjør betydningen av LOs arbeid for et trygt og godt arbeidsliv. Deltakelse i sommerpatruljen gir viktig skolering og kunnskap til framtidige tillitsvalgte. Forbundene har et særlig ansvar for å prioritere ressurser, slik at patruljen sikres bred og solid deltakelse.

Tidlig bevisstgjøring av skoleelever, lærlinger og studenter gjennom LOs ungdomsarbeid er avgjørende for å sikre rekruttering av morgendagens arbeidstakere. En viktig aktivitet i LOs ungdomsarbeid er besøk på ulike utdanningsinstitusjoner og arenaer for læring.

Dette er ofte det eneste møtet mange får med fagbevegelsen i løpet av sin utdanning.

LO skal koordinere arbeidet for å rekruttere studenter til LO-forbundene. LOs Studentservice skal bidra til synliggjøring av LO og forbundene, samt gi råd og veiledning om arbeidslivet, organisering og rekruttering. Herunder også sørge for at organiserte studenter med arbeid ved siden av studiene blir ivaretatt i sitt arbeidsforhold. LOs studentarbeid skal foregå på alle aktuelle arenaer, særlig ved landets skole- og studiesteder gjennom LOs student- og elevmedlemskap.

Lærlingene er framtidens fagarbeidere. Det er viktig å skape forståelse for at lærlinger er en del av det ordinære arbeidslivet og har behov for beskyttelse og det sosiale fellesskap medlemskapet gir. LO vil i kongressperioden ta initiativ til, og ta en koordinerende rolle ved gjennomføring av lærlingpatruljer på tvers av forbundene.

Felles ungdomsskolering er avgjørende for rekruttering og skolering og utvikling av framtidens tillitsvalgte.

LO vil:

- Videreutvikle skoleringstilbud for unge medlemmer og tillitsvalgte, i samarbeid med LOs forbund.

- Drive oppsøkende og informerende virksomhet blant elever, studenter og lærlinger, samt legge til rette for samarbeid og fellesaktiviteter mellom LO, LOs forbund og studentorganisasjonene.
- Videreutvikle og forsterke det fagligpolitiske samarbeidet med AUF, og samarbeide med aktuelle organisasjoner, for å styrke de unges bidrag til å utvikle arbeiderbevegelsens kultur og politikk.

6.3 Vern mot diskriminering

Frihet fra diskriminering er en grunnleggende verdi for LO. Gjennom de siste tiårene har det norske samfunnet tatt store steg i retning av økt aksept for etniske, religiøse og seksuelle minoriteter. Fortsatt foregår imidlertid systematisk diskriminering på bakgrunn av kjønn, etnisk, religiøs og kulturell opprinnelse, funksjonsevne, alder, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk. Den samiske befolkningen og nasjonale minoriteter har diskrimineringsutfordringer som må tas på alvor.

Fagbevegelsen må gå foran i kampen mot diskriminering og hatefulle ytringer i den offentlige debatten, og sammen videreutvikle det holdningsskapende arbeidet mot diskriminering og rasisme.

Minoritetspersoner må i mye større grad enn i dag gis oppmerksomhet i ansettelsesprosesser. En viktig del av dette er å styrke rekrutteringen og skoleringen av mennesker med ulik minoritetsbakgrunn. Fagbevegelsen må arbeide for kunnskapsinnhenting om LHBT-personers situasjon i arbeidslivet og at homofile likestilles med heterofile i tilknytning til blodgivning. Alle tillitsvalgte og verneombud bør få bedre kunnskap om hvordan avsløre og håndtere diskriminering på vegne av medlemmene.

LO vil:

- Arbeide for et styrket vern mot diskriminering i lov- og avtaleverket, og for å styrke aktivitets- og redegjøringsplikten i diskrimineringslovgivningen.
- Legge til rette for rekruttering og skolering av medlemmer og tillitsvalgte med etnisk minoritetsbakgrunn
- Bidra til at et helhetlig antidiskrimineringsarbeid blir en del av tillitsvalgtopplæringen.

Å lære – Nytt kapittel inn i Handlingsprogrammet

Hvordan vi organiserer læring og kompetanseutvikling er nøkkelmekanismer i samfunnet. Det dreier seg om skole og andre utdanningsinstitusjoner, men også om samspillet med jobb, privatliv, politikk og organisasjoner. Kunnskap til få gir maktkonsentrasjon. Kunnskap til alle gir frihet. LO har vært en sentral pådriver for den utdanningsrevolusjonen vi har sett de siste 40-50 årene.

Lik rett til utdanning og livslang læring er grunnleggende for den enkeltes mulighet til personlig utvikling og samfunnsdeltakelse. Høy kompetanse og gode kunnskaper i alle ledd er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv og det sikrer kvalitet på produkter og tjenester både i privat og offentlig sektor. En godt utdannet befolkning er viktig for et velferdssamfunn med små forskjeller.

Skillet mellom førstegangsutdanning, etter- og videreutdanning og realkompetansebygging er blitt mindre tydelig. Grunnopplæringen kan i større grad betraktes som en forberedelse til den livslange læringen som starter for fullt i arbeidslivet. Fagskole-, universitets- og høyskolesektoren får økt rolle i å tilby etter- og videreutdanning tilpasset et arbeidsliv i rask endring med mer mangfoldig befolkning. Grunnlaget som legges i utdanningssystemet er svært viktig for videre læring. Det er behov for mange med høy utdanning, der det er særlig knapphet på høyere yrkesfaglig kompetanse.

LO vil ha et utdanningssystem under demokratisk kontroll, som sikrer at den enkelte får realisert sine evner og anlegg, og der alle gis muligheter til læring uavhengig av bakgrunn. Utdanning skal være et offentlig ansvar, gratis og tilgjengelig for alle. Alle må få reelle og likeverdige tilbud om barnehage, grunnskole, kulturskole, videregående opplæring og høyere utdanning. Karriereveiledningen, herunder rådgivningstjenesten i skolen må styrkes. Vi trenger en kompetansereform for livslang læring.

LO vil:

- At utdanning fortsatt skal være et offentlig ansvar, og vil kjempe mot privatisering.
- At alle skal ha gode betingelser for livslang læring og rett til etter- og videreutdanning innenfor økonomiske rammer som gi den enkelte reell mulighet til å delta.
- At den yrkesfaglige utdanningsretningen, fra grunnskolen via videregående til høyere yrkesfaglig utdanning styrkes.

Barnehage

Barnehagen er en av de viktigste grunnpilarene i den norske velferdsstaten. Barnehagetilbud til alle er viktig for læring, motvirke senere frafall i utdanningsløpet og for å motvirke sosiale forskjeller. Deltakelse er ikke minst viktig for utvikling av språkferdigheter. Barnehagen skal være en arena for barns utvikling som gir trygge rammer. Det må være nok voksne, inkludert barnehagelærere og barne- og ungdomsarbeidere, som legger til rette for barns frie spontane lek, læring og sosialisering.

LO vil:

- Styrke kvaliteten og sikre likeverdige barnehagetilbud gjennom innføring av en bemanningsnorm.
- Gradvis utvide retten til barnehageplass for å oppnå løpende opptak.
- Sikre lave priser for alle gjennom redusert makspris.

Skolefritidsordning

SFO er en viktig og betydelig del av svært mange barns hverdag. Det er behov for å styrke rammevilkårene for SFO.

LO vil:

- Arbeide for en SFO-reform som styrker kvaliteten, reduserer prisen og lovfester retten til skolefritidsordning.
- At SFO tilbudet skal utvikles med vekt på lek, inkludering, kreativitet og praktisk læring, og med god tilrettelegging for barn med særskilte behov.

Kulturskole

Alle barn som ønsker det, må få gå på kulturskole. LO vil arbeide for at det fastsettes en egen forskrift til opplæringsloven, som blant annet regulerer krav til faglig nivå, kapasitet og nivået for egenbetalingen i kulturskolene.

LO vil:

- Ha en sterkere statlig og kommunal satsing på musikk og kulturskolen.

Grunnopplæringen

Den offentlige fellesskolen er en viktig bærebjelke i den norske modellen. Skolen skal være inkluderende og bidra til utjevning og utvikling av

selvstendige, kreative og reflekterte individer. LO vil arbeide for en helhetlig skoledag, med måltid, leksehjelp og fysisk aktivitet. Kreativ og praktisk kompetanse kommer til å ha stor betydning for framtidens arbeidsliv, næringsliv og samfunnsliv. LO vil derfor arbeide for å øke skoleverkets kompetanse innenfor de praktisk-estetiske fagene.

Grunnskolen skal gi opplæring som gjør at elevene kan ta gode valg i videregående opplæring. Den må gi barn og unge et tilbud som på en balansert måte forbereder til og retter seg mot både det studieforberedende og yrkesfaglige i videregående opplæring. Frafallet i videregående opplæring må bekjempes med tidlig innsats, tett oppfølging og satsing på yrkesfag, herunder flere læreplasser.

LO vil:

- Styrke den tidlige innsatsen gjennom bla. norm for lærertetthet og mer tverrfaglighet.
- Unge under 30 år må sikres arbeid eller kompetanseheving.
- At de ansatte i skolen får økt faglig frihet, med økt handlefrihet og mindre bruk av måling og testing.

Fagutdanning

Fagutdanning må sikre en bred og relevant inngang til arbeidsmarkedet som gir muligheter for å møte teknologisk utvikling og ruste den enkelte for et arbeidsliv i rask endring. Mulighetene til å ta fagbrev må gjøres tilgjengelig for flere, også de som har fullført videregående opplæring. Representantene for arbeidstakerorganisasjonene må få fullverdig styrerepresentasjon i opplæringskontorenes styrever. Dimensjoneringen i videregående skole må i større grad ta hensyn til muligheter for å få lærlingeplass. Fylkeskommunen må systematisk rekruttere nye lærebedrifter i samarbeid med partene i arbeidslivet gjennom Yrkesopplæringsnemnda. Elever og lærlinger må få samme rett til rådgiving. Det er behov for mer praksisopplæring i programfagene.

LO vil:

- At unge som velger fag- og yrkesopplæring må få lærlingeplass.
- Flere må få mulighet til grunnleggende fagopplæring, og etter- og videreutdanningsmulighetene må styrkes.
- Trepertssamarbeidet i fag- og yrkesopplæringen må styrkes.

Universitets- og høyskoleutdanning

LO ønsker likeverdig tilgang til høyere utdanning og at sosiale-, geografiske-, etniske- og kjønnsforskjeller utjevnes i rekruttering til høyere utdanning. Overordnet styring og finansiering av

utdanningssektoren skal være et offentlig ansvar. Høyere utdanning må ivareta både disiplin-fag, profesjonsfag og yrkesfag, med høy kvalitet og arbeidslivsrelevans. Rammevilkårene for profesjonsutdanningene må sikre forskningsbaserte, yrkesrettede og praksisnære studier. Studiefinansieringen må sikre lik rett til utdanning og bygge opp om heltidsstudenten. Det offentlige må ha en offensiv politikk for utbygging av studentboliger. Studiefinansieringen må knyttes til grunnbeløpet i Folketrygden, økes til 1,5 G fordelt over 11 måneder. Fullstipendiering skal være et langsiktig mål for finansiering i utdanningene. Vitenskapelig personell og ansatte ved institusjonene må gis gode arbeidsforhold med faste hele stillinger. Universitets- og høyskoleutdanningens faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må samsvare med faglige vurderinger og samfunnets behov. LO mener demokratiet ved universiteter og høyskoler må styrkes.

LO vil:

- Arbeide for tettere samarbeid med arbeidslivet, og mer praksis i studiene.
- Arbeide for at ansatte ved institusjonene gis faste hele stillinger.
- Sikre en solid basisfinansiering av forsknings- og utdanningsinstitusjonene.

Fagskole

Fagskolen er det yrkesfaglige alternativet til universitets- og høyskoleutdanningene, men er lite utbygd. Fagskolen har en viktig rolle som selvstendig utdanningsvei men også som tilbyder av etter- og videreutdanningstilbud.

LO vil:

- At det utvikles fagskoletilbud på flere områder og at det samlede tilbudet styrkes kraftig.
- At det lages en opprykksordning til statlige faghøyskoler etter fastsatte kriterier.
- At det blir bedre overgangsordninger mellom fagskole- og universitets- og høyskoleutdanningene.

Læring i arbeidslivet

Både de største styrkene og utfordringene i kompetansesystemet ligger i arbeidslivet. Særtrekk ved den norske arbeidslivsmodellen som bygger opp under løpende oppgradering av ansattes kompetanse må tas vare på og videreutvikles.

Hele arbeidslivet er, og skal fortsatt være, preget av kunnskapsarbeidsplasser. Vi kan ikke tillate at det utvikles et nytt sjikt av lavkompetansejobber i arbeidslivet. Formaliserte krav til fagutdanning for yrkesutøvelse bør vurderes i flere fagområder for å bidra til kvalitet i tjenester og produkter og seriøsitet i arbeidslivet. Innbyggere i Norge må få tilbud om kompetanseutvikling. Kontakten mellom arbeidsliv og utdanningsinstitusjoner må styrkes.

Skal virksomhetene klare framtidens omstillinger er de avhengige av at spesielt ansatte med kort utdanning gis bedre vilkår for læring og etter- og videreutdanning. Fagutdanning må bli en mer attraktiv karrierevei og voksne skal kunne avlegge fagprøve, samtidig som vi må unngå utvikling av "fagbrev light". Arbeidslivet preges av høye krav til kompetanse, økt etterspørsel etter spesialisert utdanning, doble fagbrev og tverrfaglig kompetanse.

Kvalifikasjonsrammeverket må utvikles til å vise reell sluttkompetanse, og for å fremme livslang læring. Det skal være mulig å nå et høyere nivå i kvalifikasjonsrammeverket gjennom livslang læring. Styrkede karriereveier for fagarbeidere er også et virkemiddel for likestilling og integrering. Godt samarbeid og et seriøst arbeid med medbestemmelse på arbeidsplassene fremmer gode vilkår for læring i arbeidslivet. De tillitsvalgte er nøkkelpersoner i virksomhetenes arbeid med kompetanse. LO og forbundene må bidra til et konstruktivt og målrettet samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre relevant kompetansetilgang og for å sikre kompetanse i et framtidig digitalisert arbeidsliv.

LO vil:

- At elever og studenter får kunnskap om arbeidslivet og dets organisering.
- At kompetanse opparbeidet i arbeidslivet skal kunne dokumenteres og sidestilles med tilsvarende formell kompetanse fra det offentlige skoleverket.
- Styrke kunnskapsgrunnlaget om læring i arbeidslivet.

Et mindretall i komiteen, Stein Gulbrandsen, tilslutter seg ikke forslaget til innhold i nytt kapittel "Å lære". Han ønsker følgende inn i Handlingsprogrammet:

Å lære

LO og arbeiderbevegelsen var og er en helt sentral pådriver for den utdanningsrevolusjonen vi har sett de siste 40-50 årene. Lik rett til

utdanning og livslang læring er grunnleggende for den enkeltes mulighet til personlig utvikling og samfunnsdeltakelse. Høy kompetanse og gode kunnskaper i alle ledd er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv og det sikrer kvalitet på produkter og tjenester både i privat og offentlig sektor.

Kunnskap til få gir makt. Kunnskap til alle gir frihet.

LO vil ha et utdanningssystem som fremmer demokratisk fordeling av kunnskap og kompetanse. Det skal sikre at hvert enkelt rustes til aktiv samfunnsdeltakelse, arbeid og samtidig sikrer samfunnet nødvendig tilgang på kompetent arbeidskraft. Utdanning skal være et offentlig ansvar, nasjonalt styrt under demokratisk kontroll og tilgjengelig for alle. Alle mennesker skal gis samme mulighet til utdanning og livslang læring. Grunnlaget for dette ligger i fellesskolen.

LO vil:

- at utdanning fortsatt skal være et offentlig ansvar.
- kjempe mot privatisering av utdanningssektoren.
- sikre en desentralisert, kvalitativt god fellesskole.
- innføre utbytteforbud for private barnehager, på lik linje med eksisterende regelverk for private skoler.

Barnehage

LO mener barnehagen er en av de viktigste grunnpilarene i den norske velferdsstaten. Alle barn har krav på et trygt og godt gratis offentlig barnehagetilbud.

Barnehagen skal være en arena barns utvikling i trygge der det legges til rette for barns frie spontane lek, læring og sosialisering. Barna skal få god omsorg i et tilpasset pedagogisk tilbud der barnet står i sentrum. Derfor vil LO arbeide for at det blir flere ansatte i barnehagen. En bemanningsnorm må sikre dette, slik at også målet om 25% barne- og ungdomsarbeidere og 50% barnehagelærere kan nås.

LO arbeider for at barnehagetilbudet skal være gratis for alle som ønsker plass til sine barn. Inntil dette målet nås må egenandelen være på et nivå som sikrer at familier har økonomisk mulighet til å benytte dette tilbudet.

LO vil:

- ha likeverdige barnehagetilbud for alle barn
- at barnehagetilbudet på sikt blir gratis

- ha økt bemanning i barnehagen

Skolefritidsordningen

Skolefritidsordningen er en viktig og betydelig del av svært mange barns hverdag. LO mener rammevilkårene for skolefritidsordningen må styrkes, slik at tilbudet preges av inkludering, og varierte aktiviteter med mange nok voksne for å sikre et trygt og godt tilbud.

LO vil:

- arbeide for å lovfeste retten til skolefritidsordning
- arbeide for at skolefritidsordningen skal være gratis
- arbeide for god tilrettelegging for barn med særskilte behov
- arbeide for en styrket bemanningsnorm i skolefritidsordningen.

Grunnopplæringa

Felleskolen er den viktigste bærebjelken i den norske velferdsstaten. En desentralisert offentlig fellesskole skal være inkluderende og bidra til sosial utjevning. Skoledagen skal settes sammen med fag, leksehjelp, måltider og fysisk aktivitet.

Grunnskolen skal gi ei opplæring som gjør at elevene kan ta gode valg i videregående opplæring. Den må gi barn og unge et tilbud som på en balansert måte forbereder til og retter seg mot både det studieforbereidende og yrkesfaglige i videregående opplæring. Barn og unge må få arbeidslivskunnskap. Kunnskap om det organiserte arbeidslivet og rettigheter og plikter i arbeidslivet bygger opp under den norske modellen.

LO vil arbeide for at de ansatte i skolen får handlefrihet til å gjøre opplæringen mer praktisk, variert og relevant og ikke overstyrt av tester. En slik tilnærming til undervisning og opplæring øker elevenes motivasjon og er et godt utgangspunkt også for tilegnelsen av teoretisk kunnskap.

Fagopplæringa må legge til rette for bedre gjennomføring og mer yrkesrettet opplæring. Det må være en selvfølge med en stor del praksisopplæring i programfagene.

LO vil:

- ha et tverrfaglig lag rundt elevene.
- arbeide for en bemanningsnorm i skolen.

- arbeide for bedre gjennomføring av videregående opplæring og nok læreplasser
- arbeide for en styrket rådgivningstjeneste/karriereveiledning.

Yrkesfaglig utdanning

Etter reform 94 har videregående skole blitt den grunnleggende utdanningen mot et fag-/svennebrev. Hovedmodellen med 2+2 er god for å sikre både teoretisk og praktisk kunnskap for elevene.

Alle er i dag sikret rett til en 3 årig videregående opplæring. Dette har vært et vellykket grep for å at flere tilbys en grunnleggende videregående utdanning. Den tar derimot ikke innover seg at videregående er det eneste stedet den grunnleggende fagopplæringen gis. Det svekker muligheten for personer som ønsker eller trenger å skaffe seg en ny fagutdanning på andre felt senere i livet. Til sammenlikning er disse mulighetene svært gode i de mer akademiske utdanningsretningene.

Ulike vekslingsmodeller med veksling mellom skole og arbeidsplass er prøvd ut. Dette er positivt men har også avdekket svakheter. Det er vanskelig å sikre like god opplæring i disse modellene.

LO vil:

- at fagutdanningene må få bli den grunnutdanninga den faktisk er blitt. Det er behovet for egne utdanningstilbud for de som ikke kommer rett fra ungdomsskolen og samt behovet for yrkesfaglig videreutdanning (spesialisering).
- at retten til videregående opplæring må styrkes slik at en fagutdanning er tilgjengelig for alle, også de som har fullført videregående.
- at skolen må få et oppfølgingsansvar helt frem til fag-/svenneprøve

Lærlinger

LO mener at partssamarbeidet om fag- og yrkesopplæringa må styrkes. LO skal jobbe for at lærlingtilskuddet økes slik at det blir mer attraktivt å ta inn lærlinger i bedrift.

LO mener også at det skal stilles krav om lærlingeordning til virksomheter som utfører arbeid for det offentlige.

Kulturskoler

LO ønsker en sterkere statlig og kommunal satsing på musikk- og kulturskolene. Alle barn som ønsker det, må få gå på kulturskole. LO vil arbeide for at det fastsettes en egen forskrift til opplæringsloven, som

blant annet regulerer krav til faglig nivå, kapasitet, og nivået for egenbetalingen i kulturskolene.

Fagskolen

Fagskolen er det yrkesfaglige motsvaret til universitets- og høyskoleutdanningene. Fagskolene har en viktig rolle som en selvstendig utdanningsvei, men også som tilbyder av etter- og videreutdanningstilbud. Fagskolene skal tilby relevante utdanninger for fagarbeidere som ønsker fordypning og spesialisering innen sine fag. En forutsigbar og bedre finansieringsordning må komme på plass. LO mener fagskolen kan spille en mye mer sentral rolle når det gjelder å skaffe arbeidslivet den kompetansen som trengs.

LO vil:

- at det utvikles fagskoletilbud på flere områder og at det samlede tilbudet styrkes kraftig
- at det lages en opprykksordning til statlige faghøyskoler etter fastsatte kriterier
- At det blir bedre overgangsordninger mellom fagskole- og universitets- og høyskoleutdanningene.

Høyere utdanning

LO ønsker likeverdig tilgang til høyere utdanning og at overordnet styring og finansiering av utdanningssektoren skal være et offentlig ansvar. LO mener at rammevilkårene for profesjonsutdanningene må sikre forskningsbaserte, yrkesrettede og praksisnære studier. Tilsvarende må høyere utdanning gjennomføres i samsvar ved faglige vurderinger og samfunnets behov.

Vitenskapelig personell og ansatte ved institusjonene må gis arbeidsforhold som gjør Norge til et attraktivt land også for rekruttering av utenlandsk kompetanse til sektoren. Tilsvarende må internasjonalisering inngå i utdanningene slik at norske studenter også bygger opp internasjonal kompetanse og nettverk.

LO vil:

- at ansatte ved institusjonene må gis faste hele stillinger
- ha en desentralisert utdanningssektor som utdanner arbeidskraft til hele landet
- sikre en solid basisfinansiering av forsknings- og utdanningsinstitusjonene.

Studiefinansiering

LO arbeider for at studiefinansieringen skal gi høye stipendandeler og lav, politisk styrt studielånsrente. Studielånsrenten skal være alltid være lavere enn markedsrenten. Studiefinansieringen må sikre lik rett til utdanning og knyttes til grunnbeløpet i Folketrygden.

LO vil:

- at studiestøtten økes og knyttes til 1,5 G fordelt over 11 måneder, og at fullstipendiering skal være et langsiktig mål for studiefinansiering i høyere utdanning
- at det offentlige har en opptrappingsplan for utbygging av studentboliger.
- at det skal være mulig å være heltidsstudent.

Ny tekst som erstatter forslaget under «Kompetanse» på linje 674 - 708

Riktig kompetanse og gode kunnskaper i alle ledd er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv, og det sikrer kvalitet på produkter og tjenester både i privat og offentlig sektor. Lik rett til utdanning, og livslang læring er viktige bærebjelker for å sikre dette.

Hele arbeidslivet er og skal fortsatt være preget av kunnskapsarbeidsplasser. Vi kan ikke tillate at det utvikles et nytt sjikt av lavkompetansejobber i arbeidslivet som følge av økt innvandring. Forholdene må legges til rette for å kunne benytte utenlandske arbeidstakers utdanning og arbeidserfaring, og nye innbyggere i Norge må få tilbud om kompetanseutviklende tiltak. Skal virksomhetene klare framtidens omstillinger er de avhengige av at spesielt ansatte med kort utdanning gis bedre vilkår for læring, etter og videreutdanning. Fagutdanning må bli en mer attraktiv karrierevei og voksne skal kunne avlegge fagprøve. Dette gir ikke bare en samfunnsøkonomisk gevinst, men er også et middel for likestilling. Både de største styrkene og utfordringene i kompetansesystemet ligger i arbeidslivet. Universitets- og høyskoleutdanningens faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må samsvare med samfunnets behov. I et usikkert og omskiftelig arbeidsmarked blir en rett til karriereveiledning stadig viktigere for alle.

Godt samarbeid og et seriøst arbeid med medbestemmelse på arbeidsplassene fremmer gode vilkår for læring i arbeidslivet. De tillitsvalgte er nøkkelpersoner i virksomhetenes arbeid med kompetanse. Sentralt i kompetanseutviklingsarbeidet i virksomhetene kan de

tillitsvalgte gi nødvendige og nyskapende innspill til arbeidsgiver. Her er kompetanseplaner et godt verktøy. Gjennom godt tillitsvalgtarbeid kan LO nå målet om en bedre fordeling av mulighetene for etter- og videreutdanning.

LO og forbundene må bidra til et konstruktivt og målrettet samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre relevant kompetansetilgang og for å sikre kompetanse i et framtidig digitalisert arbeidsliv. De fleste jobber vil i framtiden kreve digital kompetanse. LO må arbeide offensivt for å sikre medlemmene muligheter til å opparbeide relevant kompetanse i møtet med det digitale i arbeidslivet.

LO vil:

- at alle arbeidstakere skal ha rett til etter- og videreutdanning innenfor økonomiske rammer som gir den enkelte reell mulighet til å delta.
- at kompetanse opparbeidet i arbeidslivet skal kunne dokumenteres og sidestilles med tilsvarende formell kompetanse fra det offentlige utdanningssystemet.
- arbeide for god tilrettelegging av mulighetene for voksenopplæring og det å ta fagbrev på jobb.
- at relevant videreutdanning skal gi uttelling i form av høyere lønn.

Tariffpolitisk uttalelse

Hovedmålet for LOs tariffpolitikk er å sikre at de ansatte får sin del av verdiskapingen i form av kjøpekraft og sosiale forbedringer, og å gi dette en god fordelingsprofil. Fundamentet for en god tariffpolitikk er høy organisasjonsgrad, landsomfattende tariffavtaler, samordnet lønnsdannelse, ansvarlige inntektsoppgjør, helhetlig inntektspolitikk, klare målsettinger om inntektsutjamning og inntektspolitisk samarbeid. Gjennom trepartssamarbeidet bidrar myndighetene med ulike tiltak, blant annet ved gjennomføringen av tariffoppgjørene. Dette har sikret oss en konkurransedyktig økonomi og bærekraftig lønnsvekst. Men også andre spørsmål har blitt løst gjennom avtaler mellom partene og staten: pensjon, kompetanse, sysselsetting og arbeidstidsbestemmelser er noen av dem.

Hensikten med frontfagsmodellen er å sikre en lønnsvekst som reflekterer lønnsevnen i konkurranseutsatt næringsliv, og at lønnsutviklingen i andre områder over tid følger denne utviklingen. I

tillegg bidrar frontfagsmodellen til å koordinere forhandlinger slik at vi kan sikre at rettigheter kan inntas i alle overenskomster. Profilen må kunne tilpasses de ulike tariffområdenes ulike utfordringer. For å være bærekraftig må den også bidra til en rimelig fordeling. Det er etablert som prinsipp at både arbeidere og funksjonærer inngår i beregningene for lønnsveksten i frontfaget.

Økonomisk styring gjennom frontfagsmodellen er viktig for å sikre sysselsetting og langsiktig økonomisk bærekraft. Frontfaget skal gi ramme for lønnsutvikling for hele arbeidslivet i tråd med hva konkurransutsatte næringer kan bære, men ikke være til hinder for at det kan gis kompensasjon til grupper som systematisk over tid er blitt hengende etter. En spesiell oppmerksomhet på lavtlønte er avgjørende for å redusere ulikhet, og særlig viktig i en tid hvor forskjellene øker.

For LO er det viktig å ha en tariffpolitikk som sikrer en rettferdig lønn i samsvar med arbeidsoppgaver, utdanning og kompetanse. Dette krever åpenhet om lønns- og arbeidsvilkår og at de tillitsvalgte skal ha tilgang til lønnsopplysninger og relevant statistikk for alle ansatte.

Kvinner har gjennomgående lavere lønn enn menn, kvinnedominerte yrker lønnes lavere enn mannsdominerte yrker med tilsvarende utdanningslengde. Det er fortsatt relativt flere kvinner enn menn som er lavtlønte og lønnsforskjellen mellom de lavest lønte og resten av arbeidslivet øker. Dette krever særskilte tiltak og virkemidler. Det er viktig med en treffsikker likelønnsprofil på sentralt og lokalt avtalte tillegg. Dette må understøttes av strukturelle tiltak mot kjønnsdelingen og for mer likestilling blant annet gjennom trepartssamarbeid. I tillegg vil LO jobbe for en bedring av garantiordninger, vurdere ekstra tillegg/avsetninger til kvinnedominerte områder og sikre at lov- og avtaleverk er utformet slik at det fremmer likelønn. For enkelte grupper med høyere utdanning er det viktig at lønnsforskjellene mellom privat og offentlig sektor reduseres.

Utviklingen de siste årene tilsier at vi må forsterke de tillitsvalgtes rettigheter og overenskomstenes betydning for faglige rettigheter og lønns- og arbeidsvilkår. Bare slik kan vi sikre en solidarisk lønns- og fordelingspolitikk. LO vil se på muligheten for å etablere noen prøveordninger knyttet til enkeltbedrifter der man etablerer en felles forhandlingsorganisasjon som forhandler forhold av felles interesse.

Arbeidslivskriminalitet, hvor sosial dumping, svart økonomi og kriminelle handlinger går hånd i hånd, utgjør en stor trussel mot vårt velferdssamfunn og den norske modellen. LO vil fortsette arbeidet for å

stoppe denne utviklingen gjennom et reelt trepartssamarbeid og en bred strategisk satsing.

Offentlig sektor som innkjøper er en sterk samfunnsaktør og har et ansvar og en plikt til å bruke sin markedsrett til det beste for samfunnet. Offentlige anskaffelser må gjennomføres på en slik måte at det fremmer et seriøst arbeidsliv, skaper tillitt i folket til forvaltningen av samfunnets ressurser og bidrar til en sunn konkurranse, fri for kriminalitet og sosial dumping, samt at det fremmer norsk næringsliv. LO vil derfor jobbe for et regelverk som pålegger offentlige innkjøpere å gjennomføre nødvendige tiltak for å motvirke sosial dumping og arbeidslivskriminalitet i egne anskaffelser.

Offentlig sektor har blant annet som ansvar å levere tjenester av høy kvalitet til befolkningen. Det forutsetter godt partsamarbeid, høy organisasjonsgrad og godt arbeidsmiljø også innenfor offentlig sektor. Kommersialiseringen av offentlige velferdstjenester bidrar til at lønn-, arbeids- og pensjonsvilkår settes under press, samt at bruken av innleie, midlertidige ansettelser og enkeltmannsforetak øker, også innenfor velferdstjenestene.

Det er en forutsetning at norske lønns- og arbeidsvilkår skal legges til grunn for alt arbeid som utføres i Norge. Allmenngjøringsinstituttet spiller en viktig rolle ved å motvirke at norske lønns- og arbeidsvilkår blir undergravd i en del bransjer. LO ønsker en forbedring av Lov om allmenngjøring av tariffavtaler slik at det blir både enklere og raskere å få på plass vedtak om allmenngjøring og at vedtakene må gjelde for lengre tid.

Også i luftfarten, norsk sokkel og i norsk territorialfarvann registrerer vi undergraving av nasjonale standarder for lønns- og arbeidsvilkår. LO er derfor motstander av at det innføres regler som svekker nasjonal kontroll med samfunnskritiske områder, for eksempel felleseuropeisk regelverk for offshore helikopteroperasjoner.

Tariffhopping – hvor bedriftene bytter hovedorganisasjon - er ofte motivert av et ønske om en billigere tariffavtale, noe som medfører dårligere lønns- og arbeidsvilkår for våre medlemmer. Dette er spesielt problematisk knyttet til pensjonsordninger ved privatisering og konkurranseutsetting av offentlige finansierte tjenester. Det er derfor viktig at LO og forbundene fortsetter arbeidet for en harmonisering av tariffavtalenes bestemmelser om lønns- og arbeidsvilkår samt pensjonsnivå for å motvirke slik tariffhopping. Videreføring av gode pensjonsordninger og tariffestede rettigheter er også en utfordring i

forbindelse med virksomhetsoverdragelse. LO ser behovet for å styrke dagens lovverk slik at pensjon blir en del av de avtaler som videreføres ved virksomhetsoverdragelse.

For å styrke det organiserte arbeidslivet må arbeidsmiljøloven endres slik at det må stilles krav om landsdekkende tariffavtale for å inngå avtaler ut over lovens hovedregler

Arbeidsmiljøloven gir adgang til to former for ansettelse, fast eller midlertidig, hvorav fast ansettelse skal være hovedregelen. LO ser en alvorlig utvikling, spesielt i bemanningsbransjen, hvor innholdet i fast ansettelse blir undergravet. Minimumskrav må være en bestemt stillingsprosent med en arbeidsplan som også gir en forutsigbar ukentlig/månedlig arbeidstid, og disse arbeidsvilkårene må fremgå av arbeidsavtalen og dermed utgjøre grunnlaget for lønns- og arbeidsplikt.

Løse tilknytningsformer, midlertidige ansettelser og nulltimerskontrakter gir rom for utnyttning av arbeidstakerne. Det utfordrer den norske arbeidslivsmodellen og gir en arbeidsorganisering som fremmer konkurranse på lønnsvilkår fremfor produktivitet og kvalitet.

Innleie av arbeidskraft fra bemanningsforetak er i enkelte bransjer i ferd med å utkonkurrere faste ansettelser, satsing på opplæring og lærlinger. Organisasjonsgraden svekkes og derved tariffavtalenes betydning. Innleide har også et mer belastende arbeidsmiljø med økt risiko for skader og ulykker. Spesielt er bygge- og anleggsbransjen utsatt og en stor del av den innleide arbeidskraften består av uorganiserte utenlandske arbeidstakere. Også i samfunnskritisk infrastruktur, som i luftfarten, truer atypiske ansettelsesforhold sikkerheten.

Etter arbeidsmiljølovens § 14-12 (2) kan arbeidsgiver og tillitsvalgte i en tariffbundet virksomhet avtale tidsbegrenset innleie utover hovedregelen i arbeidsmiljøloven § 14-12 (1). LO vil jobbe for at denne avtaleadgangen løftes til landsomfattende tariffavtale slik at avtalepartene kan finne bærekraftige løsninger tilpasset den enkelte bransje. LO skal jobbe for at handlingsrommet i EØS-avtalen og direktivet brukes for at arbeidsmiljøloven § 14-12 (5) anvendes av departementet for å forby innleie av visse arbeidstakergrupper eller innen visse bransjer når viktige samfunnshensyn tilsier det. LO mener at kampen mot løsarbeidersamfunnet er avgjørende for å hindre at den norske arbeidslivsmodellen forvitrer.

Pensjonspolitisk vedtak

1. Pensjonens betydning for arbeidstakerne
2. LO og pensjonsreformen
3. Virkninger av pensjonsreformen
4. De enkelte ordningers utfordringer
5. Utsiktene framover
6. LOs mål

1. Pensjonens betydning for arbeidstakerne

Om en inkluderer pensjonen i arbeidstakerens fulle livsinntekt, kan dens betydning fort tilsvare 20-30 prosent av totalen. Når pensjonen betales og opptjenes som en bestemt prosent av lønna blir det samtidig mer berettiget å se lønn og pensjon i sammenheng.

Opptjeningen av pensjonskapital eller -rettigheter kan foregå i hele livsløpet i aldersperioden 13-75 år. For de fleste vil det være mange arbeidsforhold gjennom yrkeslivet på veien mot uttak av pensjon. Dersom pensjonen svekkes ved jobbskifte, rammes både den enkeltes trygghet og flyten i arbeidsmarkedet.

Den store betydningen pensjon har for arbeidstakerne tilsier en politikk som både sikrer tilstrekkelige opptjeningsmuligheter i de ulike pensjonsordninger, men også mest mulig igjen for pengene den dagen utbetalingene skal komme fra de ulike arbeidsforhold og de ulike pensjonsleverandører .

2. LO og pensjonsreformen

Pensjonssystemet med basis i Folketrygden skal være en bærebjelke i velferdsstaten. LO har hatt som mål, vedtatt av kongressen 2013, at Folketrygden, AFP og tjenestepensjonsordningene sammen skal sikre det økonomiske grunnlaget for en trygg og verdig alderdom for alle. Dette er (i utkastet til handlingsprogram) definert som at en samlet pensjon ved 67 års alder minst skal være 66 prosent av tidligere lønn.

AFP-ordningens tilpasning til ny folketrygd fra 2011 var den store saken for LO-medlemmene ved tariffoppgjøret i 2008. Folketrygdens alderspensjon og AFP i privat sektor ble knyttet sammen i tid. Begge kan tas ut fra 62 års alder. Det ble større mulighet for å kombinere arbeid og pensjon og ordningen ble styrket fram til 2015, særlig for de som kunne

utnytte muligheten til å arbeide lengre. Det har gitt positive utslag i sysselsettingen for eldre

AFP-løsningen LO oppnådde i 2008 for privat sektor innebar en mykere iverksettelse av levealdersjusteringen for både folketrygden og AFP-påslaget enn en mekanisk anvendelse av det vedtatte prinsippet skulle tilsi. Virkningen ble kompensert fullt ut for årskullene født før 1954. Kompensasjonen fases nå gradvis ut, påbegynt i 2015 for årskull født i 1954.

AFP er en ordning for det organiserte arbeidsliv og i hovedsak finansiert av partene gjennom lønnsoppgjørene. En må i privat sektors ordning være ansatt og reell arbeidstaker ved uttak; et krav det var rimelig å stille ved innføringen av ordningen: den var innrettet med tanke på "sliterne" som ikke hadde noe verdig pensjoneringstilbud før ved 67 år.

For de offentlige ansattes pensjoner var arbeidstakersiden innstilt på å forhandle om ny modell og overgangsordninger i 2016, men regjeringen trakk seg fordi den ikke ville forhandle om løsningen i tariffoppgjøret.

Dagens bruttoordning har utfordringer på lengre sikt. Blant annet vil det kreves lengre yrkesdeltakelse enn i privat sektor for å kompensere for levealdersjusteringen. Arbeidet med å utrede forslag til en nye offentlig tjenestepensjon har kommet et godt stykke på vei innenfor rammene av en påslagsmodell, selv om det gjenstår problemstillinger som krever videre utredning og avklaring. Det er et grunnlag for å finne løsninger, men det må selvsagt skje på basis av enighet mellom partene i offentlig sektor, slik det tradisjonelt har vært løst og avtalt.

Prinsippet for levealdersjusteringen i folketrygden ble vedtatt av Stortinget for å begrense en framtidig utgiftsøkning. Prinsippet går ut på at økt levealder (for gjennomsnittet i befolkningen) skal slå ut enten i senere pensjonsuttak eller i redusert pensjon. For staten skal dette innebære at utgiftene vil bli de samme enten levealderen øker eller ikke.

LO fikk ved reformen gjennomslag for etableringen av et arbeidslivs- og pensjonspolitisk råd mellom myndighetene og arbeidslivets parter. Myndigheter og parter har gjennom dette rådet fulgt utviklingen på området. Dette gir nå grunnlaget for å vurdere i pensjonssystemet med de utsikter som nå avtegner seg. Partene skal avslutte et evalueringsarbeid for AFP nå i 2017.

Litt om utviklingen av AFP i privat sektor

Arbeidet med evalueringen av AFP er nå startet og vurderingene nedenfor er bygget på kunnskapen som har framkommet så langt.

Det er nå (2016) nesten 60 000 medlemmer som har tatt ut AFP i privat sektor, og antallet øker med om lag 10 000 i året. Hvert år er det omtrent dobbelt så mange, 20 000, som oppnår retten til AFP. Antallet kommer derfor til å øke i mange år framover. Litt over 50 pst av arbeidstakerne i privat sektor får AFP (alle som jobber i en AFP-bedrift og kvalifiserer for uttak, beregnet på uttakstidspunktet). Utbredelsen er størst i utvinning og industrien og i store bedrifter, med om lag 80 pst oppslutning.

Foreløpige undersøkelser viser at om lag 18-20 pst faller utenfor på grunn av at enten den enkelte eller bedriften faller utenfor avtaledekket område i løpet av kvalifiseringsperioden på 9 år. Dette betyr at hele retten tapes, og at retten til tidlig uttak av Folketrygd også kan gå tapt.

Omleggingen fra 2011 som ga anledning til uttak av AFP uten avkortning mot arbeid har ført til at langt flere enn før tar ut AFP og de fleste gjør det i løpet av det første året, selv om de kan vente. Tidliguttak er særlig populært blant menn. De som fortsetter å jobbe får både lønn og høyere ytelser som følge av dette.

Andel "slitere"

Hensynet til de som måtte pensjoneres ved 62 års alder sto sentralt i debatten om pensjonsreformen. Det var disse den gamle AFP-ordningen særlig var utviklet for.

Den sentrale indikator for "sliterutfordringen" ved evalueringen er således tilpasningen for 62-åringen. Her har en sammenliknbare tall for hhv 1943- og 1949-årgangen. De viser en nedgang fra 31 til 13 prosent andel som hadde tatt ut AFP uten å jobbe i løpet av det året de fylte 62. Tidligpensjonering (uttak og samtidig jobbslutt) i denne forstand synes altså mer enn halvert etter reformen.

NAV finner ikke at næringer med antatt tungt fysisk arbeid peker seg ut ved at spesielt mange AFP-mottakere slutter i arbeid. Det er mange som tar ut AFP tidlig i industrien og innen bygg- og anleggsvirksomhet, men det er samtidig relativt få som slutter i arbeid. Trolig på grunn av arbeidsmarkedssituasjonen i mediebransjen og finansnæringen har disse derimot pekt seg ut som næringer der spesielt mange tidligpensjoneres (kombinerer tidlig AFP-uttak med avgang fra arbeidslivet).

I finansnæringen var det over dobbelt så mange som sluttet å jobbe det året de fylte 63 som i bygg og anlegg, varehandel og transport, med industrien midt i mellom. Det tyder på at uttak av AFP som ledd i avgang fra arbeidslivet skjer særlig hyppig i næringer som er preget av omstilling og nedbemanning.

Hvor stor utsettelse?

For å få et bilde av adferd som er representativ for den gjennomsnittlige AFP-er, er det utviklet en indikator som vi kan kalle midtre avgangsalder for arbeidsføre. De som går over til alderspensjon som uføre er da trukket ut, slik at vi får et bilde av når opptjeningen avsluttes og utbetalingen av pensjon begynner, gitt at en starter uttaket samtidig som en slutter å jobbe.

Midtre avgangsalder målt på denne måten i *gammel AFP* (inntil 1947) var om lag 64 år.

Ny AFP ga 1949-årgangen mulighet for uttak av AFP uten å slutte i jobb. Det har medført utsatt avgang for den "midtre personen" med nesten to år sammenliknet med adferden to årganger før. Først ved fylte 65,7 år har altså halvparten sluttet i 1949-årgangen. 23 pst har arbeid etter fylte 67 år.

3. Virkninger av pensjonsreformen

Pensjonsreformen har virket etter sin hovedhensikt: den har stimulert sterkere til å jobbe lenger enn pensjonsordningene gjorde før 2011. Det har medvirket til å trygge bærekraften i Folketrygden som det dominerende element for arbeidstakers pensjoner. Det har også videreført et finansierings- og opptjeningssystem med sterk utjevningsevne mellom høye og lave årslønninger og mellom kvinner og menn.

Men reformen har medført at ulikhetene i pensjon vil vokse fordi muligheten til lange yrkeskarrierer varierer med yrkesløp, den enkeltes helse og ikke minst situasjonen i arbeidsmarkedet. Betydningen av lang yrkeskarriere blir gradvis styrket gjennom alleårsregelen fram til 1963-årgangen. Premieringen av sent pensjonsuttak er enda sterkere og kommer raskere.

Det viktigste utslag er at pensjonsnivået (pensjon i forhold til tidligere lønn ved fast avgangsalder) årlig nedjusteres med økende levealder i befolkningen (levealdersjusteringen). Særlig de som ikke kan forlenge yrkesløpet har dermed utsikt til å få en pensjonsdekning som ikke kan

forsvares i et solidarisk samfunn. Disse er blitt klart færre enn tidligere, men oljenedturen har vist at flere blir utsatt i nedgangstider og når nedbemanninger rammer. Regjeringen innførte nylig også full levealdersjustering på uføretrygdedes alderspensjon, slik at de i framtida ikke får noen kompensasjon for kravet om stadig lengre yrkesdeltakelse.

Utviklingen er illustrert ved et standard forenklet regnestykke for endringen i pensjonsnivå det neste tiåret. Det illustrerer at Folketrygd (FT) og AFP faller i størrelsesordenen 15-20 pst i løpet av en tiårsperiode i forhold til dagens nivå på ca 250 000¹. For uttak ved 63 års alder er nedgangen ca 15 000 kroner mindre.

En annen måte å si det på er at en i tabellen beregner virkningen av levealdersjusteringen (LAJ) fra 2015 etter overgangsordningen for årskullene fram til 1953. Denne får nå gradvis fullt gjennomslag fram til 1963-årgangen.

Tallene viser også at ny tjenstepensjon på minstenivå (OTP) bare i liten grad motvirker FT/AFP-nedgangen på ca 50 000 når vi ser på samlet pensjon. Det skyldes to forhold:

- at minsteordningen er beskjeden
- det tar tid (30-40år) å tjene opp i en fondert ordning

Vi har her regnet om minsteordningen til livsvarig pensjon (som øker til ca 9 000 kr). I praksis vil den normalt tas ut i årsbeløp som tilsvarer 20 000 (en femdel av G); dvs i fire år for 1953-årgangen og i 8-9 år for 1963-årgangen.

Om en skulle få fullt gjennomslag for kravene ved 2016-oppgjøret (opptjening på all lønn fra første dag) vil heller ikke det bidra med mer enn ca 500 kr i årlig pensjon; voksende f eks til det tredoble i 2035.

Endring i pensjon før skatt ved uttak 62 år fra 2015 til 2025

Grovt regneeksempel for industriarbeiderlønn. Faste lønnskroner 450 000 i 2015

Totalt	-50 000 kr
FT	-41 000
AFP	-13 000
OTP (påbegynt i 2006*) Livsvarig	+4 000

I praksis ytelse på 20 000 som øker fra 4 til 8 års varighet i 2025

---

¹ Vi sammenlikner nivå for hhv 1953- og 1963-årgangen i lønnsjustert kroneverdi.

40 år opptjening. Forskjell på nivå etter regler i hhv 2014 og 2025 (hhv årgang 1953 og 1963)

* Ordningen med 2 pst innskudd og avkastning lik lønnsvekst

Nivået på pensjonen i dette beregningseksemplet vil ligge på drøye 200 000 (2015-lønnskroner). De som ikke har reell mulighet til å forlenge yrkesløpet etter 62 år kan fortsatt bli en betydelig gruppe. I tillegg til de som avslutter ved 62 år, har vi en betydelig gruppe uføretrygdede som også omfattes fullt ut av levealdersjusteringen, og som vil havne godt under 200 000 selv om de lenge jobbet i en AFP-bedrift .

For de som har senere pensjonsuttak enn 62 år blir nedgangen i pensjon klart mindre.

Endring i pensjon før skatt 2015-2025 (forskjell hhv1953- og 1963 årgang)

62 år	-50 000
63 år	-36 000
65 år	-8 000
67 år	+28 000

En må med disse tallene utsette uttaket med rundt tre år for å oppveie virkningen av økt levealder mellom 2011 og 2025 For uttak ved 66 eller 67 år blir nivået høyere i 2025 enn i 2015.

Ved vurdering av pensjonsnivået målt mot lønn som yrkesaktiv bør det hensyntas at skatt på pensjon er lavere enn på lønn. Det betyr at pensjonsnivået etter skatt (som bidrar til den disponible inntekt) er ca 10 prosent høyere som andel av lønn etter skatt. Hvis nivået før skatt er 54 prosent i 2015, heves det til ca 65 prosent regnet etter skatt. Forskjellen i pensjonsdekning regnet hhv før og etter skatt er mindre for høyere pensjoner.

Andelen deltidsarbeidende har over tid gått ned i norsk arbeidsliv, men fortsatt er det mange arbeidstakere – hovedsakelig kvinner – som ikke får anledning til å arbeide heltid. Deltidsarbeid svekker den enkeltes muligheter til å forsørge seg selv, både som yrkesaktiv og som pensjonist.

Problemet med tap av retten til tidliguttak som følge av deltidsarbeid har blitt noe redusert. Terskelen har imidlertid blitt hevet i det siste som følge

av stortingsflertallets justeringer av minstepensjonen. Deltid er en særlig utfordring i tjenstepensjonene, mens selve opptjeningen er sikret bedre i både AFP og Folketrygd.

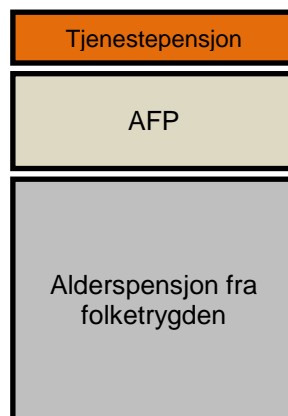
4. Kort om de enkelte ordningers utfordringer

Pensjonen vil for de fleste bestå av en kombinasjon av:

- alderspensjonen i Folketrygden
- tjenstepensjoner man har hatt gjennom ulike arbeidsforhold
- AFP

Figuren viser det typiske bildet av pensjon etter et langt arbeidsliv i privat sektor og slik det har vært foreslått også for offentlig sektor.

Alderspensjonen fra folketrygden er den som betyr mest for folk med normale lønnsinntekter. De fleste vil ha bidrag fra flere av systemene; noen kun fra Folketrygden.

For den enkelte er det viktigst hva den samlede pensjon blir og at den fremstår mest mulig oversiktlig og forutsigbar. LO s mål for pensjonsnivå er knyttet til summen av de tre til sammen. Men vi må også legge vekt på den enkelte ordningens utfordringer. Med den store reformen av Folketrygden, tilpasningen av AFP og et svekket, oppstykket og mer ustabil system for tjenstepensjon har det blitt vanskeligere for den enkelte å forstå sin framtidige pensjon. Det betyr ekstra usikkerhet for sparebeslutninger og planlegging av yrkes- og livsløp. Dette problemet vil forsterkes en tid framover p.g.a alle overgangsordningene.

a) Alderspensjon i Folketrygden (FT)

I tillegg til den økonomiske betydning har Folketrygden den store fordel sammenliknet med andre pensjonsordninger at:

- Jobbytter er helt uten problemer
- All arbeidsinntekt (under 7,1 G) er pensjonsgivende, uavhengig av arbeidstid og type arbeidsforhold

Stortinget vedtok i flere omganger en reform med utgangspunkt i nivået i den gamle ordningen; tilsvarende rundt 50 prosent av tidligere lønn for full opptjening på en industriarbeiderlønn.

Samtidig ble alder for pensjonsuttak strukket ut til hele aldersspennet 62-75 år. Prinsippene innebærer sterk premiering av lang yrkeskarriere og enda mer: sen uttaksalder. Samtidig kan pensjon og lønn kombineres uavhengig av hverandre.

Denne innretningen aktualiserer særlig to problemstillinger:

- Pensjonsnivået når levealderen øker
- Fordelingen mellom ulike yrkesgrupper, jf. pkt. 2 og 3

Det dominerende element i begrensningen i utgiftsveksten er at økt levealder (for gjennomsnittet i befolkningen) skal slå ut enten i senere pensjonsuttak eller i redusert pensjon. For staten skal dette innebære at pensjonsutgiftene vil bli de samme enten levealderen øker eller ikke. Og gjennom økt sysselsetting som reformen stimulerer til, vil statsfinansene bli sterkere også ved at skatteinntektene øker.

Hovedproblemet er at levealdersutviklingen er blitt mye sterkere enn forutsatt ved starten av reformarbeidet og at sysselsettingssituasjonen er blitt vanskeligere som følge av finanskrisen, oljenedtur og den økte lavlønnskonkurransen fra utlandet. Dette medfører at pensjonene blir lavere og at statsfinansene blir dårligere enn forutsatt. Ulikheter i levealdersøking må studeres nøye ved evalueringen.

Pensjonsforliket medførte at alderspensjonene skulle reguleres slik at pensjonistene får halvparten av reallønnsveksten.

Reguleringsmekanismen har ført til at pensjonistene i de senere år har fått en lavere regulering. LO støtter derfor kravet om at drøftingsretten i pensjonsoppgjørene må styrkes.

b) Det som er avtalefestet; AFP

AFP-ordningen i privat sektor er bygget opp nær Folketrygden og har de samme gode egenskapene knyttet til administrativ effektivitet, at all arbeidsinntekt teller og er uproblematisk ved jobbytte så lenge det skjer innen avtaledekket privat sektor.

Den har imidlertid mer kortsiktige problemer som må løses. En betydelig del av arbeidstakerne går glipp av dette vesentlige pensjonselementet om de er ansatt "på feil sted" ved 62 års alder. Om de ikke er i AFP-dekket bedrift i de tre siste år før uttak, hjelper det ikke at det er betalt AFP-premie i mange år hvis:

- De er blitt uføre
- De har mistet jobben i en bedrift med tariffavtale på slutten av sin yrkeskarriere
- De har skiftet til jobb i offentlig sektor eller annen virksomhet uten privat AFP

AFP-ordningen bidrar til at flere kvalifiserer for tidliguttak. Et regelverk for kvalifisering som stiller krav til at en jobber i en AFP-bedrift på slutten av karrieren bidrar til å finansiere og forebygger gratispassasjervirksomhet, men medfører også risiko for å falle utenfor ordningen av grunner som den enkelte vanskelig kan kontrollere, som at bedriften omstiller og omorganiserer, eller at den enkelte mister jobben i en AFP-bedrift.

c) Tjenestepensjonene

Pensjon er utsatt lønn, og derfor må arbeidstakerorganisasjonene kreve innflytelse over pensjonsordningene. Tjenestepensjon er et viktig supplement til Folketrygd og AFP. Sammen med FT og AFP er det disse som skal utgjøre 66 % .

Dagens organisering av tjenestepensjoner er best egnet for personer som jobber i samme bedrift hele yrkeslivet og der bedriften har et langt liv hos samme pensjonsleverandør Systemet for tjenestepensjon er oppstykket, unødig komplisert og dyrt, og dårlig tilpasset et moderne arbeidsliv. Verken samfunnet, bedrifter eller arbeidstakere er tjent med et system der jobbskifter straffer seg.

Utbredelse

I dag er det bare om lag 10 pst av arbeidstakerne i privat sektor som fortsatt opptjener tradisjonelle ytelsesordninger. Om lag 90 pst tjener nå

opp innskuddspensjoner. Fortsatt er det imidlertid om lag like store premier/innskudd (snaut 25mrd) til begge typer av ordninger. Når det gjelder utbetalinger er ytelsespensjoner fortsatt helt dominerende. I 2015 ble det utbetalt pensjoner på til sammen 18 mrd., mens det fortsatt er under 1 mrd. som utbetales fra innskuddsordninger. Disse ble først opprettet fra 2001, og for alvor etter at lov om Obligatorisk tjenestepensjon, OTP-loven trådte i kraft fra 2006. Ordninger etter hybridloven er fortsatt få, men øker raskt. I mange år framover vil det fortsatt være utbetalinger fra ytelsesordninger og fripoliser som dominerer bildet og folks pensjonsuttak. 2/3 av pensjonskapitalen er nå fripoliser.

Organisering

Utgangspunktet for tjenestepensjonsordningene har vært skattefritakslover under finansdepartementet, organisert på den enkelte bedrift. Dette var tilpasset et arbeidsliv i en og samme bedrift, og passer dårlig på moderne arbeidsliv fordi opptjeningen avsluttes når den enkelte skifter jobb. Det medfører oppstyking og avbrutt opptjening.

Dagens tjenestepensjoner kommer i økende grad fra fripoliser, som det ikke innbetales penger til for å sikre realverdien. De faller reelt i verdi..

Ingen vil motta eller forvalte fripoliser, de er forlatt og sviktet av markedet.

Kundene risikerer nå ikke bare at disse reduseres i realverdi for hvert år, men i tillegg at de kan miste deler av rettighetene gjennom avvikling og insolvens.

Pensjonskassene har håndtert den krevende situasjonen langt bedre. Disse er partsstyrte institusjoner som tar hensyn til alle parter. Deres gode forvaltning trues nå av unødig streng regulering som kan gå på bekostning av fremtidige ytelser. LO har krevd at myndighetene nå tar et ansvar for å rette opp svikten, og i samråd med partene utreder muligheter for å redde pensjonskapitalen og sikre kjøpekraft for de løpende pensjoner

I framtida vil innskuddsbaserte pensjoner overta. Disse skulle sikre verdien uten tap gjennom skifte av arbeidsgiver, men har ikke levd opp til dette.

Arbeidstakerne har ingen muligheter til å kompensere manglende opptjening som følge av lavere avkastning enn forespeilet, og de vil få vesentlig lavere pensjon med en normal arbeidskarriere der en skifter jobb mange ganger i løpet av livet.

Finansdepartementet har på oppdrag fra partene utredet innskuddsordningene. Utredningen viser at dagens system med

pensjonskapitalbevis medfører store tap, der den enkelte overtar kostnader for administrasjon og forvaltning av pensjonen. Antall pensjonskapitalbevis øker med 125 000 i året, langt raskere enn aktive medlemmer. Utredningen slår fast at systemet fordyrer for bedriften og reduserer pensjonen for den enkelte. Det vil være store gevinster for alle å samle pensjonskapitalen på en enkelt pensjonskonto, og forvalte denne mer kollektivt.

Utredningen "Egen pensjonskonto og andre tilpasninger i privat tjenestepensjon" gir et godt grunnlag for videreutvikling av lov- og regelverket for tjenestepensjon i privat sektor, og har gitt grunnlag for valg av hovedmodell for en egen pensjonskonto. Det er påkrevet å finne modeller som ivaretar oppsamling av pensjonskapital (medregning) og standardløsninger som ivaretar hensyn til rasjonell forvaltning. Videre kan det ikke være lovmessige hindre for at bedrifter og områder som ønsker felles pensjonsordninger å opprette slike. LO ber om at en straks fremmer lovforslag ut fra dette.

5. Utsiktene framover

Gjennom pensjonsreformen har myndighetene med partenes medvirkning sikret en mer bærekraftig pensjon. Folketrygden er dermed befestet som den viktigste brikken i alderspensjonen for norske arbeidstakere.

Staten har hovedansvaret for pensjonssystemet, selv om finansieringen kommer fra ulike kilder. Den bestemmer bidraget fra Folketrygden, den bidrar med penger og regelverk til AFP og er lovgiver for tjenestepensjonene.

Utsiktene for oljeinntekter, velferdsstatens sterkt voksende behov og norsk økonomi ellers tilsier ikke nye store uttelling over statsbudsjettet til pensjon.

Samtidig er det viktig å unngå at tilliten til offentlige pensjonsløsninger reduseres. I en slik sammenheng vil det være nødvendig å finne gode og omforente løsninger som balanserer belastningen mellom generasjonene, samtidig som vi motvirker en stor grad av privat pensjonssparing som er dyrt og øker forskjellene i samfunnet.

Pensjonssystemer krever et langsiktig perspektiv på innretning, endringer og finansiering. Enhver omlegging krever overgangsordninger der noen elementer kan etableres raskere enn andre. Styrket finansiering i en ordning må ofte skje gradvis gjennom årvisse budsjetter og tariffoppgjør. En må ha planer både på kort og lang sikt.

Gjennom det vedtatte pensjonssystem er det forholdet mellom levealdersutvikling og sysselsettingsutviklingen som vil avgjøre pensjonsnivået framover. Gjennom den vedtatte levealdersjustering og dennes forserte innfasing det neste tiåret vil tidligpensjonsnivået falle med rundt 50 000* (representativt modelleksempel) fram mot 1963-årgangen, ved uendret tidspunkt for pensjonsuttak. Denne mekanismen vil også gjelde videre framover om levealderen fortsetter å stige, om enn svakere.

Sysselsettingsutviklingen for senioren har fram til det siste gjennom en stor engangseffekt av reformen motvirket om lag halvparten av levealdersøkningen. Den positive tendens i sysselsettingsutviklingen er imidlertid svekket. Og det er stor spredning i arbeidstakeres mulighet og praktiske tilpasning av yrkesløpet. For den opprinnelige målgruppe for AFP blir det et betydelig negativt utslag i pensjonsnivå, særlig fram mot 1963-årgangen. Det samme gjelder det betydelige antall reelt uføre før AFP-alderen.

Folketrygdens vedtatte opptjeningsmekanismer gir mindre uttelling enn forutsatt ved reformarbeidet. Det skyldes en kombinasjon av sterkere levealdersutvikling enn forutsatt, men også innsparing i den endelige utforming av regelverket* (overgangen til kapitalbeholdningsprinsippet). Stortingsflertallet har også vedtatt en svekket betydning av yrkesaktiviteten for lavlønte gjennom økte minsteytelser som også øker terskelen for tidliguttak.

Det forsterkende bidrag til pensjon som skjedde gjennom ny obligatorisk minsteordning (OTP) trekker oppover for mange; men i liten grad målt mot justeringene i de større ordningene. Det vil gjelde selv om en også sikrer opptjening for all lønn, i samsvar med fagbevegelsens krav fra hovedoppgjøret 2016. For mange andre kan bidraget fra tjenstepensjonen svekkes som følge av omlegginger og utviklingen i markedet for pensjonskapital.

Både AFP og tjenstepensjonene har lenge vært sårbare for utslag i den enkeltes pensjon som følge av arbeidsmarkedets dynamikk og mangfold. I motsetning til i Folketrygden, der all opptjening sikres bare lønn skattlegges, taper en ofte på jobbskifter, deltidskontrakter og kortvarige arbeidsforhold. Et arbeidsliv stadig mer preget av jobbskifter, migrasjon og mangfold i jobbtilknytning og kontraktsformer forsterker utslagene av dette.

Mens Folketrygden baserer seg på innberettet arbeidsinntekt uansett varighet, tidspunkt og type lønn er dette annerledes i de to andre

ordningene som egentlig skal dekke det samme behov. Jobbskifte betyr som regel et større eller mindre tap av pensjon.

6. LOs mål

I utkastet til handlingsprogram er våre mål formulert på følgende måte:

..."LO vil:

- Arbeide for et fellesfinansiert og fellesskapsstyrt pensjons- og trygdesystem der mottakerne har kontroll over ytelse og forvaltning gjennom demokratiske organer eller tariffavtale.
- Arbeide for at samlet pensjon ved 67 års alder skal gi en inntektsdekning på minst to tredeler av lønn."...

For LO er det viktig å sikre at 2/3-målet oppnås med livsvarige ytelser og kjønnsnøytrale premier og at de som må avslutte tidligere sikres et nivå minst på linje med pensjonsløsningen fra 2008. Dette må skje som et samlet resultat av en best mulig kombinasjon og samvirke mellom Folketrygden, AFP og andre ordninger i arbeidsmarkedet.

LOs operative mål for pensjonssystemet må derfor være en kombinasjon av

- * bedre opptjening i de ulike ordninger
- * et mer helhetlig og bedre organisert kollektiv styrt system som også gir "mer pensjon for pengene"
- * avtalestyrte systemer i samvirke med Folketrygden

Det er dette som sammen med fagbevegelsens overordnede mål om full sysselsetting og et likestilt arbeidsliv som vil gi medlemmene trygge og gode pensjoner.

På kort sikt kan de første skritt på veien for styrket opptjening og et bedre integrert system tas gjennom lovendringer i henhold til fagbevegelsens krav overfor de private tjenstepensjonene i hovedoppgjøret 2016 og den etterfølgende utredning fra Finansdepartementet.

Mange av forbedringene innen tjenstepensjonene vil først gi større utbetalinger på lang sikt. Ikke minst for yngre arbeidstakere er det derfor viktig at reglene for opptjening nå forbedres vesentlig, i tråd med fagbevegelsens krav overfor de private tjenstepensjonene i hovedoppgjøret 2016.

I tillegg er det viktig at minimumsnivået som innbetales innenfor OTP heves. LO vil arbeide for at obligatorisk tjenstepensjon forbedres med opptjening fra første krone. Arbeidsgiver skal være pliktig å melde alle

arbeidstakere inn i ordningen, uavhengig stillingsprosent og arbeidsperiode

Samtidig må staten ta et samlet grep for å sikre at den etablerte pensjonskapital i form av fripoliser, pensjonskapitalbevis og løpende ordninger kommer under betryggende forvaltning og verdisikring.

For å sikre oppslutningen om et organisert arbeidsliv må privat sektors AFP videreføres som avtalebestemt ordning. "Hullene" må tettes for de som etter en lang yrkeskarriere uforskyldt taper sine rettigheter eller skifter mellom privat og offentlig sektor.

Stortinget vedtok allerede i 2005 at offentlige tjenestepensjoner skulle tilpasses Folketrygden, uten at dette svekker de offentlige tjenestepensjoner, men slik at de også omfattes av delingstall og ny indeksering. Dette må skje gjennom forhandlinger mellom partene i offentlig sektor. Ulike fremtidige modeller for tjenestepensjon i offentlig sektor må sammenholdes med dagens modell, og endringer kun innføres etter forhandlinger mellom partene i offentlig sektor.

LO legger til grunn at det fortsatt skal være en felles pensjonsordning i offentlig sektor som innenfor rammene av en påslagsmodell baseres på følgende

- Kjønnsnøytrale og livsvarige pensjoner
- Reguleringsbestemmelser som i Folketrygden
- Overføringsavtalen videreføres
- En godt tilpasset AFP/tidligpensjonsordning

Parallelt med de kortsiktige grep må en i forbindelse med evalueringen av AFP starte arbeidet med den generelle nivåheving. Dette vil også redusere terskelen for tidligpensjon. Alle skritt må tas i samme retning. Dette bør skje under aktiv medvirkning fra lovgivere og arbeidsgivere, der en fremmer et mer samlet og helhetlig system.

Gjennom pensjonsreformen har myndighetene med partenes medvirkning sikret en mer robust bærekraft i Folketrygden. Det er viktig at levealdersjusteringen ikke forsterker sosiale skjevheter knyttet til forskjeller i levealder mellom ulike grupper i befolkningen.

Staten har også hovedansvaret for pensjonssystemet som helhet, selv om finansieringen kommer fra ulike kilder. Den bestemmer bidraget fra Folketrygden, den bidrar med penger og regelverk til AFP og er lovgiver for tjenestepensjonene.

Nivåhevingen må skje gjennom et spleiselag der både staten og partene i arbeidslivet bidrar.

En sterk offentlig sektor i hele landet

En sterk offentlig sektor er en grunnpilar i den norske modellen og har vært avgjørende for at vi i Norge har skapt et samfunn med relativt små forskjeller. Grunnleggende velferdstjenester og infrastruktur er fellesgoder, og sikres best gjennom offentlig eierskap og drift, demokratisk styring og godt samspill mellom ledere og ansatte.

Sysselsettingen i offentlig sektor utgjorde 30 prosent av den totale sysselsettingen i Norge i 2016. Nesten 2/3 av de offentlig ansatte jobbet i kommuner. De jobber med å levere viktige tjenester til lokalbefolkningen. Statlige ansatte jobber i for eksempel i NAV, skattekontorer, forsvaret og universiteter og høyskoler. Statlige arbeidsplasser er spredt over hele landet for å sørge for et likeverdig tilbud av tjenester for hele befolkningen.

Offentlig og privat sektor er gjensidig avhengige av hverandre for å fungere. Velferdsstaten sikrer lik rett til utdanning, helse- og andre velferdstjenester, og legger gjennom det til rette for at privat sektor skal kunne utvikle seg. Veier, jernbane, strømnnett, flyplasser og bredbånd er viktig infrastruktur som best organiseres gjennom fellesskapsløsninger, og som er avgjørende for næringsutvikling i hele landet. Offentlig sektor legger til rette for at folk kan kombinere arbeid og omsorgsoppgaver. Dette fremmer likestilling og mer rettferdig fordeling.

En god offentlig forvaltning er en forutsetning for befolkningens tillit til velferdsstaten. Angrep på statlige arbeidstakers rettigheter, slik som det nye forslaget til endring av tjenestemannsloven, gir mer ustabile og utrygge arbeidsforhold i staten og svekker forvaltningen og dets utøvelse av myndighet. LO kan ikke akseptere endringer som vil svekke forvaltningens faglige og politiske uavhengighet og vil arbeide for at svekkelser i tjenestemannsloven omgjøres..

Felleskapstjenestene må som hovedregel drives av det offentlige

Det er bred oppslutning om en sterk offentlig sektor i Norge. Samtidig utfordres velferdsstaten av kommersialisering og krefter som ønsker økt privat profitt fra drift av offentlig finansierte tjenester og infrastruktur.

Denne utviklingen har ført til at offentlige midler som skulle gått til barnehage, skole, barnevern, sykehus, omsorg og andre offentlige oppgaver ender opp som privat profitt. Forskning viser at dette skjer på bekostning av ansattes lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår.

LO mener at offentlige tjenester i all hovedsak må drives i offentlig regi. Også i årene framover vil det imidlertid være nødvendig at det offentlige samarbeider med ideelle og ikke-kommersielle aktører. Dette gjelder for eksempel innenfor attføring, barnevern, barnehager og omsorg. En forutsetning er at tilbyderne har fast ansatte medarbeidere med skikkelige lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår.

Barnehagesektoren og barnevernsinstitusjoner er blant de velferdsområdene der kommersielle aktører har fått sterkest fotfeste. I mange tilfeller kanaliseres profitten til skatteparadiser. LO mener målet må være å vri eierskap og drift av barnehager og barnevernsinstitusjoner til det offentlige, der det kan være et visst innslag av ideelle aktører. For å få dette til, må det utvikles en bred politisk enighet om politiske løsninger som står seg over tid. Som et første skritt på veien, må det settes ned et offentlig utvalg som utreder måter vi kan sikre at offentlige bevilgninger til barnehager, barnevernsinstitusjoner og andre offentlige velferdstjenester brukes til å sikre de gode tjenestene, ikke til privat profitt.

Styrk felleskapets sykehus

LOs mål for sykehuspolitikken er å sikre alle som trenger det helsetjenester i verdensklasse. Det skal være folks helsetilstand som avgjør hvilket tilbud man får, ikke bakgrunn, økonomi eller bosted.

Dagens Høyre og Frp-regjering har gjennomført en rekke tiltak som truer vår felles helsetjeneste. Fritt behandlingsvalg, som åpner for et frislipp av private aktører finansiert av de offentlige sykehusene, nøytral moms og bruk av OPS er noen eksempler.

Vi vil styrke felleskapets sykehus. Vi vil fjerne ordningene med fritt behandlingsvalg og nøytral moms. Drift av sykehusene må som hovedregel skje i egenregi, for å sikre kvalitet og kompetanse. Ved eventuell konkurranseutsetting må det settes som vilkår at dette ikke kan gjennomføres dersom det gir de ansatte dårligere pensjonsordning, eller dårligere lønns- og arbeidsforhold jfr. ILO-konvensjon 94 om arbeidsklausuler i offentlige arbeidskontrakter.

Vi vil styrke den politiske styringen, fagligheten og tilliten til sykehusene våre. Gjennom å bedre den demokratiske forankringen sikrer vår sykehuspolitikk tjenester som kommer fellesskapet til gode.

Tillitsmodell

De siste tiårene har ideer basert på markedsstyring lagt viktige premisser for endringer og styringsreformer i offentlig sektor. Sentrale elementer har vært utskilling og oppsplitting av virksomheter, å skille mellom "bestiller" og "utfører", økt konkurranseutsetting og privatisering og detaljert mål- og resultatstyring. Forskning og erfaring viser at dette har vært en feilslått politikk, som svekker kvaliteten i tjenestene, øker presset på lønns-, pensjons- og arbeidsvilkår og svekker ansattes medbestemmelse.

Nå er tiden inne til å snu tenkningen. Det er behov for styringsmodeller basert på tillit og faglighet. De ansattes kunnskap og kompetanse er offentlig sektors fremste ressurs og må tas bedre i bruk. I stedet for unødvendig måling og kontroll, må ansatte gis økt tillit til å styre sin egen arbeidshverdag. Utviklingen av tjenestene må hele tiden skje med utgangspunkt i behovene til de innbyggerne tjenestene retter seg mot. I tillegg til den folkevalgte styringen, må det legges til rette for bedre samspill med brukere, ledere og ansatte i den enkelte virksomhet.

Målet for en slik tillitsreform må være en sterkere offentlig sektor i hele landet, der utviklingen skjer i samarbeid og samspill med ansatte og brukere. Tillit og faglighet skal ligge i bunn. Vi vil styrke og videreutvikle trepartssamarbeidet og de tillitsvalgtes rolle i den faglige utviklingen av de enkelte virksomhetene.

Uttalelse om samferdsel

Gode transportløsninger er en forutsetning for høy sysselsetting, god distriktsutvikling og verdiskaping. LO er spesielt opptatt av at transportpolitikken legger til rette for utvikling av trygge og gode arbeidsplasser med fokus på kvalitet og kompetanse, og som ivaretar de ansatte i transportsektoren. En helhetlig samferdselspolitikk der alle transportformene ses i sammenheng må ligge til grunn for utvikling av norsk samferdsel.

Klima

Transport står for over 30 % av norske klimagassutslipp.

Transportomfanget er sterkt økende, spesielt i og rundt de største byene. En sterk satsing på kollektive, klimavennlige transportløsninger i og rundt de store byene er en forutsetning for å kutte utslippene fra transport. Et nytt CO₂-fond må innrettes slik at det fremmer bruk av energiformer som også har lave utslipp av svovel, partikler og NOx.

Staten og kommunene må inngå forpliktende avtaler om byutvikling og arealpolitikk som støtter opp om statlige investeringer i kollektivtransport, slik at investeringene får større samfunnsnytte og miljøeffekt. En regional plan for areal og transport må ligge til grunn for avtalene.

Kollektivtransport

Det økte transportbehovet, som følge av befolkningsveksten i de større byene, krever en fortsatt sterk satsing på utbygging og drift av kollektive transportløsninger. Det må investeres i utbygging av gangveier, sykkelveier og innfartsparkeringsplasser. For å opprettholde bosetting og næringsvirksomhet, er også distriktene avhengig av en god og offentlig kollektivtransport.

LO vil arbeide for å forbedre anbudsreglene innen kollektivtransporten, slik at de ivaretar grunnleggende lønns- og arbeidsvilkår, miljø og trafikksikkerhet. Tillitsvalgte må sikres innflytelse på utforming av anbudskriteriene, som også må omfatte eventuelle underleverandører. Videre må arbeidsgiveransvaret plasseres hos de som har den faktiske styringsretten over sjåførenes arbeidshverdag. Dette må også gjelde for taxi- og turselskaper som legger inn anbud på skole, syke/handikap kjøring. Ved slike anbud skal en av de landsdekkende bussbransjeavtalene legges til grunn.

Innenfor drosjenæringen er det behov for at det etableres større enheter i tilknytning til formidlingsentralene. Dette vil gi bedre lønns- og

arbeidsvilkår for sjåførene og et billigere og bedre tilbud til kundene. Dette må skje gjennom reguleringer innenfor dagens lovverk.

Jernbane

Jernbanen i Norge står overfor store utfordringer, og det er viktig at det nå tas et grunnleggende valg om hvilken rolle jernbanen skal ha i et fremtidig transportsystem. For å nå målene i både samferdsels- og klimapolitikken, vil behovet for en effektiv kollektivtransport og godstransport på jernbane stå helt sentralt. Det må satses betydelige ressurser på jernbanen, for sikre en fortsatt vekst i person- og godsmarkedet, samt gjøre jernbanen til et attraktivt og godt alternativ til privatbil i og rundt byene. Både for gods- og persontrafikken er det kapasiteten i infrastrukturen som legger begrensninger for ytterligere vekst, og dette arbeidet må derfor ha høy prioritet. Konkurransetsetting av drifts- og vedlikeholdsoppgaver på infrastruktur undergraver oppbygging og videreføring av fagkompetanse.

En oppsplitting av jernbanesektoren i Norge i mange selskaper, er svært uheldig og vil svekke sektoren over tid. Internasjonale erfaringer konkluderer med at jernbanens kompleksitet medfører at en velfungerende jernbane er avhengig svært tette bånd mellom infrastruktur og trafikk. LO ønsker derfor en annen utvikling av jernbanen enn den konkurranse- og anbudsutsettingen på jernbanen som er iverksatt gjennom jernbanereformen, hvor det tilrettelegges for en massiv konkurranse om offentlige midler og salg av offentlig eiendom og infrastruktur, samt rasing av ansattes lønns- pensjons- og arbeidsvilkår. Dette innebærer også at LO er imot implementering av EUs Jernbanepakke IV.

Sjø

Klimahensyn gjør at mer av verdens transport må gå sjøveien i fremtiden, samtidig som skipsfarten må redusere utslippene av klimagasser og miljøskadelig NOX. Transport på sjøen bør derfor styrkes gjennom økt offentlig satsing på utvikling av nye miljøvennlige løsninger, nye internasjonale miljøkrav, samt forbedret sikkerhet og beredskap til sjøs. LO mener NOx-fondet må videreføres.

Offentlige anbud må brukes for å fremme utviklingen av miljøvennlige skip, og virkemiddelapparatet for å fremme teknologiutviklingen. I den forbindelse er det nødvendig med en betydelig modernisering og fornying av skipsflåten i Norge. Samtidig har norske verft ledige ordrebøker og norske energiselskap tilgjengelig lavutslippsenergi som LNG, biogass og hydrogen.

Det må lages en helhetlig tiltaksplan som kan gjennomføre dette uten at det forverrer konkurransesituasjonen for sjøtransporten, og som sikrer arbeidsplasser og utvikler verftsindustrien i Norge.

Stad Skipstunnel har vært under planlegging siden 2012, og LO forventer at utbyggingen starter umiddelbart etter at utredningen er avsluttet.

Godstransport på sjø og jernbane

For at de overordnede målene om å flytte mer godstransport over fra veg til bane og sjø skal oppfylles, må det gjøres betydelige investeringer i infrastrukturen. LO vil arbeide for at mest mulig av godstrafikken flyttes over på jernbane og skip. Det må bygges samlastingsterminaler for å få til en sømløs overgang mellom de forskjellige transportartene. Det er særlig viktig at godsterminalen på Alnabru blir bygd ut med kapasitet for framtidige behov og at det bygges ut banetilknytning til Oslo havn.

Kapasiteten for godstransport på bane må økes gjennom utbygging av dobbeltspor, samt flere og lengre krysningsspor. Skal mer gods overføres fra vei til sjø, må det være hensiktsmessige havnearealer tilgjengelige, og infrastrukturen til, fra og i havnene må bygges ut. I den forbindelse er det viktig å unngå at havnearealer og arealene som nyttes til jernbaneformål, samt industriområder tilknyttet disse, omreguleres og nyttes til andre formål.

Det er viktig at arbeidet med å bygge dobbeltspor på Ofotbanen prioriteres for å kunne ta den forventede økningen i godstransport på denne strekningen.

Veg

Vegnettet har stor betydning for å knytte sammen landsdelene, redusere transportkostnader for næringslivet, og er særlig viktig der jernbanen ikke kan dekke behovene. Det er et stort behov for å bygge ut og fornye infrastrukturen og ruste opp vegnettet både i distriktene og i sentrale strøk. Investeringer i veinettet og en bedre veistandard vil føre til økt sikkerhet og lavere drivstofforbruk. For å sikre en rask og effektiv utbygging av større prosjekter er det en forutsetning at sammenhengende prosjekter fullfinansieres, og at det fastsettes en dato for ferdigstillelse.

Vedlikehold, oppgradering og skred- og flomsikring av vegnettet er viktig for å få til en mest mulig effektiv vegbasert gods- og persontransport. Det

er fortsatt mange rasutsatte områder, og det må satses videre på rassikringstiltak som bidrar til å spare liv og helse, samt tap av materielle verdier. Det må jobbes aktivt for færre ulykker og skadde på norske veier, bla. gjennom midtdelere i veinettet, gjennomgående gang- og sykkelstier og trygge krysningspunkt.

Godstransport på vei

Utenlandske selskaper som konkurrerer om grensekryssende transportoppdrag på helt andre vilkår enn de norske selskapene er økende. I en slik konkurranse taper de norske selskapene både på vei, bane og sjø mot den utenlandske tungtransporten. Også den innenlandske transporten overtas i større grad av utenlandske selskaper gjennom kabotasjeoppdrag og kombinerte transporter. Allmenngjøringen av tariffavtalene for godstransport og turkjøring med buss, er viktig for å ivareta norske arbeidsplasser og norsk transportnæring. LO krever at kontrolletatene får tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre kontrolltiltak som er nødvendig for at allmenngjøringsbestemmelsene skal ha virkning og sikkerheten ivaretas. Det må utvikles strategier for effektiv bekjempelse av sosial dumping også i internasjonal og kombinert transport. Det er uakseptabelt at for eksempel godstransport fra Gøteborg til Norge lovlig kan utføres på tredjelands lønnsnivåer.

Det må etableres et klart og entydig regelverk for kabotasje kjøring for persontransport, lik det som er for godstransport. Konsekvensen av manglende regelverk er at antall norske busser reduseres, noe som på sikt vil gå utover beredskapen, som f.eks. buss for tog og andre beredskapsoppdrag.

Utbyggingen av døgnhvileplasser for tungtransporten må gjennomføres minimum i henhold til Nasjonal Transportplan 2014 - 2023.

Luft

Luftfarten er av stor samfunnsmessig betydning for Norge, og en viktig næring som sikrer trygg og effektiv infrastruktur, skaper arbeidsplasser – direkte og indirekte, sikrer bosetting og gir økonomisk vekst. Dagens luftfart er en globalisert og svært konkurranseutsatt industri. Veksten i luftfarten vil føre til økte klimautslipp, og tiltak som begrenser utslipp må derfor stimuleres. Det må også utvikles og tas i bruk ny teknologi for å innføre fornybart drivstoff til luftfarten, samt forbedre kapasiteten for produksjon og distribusjon ved at det legges til rette for etablering av produksjonsanlegg med tilstrekkelig produksjonsvolum i nær tilknytning til de største lufthavnene.

Regelverket for sivil luftfart er i stadig større grad styrt av EU, og norske myndigheter må aktivt delta i arbeid og prosesser i internasjonale organisasjoner for å utvikle et regelverk som like konkurransevilkår og forhindrer at flyselskap kan ta i bruk kreative forretningsmodeller, som kjennetegnes av oppsplitting av selskaper, atypiske ansettelsesmodeller, skatteplanlegging, omgåelse av sosiale ordninger og arbeidsavtaler med dårligere vilkår. Regelverket må sikre ansatte hele og faste stillinger direkte hos flyselskapet, tydelige hjemmebaseregler som definerer arbeidsgiveransvaret, samt hindre bruk av bekvemmelighetsflagg. En fortsatt fragmentering svekker både det organiserte arbeidslivet og det sosiale fellesskapet, og kan i verste fall true flysesikkerheten.

Norsk luftfart har vært preget av en sterk sikkerhetskultur hvor den norske modellen har vært, og er en bærebjelke i sikkerhetssamarbeidet i luftfarten. Flysesikkerhetsarbeidet må prioriteres og videreutvikles. Det er viktig at det sikres nasjonal kontroll med samfunnskritiske områder som luftambulansetjenesten og helikoptertransporten på norsk kontinentalsokkel gjennom krav om norsk driftstillatelse for operatører av disse tjenestene.

I et globalisert luftfartsmarked må norsk luftfart gis gode rammebetingelser, bærekraftige vekstmuligheter og rettfærdige konkurransevilkår som samtidig ivaretar arbeidstakeres rettigheter. Det må tas grep om utviklingen av norsk luftfart gjennom å sette ned et bredt partssammensatt utvalg som skal gi grunnlag for en stortingsmelding om helhetlig nasjonal luftfartsstrategi.

Det er et stort behov for å styrke rekrutteringen til luftfartsbransjen. Det må legges til rette for en fagutdanning av kabinpersonale, styrking av studiefinansieringsordninger og det offentlige utdannelsessystemet for piloter, for blant annet å forhindre et «pay-to-fly»-system i luftfarten der piloter må betale arbeidsgiver for å oppnå nødvendige antall flytimer.

Vi må beholde Avinormodellen for å drifte og videreutvikle lufthavnene i hele landet. I tillegg er nødvendig å få båndlagt arealer til en 3. rullebane på Gardermoen umiddelbart, for å sikre nødvendig kapasitet i framtiden.

Redaksjonskomite II foreslår følgende forslag oversendt til sekretariatet:

Forslag nr. ## 68, 86, 138, 144, 155, 169, 205, 206, 218, 227, 228, 233, 240, 250, 251, 276, 309, 311, 314, 318, 335, 337, 376.

13.4. Uttalelse Trygge jobber – nytt flertall

Sekretariatets forslag 7100 "Den fagligpolitiske uttalelsen" ble godkjent under Dagsordens pkt. 7.

Trygge jobber – nytt flertall

Stortingsvalget 11. september blir svært viktig for LOs medlemmer. I snart 4 år har vi hatt det mest høyreorienterte stortingsflertallet og regjering i nyere tid. Høyre og Fremskrittspartiet, med støtte fra Venstre og Kristelig Folkeparti, har utfordret grunnleggende faglige rettigheter og arbeidstakernes interesser. LO-kongressen vil oppfordre alle sine medlemmer om å bruke stemmeretten og bidra til et nytt flertall på Stortinget for en ny politikk og en ny regjering.

Arbeid til alle er jobb nr. 1. En ny regjering må ha som sin viktigste oppgave å sikre full sysselsetting og trygge arbeidsplasser over hele landet. Vi trenger trygghet *for* jobb, og trygghet *i* jobb.

Høyre og Frp-regjeringens politikk skaper ikke arbeidsplasser og rekordmange er nå uten jobb. Ledigheten var i 2016 den høyeste på 20 år. Det er uakseptabelt at andelen som ikke er i arbeid er den høyeste på over 20 år – en tredjedel av befolkningen i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Høy sysselsettingsgrad er vår viktigste kilde til verdiskaping, samtidig som det å ha en jobb å gå til er av stor betydning for den enkeltes økonomi og velferd.

Fallet i oljeprisen har vært krevende for norsk økonomi, slik også den store finanskrisen i forrige stortingsperiode var svært utfordrende. I slike tider trengs politikere som tar ansvar og prioriterer riktig. Det har dagens regjering ikke gjort. LO mener at vi må utnytte våre energiresurser og andre nasjonale fortrinn og skape framtidrettede jobber. Vi vil ta vare på miljøet og kutte klimautslippene. Vi vil derfor ha en aktiv næringspolitikk. Det trengs mer investeringer og mer forskning. LO tar kraftig avstand fra Høyre og Fremskrittspartiets ønske om å privatisere og selge ut infrastrukturen, skogen, fisken, vannkrafta og strategisk viktig norsk industri.

Gjennom fire statsbudsjett har Høyre og FrP, med støtte fra Venstre og Krf, kuttet skattene med 25 mrd. kroner, uten målbar effekt på vekst og sysselsetting. 25 mrd. kroner i skatteuttak er ingen engangsuttgift, men en vedvarende svekkelse av fellesskapets inntekter, og et sterkt bidrag til økende forskjeller i samfunnet.

En ny regjering må sikre tryggheten i arbeidslivet og stoppe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping med kraftige tiltak. Arbeidet med en ny og forsterket arbeidsmiljølov må starte raskt, blant annet for å møte utfordringene fra nye kreative organisasjons- og tilsettingsformer. Andelen midlertidige ansatte har økt som en konsekvens av svekkelsen av arbeidsmiljøloven. LO vil at faste, hele stillinger igjen må bli målet for arbeidslivspolitikken. Ansettelseskontrakter med formuleringer som «fast ansatt uten lønn mellom oppdrag» må gjøres ulovlige. Bemanningsbransjen må reguleres strengere og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.

Vi vil ha et lærende arbeidsliv og med seriøsitet og standarder som fremmer kompetanse og utvikling, og som gjør oss i stand til å kunne stå et langt liv i krevende arbeid.

Gjennom de siste fire årene har vi opplevd kraftige tilbakeslag for likestillingen mellom kvinner og menn. Vi krever en aktiv likestillingspolitikk som styrker kvinners stilling i arbeidslivet, og en familierpolitikk som legger til rette for kvinners yrkesdeltakelse og muligheter for å forsørge seg selv og sine barn.

Den sittende regjeringen fremmer en politikk der offentlige velferdstjenester som helse, omsorg og skole, skal driftes på samme premisser som kommersielle tjenester. De har bevisst jobbet for en markedsstyrt offentlig sektor som organiseres mer etter ønske om fortjeneste enn kvalitet, der kommersielle investorer skal hente ut overskudd. Arbeid til alle og en sterk offentlig sektor med universelle velferdstjenester er det beste virkemiddelet mot fattigdom og skjevfordeling. Tjenestenes universelle karakter er også viktig for oppslutningen om fellesskapsløsninger. Når offentlig sektor selv driver velferdstjenester, gir det økt mulighet til å sikre kvalitet, kontinuitet og sikkerhet. I årene fremover er det viktig å sikre en fortsatt sterk offentlig sektor i hele landet, som løser samfunnsutfordringene på en god måte og der fellesskapets ressurser kommer fellesskapet til gode. For å opprettholde en god forvaltning framover trenger vi en tjenestemannslov som ivaretar alle hensyn til en myndighetsutøvende forvaltning. Staten skal ivareta rettssikkerhet, demokrati og ytringsfrihet. Loven må sikre uavhengigheten til de ansatte i statsforvaltningen, hindre korrupsjon, kompisansettelser og vilkårlige oppsigelser. I tillegg må loven legge til rette for gode omstillingsprosesser i staten. LO er opptatt av at vi tar hele landet i bruk. Høyre og Frp sentraliserer og selger Norge. Samtidig er det kuttet mange hundre millioner i regionale utviklingsmidler. Sammen med en rekke andre kutt og en svært

sentraliserende fiskeri- og landbrukspolitik, svekker det distriktene. Mange kommuner har ikke ressurser til å gi innbyggerne det tilbudet de trenger.

LO er landets ledende og dominerende arbeidstakerorganisasjon med 915 000 medlemmer. Vi er en åpen og demokratisk organisasjon som ønsker å påvirke samfunnsutviklingen i tråd med medlemmenes interesser og vedtak. Det skjer overfor myndighetene, arbeidsgiverne og alle de politiske partier. Det formelle fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet er en forutsetning for arbeiderbevegelsens styrke. LO må fortsatt samarbeide med Arbeiderpartiet om å styrke det fagligpolitiske samarbeidet på lokalt plan.

LOs oppgave i valgkampen er å synliggjøre forskjellene mellom de politiske partiene og hvilke konsekvenser de ulike alternativene vil få for arbeidstakerne. LO vil kjempe for en samfunnsutvikling som styrker fellesskapet, og for økonomisk og sosial trygghet og arbeid til alle. LOs 34. ordinære kongress slår derfor fast at landets fagorganiserte er best tjent med et nytt flertall, og en ny regjering ledet av Arbeiderpartiet. LO kan støtte og samarbeide med partier som stiller seg bak våre mål, og som bygger på det parlamentariske demokratiet som styringsform, anerkjenner den viktige jobben som gjøres av våre tillitsvalgte på alle nivå, og den sentrale rollen det norske tre-partsamarbeidet har.

På denne bakgrunn bevilger LO-kongressen 10 mill kroner til Arbeiderpartiet og 2 mill kroner til Sosialistisk Venstreparti og 1 mill kroner til Senterpartiets valgkamp.

13.5. Uttalelse Maritim aktivitet – uten sosial dumping.

Uttalelsen "Maritim aktivitet – uten sosial dumping" ble vedtatt under dagsordens pkt. 8 del 4 forslag 9604.

Trygge jobber – nytt flertall

Stortingsvalget 11. september blir svært viktig for LOs medlemmer. I snart 4 år har vi hatt det mest høyreorienterte stortingsflertallet og regjering i nyere tid. Høyre og Fremskrittspartiet, med støtte fra Venstre og Kristelig Folkeparti, har utfordret grunnleggende faglige rettigheter og arbeidstakernes interesser. LO-kongressen vil oppfordre alle sine medlemmer om å bruke stemmeretten og bidra til et nytt flertall på Stortinget for en ny politikk og en ny regjering.

Arbeid til alle er jobb nr. 1. En ny regjering må ha som sin viktigste oppgave å sikre full sysselsetting og trygge arbeidsplasser over hele landet. Vi trenger trygghet *for* jobb, og trygghet *i* jobb.

Høyre og Frp-regjeringens politikk skaper ikke arbeidsplasser og rekordmange er nå uten jobb. Ledigheten var i 2016 den høyeste på 20 år. Det er uakseptabelt at andelen som ikke er i arbeid er den høyeste på over 20 år – en tredjedel av befolkningen i yrkesaktiv alder står utenfor arbeidslivet. Høy sysselsettingsgrad er vår viktigste kilde til verdiskaping, samtidig som det å ha en jobb å gå til er av stor betydning for den enkeltes økonomi og velferd.

Fallet i oljeprisen har vært krevende for norsk økonomi, slik også den store finanskrisen i forrige stortingsperiode var svært utfordrende. I slike tider trengs politikere som tar ansvar og prioriterer riktig. Det har dagens regjering ikke gjort. LO mener at vi må utnytte våre energiresurser og andre nasjonale fortrinn og skape framtidrettede jobber. Vi vil ta vare på miljøet og kutte klimautslippene. Vi vil derfor ha en aktiv næringspolitikk. Det trengs mer investeringer og mer forskning. LO tar kraftig avstand fra Høyre og Fremskrittspartiets ønske om å privatisere og selge ut infrastrukturen, skogen, fisken, vannkrafta og strategisk viktig norsk industri.

Gjennom fire statsbudsjett har Høyre og FrP, med støtte fra Venstre og Krf, kuttet skattene med 25 mrd. kroner, uten målbar effekt på vekst og sysselsetting. 25 mrd. kroner i skatteuttak er ingen engangsutgift, men en

vedvarende svekkelse av fellesskapets inntekter, og et sterkt bidrag til økende forskjeller i samfunnet.

En ny regjering må sikre tryggheten i arbeidslivet og stoppe arbeidslivskriminalitet og sosial dumping med kraftige tiltak. Arbeidet med en ny og forsterket arbeidsmiljølov må starte raskt, blant annet for å møte utfordringene fra nye kreative organisasjons- og tilsettingsformer. Andelen midlertidige ansatte har økt som en konsekvens av svekkelsen av arbeidsmiljøloven. LO vil at faste, hele stillinger igjen må bli målet for arbeidslivspolitikken. Ansettelseskontrakter med formuleringer som «fast ansatt uten lønn mellom oppdrag» må gjøres ulovlige.

Bemanningsbransjen må reguleres strengere og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.

Vi vil ha et lærende arbeidsliv og med seriøsitet og standarder som fremmer kompetanse og utvikling, og som gjør oss i stand til å kunne stå et langt liv i krevende arbeid.

Gjennom de siste fire årene har vi opplevd kraftige tilbakeslag for likestillingen mellom kvinner og menn. Vi krever en aktiv likestillingspolitikk som styrker kvinners stilling i arbeidslivet, og en familierpolitikk som legger til rette for kvinners yrkesdeltakelse og muligheter for å forsørge seg selv og sine barn.

Den sittende regjeringen fremmer en politikk der offentlige velferdstjenester som helse, omsorg og skole, skal driftes på samme premisser som kommersielle tjenester. De har bevisst jobbet for en markedsstyrt offentlig sektor som organiseres mer etter ønske om fortjeneste enn kvalitet, der kommersielle investorer skal hente ut overskudd. Arbeid til alle og en sterk offentlig sektor med universelle velferdstjenester er det beste virkemiddelet mot fattigdom og skjevfordeling. Tjenestenes universelle karakter er også viktig for oppslutningen om fellesskapsløsninger. Når offentlig sektor selv driver velferdstjenester, gir det økt mulighet til å sikre kvalitet, kontinuitet og sikkerhet. I årene fremover er det viktig å sikre en fortsatt sterk offentlig sektor i hele landet, som løser samfunnsutfordringene på en god måte og der fellesskapets ressurser kommer fellesskapet til gode. For å opprettholde en god forvaltning framover trenger vi en tjenestemannslov som ivaretar alle hensyn til en myndighetsutøvende forvaltning. Staten skal ivareta rettssikkerhet, demokrati og ytringsfrihet. Loven må sikre uavhengigheten til de ansatte i statsforvaltningen, hindre korrupsjon, kompisansettelser og vilkårlige oppsigelser. I tillegg må loven legge til rette for gode omstillingsprosesser i staten.

LO er opptatt av at vi tar hele landet i bruk. Høyre og Frp sentraliserer og selger Norge. Samtidig er det kuttet mange hundre millioner i regionale utviklingsmidler. Sammen med en rekke andre kutt og en svært sentraliserende fiskeri- og landbrukspolitikk, svekker det distriktene. Mange kommuner har ikke ressurser til å gi innbyggerne det tilbudet de trenger.

LO er landets ledende og dominerende arbeidstakerorganisasjon med 915 000 medlemmer. Vi er en åpen og demokratisk organisasjon som ønsker å påvirke samfunnsutviklingen i tråd med medlemmenes interesser og vedtak. Det skjer overfor myndighetene, arbeidsgiverne og alle de politiske partier. Det formelle fagligpolitiske samarbeidet mellom LO og Arbeiderpartiet er en forutsetning for arbeiderbevegelsens styrke. LO må fortsatt samarbeide med Arbeiderpartiet om å styrke det fagligpolitiske samarbeidet på lokalt plan.

LOs oppgave i valgkampen er å synliggjøre forskjellene mellom de politiske partiene og hvilke konsekvenser de ulike alternativene vil få for arbeidstakerne. LO vil kjempe for en samfunnsutvikling som styrker fellesskapet, og for økonomisk og sosial trygghet og arbeid til alle. LOs 34. ordinære kongress slår derfor fast at landets fagorganiserte er best tjent med et nytt flertall, og en ny regjering ledet av Arbeiderpartiet. LO kan støtte og samarbeide med partier som stiller seg bak våre mål, og som bygger på det parlamentariske demokratiet som styringsform, anerkjenner den viktige jobben som gjøres av våre tillitsvalgte på alle nivå, og den sentrale rollen det norske tre-partsamarbeidet har.

På denne bakgrunn bevilger LO-kongressen 10 mill kroner til Arbeiderpartiet og 2 mill kroner til Sosialistisk Venstreparti og 1 mill kroner til Senterpartiets valgkamp.

14. Vedlegg: Forslag reist i kongressen til dagsordens punkter 5, 6, 7, 8 og 9

14.1. Forslag reist til dagsordens pkt. 5: LOs egen organisasjon

Forslag nr.: 384

Forslagsstiller: 104 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Egen organisasjon

I forslag 5000 side 22 linje 1033 der det står LO råd, byttes ut til Lo styre

Forslag nr.: 401

Forslagsstiller: 103 - Joakim With, Fellesforbundet

Stryking av tekst

Stryke setning i forslag 5000, linje 1039: 'Men representantene må ha god forankring i sitt forbund.'

Forslag nr.: 414

Forslagsstiller: 103 - Joakim With, Fellesforbundet

Stryking

Stryke siste del av setning på linje 200 i forslag 5000: 'der LO-forbundene i dag står relativt svakt.'

Forslag nr.: 390

Forslagsstiller: 39 - Roy Bjarne Gyberg, Fagforbundet

Unntak for Oslo i Forslag 5000

Tillegg på sluttene av punkt 1 og 4 i sekretariatets innstilling, forslag 5000.

1. Lokalorganisasjonene videreføres i henhold til formålsparagrafen, med videreføring av unntaket vedtatt for Oslo i 1997.
4. For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hver Region (Regionråd). Forbundene oppnevner en representant med vara til regionrådene. En representant for lokalorganisasjonene, valgt på fylkeskonferansen, skal være

representert i regionrådene. Rådene skal være operative fra 1.1.2018, med videreføring av unntaket vedtatt for Oslo i 1997.

Forslag nr.: 391

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Dagsorden pkt 5 . Endringsforslag til forslag nr 5000 fra sekretariatet.

LO i Oslo videreføres som i dag. Pkt.2 'oppnevnes' endres til 'velges'. Pkt.4.2 setning 'oppnevnes' endres til 'velges' Pkt.4.3 setning: 'en representant for lokalorganisasjonene valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene' Endres til 'hver lokalorganisasjon velger en representant til regionrådene' Pkt. 7 Tillegg - ny setning 'hver lokalorganisasjonene velger to representanter med varter og forbundene velger representanter med varter ut fra en omforent fordelingsnøkkel til fylkeskonferansen'

Forslag nr.: 395

Forslagsstiller: 10 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Endringsforslag til forslag 5000

Demokratisk organisering av fylkene. ILo i Oslo videreføres som i dag.

Pkt. 2 'oppnevnes' ENDRES TIL 'velges'

Pkt. 4, 2. Setning: 'oppnevner' ENDRES TIL 'velges'

Pkt. 4, 3. Setning: ' en representant for lokalorganisasjonene, valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene,' ENDRES TIL ' hver lokalorganisasjon velger en representant til regionrådene.'

Pkt. 7, TILLEGG - ny setning inntas etter 1. Setning: hver lokalorganisasjon velger to representanter med varaer og forbundene velger representanter med varaer ut fra en omforent fordelingsnøkkel til fylkeskonferansene.'

Forslag nr.: 416

Forslagsstiller: 143 - Vidar Schei, Fellesforbundet

Organisering på fylkes/regionsnivå, forslag 5000

Det må være opp til den første fylkeskonferansen etter kongressen å avgjøre om hvert fylke/region ønsker en organisering som forslag 5000 legger opp til. Her må forbundene i fylket/regionen bli invitert, slik at forbundene får ta del i denne avgjørelsen.

Begrunnelse:

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

Nytt forslag:

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

FAFO har levert sin undersøkelse om LOs lokalorganisasjoner. Den viser at det er mange problemer, men hovedinntrykket er at lokalorganisasjonene gjør et viktig arbeid og at flertallet både i lokalorganisasjonenes styrer og i fagforeningsstyrene mener det samme. Spesielt vil vi framheve lokalorganisasjonenes betydning ved å møtes på tvers, følge opp lokale saker, gjøre seg gjeldende i lokal valgkamp og den avgjørende innsatsen i forhold til stormarkeringen mot rasing av arbeidsmiljøloven i januar 2015. Rapporten går lite inn på fylkeskonferansenes rolle. LO Rogaland mener fylkeskonferansene fortsatt må ha forslagsrett til kongressen og velge fylkesdelegater til kongressen og representant til LOs representantskap slik som i dag. Videre krever vi at fylkeskonferansen består av delegater/representanter fra lokalorganisasjonene, og at forbundene har møte- og talerett. Dette praktiseres i dag i på fylkeskonferansen i Rogaland og fungerer utmerket. Vi forstår imidlertid at det kan være forskjellige utfordringer i forskjellige deler av landet. Vi ønsker derfor en fortsatt valgfrihet for det enkelte fylket om hvordan de vil gjennomføre fylkeskonferansen på best mulig måte etter lokale forhold. Flere fylker/regioner har en organisering i dag som både lokal organisasjonene og forbundene er fornøyde med. Da blir det feil å måtte gå inn i en ny struktur fordi noen regioner ikke fungerer på regionalt nivå.

Forslag nr.: 413

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

Nytt forslag:

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

FAFO har levert sin undersøkelse om LOs lokalorganisasjoner. Den viser at det er mange problemer, men hovedinntrykket er at lokalorganisasjonene gjør et viktig arbeid og at flertallet både i lokalorganisasjonenes styrer og i fagforeningsstyrene mener det

samme. Spesielt vil vi framheve lokalorganisasjonenes betydning ved å møtes på tvers, følge opp lokale saker, gjøre seg gjeldende i lokal valgkamp og den avgjørende innsatsen i forhold til stormarkeringen mot rasering av arbeidsmiljøloven i januar 2015. Rapporten går lite inn på fylkeskonferansenes rolle. LO Rogaland mener fylkeskonferansene fortsatt må ha forslagsrett til kongressen og velge fylkesdelegater til kongressen og representant til LOs representantskap slik som i dag. Videre krever vi at fylkeskonferansen består av delegater/representanter fra lokalorganisasjonene, og at forbundene har møte- og talerett. Dette praktiseres i dag i på fylkeskonferansen i Rogaland og fungerer utmerket. Vi forstår imidlertid at det kan være forskjellige utfordringer i forskjellige deler av landet. Vi ønsker derfor en fortsatt valgfrihet for det enkelte fylket om hvordan de vil gjennomføre fylkeskonferansen på best mulig måte etter lokale forhold.

Forslag nr.: 421

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Nytt forslag:Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser.

Nytt forslag:

Framtida for LOs lokalorganisasjoner og fylkeskonferanser. FAFO har levert sin undersøkelse om LOs lokalorganisasjoner. Den viser at det er mange problemer, men hovedinntrykket er at lokalorganisasjonene gjør et viktig arbeid og at flertallet både i lokalorganisasjonenes styre og i fagforeningsstyrene mener det samme. Spesielt vil vi framheve lokalorganisasjonenes betydning ved å møtes på tvers, følge opp lokale saker, gjøre seg gjeldende i lokal valgkamp og den avgjørende innsatsen i forhold til stormarkeringen mot rasering av arbeidsmiljøloven i januar 2015. Rapporten går lite inn på fylkeskonferansenes rolle. LO Rogaland mener fylkeskonferansene fortsatt må ha forslagsrett til kongressen og velge fylkesdelegater til kongressen og representant til LOs representantskap slik som i dag. Videre krever vi at fylkeskonferansen består av delegater/representanter fra lokalorganisasjonene, og at forbundene har møte- og talerett. Dette praktiseres i dag i på fylkeskonferansen i Rogaland og fungerer utmerket. Vi forstår imidlertid at det kan være forskjellige utfordringer i forskjellige deler av landet. Vi ønsker derfor en fortsatt valgfrihet for det enkelte fylket om hvordan de vil gjennomføre fylkeskonferansen på best mulig måte etter lokale forhold.

Forslag nr.: 386

Forslagsstiller: 260 - Geir Allan Stava, Skolenes Landsforbund

Endringsforslag, forslag 5000, punkt 10

Teksten i punkt 10 endres til:

- LO skal styrke sin posisjon blant hovedorganisasjonene. Dette skal gjøres ved i langt større grad rekruttere arbeidstakere med høyere utdanning, samt ved å rekruttere langt flere i næringer med svak organisasjonsgrad. LO skal derfor styrke sin kompetanse og i tett samarbeid med de aktuelle forbundene, utvikle en strategi for å realisere denne ambisjonen.

Forslagsstiller: delegat 260, Geir Allan Stava, Skolenes landsforbund

Forslag nr.: 387

Forslagsstiller: 104 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Egen organisasjon

I forslag 5000 side 24 linje 1155-1156 tilføyes budsjett og handlingsplan også i tillegg til regnskap

Forslag nr.: 412

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Endring forslag 5000

Endring forslag 5000:

Vedrørende forslag 5000 sekretariatets innstilling.
De foreslås at punktene 4,7 og 8 ikke blir vedtatt.

Forslag nr.: 415

Forslagsstiller: 143 - Vidar Schei , Fellesforbundet

Endringsforslag, forslag 5000, punkt 9

9. Arbeidet med organisasjonsgjennomgang videreføres i neste kongressperiode og sekretariatet gir mandat og oppnevner arbeidsgruppe for arbeidet.

Endres til:

9. Arbeidet med organisasjonsgjennomgang videreføres i neste kongressperiode og sekretariatet gir mandat og oppnevner

arbeidsgruppe for arbeidet, der alle ledd i LOs organisasjon er representert.

Forslag nr.: 419

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Endring forslag 5000:

Vedrørende forslag 5000 sekretariatets innstilling.
De foreslås at punktene 4,7 og 8 ikke blir vedtatt.

Forslag nr.: 1000

Forslagsstiller: 954 - Redaksjonskomite 3, Redkom

Nytt forslag - erstatter forslag 5000

1. Lokalorganisasjonene videreføres i henhold til formålsparagrafen. Det gjøres unntak for Oslo med bakgrunn i kongressvedtaket i 1997.
2. I kommuner som ikke dekkes av lokalorganisasjoner, kan det opprettes tverrfaglige kontaktutvalg for arrangement av 1.mai og synliggjøring av andre felles tema. Som medlemmer av disse oppnevnes personer med forankring i fagforeningene. Disse betegnes LOs kontaktutvalg i/på...(stedets navn).
3. Dersom det ikke foreligger årsregnskap fra lokalorganisasjonene, kan fagforeningene/avdelingene tilbakeholde kontingent inntil dette foreligger.
4. For å styrke den faglige koordineringen, opprettes et regionalt LO-råd i hver region (regionråd). Forbundene oppnevner en representant med vara til regionrådene. Inntil tre representanter med tre vararepresentanter for lokalorganisasjonene, valgt på fylkeskonferansen, skal være representert i regionrådene. Rådene skal være operative fra 1.1.2018. Det gjøres unntak for Oslo med bakgrunn i kongressvedtaket i 1997.
5. Det legges vekt på å styrke regionalt samarbeid også på tvers av og mellom flere regioner. Organisatorisk arbeid skal ha topp prioritet for alle distriktskontorer. LOs administrasjon bes å vurdere administrative tiltak som bidrar til dette.
6. Det gjennomføres en årlig en konferanse for tverrfaglige opplæringsformål i regionene. Konferansene finansieres etter deltakelse.
7. Den nye ordningen for gjennomføringen av fylkeskonferansene gjøres obligatorisk fra 2018. Sekretariatet tilpasser retningslinjene for fylkeskonferansene, slik at det blir en enhetlig ordning og konferansene ikke blir uhensiktsmessig store.

8. Styret for fylkeskonferansen avvikles. Tilrettelegging av fylkeskonferansene legges til regionrådene.
9. Arbeidet med organisasjonsgjennomgang videreføres i neste kongressperiode og sekretariatet gir mandat og oppnevner arbeidsgruppe for arbeidet.
10. For øvrig tas innstillingen fra arbeidsgruppen for organisasjonsgjennomgangen 2013 – 2017 til etterretning.

Forslag nr.: 392

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5014

Forslagsnummer: 5014

Forslagsstiller: Telemark

Lokalorganisasjonene er selve grunnmuren i LO, og vi ønsker å styrke disse

LOs lokalorganisasjoner skal ha muligheten til å frikjøpe tillitsvalgte i minst 20 % stilling. Lokalorganisasjonene utarbeider planer for dette, og ordningen finansieres av LO sentralt. Dette skal være et supplement og ikke påvirke de av lokalorganisasjonene som allerede har frikjøpte tillitsvalgte. Små lokalorganisasjoner vil aldri ha muligheten til dette uten finansiering fra sentralt hold, og LO Grenland mener at samtlige lokalorganisasjoner bør settes i stand til dette. En annen mulighet er at de minste samarbeider om et prosjekt.

Forslag nr.: 411

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Styrkning av økonomien i Lokal LO

Gjenreiser Forslagsnummer: 5066

Styrkning av økonomien i Lokal LO.

Det må overføres midler fra LO sentralt til LO lokalt. Dette kan for eksempel gjøres ved at en del av LOs kapitalinntekter overføres til lokale LO-ledd i form av en grunnsum og deretter ut fra hvor mange medlemmer de har.

Begrunnelse: Dette er absolutt nødvendig for å få økt aktivitet lokalt. I dag er det bare de største lokalorganisasjonene som har ressurser og økonomi til å ha et høyt aktivitetsnivå. LOs organisasjon er preget av sentral rikdom kontra lokal fattigdom

Forslag nr.: 418

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 5066

Organisatorisk status

Styrkning av økonomien i Lokal LO.

Det må overføres midler fra LO sentralt til LO lokalt. Dette kan for eksempel gjøres ved at en del av LOs kapitalinntekter overføres til lokale LO-ledd i form av en grunnsum og deretter ut fra hvor mange medlemmer de har.

Begrunnelse: Dette er absolutt nødvendig for å få økt aktivitet lokalt. I dag er det bare de største lokalorganisasjonene som har ressurser og økonomi til å ha et høyt aktivitetsnivå. LOs organisasjon er preget av sentral rikdom kontra lokal fattigdom

Forslag nr.: 420

Forslagsstiller: 127 - Gunnar Holm, Fellesforbundet

Forslagsnummer 5055

Gjenreises. Frikjøp Lo skal ette v en pott til frikjøp inntil en dag i uka der det ikke er ndre ordninger forutsatt at lokalorg selv dekker inntil halvparten av frikjøpet

Forslag nr.: 385

Forslagsstiller: 23 - Tore-Leif Gundersen, Fagforbundet

Midler til særskilte aktivitetstilskudd

Opprettholder forslag nr. 5067 fra Fagforbundet

LO avsetter midler til særskilte aktivitetstilskudd til lokalorganisasjoner

Forslag nr.: 389

Forslagsstiller: 197 - Maren Marie Wilhelmsen, Industri Energi

Retningslinjer - LOs utdanningsfond punkt 1a. Forslag 5043.

Dagens tekst: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. mai.

Endres til: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. november.

Forslag nr.: 400

Forslagsstiller: 141 - Børge Henrik Ånesen , Fellesforbundet

Retningslinjer - LOs Utdanningsfond punkt 1a. Forslag 5043
Dagens tekst: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. mai.

Endres til: Søknad må sendes og bli vurdert for det enkelte undervisningsår. Stipendet utlyses med søknadsfrist 15. november.

Forslag nr.: 399

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5042

Forslagsnummer: 5042

Forslagsstiller: Telemark

LOs utdanningsfond

Alle forbund skal være en del av LOs utdanningsfond.

Begrunnelse:

Det har gått så lang tid siden opprettelse av fondet, at det ikke er grunnlag for å beholde ordningen bare for de som var en del av lavlønnfondet. Det vil dessuten være mye bedre med en felles ordning for alle når vi skal informere og rekruttere.

Forslag nr.: 383

Forslagsstiller: 262 - Iselin Blakkestad, Østfold

Opprettholde forslag 5061

Ønsker opprettholde forslag 5061 om digitalisering av Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek

Forslag nr.: 393

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5024

Forslagsnummer: 5024

Forslagsstiller: Telemark

LO Favør

Sparebank 1 må få kontakte alle nye medlemmer.

Begrunnelse:

Enkelte forbund har i dag reservert seg for at Sparebank 1 kan kontakte nye medlemmer.

Forslag nr.: 394

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5025

Forslagsnummer: 5025

Forslagsstiller: Telemark

LOfavør

LO er i mot at LOfavør tilbyr medlemmene kredittkort i velkomstpakken eller ved telefonkontakt.

Forslag nr.: 396

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5026

Forslagsnummer: 5026

Forslagsstiller: Telemark

Avvikle gjenkjøpsavtalen - LOfavør

LO foreslår at LOfavør avvikler ordningen med gjenkjøpsavtaler.

Begrunnelse:

Ved totalskade av innbo, benytter LOfavør en ordning med gjenkjøpsavtaler. Dvs at forsikringstaker blir pålagt å kjøpe nytt innbo der det er inngått avtale. Dette kan både medføre at varen etter gjenkjøpsavtalen er dyrere enn markedet for øvrig, og det betyr at man kanskje må kjøpe varen langveis fra og ikke lokalt.

Forslag nr.: 397

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5028

Forslagsnummer: 5028

Forslagsstiller: Telemark

Norges beste bilforsikring - LOfavør

LO vil at LOfavør jobber for å gjøre både bilforsikring og innboforsikring til Norges beste. Det er bedre å ha får veldige gode medlemsfordeler, enn mange mindre gode.

Forslag nr.: 403

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5045

Forslagsnummer: 5045

Forslagsstiller: Telemark

Familie- og likestillingspolitisk utvalg

Utvalget legges ned. Arbeidet med familie- og likestillingspolitikk inkluderes i alt arbeid.

Forslag nr.: 398

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder 5041

Forslagsnummer: 5041

Forslagsstiller: Telemark

AOF

AOF må være forbundenes foretrukne studieleverandør, hvis ikke bør AOF vurderes lagt ned. Vurderingen bør gjennomføres i løpet av det første året av kongressperioden.

Begrunnelse:

Behovet for et eget Arbeiderbevegelsens Opplysningsforbund eiet av blant annet LO og forbunda oppleves som lite nå som alle forbundet driver sin egen omfattende kurs- og opplæringsvirksomhet. Antall deltakere på Moto-kurs og toppskolering viser at dette er

lite benyttet av LOs mer enn 910 000 medlemmer:

	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>
Moto	763	965	756
Toppkolering	396	397	392

I et historisk perspektiv var det riktig av arbeiderbevegelsen å eie sin egen studieorganisasjon, men pr i dag er AOF en kommersiell aktør på lik linje med andre tilbydere av kurs og opplæring. Både forbund og medlemsbedrifter/-virksomheter benytter seg oftere av andre aktører enn av AOF. Hvis eierskapet fortsatt skal være viktig, må forbundene vise dette ved å bruke sin egen studieorganisasjon

Forslag nr.: 388

Forslagsstiller: 280 - Rita Eigeland, Vest-Agder

Gjennomføring av kongress:

Til neste LO kongress i 2021, så bør LO sekretariatet jobbe for å ha en 6 d. kongress.

La handlingsprogrammet gå over 1,5 dag, istedet for at den pågår til sene nattetimer.

Det bør også settes av en hel dag til den faglige og politiske situasjonen.

Forslag nr.: 406

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Organisasjonsutvikling LO-kongressen

Gjenreiser Forslagsnummer: 5049

Organisasjonsutvikling LO-kongressen:

Kongressens varighet utvides fra 5 til 7 dager (f.o.m. kongressen 2021). Foreslås oversendt sekretæriatet til neste LO Kongress.

Begrunnelse: Kongressen er fagbevegelsens viktigste politiske verksted. Derfor må kongressen få tilstrekkelig tid, til å debattere seg ferdig på alle dagsordens punkt. En av forutsetningene for et godt organisasjonsdemokrati er at de som ønsker ordet, får delta i debatten. Skal kongressen kunne fatte gode vedtak er vi avhengig av en god debatt. Vi kan ikke være bekjent av at representanter ikke får komme til orde.

Forslag nr.: 402

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5048

Forslagsnummer: 5048

Forslagsstiller: Telemark

LO-kongressen flyttes

LO kongressen flyttes til 4 kvartal året før stortingsvalget

Begrunnelse:

LO-kongressen avholdes i mai i stortingsvalgår, og dermed etter at de politiske partiene har avholdt sine landsmøter. Kongressen blir ofte omtalt som Norges største politiske verksted og bør derfor avholdes før de politiske partiene avholder sine landsmøter og vedtar sine program. På denne måten kan LO sette krav til de politiske partiene og det

blir enklere for det enkelte medlem å sjekke hvem partier som tar inn over seg LOs krav.

Forslag nr.: 404

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Opprettholder forslag 5068

Forslagsnummer: 5068

Forslagsstiller: Telemark

Medlemskap for uføre

LO ser på muligheten for å utvikle et medlemskap for å inkludere uføre og andre som står utenfor arbeidslivet i organisasjonen vår.

Begrunnelse:

Hvis ikke LO kan være en organisasjon også for uføre, hvem skal være det? Vi har flere og flere mennesker i vårt samfunn som blir erklært uføre uten å ha vært en del av det ordinære arbeidslivet, og derfor ikke har organisert seg. Også denne gruppen mennesker bør ha mulighet til å organisere seg i LO som har arbeid til alle som jobb nummer en.

Forslag nr.: 405

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Studentorganisasjon

Gjenreiser Forslagsnummer: 5034

Nytt kulepunkt:

Opprette en egen studentorganisasjon.

Begrunnelse: 75 % av studentene finner sitt fagforbund mens de studerer. Mange av LOs forbund er fraværende fra lærestedene selv om studentene der er en åpenbar målgruppe. Dette fordi de ikke har sterk nok økonomi til å ha en egen studentorganisasjon, og uten en egen studentorganisasjon slipper de rett og slett ikke inn. Mener LO alvor med å rekruttere langtidsutdannede må vi sikre at vi er til stede. En egen studentorganisasjon i LO vil åpne dørene for alle forbund som vil inn på lærestedene. Tanken er at denne organisasjonen skal ha en koordinerende rolle i forhold til forbundenes eget studentarbeid.

Forslag nr.: 407

Forslagsstiller: 261 - Per Øistein Kivijärvi, Industri Energi

Forslag om at Landsorganisasjonen oppretter et skoleringsfond for tillitsvalgte

Forslag 5044 tas opp igjen:

LO går inn for å opprette et fond for skolering av tillitsvalgte. Fondet skal brukes på skolering på tvers av forbund, fra grunnopplæring og frem til toppskoleringen, og at AOF skal være en foretrukket opplæringsaktør.

Begrunnelse:

I dag har de ulike forbundene i LO-familien egne opplæringsplattformer, fra grunnopplæring og frem til toppskoleringen. Det er uten tvil stor kvalitetsforskjell i denne opplæringen, og det må være i Landsorganisasjonens interesse å utjevne disse forskjellene, i tillegg til å øke forståelsen om de

forskjeller og utfordringer som de ulike forbundene har og jobber med i det daglige. Kunnskap er med på å få en bedre organisasjon, med mer samhandling og mindre «lukkede kulturer» mellom forbundene.

Forslag nr.: 409

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Debattopplegget til kongressen

Gjenreiser Forslagsnummer: 5050

Debattopplegget i forkant av kongressen må forbedres I debattheftene som sendes ut i forkant av kongressen må det legges opp til debatt om flere av dagsordens punkt, ikke bare handlingsprogrammet. Det må inviteres til debatt om egen organisasjon, vedtekter, fagligpolitisk, handlingsprogram og hovedavtalene. Det er viktig at gjeldende handlingsprogram (vedtatt på forrige kongress) legges til grunn, når nytt handlingsprogram skal debatteres. Foreslås oversendt sekretariatet i forbindelse med forberedelsene til neste LO Kongress.

Begrunnelse: Når kongressen skal utvikle LOs politikk videre må utgangspunktet være det som er vedtatt politikk i dag. Nye forslag må vurderes opp mot forrige handlingsprogram for at kongressen skal vedta best mulig politikk for LO. Debattheftet som er sendt ut i forkant av kongressen 2017 er et mye svakere dokument enn handlingsprogrammet fra 2013. Det blir derfor unaturlig å lage forslag ut ifra teksten i debattheftet, når gjeldende politikk er bedre enn debattheftet

Forslag nr.: 417

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Opprettholder Forslagsnummer: 5050

Forslagsnummer: 5050

Debattopplegget i forkant av kongressen må forbedres I debattheftene som sendes ut i forkant av kongressen må det legges opp til debatt om flere av dagsordens punkt, ikke bare handlingsprogrammet. Det må inviteres til debatt om egen organisasjon, vedtekter, fagligpolitisk, handlingsprogram og hovedavtalene.

Det er viktig at gjeldende handlingsprogram (vedtatt på forrige kongress) legges til grunn, når nytt handlingsprogram skal debatteres.

Forslag nr.: 422

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 5050

Gjenreiser Forslagsnummer: 5050

Debattopplegget i forkant av kongressen må forbedres I debattheftene som sendes ut i forkant av kongressen må det legges opp til debatt om flere av dagsordens punkt, ikke bare handlingsprogrammet. Det må inviteres til debatt om egen organisasjon, vedtekter, fagligpolitisk, handlingsprogram og hovedavtalene. Det er viktig at gjeldende handlingsprogram (vedtatt på forrige kongress) legges til grunn, når nytt handlingsprogram skal debatteres. Foreslås oversendt sekretariatet i forbindelse med forberedelsene til neste LO Kongress.

Begrunnelse: Når kongressen skal utvikle LOs politikk videre må utgangspunktet være det som er vedtatt politikk i dag. Nye forslag må vurderes opp mot forrige handlingsprogram for at kongressen skal vedta best mulig politikk for LO. Debattheftet som er sendt ut i forkant av kongressen 2017 er et mye svakere dokument enn handlingsprogrammet fra 2013. Det blir derfor unaturlig å lage forslag ut ifra teksten i debattheftet, når gjeldende politikk er bedre enn debattheftet

Forslag nr.: 410

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Arbeidsmarked og fagbevegelse

Gjenreiser Forslagsnummer: 5058 –

Arbeidsmarked og fagbevegelse:

LO må jobbe for at alle arbeiderbevegelsens organisasjoner og politiske partier, får på plass retningslinjer, som sier det skal brukes bedrifter, med tariffavtale, ved kjøp av varer og tjenester.

(Hotellovernattinger med mer.) Ber om at forslaget oversendes sekretariatet for innarbeidelse i LOs Retningslinjer

Begrunnelse: Arbeiderbevegelsen må samlet slutte opp om det organiserte arbeidslivet.

14.2. Forslag reist til dagsordens pkt. 6: Vedtekter

Forslag nr.: 447

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 6001

Endringsforslag Teksten i vedtektenes § 1 pkt. 3 endres til:

”Å arbeide for en sosialistisk samfunnsordning, bygd på de frihets- og rettsidealer den demokratiske sosialismen representerer.”

Begrunnelse: Dette tydeliggjør arbeiderbevegelsens tilhørighet på venstresiden i politikken og oppsummerer bevegelsens politiske prosjekt. Denne tekstendringen viser også at våre definisjoner av demokrati og frihet er vesentlig annerledes enn de borgerliges begrep om ”frihet” (les: frihet til å privatisere) og ”demokrati” (les: mer reklame på fjernsyn.)

Forslag nr.: 448

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Opprettholder forslag 6005

Endringsforslag

Endring av vedtektenes § 4:

Siste setning pkt. 1 endres til:

”Kongressen består av 350 valgte representanter i tillegg til de faste medlemmene av representantskapet og sekretariatet.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet.

Forslag nr.: 449

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Opprettholder forslag 6005

Endringsforslag

Første setning i pkt. 2 endres til:

”Representantene til kongressen, med tilsvarende antall vararepresentanter, velges med 310 av de tilsluttede forbund og 40 fra fylkene.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av

Forslag nr.: 452

Forslagsstiller: 282 - Cathrine Hauff Nordvall, Rogaland

Opprettholde forslag 6005

Endringsforslag

Endring av vedtektenes § 4:

Siste setning pkt. 1 endres til:

”Kongressen består av 350 valgte representanter i tillegg til de faste medlemmene av representantskapet og sekretariatet.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet.

Forslag nr.: 454

Forslagsstiller: 282 - Cathrine Hauff Nordvall, Rogaland

Opprettholde forslag 6006

Endringsforslag

Første setning i pkt. 2 endres til:

”Representantene til kongressen, med tilsvarende antall vararepresentanter, velges med 310 av de tilsluttede forbund og 40 fra fylkene.”

Begrunnelse:

Kongressens størrelse må økes for å bedre speile medlemsmassen i LO. Dette vil gjøre det enklere for ungdommer, ikke etnisk norske og kvinner som representanter på kongressen. Videre vil en større kongress gjøre det mulig for flere tillitsvalgte fra grunnplanet i LO å bli valgt som representant. Dette vil være en styrking av organisasjonsdemokratiet

Forslag nr.: 459

Forslagsstiller: 8 - Kristine Wendt, EL og IT Forbundet

Ungdomsleder - Endringsforslag til 6009

Velge en fulltids ungdomsleder for kongressperioden.

Ungdomsleder er leder av LOs sentrale ungdomsutvalg og skal drive LOs daglige ungdomsarbeid. Vedkomne er ikke en del av LOs valgte ledelse men rapporterer til dem. Ungdomsleder vil være LOs naturlige bindeledd til AUF og andre ungdoms organisasjoner.

For kongressperioden 2017 – 2021, innstiller LOs sentrale ungdomsutvalg ovenfor LOs representantskapet, Som foretar valget.

Forslag nr.: 457

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Forslagsnummer: 6015 . Forslagsstiller : Vestfold

Endringsforslag til vedtekter for Landsorganisasjonen. 5. LO' || CHR(39) || 's sentrale ungdomsutvalg velger selv en representant som tiltrer sekretariatet med tale og forslagsrett i saker som omhandler ungdom. Endres til : 5 Kongressen vedtar at lederen av det sentrale ungdomsutvalget tiltrer sekretariatet med stemmerett i alle saker . Begrunnelse : på tide å vise at ungdommen er viktig for LO og at de skal tas på alvor.

Forslag nr.: 458

Forslagsstiller: 262 - Iselin Blakkestad, Østfold

Forslag 6014

Endring bytte ut stemmerett med tale og forslagsrett.

Forslaget blir da : LOs sentrale ungdomsutvalg velger selv en representant som tiltrer sekretariatet med tale- og forslagsrett i alle saker

Forslag nr.: 446

Forslagsstiller: 267 - Erik Hagen, Oslo

Vedtektene paragraf 20

Den tredje setningen erstattes med:

Hver lokalorganisasjon velger en representant med vara til regionrådet.

Forslag nr.: 450

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Erstatte tredje setning med følgende tekst : En representant med vararepresentant for hver lokalorganisasjon velges på den enkelte lokalorganisasjons Årsmøte, disse skal være representert i regionrådet .

Forslag nr.: 455

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Ny §20 - Forslag til strykning.

§20. Regionale råd i sekretariatets innstilling– avsnittet strykes i sin helhet.

Forslag nr.: 453

Forslagsstiller: 267 - Erik Hagen, Oslo

Vedtektene s. 14 Regler for .....

Pkt 6 tilføyes:

Hver lokalorganisasjon velger to representanter med varaer og forbundene velger representanter med varaer ut fra en omforent fordelingsnøkkelen til fylkeskonferansene.

Forslag nr.: 408

Forslagsstiller: 286 - Mohamed Kallel, Hordaland

Dagsorden punkt 5

Til paragraf 9 . Kontingent

Maksgrensen på kontingent til lokalorganisasjoner heves til kr 1,50 og den indeks reguleres hvert år.

Begrunnelse: Lokale organisasjoner må ha økonomi for å være i stand til å være knutepunktet for avdelinger og forbund. Heving av maksgrense er ingen automatikk, men en mulighet for organisasjonene til å få verktøyet når den trenges. Det er fagforeninger som bestemmer dette gjennom vedtak på årsmøte.

Forslag nr.: 451

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Vedtekter Styret for Fylkeskonferansen.

Styret for Fylkeskonferansen opprettholdes etter dagens ordning. Kan eventuelt utvides/tilpasses etter fylkesvise behov. Modell for fylkeskonferansen kan velges mellom ny og gammel modell. Fylkesvise og regionale forhold kan gjøre det nødvendig med tilpassninger for å finne den modell som er mest hensiktsmessig etter de lokale forhold.

14.3. Forslag reist til dagsordens pkt. 7: Den faglige og politiske situasjonen

Forslag nr.: 423

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Bevilgning til partier - Rødt

Fagpolitisk uttalelse

Siste avsnitt side 4

Tillegg: Det bevilges 0,5 mill. kroner til Rødt

Begrunnelse:

Har LO bruk for Rødt på Stortinget? Er svaret ja, bør vi gi dem penger. Er svaret nei bør vi la være. Erfaringene fra de siste 4 år taler for det.

Kongressen gav Rødt penger for 4 år siden.

Siden den gang har Rødt reist forslag i kommuner landet rundt om, forslag på å følge den gamle Arbeidsmiljøloven. Sånn den var før Siv og Erna svekka den. I over 50 kommuner har de fått det igjennom sammen med AP, SV og SP. Det beskytter mange hjelpearbeidere, bussjåfører og lærere mot mer midlertidighet.

Mange har sikkert hørt om Jonny Enger og søppelfirmaet Veireno i Oslo. Det var Rødt som sa at han måtte gå. At landets største kommune ikke kunne premiere et selskap som har sosial dumping som forretningsmodell. At kommunen måtte ta over. Jeg tror det er mange som er glad for at Rødt pressa hardt på for at byrådet skulle gjøre det eneste rette.

I Oslo har Rødt samarbeida godt MED Fagforbundet - MOT velferdsprofitører i barnehagene. Den kampen vant de. Rødt fikk med seg AP-byrådet på en full stans for nye kommersielle barnehager. Alle vet at det ikke kom av seg sjæl. Det kom fordi Rødt stilte makt bak kravet.

I Tromsø har Rødt jobbet på lag med fagbevegelsen for å ta tilbake privatisering av renholdet, som ble privatisert bare en uke etter at de tapte valget. Den kampen vant de sammen.

Rødt jobber for et nytt flertall på Stortinget og for å kaste Høyre- og FrP-regjeringa.

Der er uenigheter om man skal støtte politiske partier eller ikke, men når man først skal gjøre det må også Rødt gis midler.

Forslag nr.: 424

Forslagsstiller: 320 - Mimmi Kvisvik, Sekretariatet

Fagligpolitisk uttalelse

Slide 4 - siste avsnitt, følgende legges til før LOs 34. ordinære kongress (linje 4).

LO vil solidarisk støtte opp om de som av ulike årsaker står utenfor arbeidslivet ved forsvarlige stønader og trygderettigheter slik at fattigdom bekjempes og alle sikres verdige levekår og mulighet til samfunnsmessig deltakelse.

Forslag nr.: 425

Forslagsstiller: 185 - Tor-Bjarte Jakobsen, Industri Energi

Faglig politisk uttalelse sak 7100 pkt 7 del 2

Industri Energi foreslår at behandlingen av sak 7100 deles i to, slik at uttalelsen behandles for seg og bevilgningene behandles for seg.

Forslag nr.: 426

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Partibevilgninger

LO Rogaland foreslår at kongressen bevilger det dobbelte i valgkampstøtte til stortingsvalget 2017 i forhold til det som ble gitt i 2013. Det er vesentlig for arbeidstakerne at vi har en regjering som er med oss og ikke mot oss etter valget i 2017. Støtten gis til de rødgrønne partiene.

Forslag nr.: 427

Forslagsstiller: 265 - Vidar Evje, Oslo

Tillegg avsnitt 6 - uttalelsen Trygge jobber - Nytt flertall

Tillegg etter setningen LO vil at faste, hele stillinger igjen må bli målet for arbeidslivspolitikken:

LO krever å ta tilbake de forverringene det borgerlige stortingsflertallet har gjort med arbeidsmiljøloven knyttet til arbeidstid, midlertidige ansettelse, innleie og avgangsalder.

Forslag nr.: 428

Forslagsstiller: 263 - Roy Pedersen, Oslo

Uttalelsen "Trygge jobber - nytt flertall"

Ny setning til erstatning for fjerde avsnitt siste setning side 4:

LO må videreutvikle det fagligpolitiske samarbeidet med Arbeiderpartiet og andre partier både sentralt og lokalt som støtter våre krav og verdier, basert på et selvstendig samarbeid mellom partier og fagbevegelse

Forslag nr.: 429

Forslagsstiller: 265 - Vidar Evje, Oslo

Nytt avsnitt 7 - uttalelsen Trygge jobber - Nytt flertall

Endring i avsnitt 7

Setningen Bemanningsbransjen må reguleres strengere og adgangen til generelle midlertidige ansettelse må fjernes snarest erstattes av følgende setning:

LO krever at det kun skal være adgang til å leie inn vikar for en fast ansatt, og adgangen til generelle midlertidige ansettelse må fjernes snarest.

Forslag nr.: 431

Forslagsstiller: 148 - Ingunn Strand Johansen, Fellesorganisasjonen

Bevilgninger til politiske partier: Rødt

Det bevilges kr 500.000 til Rødt

Det går mot en valgkamp og vi må mobilisere bredt for å endre regjering.

LO stiller spørsmål til partiene og partiene svarer. Partiet Rødt har vært synlig på arbeidslivspolitik og særlig når det gjelder kampen for en profittfri velferd. De har en arbeidslivspolitik som samsvarer med fagbevegelsens interesser.

LO har besluttet å støtte politiske parter i valgkampen . På forrige kongress ble det også bevilget valgkampstøtte til Rødt. I flere kommuner samarbeidet Ap, SV ,Senterpartiet og Rødt for å sikre våre rettigheter og for å sikre at kommunale tjenester er et offentlig ansvar.

Forslag nr.: 432

Forslagsstiller: 4 - Bjørn Einar Fornes, EL og IT Forbundet

Faglig-politisk uttalelse - endring

Avsnitt 6. 'En ny regjering...' Tillegg ny siste setning:

En ny regjering må sikre et pensjonssystem som opprettholder en god levestandard uavhengig av pensjoneringstidspunkt.

Forslag nr.: 433

Forslagsstiller: 4 - Bjørn Einar Fornes, EL og IT Forbundet

Faglig-politisk uttalelse - endring

Avsnitt 6. 'En ny regjering...' Ny tekst mellom setning 2 og setning 3 ('Andelen midlertidige...')

Hvis allmenngjøringsinstituttet skal fortsette å være et viktig virkemiddel mot sosial dumping så må dette forsterkes.

Kravene til dokumentasjon må senkes, saksbehandlingen ved begjæring må forkortes, og løpetiden på vedtatte allemengjøringsforskrifter må forlenges.

Forslag nr.: 434

Forslagsstiller: 4 - Bjørn Einar Fornes, EL og IT Forbundet

Faglig-politisk uttalelse - endring

Avsnitt 7 'Bemanningsbransjen' Erstatning av setning:

Det må innføres et forbud mot bemanningsbransjen, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.

Forslag nr.: 435

Forslagsstiller: 327 - Torbjørn Bongo, Sekretariatet

Endring forslag 7100 - siste setning

Siste setning i forslaget erstattes med:

På denne bakgrunn bevilger LO-kongressen 13 mill. kroner til at LO på egen kjøp skal informere om, under og for å påvirke Stortingsvalget 2017.

Forslag nr.: 436

Forslagsstiller: 109 - Bjørn Sigurd Svingen, Fellesforbundet

Partibevilgning også til Rødt

Fagpolitisk uttalelse

Siste avsnitt

Tillegg: (...)og 0,5 mill. kroner til Rødts valgkamp.

Begrunnelse:

Takket være hovedsaklig godt og arbeid av lokalt LO og støtte fra varaordførere fra Rødt på Gjøvik fikk vi innført Telemarksmodellen mot sosial dumping i fire kommuner i Gjøvikregionen - noe som utvilsomt blir verdifullt for fagforeningene lokalt framover. Erfaringa er at det er sunt for både AP og Rødt fra et faglig perspektiv med dem begge i en positiv posisjon. Det vil neppe være negativt for fagbevegelsen med Rødt på tinget basert på de nye erfaringene med Rødt i posisjon i lokalpolitiske konstellasjoner etter kommune- og fylkestinget, og forhåpentligvis bonusen: Venstre under sperregrensa.

Vi bevilget sist kongress, og Rødt responderte med ønske om tettere dialog med LO. Det er verdt å bygge videre på.

Forslag nr.: 438

Forslagsstiller: 117 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Partibevilgninger

Det bevilges 500 000 kr til Rødt

Begrunnelse:

Rødt har gjennom mobilisering for Arbeidsmiljøloven, kamp for klausuler mot sosial dumping i en rekke kommuner, rekommunalisering av offentlig tjenester i kommuner de har hatt innflytelse (renholdstjenester i Tromsø, søppel i Oslo), streikestøtte til en rekke streiker (havnearbeiderne med fler), kamp mot profitt på velferd (Oslo kommune), med en hovedprioritering for et anstendig arbeidsliv og kamp mot forskjells-Norge, vist at de er et parti for arbeidsfolk og for fagbevegelsen.

LO bør utvide det fagligpolitiske samarbeidet til å gjelde hele venstresida.

Forslag nr.: 439

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Fagpolitiske uttalelsen - Dagpengesatsene må økes

Ref. Forslag 7026

Dagpengesatsene må økes betydelig

Forslag nr.: 441

Forslagsstiller: 117 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Bemanningsbransjen må forbys

Avsnitt 7, ny setning erstatter den opprinnelige:

'Bemanningsbransjen må forbys, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.'

Forslag nr.: 442

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Faglig-politisk uttalelse

Tilføye: LO skal jobbe for å beholde dagens sykelønnsordningen

Forslag nr.: 443

Forslagsstiller: 117 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Endringsforslag til forslag 7100

Avsnitt 7, ny setning erstatter den opprinnelige:

'Bemanningsbransjen må forbys, og adgangen til generelle midlertidige ansettelser må fjernes snarest.'

Forslag nr.: 444

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Endringsforslag valgkampstøtten.

Jeg foreslår at støtten til partienes valgkamp doubles fra stortingsvalget i 2013. Støtten gis til de rød- grønne partiene. Skal vi komme ut på andre siden av valgkampen med en regjering vi kan lite på, er det vesentlig at vi ruster de partiene økonomisk.

14.4. Forslag reist til dagsordens pkt. 8: Handlingsprogrammet

Forslag nr.: 2

Forslagsstiller: 104 - Rolf Geir Hillestad, Fellesforbundet

Kompetanse krav til å drive en bedrift 2,3

Nytt kulepunkt på linje 195

LO vil jobbe for at det blir et nasjonalt kompetanse krav for å drive en bedrift.

Forslag nr.: 3

Forslagsstiller: 267 - Erik Hagen, Oslo

Dagsorden pkt. 8, del 3, LOs handlingsprogram s. 4, Det store bilde

Linje 53 nytt kulepunkt:

Pensjonsreformen og senere endringer har vist seg å gi en total pensjon som ikke sikrer en pensjon å leve av for dagens unge, for de uføretrygdede, for de som mister jobben i en AFP bedrift før fylte 62 år og for de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.

Forslag nr.: 6

Forslagsstiller: 306 - Jan Olav Andersen, Sekretariatet

Bemanningsbransjen

Linje 571

Kulepunkt endres til:

Innføre forbud mot utleie av arbeidskraft som hovedregel og begrense mulighetene for midlertidige ansettelser.

Forslag nr.: 17

Forslagsstiller: 179 - Mariell Brenden, Handel og Kontor i Norge

oppretholde forslag 8044, side 16

Nytt kulepunkt foran linje 122 i prinsipp og handlingsprogram

-Prisnivået for boliger er gjennomgående for høyt, og for stadig flere grupper er det vanskelig å komme inn på boligmarkedet.

Forslag nr.: 104

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag - Pensjon

Linje 53

Pensjonsreformen gir en folketrygd som ikke sikrer en pensjon å leve av for dagens unge, uføre, de som mister jobben i en AFP-bedrift før fylte 62 og de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.

Forslag nr.: 137

Forslagsstiller: 197 - Maren Marie Wilhelmsen, Industri Energi

krever at myndighetene gir bevilgninger til Publish What You Pay Norge

Nytt kulepunkt eller avsnitt fra linje 70:

De som utfordrer sine myndigheter på åpenhet er under press i mange land, også i OECD-land og i Norge. Derfor er det viktig at vi støtter opp om organisasjonen som har vært spydspissen for åpenhet, og som jobber i både nasjonale og internasjonale nettverk; Publish What You Pay Norge (PWYP Norge). Vi er bekymret over at norske myndighetene fjerner hele bevilgningen til organisasjonen og truer dens eksistens. Vi PWYP Norge.

Forslag nr.: 140

Forslagsstiller: 156 - Bjørn Nedreaas, Forbundet for Ledelse og Teknikk

Å organisere og å mobilisere

FLT foreslår oversendt til redaksjonskomiteen: LO-sekretariatet må i neste periode utarbeide en forpliktende strategi på hvordan LO og forbundene skal styrke sin posisjon og innflytelse blant høyere utdannede arbeidstakere.

Forslag nr.: 157

Forslagsstiller: 50 - Gunn Elin Flakne, Fagforbundet

Handlingsprogrammet

Forslag nummer: 8056, side 19 opprettholdes. Økonomiske forskjeller vokser, andelen fattige er økende.

Forslag nr.: 165

Forslagsstiller: 294 - Heidi Olsen, Sør-Trøndelag

Opprettholder forslag 8098

Linje 81 Tilleggsforslag Fagligpolitisk samarbeid

LO er på et selvstendig grunnlag åpen for å samarbeide med politiske partier, inkludert å gi støtte ved valg, til de som deler vårt grunnleggende verdisyn om alles rett til arbeid, sikring av faglige rettigheter, rettferdig fordeling og utvikling av velferdsstaten.

Forslag nr.: 177

Forslagsstiller: 94 - Raymond Andre Jomisko, Fagforbundet

Opprettholde forslag nr 8000

Endre begrepet ungdom til ung gjennomgående i hele dokumente

Forslag nr.: 225

Forslagsstiller: 8 - Kristine Wendt, EL og IT Forbundet

Opprettholde forslag 9466 - Ungdomskapittel

Forslagsnummer: 9466

Forslagsstiller: EL og IT Forbundet (EL og IT)

Redegjørelse:

Gammelt nytt. Vedtatt forrige kongress i Org.programmet som utgår i år.

Det sies at samordning er LOs styrke, for at en samordning skal fungere må det forankres. LOs største politiske verksted og høyeste organ er LO kongressen. Det vi krever er at vi samordner ungdomsarbeidet, og forankrer det på høyeste plan i medlemsdemokratiet.

Opprettholder forslag: 9466

Nytt kapittel.

8. Å tenke fremover

LO må være den naturlige arbeidstakerorganisasjonen for alle unge på vei inn i arbeidslivet. LOs ungdomsarbeid har som hovedformål å ivareta unge medlemmers interesser i arbeidslivet ved å løfte saker som bidrar til bedre vilkår for ungdom, og ved å gjennomføre tiltak som rekrutterer og skolerer ungdom til å ta verv i fagbevegelsen.

LOs sommerpatrulje er LO og forbundenes årlige profilerings- og rekrutteringsaksjon. Patruljen er samtidig en viktig skoleringsarena for unge fagorganiserte og framtidige tillitsvalgte. Formålet er å øke oppslutningen om fagbevegelsen blant ungdom og bidra til at ungdom får en positiv opplevelse av arbeidslivet og kunnskap om av

arbeidslivets regler. Det oppdages stadig lovbrudd hos mange arbeidsgivere. LOs sommerpatrulje har en viktig rolle å spille for å ivareta unge arbeidstakeres interesser. LO vil videreutvikle profilerings- og rekrutteringspotensialet til Sommerpatruljen. LOs sommerpatrulje er helt sentral i LOs arbeid overfor unge arbeidstakere og forbundene har et særlig ansvar for å prioritere ressurser slik at patruljen sikres bred og solid deltakelse.

Hovedavtalen LO – NHO åpner for at det kan velges ungdomstillitsvalgte på arbeidsplassene. Dette bidrar til vitalisering av det lokale tillitsvalgtarbeidet og er kilde til framtidig rekruttering av tillitsvalgte til andre oppgaver i organisasjonen. Det er viktig at både rekrutteringen til ungdomstillitsvalgtrollen og oppfølging og skolering av de ungdomstillitsvalgte, prioriteres av forbundene. LO og forbundene vil derfor jobbe for at ungdomstillitsvalgte får plass i alle hovedavtaler LO er part i.

Et av hovedformålene med ungdomsarbeid er å skolere de kommende generasjoner i fagforeningsarbeid. Dette slik at det alltid vil være dyktige og kompetente mennesker som står parat til å bære vår felles fane videre. Å utvikle ungdomsarbeidet vil derfor være å utvikle organisasjonen. LO vil fortsette å legge til rette for et nyskapende arbeid som vil generere vekst i hele bevegelsen.

Dagens unge arbeidstakere møter andre utfordringer enn tidligere generasjoner før oss. Arbeidsmarkedet blir stadig trangere og vi ser at de unge er de første som skvises ut. Den løse tilknytningen til arbeidslivet påvirker de unges muligheter til å etablere seg og for å skape seg en stabil fremtid. Muligheten til å kjøpe bolig blant unge og utvikle sin egen kapitalbase er i dag i større grad avhengig av foreldrenes formue enn den tidligere har vært. Dette fører til at ulikhetene i samfunnet øker og bygger oppunder et klasseskille i Norge som LO ikke kan stå for.

Lærlinger

Lærlingene er framtidens fagarbeidere. Det er til en vær tid ca. 35 000 lærlinger i arbeidslivet innenfor ca. 220 fag og yrker. Det er viktig å skape forståelse for at lærlinger er en del av det ordinære arbeidslivet og har behov for beskyttelse og det sosiale fellesskap medlemskapet gir. Både skoleinformasjon, lærlingpatruljer, kurs og konferanser gjennomføres i mange fylker. LO vil legge til rette for satsning på rekruttering av lærlinger. Det skal videreutvikles informasjonsmateriell rettet mot både lærlinger og tillitsvalgte med

informasjon om fagopplæring og viktigheten av å rekruttere lærlinger.

Elever

En viktig aktivitet i LOs ungdomsarbeid er skolebesøk på videregående skoler, hvor ungdom blir kjent med fagbevegelsens rolle og oppgaver. Dette kan i mange tilfelle være det eneste møte med fagbevegelsen som elever får i sin skoletid. Skolebesøk bidrar til økt rekruttering av framtidige lærlinger og ordinære medlemmer. LO og forbundene samarbeider lokalt om gjennomføring av besøk på videregående skoler.

Studenter

Formålet med LOs student- og elevmedlemskap er å gi faglig bistand når de er i deltidsarbeid, og å skape en tilhørighet til forbundet deres utdanning er rettet mot. Samtidig skal medlemskapet tilrettelegge for faglig skolering, slik at LO og forbundene kan rekruttere dyktige tillitsvalgte.

Søkerandelen til lengere utdanning økte med 6.6 prosent mellom 2011 og 2012, og $\frac{3}{4}$ av arbeidstakere med lengere utdanning valgte sin arbeidstakerorganisasjon i studietiden¹⁹. Studenter har ofte flere jobber samtidig, og mange arbeidsplasser er uten tillitsvalgte eller klubb. Samtidig er de den gruppen som oftest får jobb gjennom vikarbyrå. Disse forholdene sett i sammenheng med at studenter selv, vurderer terskelen for organisering som høy i sin deltidsjobb²¹, gjør rekrutteringsarbeidet krevende for forbundene og LO. Dette tilsier en strategi der vi oppsøker utdanningsinstitusjonene, og arbeider solidarisk med rekruttering. LOs studentservice på fagskoler, høyskoler og universiteter gjør det mulig å samkjøre forbundenes aktiviteter. Både rekruttering, medlemservice og informasjon må gjenspeile hovedårsakene til hvorfor studenter organiserer seg.

Satsningen mot lengere utdanning bør reflekteres i den generelle tillitsvalgtskoleringen, og LOs og forbundenes ansatte bør ha gode kunnskaper om medlemskapets funksjon og innhold. For de forbundene som har en egen studentorganisering, er det naturlig at denne profileres gjennom studentmedlemskapet og LOs aktivitet.

LO skal i den neste kongressperioden fortsette å være en tydelig politisk aktør i samfunnsdebatten, hvor studenters generelle livssituasjon og faglige utfordringer skal være sentrale. Å bygge

videre på den troverdigheten LO har opparbeidet seg blant organiserte, så vel som potensielle studentmedlemmer²² er viktig. LO vil derfor tilrettelegge for møteplasser hvor man setter studentpolitikk på dagsorden, for eksempel LOs studentpolitiske konferanse. Samtidig må det legges til rette for samarbeid og felles aktiviteter mellom LO og forbundene og studentorganisasjoner som Norsk Studentorganisasjon (NSO), Association of Norwegian Students Abroad (ANSA) og Organisasjonen for norske fagskolestudenter (ONF)

LO vil:

- Samarbeide med forbundene om rekruttering av lærlinger.
- Drive oppsøkende virksomhet blant studenter, og legge til rette for samarbeid og felles aktiviteter mellom LO, LOs forbund og student-organisasjonene.
- Videreutvikle og forsterke det fagligpolitiske samarbeidet med Norsk Folkehjelp og AUF, med tanke på å styrke ungdommens bidrag til å utvikle arbeiderbevegelsens kultur og politikk.
- LO skal jobbe for at arbeiderhistorien, rettigheter og plikter blir en del av samfunnsfagskoleringen på videregående

Løsere tilknytning til arbeidslivet

Statistikken viser at det er flest unge som står utenfor arbeidslivet og forskningen viser at jo lenger du står utenfor, jo vanskeligere er det å komme inn. I tillegg er unge i større grad utsatt for midlertidige stillinger og deltidsstillinger. Arbeidsmarkedet er i stadig utvikling og i det siste har vi sett nye måter å organisere arbeidslivet på enn før. Delingsøkonomien og tilbud av tjenester tilgjengelig via mobilapplikasjoner er eksempler på dette.

LO vil:

- Arbeide for at normen skal være faste og hele stillinger også blant unge
- Sørge for at de som jobber innenfor det uregulerte arbeidsmarkedet blir innlemmet i det organiserte arbeidslivet.
- Følge arbeidslivets utvikling, men ikke på bekostning av arbeidstakernes rettigheter i arbeidslivet.

Etablering

Usikkerheten i tilknytningen til arbeidslivet fører til at mange utsetter å etablere familie og ikke har råd til å investere i egen bolig. Boligmarkedet i de store byene, særlig Oslo, er preget av spekulanter og investorer og stenger dermed ungdommen ute når

de skal etablere seg ved kjøp av bolig. Stadig flere unge er avhengig av sine foreldre for å kunne komme seg inn på boligmarkedet. Dette skaper en usunn avhengighet av foreldrenes kapital. Unge har dermed ikke samme mulighet til å bygge opp egen kapitalbase som tidligere generasjoner har gjort.

LO vil:

- At unge skal ha muligheten til å etablere seg og bygge opp sin egen kapitalbase
- Ha et mer regulert boligmarked

Samarbeid med arbeiderbevegelsens ungdomsorganisasjoner
LOs ungdomsarbeid har tradisjonelt omfattet deltakelse på leirer, skoleringer og andre arrangementer i arbeiderbevegelsen. På denne måten bidrar en til å utvikle arbeiderbevegelsens kultur og politikk. LOs ungdomsarbeid vil i kongressperioden jobbe for et mer systematisk samarbeid med Norsk Folkehjelp, Framfylkingen, AOF, AUF, SU, RU, senterungdommen, Arbeiderbevegelsens Folkehøyskole, Arbeiderbevegelsens arkiv og bibliotek og FAFO for å styrke arbeiderbevegelsens ungdomsarbeid.

Forslag nr.: 245

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Sør-Trøndelag

tilleggsforslag

linje 53

Pensjonsreformen gir en folketrygd som ikke sikrer en pensjon å leve av for dagens unge, uføre, de som mister jobben i en AFP bedrift før fylte 62 år og de som må gi seg tidlig i arbeidslivet.

Forslag nr.: 274

Forslagsstiller: 108 - Roald Stykket, Fellesforbundet

Leie ut arbeidskraft

Forslag 8034 tas opp igjen:

Kun bedrifter med egen produksjon skal ha lov til å leie ut arbeidskraft.

Begrunnelse:

Dette vil gjøre en slutt på useriøsiteten i bemanningsbransjen, og være et middel i kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Forslag nr.: 293

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Forslag til tilføyelse

A. Nytt kulepunkt s. 4 linje 47: organisasjonsgraden er fallende både nasjonalt og internasjonalt, noe som truer våre muligheter for å påvirke samfunnsutviklingen i den retning den organiserte arbeiderbevegelse ønsker

Forslag nr.: 312

Forslagsstiller: 117 - Joachim Espe, Fellesforbundet

Bemanningsbransjen

Linje 571

Kulepunkt endres til:

Innføre forbud mot utleie av arbeidskraft som hovedregel og begrense mulighetene for midlertidige ansettelser.

Forslag nr.: 323

Forslagsstiller: 163 - Jonny Meland, Handel og Kontor i Norge

Opprettholde forslag 8044

Nytt kulepunkt foran linje 122:

-Prisnivået for boliger er gjennomgående for høyt, og for stadig flere grupper er det vanskelig å komme inn på boligmarkedet.

Forslag nr.: 331

Forslagsstiller: 291 - Bjørn Ytrestøyl, Møre og Romsdal

Gjenreise forslag nr: 8037

Tillegg i setning: linje 34 : Den vil da lyde som : Flere unge sliter med å få innpass og fotteste i arbeidsmarkedet. Undervisningen må derfor tilrettelegges slik at alle har en reel mulighet til å fullføre en ønsket utdanning, dette skal også omfatte elever/studenter med spesielle behov. Personer uten fullført videregående opplæring osv.

Forslag nr.: 360

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Alle valg hvert fjerde år

LO bør ta initiativ til at både kommune-, fylkesting- og stortingsvalg gjennomføres samtidig hvert 4. år.

Begrunnelse:

Det brukes enormt store ressurser på valgkamp hvert 2. år. Samtidig gjør dagens valgordning det vanskelig å gjennomføre en helhetlig politikk fordi det alltid er et valg snart. Det vil være lettere å motivere tillitsvalgte til å drive valgkamp og motivere folket til å stemme hvis det ikke er valg så ofte.

Forslag nr.: 234

Forslagsstiller: 137 - Richard Storevik, Fellesforbundet

Forslag til dagsorden pkt.8 del 3 LOs handlingsprogram Fag- og yrkesopplæring.

Tillegg til nytt kapitel om «å lære». Tas inn etter avsnitt om «grunnopplæringa» i forslagene 8099-8102.

Yrkesfaglig utdanning

Etter reform 94 har videregående skole blitt den grunnleggende utdanningen mot et fag-/svennebrev. Hovedmodellen med 2 2 er god for å sikre både teoretisk og praktisk kunnskap for elevene. Alle er i dag sikret rett til en 3 årig videregående opplæring. Dette har vært et vellykket grep for å at flere tilbys en grunnleggende videregående utdanning. Den tar derimot ikke innover seg at videregående er det eneste stedet den grunnleggende fagopplæringen gis. Det svekker muligheten for personer som ønsker eller trenger å skaffe seg en ny fagutdanning på andre felt senere i livet. Til sammenlikning er disse mulighetene svært gode i de mer akademiske utdanningsretningene.

Ulike vekslingsmodeller med veksling mellom skole og arbeidsplass er prøvd ut. Dette er positivt men har også avdekket svakheter. Det er vanskelig å sikre like god opplæring i disse modellene.

LO vil:

- at fagutdanningene må få bli den grunnutdanninga den faktisk er blitt. Det er behovet for egne utdanningstilbud for de som ikke kommer rett fra ungdomsskolen og samt behovet for yrkesfaglig videreutdanning (spesialisering).
- at retten til videregående opplæring må styrkes slik at en fagutdanning er tilgjengelig for alle, også de som har fullført videregående.
- at skolen må få et oppfølgingsansvar helt frem til fag-/svenneprøve.

Forslag nr.: 235

Forslagsstiller: 137 - Richard Storevik, Fellesforbundet

Forslag til dagsorden pkt.8 del 3 LOs handlingsprogram Fag- og yrkesopplæring.

Tillegg til kompetansedelen under kapitel «å jobbe». Kan tas inn på slutten av endringsforslagene 8875, 8876 og 8879.

Formell kompetansekrav for å utføre arbeid

Når hver tredje i arbeidsmarkedet enten ikke har fullført noen videregående utdanning eller gjennomført studieforbereende linjer men uten påfølgende yrkesrelevant utdanning, tyder det på at for lite motiverer arbeidstakere og bedriftene til å formalisere og heve kompetansen. I profesjonsyrkene er det motsatt. Det er gode samfunnsmessige grunner for å stille kompetansekrav også for yrkesfagene. Det kan gjelde for å sikre kvalitet og gjennomføringsevne overfor kunden. Vi vet også at gode fagkunnskaper ofte er en forutsetning for å ivareta helse og sikkerhet på arbeidsplassen.

Krav til kompetanse i alle ledd gir fordeler for seriøse bedrifter, er en forutsetning for innovasjon og kan gjøre nødvendig omstilling lettere. Men for finmaskede og rigide utdanningskrav kan virke motsatt, fordi arbeidsoppgaver lett låses fast i yrkestitler (profesjonalisme) og svekke verdien av realkompetanse (utdanningsformalisme).

I de fleste bransjer er det behov for å løfte fram betydninga av fagkompetanse og øke motivasjonen for å fullføre fagutdanningene. Det kan gjøres ved krav i lov eller forskrift, ved bransjeavtaler eller som krav fra leverandør eller kunde. Entreprenører og oppdragsgivere bør kreve en høy andel fagarbeidere på prosjekter i bygg.

LO vil:

- at det skal stilles formaliserte krav til fagutdanning for yrkesutøvelse.

Forslag nr.: 238

Forslagsstiller: 137 - Richard Storevik, Fellesforbundet

Forslag til dagsorden pkt.8 del 3 LOs handlingsprogram Fag- og yrkesopplæring.

Fellesforbundets forslag nr. 8901. Denne kan tas inn/integreres i starten av endringsforslagene (8875, 8876 og 8879) til kapitlet «å jobbe». Kopierer inn vårt endringsforslag.

Opprettholder Forslagsnummer: 8901

Nytt avsnitt linje 691

Norge må sikre god kompetanse i alle ledd i det norske arbeidslivet, fra fagarbeideren og til de med høyere utdanning. Høy innovasjons- og omstillingsevne er et resultat av erfaringsbasert kompetanse fra

alle nivå på arbeidsplassen. Den norske arbeidslivsmodellen, sammen med selvstendige dyktige fagarbeidere er viktig for å sikre bedriftens produktivitet og for rekrutteringen til fagene. Fagutdanningen må derfor sikre en bred og relevant inngang til arbeidsmarkedet som både gir gode muligheter for å møte teknologisk utvikling og muligheter for videre utdanning. Yrkesfaglig og akademisk utdanning må sidestilles i større grad enn i dag. Den praktiske kunnskapen må inn i grunnskolen og fellesfagene må yrkesrettes i den videregående skolen.

Forslag nr.: 4

Forslagsstiller: 266 - Janne Hegna, Oslo

Kapittel 2 - Å skape

Nytt forslag som skal erstatte linjene 124, 125 og 126 ' Den norske samarbeidsmodellen har bred tilslutning blankt arbeidslivets parter, myndighetene og sentrale forskningsmiljøer, og må legge grunnlaget for norsk økonomisk politikk og norsk arbeidslivspolitik framover'.

'Den norske modellen må legge grunnlaget for norsk økonomisk politikk og norsk arbeidslivspolitik framover. Dersom faglige rettigheter svekkes av politikere, mer utfordrende arbeidsgivere og i økende grad avgjøres av riksmekler, advokater, juss og domstoler framfor forhandlingsløsninger, blir dette en stadig mer krevende oppgave'.

Forslag nr.: 8

Forslagsstiller: 266 - Janne Hegna, Oslo

Kapittel 2- Å skape

Nytt forslag til punkt 2.5 EU og EØS, linje 232 og 233 ' EØS- avtalen er derfor grunnlaget for LOs faglige europapolitikk'.

Setningen strykes.

Forslag nr.: 20

Forslagsstiller: 266 - Janne Hegna, Oslo

Kapittel 2 - Å skape

Nytt forslag til 2.5, linje 254 som er i tillegg til setningen ' En slik forrang må avklares mellom EØS- avtalens parter'

'Hvis det ikke er mulig, må Norge si opp avtalen og inngå en handelsavtale med EU'

Forslag nr.: 254

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8132

Linje 148 Nytt kulepunkt

Jobbe mot kuttpolitikk i NRK, helsevesen og forsvar, samt kutt i overføringer til kommunene.

Begrunnelse: Skal vi ha et levende demokrati så må offentlige institusjoner ha midler til å drive.

Forslag nr.: 340

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8132

Linje 148 Nytt kulepunkt

Jobbe mot kuttpolitikk i NRK, helsevesen og forsvar, samt kutt i overføringer til kommunene.

Begrunnelse: Skal vi ha et levende demokrati så må offentlige institusjoner ha midler til å drive.

Forslag nr.: 299

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Revisjon av hovedavtalen

Forslag: 8160

Forslagstiller: Vestfold

Revisjon av hovedavtalen

Handlingsprogrammet – Kapittel 2 – Å skape – underkapittel

Partssamarbeid og kompetanse – side 15 – linje 234

Tilleggsforslag:

Ny setning

LO vil bringe revisjon av Hovedavtalen inn i et hovedoppgjør for å kunne sette makt bak dette og andre viktige krav til endring i Hovedavtalen.

Forslag nr.: 74

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet forslag 8152

Legge til verdiskaping og tjenesteyting under LO vil på linje 171

LO vil:

- Styrke samarbeidet mellom ansatte, tillitsvalgte og ledelse i virksomhetene for å understøtte innovasjon, verdiskaping, tjenesteyting, produktivitetsvekst og et godt og inkluderende arbeidsliv.

Begrunnelse:

Vi mener "verdiskaping og tjenesteyting", er viktige begreper som bør inn i handlingsprogrammet til LO.

Forslag nr.: 223

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8212

NAV styrkes slik at NAV kan gjøre mer av arbeidet med å få folk i arbeid selv

Begrunnelse: Nav kjøpte tjenester av private tiltaksarrangører for 6,6 milliarder kroner i fjor. Magasinet Velferd skriver at 599 aktører fikk utbetalt mer enn én million kroner fra Nav i 2014. Ti virksomheter fikk mer enn 50 millioner i betaling for oppdrag for Nav. Nå varslers Nav- direktør Sigrun Vågeng at de i større grad skal stå for formidlingen selv, i stedet for å kjøpe tjenester fra ulike tiltaksarrangører. – Flere ledige vil komme i arbeid raskere, mer effektivt og til en lavere pris hvis Nav får begynne å gjøre mer av jobben selv. Vi ønsker frihet for å finne de beste løsningene for brukerne, og ikke bare være bundet til å kjøpe tiltaksplasser fra attføringsbedriftene. Jeg mener vi på sikt vil spare samfunnet for store kostnader ved en enda nærmere kontakt mellom Nav og arbeidsgivere, sier Vågeng til Dagsavisen. Forsøk som er blitt gjort ved fem Nav-kontorer rundt omkring i landet, viser imidlertid at Nav er i stand til å hjelpe brukere på en bedre måte selv, ved raskt og effektivt sørge for at folk kommer i arbeid, påpeker Nav-direktør Vågeng.

Forslag nr.: 369

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

mot flere strømkabler utenlands

Gjenreiser Forslagsnummer: 8423

Linje 344 Nytt kulepunkt

Gå mot flere strømkabler utenlands.

Begrunnelse: Strømkabler utenlands gjør kraften dyrere i Norge.

Dette er ikke bra verken for eksisterende industri eller for at det skal satses på ny industri i landet.

Forslag nr.: 244

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreise forslag 8092

Linje 180 nytt avsnitt:

Vi ser i dag at den internasjonale finanseliten og de store multinasjonale selskapene arbeider aktivt for å svekke demokratisk kontroll med samfunnsutviklingen og flytte makt ut av nasjonale demokratiske institusjoner. LO vil både nasjonalt og gjennom vårt internasjonale arbeid motarbeide svekkelse av våre demokratiske institusjoner og jobbe for å bringe tilbake demokratisk kontroll over industripolitikk, finanspolitikk og hvordan vi organiserer vårt samfunn.

Begrunnelse: Som mange har pekt på, bl. a. Wegard Harsvik i artikkelen «Alle nyliberale tankesmiers mor» i agendamagasin.no 4.6.16, er det sterke krefter som ser på demokrati som hinder for en samfunnsutvikling de kjemper for. Det er en sammenheng mellom dyrkingen av økonomen Friedrich Hayek sine teorier/ideologi og de markedsliberalistiske strømningene. (Hayek var skeptisk til det demokratiske system og tilhenger av et «konstitusjonelt, sterkt begrenset demokrati hvor velferdsrettigheter gjøres ulovlige – han er også kjent som en sterk støttespiller for Pinochet-diktaturet i Chile). Både Thatcher, Reagan, Torbjørn Røe Isaksen og Civita er sterkt inspirert av Hayek. Dette viser seg særlig igjen i TTIP/TISA-forhandlingene hvor man både vil innføre ordninger som gjør en demokratisk «retur» til offentlig drift av velferdstjenester som er konkurranseutsatt eller privatisert, umulig gjennom å gi multinasjonale selskap søksmålsrett mot stater og rett til å kreve erstatning for tapt framtidig profitt. Også flyttingen av den norske nasjonale finanstilsynet til Brüssel er eksempel på den samme politikken.

Forslag nr.: 253

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8092

Linje 180 nytt avsnitt:

Vi ser i dag at den internasjonale finanseliten og de store multinasjonale selskapene arbeider aktivt for å svekke demokratisk kontroll med samfunnsutviklingen og flytte makt ut av nasjonale demokratiske institusjoner. LO vil både nasjonalt og gjennom vårt internasjonale arbeid motarbeide svekkelse av våre demokratiske institusjoner og jobbe for å bringe tilbake demokratisk kontroll over industripolitikk, finanspolitikk og hvordan vi organiserer vårt samfunn.

Begrunnelse: Som mange har pekt på, bl. a. Wegard Harsvik i artikkelen «Alle nyliberale tankesmiers mor» i agendamagasinet.no 4.6.16, er det sterke krefter som ser på demokrati som hinder for en samfunnsutvikling de kjemper for. Det er en sammenheng mellom dyrkingen av økonomen Friedrich Hayek sine teorier/ideologi og de markedsliberalistiske strømningene. (Hayek var skeptisk til det demokratiske system og tilhenger av et «konstitusjonelt, sterkt begrenset demokrati hvor velferdsrettigheter gjøres ulovlige – han er også kjent som en sterk støttespiller for Pinochet-diktaturet i Chile). Både Thatcher, Reagan, Torbjørn Røe Isaksen og Civita er sterkt inspirert av Hayek. Dette viser seg særlig igjen i TTIP/TISA-forhandlingene hvor man både vil innføre ordninger som gjør en demokratisk «retur» til offentlig drift av velferdstjenester som er konkurranseutsatt eller privatisert, umulig gjennom å gi multinasjonale selskap søksmålsrett mot stater og rett til å kreve erstatning for tapt framtidig profitt. Også flyttingen av den norske nasjonale finanstillsynet til Brussel er eksempel på den samme politikken.

Forslag nr.: 208

Forslagsstiller: 18 - Raymond Turøy, Fagforbundet

Opprettholde forslag 8183

Avsnittet på linje 182 - 185 strykes

Forslag nr.: 102

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8184

Arbeidsmarkedsbedrifter

Legge til følgende setning på linje 186:

Mange av arbeidsmarkedsbedriftene har i dag profitt som mål.

Derfor bør også arbeidsmarkedsbedriftene eies, driftes og finansieres av det offentlige, slik at også dette området er under politisk styring.

Begrunnelse:

Profitt egner seg dårlig som mål for denne gruppen mennesker. Profittjaget har ført til at arbeidsmarkedsbedriftene melder seg inn i dårligere tariffområder, med svekkede lønns, pensjons og arbeidsvilkår. LO som organisasjon kan ikke godta dette.

Forslag nr.: 147

Forslagsstiller: 161 - Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge

En aktiv arbeidsmarkeds- og kompetansepolitikk

Ny setning linje 186:

Tiltaksplasser gitt av NAV må forbeholdes virksomheter med tariffavtale og etableres i samråd med tillitsvalgte og skal ikke fortrenge ordinære ansatte.

Forslag nr.: 42

Forslagsstiller: 227 - Yngve Hansen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Dagsorden punkt 8, del 3

linje 194

Opprettholde og forbedre dagpengeordningene for arbeidsledige og permitterte, herunder gjeninnføring av feriepenger.

Forslag nr.: 255

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8194

Linje 195 Nytt kulepunkt

I kontrakter og anbud i det offentlige skal det være tariffavtale og lærlingeplasser

Begrunnelse:

Sikre nok læreplasser. Forebygge sosial dumping. Styrke det organiserte arbeidsliv. Jfr. Forsterket DIFI-modell (Rogalandsmodellen)

Forslag nr.: 256

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8194

Linje 195 Nytt kulepunkt

I kontrakter og anbud i det offentlige skal det være tariffavtale og lærlingeplasser

Begrunnelse:

Sikre nok læreplasser. Forebygge sosial dumping. Styrke det organiserte arbeidsliv. Jfr. Forsterket DIFI-modell (Rogalandsmodellen)

Forslag nr.: 341

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8194

Linje 195 Nytt kulepunkt

I kontrakter og anbud i det offentlige skal det være tariffavtale og lærlingeplasser

Begrunnelse:

Sikre nok læreplasser. Forebygge sosial dumping. Styrke det organiserte arbeidsliv. Jfr. Forsterket DIFI-modell (Rogalandsmodellen)

Forslag nr.: 252

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Ttip og tisa

Linje 207 – 213

Endring Linje 207-213 strykes og erstattes med:

Dersom forhandlingene fører fram vil begge avtalene ha stor betydning for norsk industri og næringsliv. TTIP vil, selv om vi ikke er part i en eventuell avtale, få stor betydning for vår handel særlig i forhold til USA. Norge vil måtte vurdere å inngå en tilsvarende avtale med USA for å ikke bli konkurransemessig skadelidende. LO krever full åpenhet i forhandlingene. Avtalene må ikke inneholde noen liberaliseringer som svekker faglige rettigheter, miljøstandarder eller forbrukerrettigheter. Avtalene må ikke inneholde klausuler som binder opp framtidige regjeringer, og avtalene må ikke inneholde aksept for at investorer skal få egne tvistesystemer, der de kan kreve erstatning for mulige konsekvenser av demokratisk vedtatte lover. LO krever at alle framtidige internasjonale handelsavtaler, av slikt omfang, tas opp til folkeavstemming.

Begrunnelse: Fagbevegelsen ser med stor skepsis på TTIP- og TISA-avtalene. Det feilslåtte EØS- prosjektet fører med seg mer og mer markedsliberalisme. Når handelsavtaler som EØS og TISA skal overstyre demokrati og nasjonal politikk med negative ringvirkninger

for faglige rettigheter og selvstyre, kan ikke en ansvarlig norsk fagbevegelse på noe punkt støtte opp om slike avtaler.

Forslag nr.: 292

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Opprettholder forslag 8247

Linje 223 tillegg:

Tilføy et komma etter "TISA" , og videre tilføy "TTIP".

Begrunnelse: TTIP bør også nevnes særskilt, ikke bare TISA.

Forslag nr.: 120

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Endringsforslag linje 232-EØS

Stryk Linje 232: 'EØS-avtalen er derfor grunnlaget for LOs faglige Europapolitikk.'

Erstattes med: 'Dersom EØS-avtalen skulle opphøre vil automatisk Handelsavtalen, som sikrer tollfrihet og markedsadgang for industrien, gjeninntre.'

Forslag nr.: 149

Forslagsstiller: 321 - Lars M. Johnsen, Sekretariatet

Handlingsprogrammet kapittel 2.5 EU og EØS

Våre europeiske naboland er Norges viktigste samarbeidspartnere både

økonomisk og politisk og utgjør samtidig Norges største eksportmarked. Et forutsigbart og gjensidig samarbeid er nødvendig for å sikre Norge tilgang til EUs indre marked og rammevilkår som er likeverdige med våre naboland. EØS-avtalen har siden inngåelsen ivaretatt Norges samarbeid med EU på dette området.

LO mener at den sosiale dimensjonen i det indre marked må styrkes. Å sikre minimumsregler på arbeidsrettsområdet og hindre sosial dumping må være høyt prioritert. EU har ikke lyktes med dette. Utviklingen har gått i motsatt retning, med angrep på eksisterende rettigheter og færre nye minimumsregler. I tillegg har finanskrisen lagt press på nasjonal lønnsdannelse, kollektive forhandlinger og grunnleggende arbeidstakerrettigheter i flere europeiske land.

LO krever en aktiv norsk europapolitikk. Så lenge EØS-avtalen består, må Norge bruke handlingsrommet i EØS-avtalen både for å påvirke utformingen av nytt regelverk og ved gjennomføring i norsk

rett. Politiske myndigheter må sikre at norske interesser ivaretas. Tidlig innsats i de politiske prosessene vil være påkrevet for å få gjennomslag. Dialog med arbeidslivets parter i forbindelse med innføring av EU-lovgivning i norsk rett er avgjørende. Reservasjonsmuligheten må brukes når EU-direktiver innskrenker nasjonale virkemidler mot sosial dumping og reduserer faglige rettigheter og velferdsordninger.

LO aksepterer ikke:

- begrensinger i retten til kollektive kampmidler, det kollektive forhandlingssystemet og retten til nasjonal lønnsdannelse.
- LO krever at:
- ILO-konvensjoner, norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning må gis forrang foran EUs regler.
- EØS-avtalen sies opp og erstattes av ordinær handelsavtale mellom Norge og EU.

LO vil:

- delta aktivt i NSF, ETUC og ITUC for å utvikle og styrke det internasjonale faglige arbeidet og den internasjonale solidariteten
- delta aktivt i EFTAs konsultative komité for å fremme arbeidstakerrettigheter og den sosiale dimensjon.

Forslag nr.: 296

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Sør-Trøndelag

oppretholde forslag 8301

linje 324

Tilleggsforslag

Lo vil at Norge må kunne vedta tiltak med hensyn til sosial dumping, og ikke være bundet av EUs markedsliberale friheter og EU-domstolens tolkning av dette.

Forslag nr.: 300

Forslagsstiller: 272 - Størk Hansen, Oppland

EØS-avtalen må erstattes med en handelsavtale

Opprettholder forslagsnummer: 8287

Forslagsstiller: Oppland

EU og EØS

EØS i dag er langt unna det som folker ble forespeilet i 1992. Viktige avgjørelser blir tatt i Brussel - ikke på Stortinget eller i kommunestyrene. EØS begrenser demokratiet. LO krever at regjeringen ikke implementerer flere nye direktiv og EU-vedtak som undergraver velferdsordninger og norsk lov- og avtaleverk. LO krever at EØS avtalen må erstattes med en handelsavtale.

Forslag nr.: 152

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag - EØS

Linje 241:

LO er bekymret for en utvikling der EU, ESA og EFTA-domstolen griper inn i norsk arbeidsliv. Eksempler på dette er Holshipdommen, EFTA-domstolens syn i verftsaken, Jernbanepakke 4 som kan hindre stans i anbudssetting av jernbanen, ESAs brev om at det ikke lengre skal være krav om norske lønns og arbeidsforhold på Kielbåten, samt EUs krav om felles EU-regler for helikoptertrafikken som vil føre til at Norge ikke lengre gir driftstillatelse og fører tilsyn.

Forslag nr.: 161

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag- EØS og bemanningsbransjen

Linje 241:

LO vil arbeide for et forbud mot bemanningsbransjen unntatt rene vikariater for navngitte personer. Dersom dette ikke lar seg gjøre innenfor EØS-avtalen må avtalen sies opp.

Forslag nr.: 257

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8281

Linje 228 - 241 Endring

Linje 228-241 strykes og erstattes med:

Utviklingen av EØS-avtalen gjennom nye direktiver og forordninger, og ikke minst nye tolkninger fra domstolen, har fått et omfang på arbeidslivsområdet som går langt utover det som ble forespeilet da avtalen ble inngått.

EØS-avtalen har vist seg å være et verktøy som kapitalen bruker til å angripe faglige rettigheter. Dette truer den norske samfunnsmodellen og utgjør et demokratisk problem. LO kan ikke godta at norsk arbeidslivsgivning og tariffpolitikk skal dikteres fra

Brussel eller at norske tariffkonflikter skal avgjøres av EFTA- og EU-domstolen. Norske myndigheter må ta initiativ til å endre EØS-avtalen slik at den ikke kan gripe inn mot norske tariffavtaler eller mot norsk lovgivning av betydning for arbeidstakernes rettigheter i arbeidslivet. Dersom dette ikke er mulig, må avtalen sies opp og erstattes med mer ordinære handelsrelasjoner mellom Norge og EU.

Forslag nr.: 273

Forslagsstiller: 172 - John Thomas Suhr, Handel og Kontor i Norge

Opprettholde kritikk av EU og EØS-avtalen

HK ønsker å opprettholde forslag nr 8305, feks som nytt avsnitt fra linje 242:

'Sentrale elementer innen norsk distriktpolitikk, petroleumspolitikk, forvaltning og naturressurser, alkoholpolitikk og i senere år faglige rettigheter og tiltak for å hindre sosial dumping, har i tur og orden blitt utfordret av ESA- og EFTA-domstolen.'

Forslag nr.: 279

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreis forslag 8281

Linje 228 - 241 Endring

Linje 228-241 strykes og erstattes med:

Utviklingen av EØS-avtalen gjennom nye direktiver og forordninger, og ikke minst nye tolkninger fra domstolen, har fått et omfang på arbeidslivsområdet som går langt utover det som ble forespeilet da avtalen ble inngått.

EØS-avtalen har vist seg å være et verktøy som kapitalen bruker til å angripe faglige rettigheter. Dette truer den norske samfunnsmodellen og utgjør et demokratisk problem. LO kan ikke godta at norsk arbeidslivslovgivning og tariffpolitikk skal dikteres fra Brussel eller at norske tariffkonflikter skal avgjøres av EFTA- og EU-domstolen. Norske myndigheter må ta initiativ til å endre EØS-avtalen slik at den ikke kan gripe inn mot norske tariffavtaler eller mot norsk lovgivning av betydning for arbeidstakernes rettigheter i arbeidslivet. Dersom dette ikke er mulig, må avtalen sies opp og erstattes med mer ordinære handelsrelasjoner mellom Norge og EU.

Forslag nr.: 343

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8281

Linje 228 - 241 Endring

Linje 228-241 strykes og erstattes med:

Utviklingen av EØS-avtalen gjennom nye direktiver og forordninger, og ikke minst nye tolkninger fra domstolen, har fått et omfang på arbeidslivsområdet som går langt utover det som ble forespeilet da avtalen ble inngått.

EØS-avtalen har vist seg å være et verktøy som kapitalen bruker til å angripe faglige rettigheter. Dette truer den norske samfunnsmodellen og utgjør et demokratisk problem. LO kan ikke godta at norsk arbeidslivslovgivning og tariffpolitikk skal dikteres fra Brussel eller at norske tariffkonflikter skal avgjøres av EFTA- og EU-domstolen. Norske myndigheter må ta initiativ til å endre EØS-avtalen slik at den ikke kan gripe inn mot norske tariffavtaler eller mot norsk lovgivning av betydning for arbeidstakernes rettigheter i arbeidslivet. Dersom dette ikke er mulig, må avtalen sies opp og erstattes med mer ordinære handelsrelasjoner mellom Norge og EU.

Forslag nr.: 379

Forslagsstiller: 295 - Ståle Knoff Johansen, Nord-Trøndelag

Linje 241 Handlingsprogrammet

Det går ei grense for LOs fortsatte støtte til EØS-avtalen. LO vil arbeide for et forbud mot bemanningsbyrå unntatt for rene vikariat for navngitte personer for å sikre norsk arbeidsliv. Dersom dette ikke lar seg gjøre innefor EØS-avtalen er den grensa nådd.

Forslag nr.: 380

Forslagsstiller: 10 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Til linje 241 i handlingsprogrammet

Linje 241 i handlingsprogrammet

Det går ei grense for LOs fortsatte støtte til EØS avtalen. LO vil arbeide for et forbud mot bemanningsbyrå unntatt for rene vikariater for navngitte personer for å sikre norsk arbeidsliv. Dersom dette ikke lar seg gjøre innenfor EØS-avtalen er den grensa nådd.

Forslag nr.: 319

Forslagsstiller: 291 - Bjørn Ytrestøyl, Møre og Romsdal

Gjenreise forslag nr : 8268

Endre kulepunkt : Erstatte Gå inn for med Kreve , Linje nr 253 blir da : Kreve at Ilo konvensjoner , norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning osv.

Forslag nr.: 172

Forslagsstiller: 27 - Roger Dehlin, Fagforbundet

Forslagsnr. 8299

Erstatte kulepunkt på linje 253, ny tekst:

Kreve at ILO-konvensjoner skal grunnlovsfestes, norske tariffavtaler og norsk arbeidslivslovgivning gis forrang foran EUs regler.

Forslag nr.: 175

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag EØS

Linje 254

Det krever reforhandling av EØS-avtalen, hvis den ikke kan reforhandles må den sies opp.

Forslag nr.: 182

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag Jernbanepakke 4

Linje 255

Jobbe for at Norge ikke innfører Jernbanepakke 4 som hindrer en ny regjering å stanse Solbergregjeringens anbudsutsetting av jernbanen.

Forslag nr.: 185

Forslagsstiller: 309 - Jørn Eggum, Sekretariatet

Handlingsprogrammet EØS

Opprettholder Forslags nr: 8296

Kulepunkt 2 på linje 253 endres:

Stryk setningen:

En slik forrang må avklares mellom EØS-avtalens parter.

Forslag nr.: 153

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholde forslag 8273

Legge til nytt punkt under LO vil på linje 257:LO vil:

- Ha arbeidslivsspørsmål og faglige rettigheter ut av EØS-avtalen

Forslag nr.: 329

Forslagsstiller: 181 - Åsmund Utgård, Handel og Kontor i Norge

Opprettholde forslag 8306

Nytt kulepunkt linje 257

Kreve at regjeringen nedsetter et utvalg som vurderer eventuelle behov for reforhandling av EØS-avtalen i kjølvannet av Brexit.

Forslag nr.: 162

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8323

Forskning og utvikling

Å bruke deler av oljefondet på forskning og utvikling av norsk landbasert industri, utbygging av infrastruktur og oppgradering av kraftproduksjon og distribusjon.

Forslag nr.: 96

Forslagsstiller: 246 - Pål Kjærstad, Norsk Tjenestemannslag

Handlingsprogram pkt. 2.6.

Linje 276, tillegg etter "økonomisk løft", "med sikte på å utgjøre 3% av BNP".

Nytt andre kulepunkt fra linje 272/275 blir slik med dette forslaget:
"LO vil: Jobbe for at Norges samlede forsknings- og utviklingsinnsats får et betydelig økonomisk løft med sikte på å utgjøre 3 % av BNP".

Forslag nr.: 232

Forslagsstiller: 41 - Trond Helland, Fagforbundet

Forslag. 8386

På linje 373:

Det er viktig å ivareta oljearbeidernes kunnskap og kompetanse, slik at den kan brukes i utvikling av fornybare energikilder, næringsvirksomhet og arbeidsplasser i Norge, etter nedtrappingen av norsk oljeindustri.

Forslag nr.: 115

Forslagsstiller: 237 - Kjersti Barsok, Norsk Tjenestemannslag

Det grønne skiftet

Tillegg til linje 287: Det er store muligheter i det grønne skiftet, og Norge har både kompetanse, kapital og teknologi til å lykkes. Myndighetene må ta en aktiv rolle i omstillingen og legge til rette for innovasjon og næringsutvikling.

Forslag nr.: 111

Forslagsstiller: 237 - Kjersti Barsok, Norsk Tjenestemannslag

Klimatilpasning i sør

Tillegg til linje 294: Samtidig må Norge bidra til utslippskutt og klimatilpasning i land i Sør.

Forslag nr.: 297

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Omskrivning av setning under lavutslippssamfunnet

omskrivning av siste setning linje 298 og 299: Dette gir også næringspolitiske muligheter gjennom målrettet politikk for forskning og teknologiutvikling innen områder med potensiale for norske miljøteknologi leveranser i det globale marked.

Forslag nr.: 301

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Tilføyelse til linje 303, Lavutslippssamfunnet

- Tilføyelse linje 303: ...innen 2020, basert på norske teknologileveranser

Forslag nr.: 224

Forslagsstiller: 55 - Kim Håkon Pedersen, Fagforbundet

Lavutslippssamfunnet

Forslag 8334 fra Fagforbundet opprettholdes. Følgende tekst foreslås som erstatning for avsnittet "Lavutslippssamfunnet" på linjene 280 - 306 i sekretariatets innstilling:

2.7 Lavutslippssamfunnet

LO støtter Paris-avtalens mål om å begrense den globale temperaturøkningen til maksimalt 2 grader, samt å etterstrebe å holde temperaturøkningen ned mot 1,5 grader.

Det betyr at Norges klimamål må strammes inn, og ifølge Paris-avtalen er alle land forpliktet til å gjøre dette innen 2020. Norge må forsterke dagens mål om 40 prosent kutt innen 2030 betydelig.

Klima-, nærings-, transport- og infrastrukturpolitikk må ses i sammenheng. Gods- og persontrafikk er realistisk å få fossilfri innen 2030, ved satsning på kollektivtrafikk, overføring av gods til bane og sjø, og tilrettelegge for sykkelbruk.

For å begrense temperaturutviklingen må mye av verdens, også Norges, fossile ressurser bli liggende urørt. En satsning på å utvikle nye arbeidsplasser som tar i bruk ren energi vil være avgjørende for å skape et lavutslippssamfunn.

For å skape arbeidsplasser som erstatning for de som blir borte i oljeindustrien, må det satses på eksisterende kunnskap og kompetanse, i sektorer som havvind, bølgekraft, fossilfrie ferjer, skip og utstyr til fornybarindustrien. Det må legges til rette for økt forskning på disse områdene.

LO mener at privatisering og konkurranseutsetting svekker styringsmulighetene og hinder en klimavennlig utvikling. Tilrettelegging for det grønne skifte må komme gjennom statlig styring.

LO vil:

- At bruken av samfunnets samlede ressurser må sikre målet om et lavutslippssamfunn. Investeringer som vil gi utslipp, lokalt eller globalt, i et tidsperspektiv utover 2050 må unngås.
- At Norges olje- og gassproduksjon må trappes ned i tråd med målene i Paris-avtalen, dette gjelder særlig sårbare og verneverdige områder.
- At lov om offentlig innkjøp må endres slik at hensyn til miljø og klima prioriteres fremfor pris.
- At klimapolitikk ses i sammenheng med næringspolitikk, slik at jobbene som går tapt i sektorer som mister arbeidsplasser, erstattes.
- At jordvernet styrkes.

Forslag nr.: 25

Forslagsstiller: 240 - Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Handlingsprogrammet

Linje 307, nytt kulepunkt: Bidra til at Statens pensjonsfond utland, kommunale fond og andre offentlige og private investorer trekker sine investeringer ut av fossilindustri, og heller satser på grønne alternativer, for å bidra aktivt til klimaløsningen.

Forslag nr.: 164

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8388

Industridepartement

LO krever at det opprettes et industridepartement med en industriminister.

Begrunnelse:

LO etterlyser en langsiktig nærings- og industripolitikk. Norge har et fragmentert statlig forvaltningssystem for næringsliv og industrien og hvor de fleste departementer er involvert.

LO er av den oppfatning at Regjering og Storting bør utvikle en helhetlig nærings- og industripolitikk ikke minst fordi global konkurransedyktighet i stadig sterkere grad forutsetter at næringslivet bl.a. har en velfungerende infrastruktur. Utviklingen av infrastrukturen bestemmes i meget stor grad gjennom politiske vedtak knyttet til ulike departement.

Forslag nr.: 216

Forslagsstiller: 99 - Torild Holmedal, Fagforbundet

Nordområdene vil være Norges viktigste strategiske satsingsområde i årene som kommer, som gir muligheter og utfordringer knyttet til forvaltning, miljø, næringsinteresser og sikkerhetspolitikk. Norge har et stort ansvar for bærekraftig ressurs- og miljøovervåking i nord, og for å håndheve norsk lovgivning og suverenitet.

Forslag nr.: 219

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet

Nei til sentralisering av samfunnsnyttige tjenester

For å bevare bosetting og arbeidsplasser over hele landet er LO imot en sentralisering av samfunnsnyttige tjenester.

Forslag nr.: 236

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8437

Konsekvensutredninger

Ordningen med konsekvensutredninger er en del av det norske systemet.

Forslag nr.: 303

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

"Verktøy i verktøykassa" og statlig eierskap som et aktivt virkemiddel i næringspolitikken for å videreutvikle industrien i Norge.

Forslag: 8413

Forslagsstiller: Vestfold

"Verktøy i verktøykassa" og statlig eierskap som et aktivt virkemiddel i næringspolitikken for å videreutvikle industrien i Norge.

Handlingsprogrammet – kapittel 2 – Å skape – underkapittel En aktiv næringspolitikk – side 19 – linje 416.

Tilleggsforslag

"Verktøy i verktøykassa" og statlig eierskap som et aktivt virkemiddel i næringspolitikken for å videreutvikle industrien i Norge.

LO vil arbeide for at den næringsnøytrale industripolitikken må opphøre og at det må gjennomføres en statlig satsing på fremtidens grønne industri som solarindustri, offshore vindkraft og industriell utnyttning av skog.

Utflagginga av industrien i Norge må stanses, og regjeringen må bruke sin eiermakt og stanse eksempelvis Hydros nedleggelse av arbeidsplasser i Norge til fordel for utenlandssatsing.

Forslag nr.: 339

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8092

Linje 180 nytt avsnitt:

Vi ser i dag at den internasjonale finanseliten og de store multinasjonale selskapene arbeider aktivt for å svekke demokratisk kontroll med samfunnsutviklingen og flytte makt ut av nasjonale

demokratiske institusjoner. LO vil både nasjonalt og gjennom vårt internasjonale arbeid motarbeide svekkelse av våre demokratiske institusjoner og jobbe for å bringe tilbake demokratisk kontroll over industripolitikk, finanspolitikk og hvordan vi organiserer vårt samfunn.

Begrunnelse: Som mange har pekt på, bl. a. Wegard Harsvik i artikkelen «Alle nyliberale tankesmiers mor» i agendamagasinet.no 4.6.16, er det sterke krefter som ser på demokrati som hinder for en samfunnsutvikling de kjemper for. Det er en sammenheng mellom dyrkingen av økonomen Friedrich Hayek sine teorier/ideologi og de markedsliberalistiske strømningene. (Hayek var skeptisk til det demokratiske system og tilhenger av et «konstitusjonelt, sterkt begrenset demokrati hvor velferdsrettigheter gjøres ulovlige – han er også kjent som en sterk støttespiller for Pinochet-diktaturet i Chile). Både Thatcher, Reagan, Torbjørn Røe Isaksen og Civita er sterkt inspirert av Hayek. Dette viser seg særlig igjen i TTIP/TISA-forhandlingene hvor man både vil innføre ordninger som gjør en demokratisk «retur» til offentlig drift av velferdstjenester som er konkurranseutsatt eller privatisert, umulig gjennom å gi multinasjonale selskap søksmålsrett mot stater og rett til å kreve erstatning for tapt framtidig profitt. Også flyttingen av den norske nasjonale finanstillsynet til Brussel er eksempel på den samme politikken.

Forslag nr.: 305

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Endring av ord under en aktiv næringspolitikk

Linje 320: Skifte ut ordet kunnskapsbaserte med produktive.

Begrunnelse: begrepet kunnskapsbaserte blir lett tolka synonymt med teoretisk kunnskap, hvilket ikkje er dekkande.

Forslag nr.: 151

Forslagsstiller: 109 - Bjørn Sigurd Svingen , Fellesforbundet

Risikolån for SMB-er

Gjenreiser forslagsnummer: 8399 Forslagsstiller: Fellesforbundet

Tillegg i linje 336 (tidl. 408), erstatte punktum med komma:

..., herunder gi gode muligheter for eksisterende bedrifter å kunne søke om risikolån/tilskudd.

Forslag nr.: 197

Forslagsstiller: 10 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Forslag 8093

Gjenreiser forslag 8093 men inn under linje 344 En aktiv næringspolitikk. Som nytt avsnitt. demokratiet i samfunnet må styrkes og utvikles generelt og arbeidsplassdemokratiet spesielt. Lo mener et første skritt for å styrke arbeiderklassens innflytelse og makt i industri og næringspolitikken er å gjennomføre en ny og forsterket ervervslov. Dette styrker demokratiet i arbeidslivet. politiske myndigheter og fagbevegelse gis innflytelse og makt i industri og næringspolitikk som kan overprøve eierklassens vedtak om nedleggelse om flytting av lønnsomme bedrifter til utlandet.

Forslag nr.: 259

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8422

Linje 344 Nytt kulepunkt

At det skal bli vanskeligere å stykke opp og flytte ut lønnsom virksomhet ut av landet.

Begrunnelse: Vi må få et lovverk som gjør det vanskeligere å flytte lønnsom industri. Mange andre land har dette.

Forslag nr.: 261

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8423

Linje 344 Nytt kulepunkt

Gå mot flere strømkabler utenlands.

Begrunnelse: Strømkabler utenlands gjør kraften dyrere i Norge.

Dette er ikke bra verken for eksisterende industri eller for at det skal satses på ny industri i landet.

Forslag nr.: 350

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8422

Linje 344 Nytt kulepunkt

At det skal bli vanskeligere å stykke opp og flytte ut lønnsom virksomhet ut av landet.

Begrunnelse: Vi må få et lovverk som gjør det vanskeligere å flytte lønnsom industri. Mange andre land har dette.

Forslag nr.: 351

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8423

Linje 344 Nytt kulepunkt

Gå mot flere strømkabler utenlands.

Begrunnelse: Strømkabler utenlands gjør kraften dyrere i Norge.

Dette er ikke bra verken for eksisterende industri eller for at det skal satses på ny industri i landet.

Forslag nr.: 18

Forslagsstiller: 10 - Venke Marie Heimdal, EL og IT Forbundet

Opprettholder forslag 8463

Teksten i linje 449-460 erstattes med:

LO vil arbeide for varig vern mot oljeutvinning i områder utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja.

Forslag nr.: 27

Forslagsstiller: 226 - Roar Ellingvåg, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Handlingsprogrammet

Tillegg linje 365:

LO mener det må arbeides for en helhetlig matproduksjon, som sikrer arbeidsplasser i industrien og primærproduksjonene. Maktkonsentrasjon og monopoldannelser i matvarebransjen utfordrer dette målet. LO vil arbeide for at det blir mulig å begrense dagligvarekjedenes maktutfoldelse og gis rom for flere aktører i dagligvaremarkedet. Dette må sikres ved at det vedtas lov om god handelsskikk som også omfatter logistikk/distribusjon, og at det etableres en tilsynsmyndighet med sanksjonsmuligheter og tilstrekkelige ressurser.

For å sikre kjerneproduksjonen av ....

Forslag nr.: 107

Forslagsstiller: 251 - Terje R. F. Samuelsen, Norsk Transportarbeiderforbund

Opprettholde forslag 8425

En aktiv næringspolitikk - nytt kulepunkt 5

At det skal bli vanskeligere å stykke opp og flytte ut lønnsom virksomhet ut av landet

Forslag nr.: 110

Forslagsstiller: 161 - Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge

2.9 produksjon

Linje 380 etter konsekvensanalysen

Norge må følge FNs klimapanel og la deler av våre fossile petroleumsressurser ligge urørt for å motvirke klimaendringene og med det ta vårt nasjonale miljøansvar. Områdene i Lofoten, Vesterålen og Senja er av våre mest verdifulle maritime områder og skal derfor vernes mot fremtidig petroleumsvirksomhet. Det er praksis.....

Forslag nr.: 133

Forslagsstiller: 140 - Inger-Kristin Byberg, Fellesforbundet

Forslag til dagsorden pkt.8 del 3 LOs handlingsprogram 2.9Produksjon

Opprettholder forslag nr: 8466

Tillegg i linje 374, skal starte med: LO vil jobbe aktivt for å opprettholde og videreutvikle olje- og gassnæringen. Myndighetene må også engasjere seg aktivt for dette. Det er et krav at aktiviteten skal gi ringvirkninger og arbeidsplasser på land i Norge

Forslag nr.: 136

Forslagsstiller: 237 - Kjersti Barsok, Norsk Tjenestemannslag

Sameksistens fiskeri- og oljenæring

Linje 374-375 strykes og erstattes med: Der sameksistens mellom fiskerinæringen og petroleumsnæringen ikke er mulig, må det opprettes varig vernede petroleumsfrie fiskerisoner. Letevirksomhet utenfor Lofoten, Vesterålen og Senja må avvises på grunn av fiskeressursene i området. Utvinningstempoet av fossile ressurser må reduseres og sårbare områder må ikke åpnes for leting.

Forslag nr.: 173

Forslagsstiller: 77 - Ronny Bekken Larsen, Fagforbundet

Opprettholde forslag nr.8494

Nytt kulepunkt linje 392 Arbeide for å opprettholde et desentralisert landbruk på nivå med dagens

Forslag nr.: 202

Forslagsstiller: 54 - Tore Andre Jacobsen, Fagforbundet

Forslagsnr.8449

Forslagsnummer: 8449

Forslagsstiller: Fagforbundet

Fiskeressursene i norsk økonomisk sone.

Nytt avsnitt på linje 352:

Fiskeressursene i norsk økonomisk sone kan sikre Norge verdiskaping og inntekter til evig tid. I henhold til havressursloven og deltakerloven tilhører fiskeressursene «fellesskapet i Norge» og skal høstes slik at ressursene kommer «kystbefolkningen til gode». De siste 25 årene er norske fiskerettigheter samlet på færre og større hender.

Denne privatiseringen er i strid med Stortingets forutsetning og må stoppes og reverseres.

Forslag nr.: 214

Forslagsstiller: 41 - Trond Helland, Fagforbundet

Forslag. 8472

Stryke linje 374 til og med linje 383: Avsnittet står i strid med føre var-prinsippet, og den kunnskapsbaserte tilnærmingen LO legger til grunn for miljø og klimapolitikken.

Forslag nr.: 263

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8443

Linje 352 Nytt avsnitt

Tilgang på kraft til stabile og forutsigbare priser er viktig for industriell utvikling. Energieffektivisering, økt kraftproduksjon og et forsterket linjenett er de viktigste tiltakene for å bedre tilgangen på kraft og sikre stabile priser. Norsk avhengighet av vannkraft gjør oss sårbare i år med lite nedbør. Kraftprodusentene må stimuleres til å modernisere og kontinuerlig oppgradere eksisterende anlegg. LO krever likeverdige nettariffer i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere. En omlegging til gjennomgående tariff for industrien, bør basere seg på den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

Begrunnelse: I avsnittet om produksjon er vi nødt til å ha med noe om energi og vasskraftproduksjon som er en viktig grunnpilar for all norsk produksjon både on- og offshore.

Forslag nr.: 264

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8453

Linje 362 Nytt avsnitt

Økt verdiskaping med grunnlag i helårs sysselsetting er etter LOs syn det viktigste målet i reiselivspolitikken. Da må næringen gis forutsigbare rammebetingelser gjennom et høyt nivå på statens bidrag til markedsføring i utlandet og forsterket satsing på god organisering av reiselivsdestinasjonene. Flere rapporter har beskrevet utfordringene for serveringsnæringen. LO vil advare mot å fjerne Serveringsloven slik det er tatt til orde for. Vi mener det er bedre å bygge opp under de profesjonelle og seriøse delene av reiselivsbransjen ved å slå sammen serverings-, alkohol-, og matloven til en næringslov for hotell- og restaurantnæringen. LO vil fortsette arbeidet for økt seriøsitet, bl.a. ved å gi reiselivet mulighet til å velge å kunne operere uten å måtte håndtere kontanter. Begrunnelse: Reiselivsnæringen er en næring i Norge som har et stort utviklingspotensial. Å være med og forme rammebetingelser for å hjelpe å få en seriøs reiselivsnæring i Norge er noe LO må jobbe for.

Forslag nr.: 265

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8461

Linje 373 Ny setning

Både matproduksjon og reiselivet er avhengig av at det fins et aktivt landbruk i hele landet.

Begrunnelse: Matproduksjon gir seg vel selv. Norge vil bli adskillig mindre attraktivt for turister dersom store deler av landet gror igjen. Også derfor trenger vi et aktivt landbruk i hele landet.

Forslag nr.: 287

Forslagsstiller: 284 - Emma Watne, Rogaland

Gjenreis forslag 8453 serveringsloven og et kontantfritt reiseliv

Gjenreiser Forslagsnummer: 8453

Linje 362 Nytt avsnitt

Økt verdiskaping med grunnlag i helårs sysselsetting er etter LOs syn det viktigste målet i reiselivspolitikken. Da må næringen gis forutsigbare rammebetingelser gjennom et høyt nivå på statens bidrag til markedsføring i utlandet og forsterket satsing på god organisering av reiselivsdestinasjonene. Flere rapporter har

beskrevet utfordringene for serveringsnæringen. LO vil advare mot å fjerne Serveringsloven slik det er tatt til orde for. Vi mener det er bedre å bygge opp under de profesjonelle og seriøse delene av reiselivsbransjen ved å slå sammen serverings-, alkohol-, og matloven til en næringslov for hotell- og restaurantnæringen. LO vil fortsette arbeidet for økt seriøsitet, bl.a. ved å gi reiselivet mulighet til å velge å kunne operere uten å måtte håndtere kontanter. Begrunnelse: Reiselivsnæringen er en næring i Norge som har et stort utviklingspotensial. Å være med og forme rammebetingelser for å hjelpe å få en seriøs reiselivsnæring i Norge er noe LO må jobbe for.

Forslag nr.: 307

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Tilføyelse under punkt om produksjon

Linje 355: Tilføyelse: ..satse på kompetanse og anstendige lønns og arbeidsforhold i hele verdikjeden.

Forslag nr.: 308

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Industrikraft

Forslag: 8448

Forslagsstiller: Vestfold

Industrikraft

Handlingsprogrammet – kapittel 2 – Å skape – underkapittel
Produksjon – side 21 – linje 469.

Tilleggsforslag

Industrikraft

LO vil at Stortinget setter av en viss mengde kraft til industri som er storforbrukere av kraft til konkurransedyktig pris. Som vilkår for å få kraftkontrakt stilles at krafta skal brukes til drift av navngitte bedrifter, at kraft skal stilles til rådighet for samfunnet i tørrår eller ved effektmangel og at det inngås forpliktende avtaler om energigjenvinning og energiøkonomisering. Ved opphør av drift faller kontraktene bort.

Begrunnelse:

Over hele landet er nøkkelbedrifter og lokalsamfunn avhengig av langsiktige industrikraftkontrakter, ikke minst med tanke på behovet

for nødvendige investeringer. De stortingsbestemte kraftkontraktene gikk ut 31.12. 2010.

Det er en felles oppfatning i industrien at dagens kraftbørs ikke trykker bedrift-ene. Det er ikke laget for langsiktige kraftavtaler, sikrer ikke at krafta blir brukt til industri og inneholder ingen samfunnsmessige krav.

Et lignende system er i bruk i Frankrike og er dermed godkjent innenfor EØS. Vi ser ingen som helst grunn til at Norge ikke kan gjøre det samme.

Forslag nr.: 342

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8443

Linje 352 Nytt avsnitt

Tilgang på kraft til stabile og forutsigbare priser er viktig for industriell utvikling. Energieffektivisering, økt kraftproduksjon og et forsterket linjenett er de viktigste tiltakene for å bedre tilgangen på kraft og sikre stabile priser. Norsk avhengighet av vannkraft gjør oss sårbare i år med lite nedbør. Kraftprodusentene må stimuleres til å modernisere og kontinuerlig oppgradere eksisterende anlegg. LO krever likeverdige nettariffer i regionalnettet og sentralnettet for store forbrukere. En omlegging til gjennomgående tariff for industrien, bør basere seg på den modellen som i dag gjelder for sentralnettet.

Begrunnelse: I avsnittet om produksjon er vi nødt til å ha med noe om energi og vasskraftproduksjon som er en viktig grunnpilar for all norsk produksjon både on- og offshore.

Forslag nr.: 364

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Endring i tekst punkt 2.9

Linje 374 til 383 endres til:

LO mener at Nordland VI bør åpnes for letevirksomhet og at det så snart som mulig igangsettes en konsekvensutredning av petroleumsaktivitet i Nordland VII og Troms II. LO forutsetter at letevirksomhet og eventuell utvinning fra funn må baseres på norsk verdensledende teknologi som ivaretar tungtveiende hensyn til miljø, sikkerhet og sameksistens med fiskeri og reiselivsnæringen.

For LO betyr en konsekvensutredning å fremskaffe et best mulig beslutningsgrunnlag for hvordan vi som samfunn best skal forvalte vårt samlede ressursgrunnlag fremover, ikke minst i sårbare

områder, der alle forhold frembrakt gjennom konsekvensutredninger må ligge til grunn for de konklusjoner som trekkes. Dette innebærer en videreføring av den kunnskapsbaserte og forutsigbare føre var politikken som har ført norsk oljevirkosomhet fram til vårt nåværende verdensledende nivå.

Forslag nr.: 371

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Konsekvensutredning

Nye kulepunkt etter linje 391:

- Sikre aktivitet og og verdiskapning fra petroleumsvirksomheten gjennom økt utvinning fra felt, utbygging av påviste ressurser og tildeling av nytt leteareal.
- Legge føre var prinsippet til grunn og stille strenge krav til miljø og sikkerhet.
- At Norge skal være fremst i verden i utvikling av karbonfangst og lagring.
- Stille strengere til oljeselskapene slik at mer av verdiskapningen blir igjen lokalt.
- Sette igang en konsekvensutredning av petroleumsvirksomhet i Nordland 6.
- Avvente ny kunnskap om områdene i Nordland 7 og Troms 2 i forbindelse med revidering av forvaltningsplanen for havområdene utenfor Lofoten og Barentshavet, før eventuell konsekvensutredning av disse områdene vurderes.
- Åpne for petroleumsfrie soner som ivaretar særskilt viktige områder av Lofoten, Vesterålen og Senja.

Forslag nr.: 191

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag : Ervervsloven

Linje 414

Gjeninnføre ervervsloven som gjorde det mulig å hindre lønnsomme bedrifter i å bli lagt ned ved å kreve tvangssalg.

Forslag nr.: 192

Forslagsstiller: 213 - Frank Toks, Norsk Arbeidsmandsforbund

Statlig mineralselskap

Nytt kulepunkt:

Jobbe for å etablere et statlig mineralselskap som skal ha som oppgave å forvaltede store verdiene som finnes på norsk territorium.

Forslag nr.: 304

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8509

Statlig eierskap

Fortsatt statlig eierskap i eksisterende og ny industri. Eierskapet bør være minimum 50%.

Forslag nr.: 7

Forslagsstiller: 289 - Ann-Kristin Nygård, Sogn og Fjordane

Opprettholde forslag 8577 "lik nettleige for hele landet"

Første kulepunkt: arbeide for en opprusting og modernisering av kraftverk og linjenettet, samt få innført lik nettleige for hele landet.

Forslag nr.: 78

Forslagsstiller: 187 - Barbro Tverfjell Auestad, Industri Energi

Arvesølvet

Ren fornybar energi skal være eit fortrinn for norsk industri. Rimelig kraft skal komme husholdninger, næring og industri til gode.

Forslag nr.: 92

Forslagsstiller: 292 - Alf Roar Slind, EL og IT Forbundet

Energiloven

LO vil arbeide aktivt for å få endret Energiloven slik at fri omsetning av kraft ikke lenger er mulig. Noe som betyr at politiske myndigheter snarest må se på dette med lovens innvirkning på kraftbalansen, strømprisen og strukturen i kraftbalansen.

Forslag nr.: 199

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag Kollektivtrafikk

Linje 440

Jobbe for at kollektivtrafikken drives i egenregi og ikke anbudsutsettes.

Forslag nr.: 230

Forslagsstiller: 278 - Wenche Jansen Tveitan, Telemark

Handlingsprogrammet opprettholder forslag 8435

Forslagsnummer: 8435

Forslagsstiller: Telemark

Samferdsel og kommunikasjon

LO skal arbeide for å kvalitetssikre anbudsregimet innen kollektivtransporten, men det må også gjelde taxi/tur- selskaper som legger inn anbud på skole, syke/handikap kjøring for kommuner og fylkeskommuner.

Begrunnelse:

Dagens ordning er sosial dumping for ansatte når det gjelder lønns og arbeidsforhold.

Useriøse arbeidsgivere betaler ikke skatt og avgifter slik at ansatte blir berørt med regress fra myndighetene men arbeidsgiver går fri. Selskapene bruker uføretrygda folk som blir presset til å arbeide utover lovlig beløpsgrense, og inntekten skyves frem i tid eller utbetales svart. Slike arbeidsgivere bruker også personer som går på streke medisiner eller har sykdommer som gjør at førerkortet er inndratt. Dette skaper et negativt bilde av bransjen både når det gjelder arbeidstakerne og de arbeidsgiverne som driver seriøst. Ikke minst er det en fare for passasjerene som er bruker og ikke kjenner til eller kan si fra om klanderverdige forhold.

Forslag nr.: 267

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8566

Linje 440 Nytt kulepunkt

At det bygges høyhastighetsbaner for både gods- og persontrafikk.

Begrunnelse: Det bør være et mål å få mer både gods- og persontrafikk over på bane. Vi klarer ikke det uten å utvikle høyhastighetsbaner med høy frekvens

Forslag nr.: 268

Forslagsstiller: 6 - Svein Raa Davidsen, EL og IT Forbundet

Endringsforslag til handlingsprogrammet, kapitel 2. Å skape

Tillegg:

LO-kongressen krever at kompetanseforskriften for energibransjen gjeninnføres og utvides til også å omfatte andre selskaper som bygger og driver livsviktig infrastruktur.

Forslag nr.: 302

Forslagsstiller: 291 - Bjørn Ytrestøyl, Møre og Romsdal

Gjenreise forslag nr: 8561

Kollektivtransport universelt utformet : nytt kulepunkt : LO vil kreve att all kollektivtransport blir universelt utformet , dvs. Tilgjengelig for alle.

Forslag nr.: 352

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8566

2.11 Infrastruktur

Linje 440 Nytt kulepunkt

At det bygges høyhastighetsbaner for både gods- og persontrafikk.

Begrunnelse: Det bør være et mål å få mer både gods- og persontrafikk over på bane. Vi klarer ikke det uten å utvikle høyhastighetsbaner med høy frekvens

Forslag nr.: 76

Forslagsstiller: 199 - Liv Runesdatter, Musikernes fellesorganisasjon

Opphavsrett - Endringsforslag til Dagsorden pkt 8 del 3 LOs

Handlingsprogram -styrking av opphavsretten

MFO vil ha inn følgende kulepunkt i linje 444:

LO vil Arbeide for at opphavsretten styrkes, slik at skapende og utøvende kunstneres inntekter sikres

Forslag nr.: 326

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Språkleg jamstelling

Tillegg til punkt 2.12.

'LO vil arbeida for likestilling mellom nynorsk og bokmål. Dette vil bety at alle skal kunna nytta si målform i arbeidslivet, at det blir god opplæring i begge målformer i skulen, og at mållova blir følgd i praksis. Nynorsk må også ha ein naturleg plass i LO og forbunda sine skriftlege framstillingar.

Begrunning: Sidan dette er dekket omlag på same måte i det eksisterande programmet ville det innebera eit linjeskifte frå LO om det nye handlingsprogrammet ikkje har i seg formuleringar om dette.

Forslag nr.: 361

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Verdensarv

Forslag om tillegg til linje 462 - ny setning i kulepunktet:

Det er spesielt viktig at LO løfter frem arbeiderbevegelsens betydning for verdensarvstatusen til industribyene Rjukan og Notodden i Telemark.

Begrunnelse:

Industribyene Rjukan og Notodden i Telemark, Norge, utgjør et fremragende eksempel på en banebrytende industrireisning og et vitnesbyrd om den samfunnsomveltning som fant sted i den vestlige verden ved inngangen til 1900-tallet. På denne tiden grep vitenskapelig og teknologisk fremgang og økonomiske og politiske faktorer inn i hverandre og skapte det som kalles den andre industrielle revolusjon.

De to byene ble skapt som et direkte svar på den vestlige verdens behov for kunstgjødsel til jordbruket. Målet var å forsyne verdenssamfunnet med et produkt som samtiden anså som nødvendig for sivilisasjonens fremtid.

LO Telemark og LO sentralt avholdt i 2016 en konferanse med tittel Fagbevegelsens plass i verdensarven. Tema var hvordan vi kan ta vare på arbeiderbevegelsens historie i dette konseptet, og hvordan fagbevegelsen kan engasjere seg i kulturminnearbeidet.

LOleder Gerd Kristiansen var i sin åpningstale tydelig på at fagbevegelsens betydning i verdensarven må synliggjøre og satses på.

Forslag nr.: 11

Forslagsstiller: 220 - Rolf Juul Ringdal, Norsk Lokomotivmannsforbund

Handlingsprogrammet

Nytt kulepunkt under LO vil:

Jobbe for å sikre at avtaleverket med ulike arbeidsgivermotparter forhindrer sosial dumping

Forslag nr.: 21

Forslagsstiller: 265 - Vidar Evje, Oslo

Tillegg til linje 525

Tillegg linje 525:

'som sympatistreik'

Linje 524-525 vil da lyde:

LO vil forsterke hovedavtalene og overenskomstenes betydning, de tillitsvalgtes rettigheter og sikre retten til arbeidskamp, som sympatistreik.

Forslag nr.: 43

Forslagsstiller: 154 - Ulf Madsen, Forbundet for Ledelse og Teknikk

Handlingsprogrammet

Opprettholder forslag 8849

Lo vil jobbe for at tilgjengelighetsteknologi ikke foringer arbeidstakernes balanse mellom arbeid og fritid

Forslag nr.: 145

Forslagsstiller: 207 - Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund

Gjenreise forslag 8618

Nytt kulepunkt linje 534:

-Tariff-feste retten til pensjon

Forslag nr.: 227

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Permitteringsregelverket

Forslag 8028 opprettholdes:

Arbeid i permitteringstiden skal ikke regnes med.

Permitteringslengden bør da forlenges tilsvarende den tiden man har vært i arbeid.

Begrunnelse:

Dette er en stor utfordring som Kongressen ikke kan avvise

Forslag nr.: 228

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Permitteringer

Forslag 8029 opprettholdes:

Det må inn i hovedavtales bestemmelser at når en blir permittert yter bedriften lønn i de perioder NAV og folketrygden ikke yter dagpenger.

Begrunnelse:

Vi har gode eksempler på dette ved at NAV nå ikke utbetaler dagpenger til "typisk" sesongindustri. Ta for eksempel ansatte innenfor asfaltbransjen der de blir permittert dersom bedriften ikke har sysselsetting om vinteren. De får ingen dagpenger fra NAV da de definerer de som sesongarbeidere. Det er flere og flere grupper som kommer inn under denne bestemmelsen eksempelvis Høyfjellshotell med lite belegg om sommeren.

Vi har også en stor bedrift i Midt-Telemark som alltid har hatt bort i mot hele styrken permittert i vintermånedene. Kan vi risikere at denne bedriften defineres som sesongbetont og at de ansatte sitter uten dagpenger i 2 – 3 mnd?

Forslag nr.: 295

Forslagsstiller: 257 - Inge Vidar Lone, Norsk Transportarbeiderforbund

Dagsorden pkt 8

Forslag 8621

Alle overtakelser av anbudskontrakter må få status som virksomhetsoverdragelse

Vi opprettholder forslag 8621

Forslag nr.: 334

Forslagsstiller: 207 - Janita Blomvik, Norsk Arbeidsmandsforbund

Gjenreise forslag 9445 som oversendelse til sekretariatet

Nedsette en arbeidsgruppe som skal fremlegge et forslag på hvordan vi kan ha felles organisering på arbeidssteder med flere tariffavtaler.

Dette gjelder servicearenaer som kjøpesenter, flyplasser o.l.

Forslag nr.: 335

Forslagsstiller: 184 - Terje Valskår, Industri Energi

Om arbeidsretten

Forslaget oversendes redaksjonskomiteen og foreslås tatt inn i punkt 3.1 fra linje 526 :

Det er en uheldig løsning at Arbeidsretten avgjør tariffvister med endelig virkning, og vil arbeide for en forbedring av Arbeidsrettens funksjon både gjennom en vurdering av arbeidsmetodikk og avgjørelser. Det må også vurderes om dommer og kjennelser kan ankes til Høyesterett på linje med lagmannsrettene sine avgjørelser.

Forslag nr.: 14

Forslagsstiller: 263 - Roy Pedersen, Oslo

Endringsforslag

Nytt forslag som erstatter dagens linje 571:

'Arbeide for at det kun skal være adgang til å leie inn vikar for en fast ansatt og at faste hele stillinger igjen må bli målet for arbeidslivspolitikken.'

Forslag nr.: 19

Forslagsstiller: 241 - Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Handlingsprogram

Linje 543, tillegg ny setning:

Det må lovbestemmes begrensninger for antall underleverandører i bygg- og anleggsbransjen.

Forslag nr.: 28

Forslagsstiller: 220 - Rolf Juul Ringdal, Norsk Lokomotivmannsforbund

Handlingsprogrammet

Nytt kulepunkt under LO vil:

Arbeide for faste ansettelser hos den reelle arbeidsgiveren

Forslag nr.: 68

Forslagsstiller: 200 - Anders Hovind, Musikernes fellesorganisasjon

Forslag fra MFO til dagsorden pkt. 8 del 3

Vi foreslår følgende tekst inn etter linje 554: Formidling av arbeidskraften til selvstendig næringsdrivende er i dag ikke

lovregulert. Omfanget av og praksis ved slik formidling tilsier at dette må være lovregulert og underlagt offentlig tilsyn.

Forslag nr.: 70

Forslagsstiller: 285 - Atle Rasmussen, Hordaland

Handlingsprogram

Linje 568 endres til 'Styrke allmenngjøringsinstituttet og fjerne beviskravet ved krav om allmenngjøring.'

Forslag nr.: 83

Forslagsstiller: 283 - Tove Elise Frøland, Rogaland

Opprettholde forslag 8730

Forslagnummer 8730

Linje 617, nytt punkt 1

Gå inn for å forby bemanningsbyråer

Begrunnelse: Arbeidsformidling skal være en offentlig oppgave. Vi kan bli kvitt svært mye sosial dumping ved et forbud mot disse byråene.

Forslag nr.: 181

Forslagsstiller: 14 - Sissel M Skoghaug, Fagforbundet

Forslagsnr. 8679, Handlingsprogrammet - 3. Å jobbe – 3.2. Arbeidsliv under press

Nytt avsnitt under «Arbeidsliv under press», linje 566:

Arbeidstakeres lønns- pensjons- og arbeidsvilkår settes under press der arbeidsgivere bytter arbeidsgiverforening for å unngå forpliktelser knyttet til tariffestede rettigheter. En slik tariffhopping har særlig vært begrunnet med å unngå pensjonsforpliktelser, men vil i tillegg medføre større grad av lokal lønnsdannelse. Arbeidsgiver får mer kontroll over lønnsdannelsen, noe som kan medføre at arbeidstakere ikke blir sikret samme lønnsutvikling som i arbeidslivet for øvrig. Dette er særlig problematisk knyttet til privatisering og konkurranseutsetting av offentlig finansierte tjenester.

Dersom utviklingen fortsetter vil arbeidsgiverorganisasjonenes konkurranse om å tilby arbeidsgivere billigst mulig tariffavtaler innenfor samme bransje føre til en nedadgående spiral som rammer

arbeidstakerne. En harmonisering av tariffavtaler innenfor samme bransje for å sikre at de dårligste avtalene styrkes, er nødvendig for å stoppe denne utviklingen.

Nytt kulepunkt linje 572:

- Arbeide for harmoniserte tariffavtaler innenfor samme bransje for å unngå tariffhopping.

Forslag nr.: 194

Forslagsstiller: 253 - Thomas Alexander N. Jørgensen, Norsk Transportarbeiderforbund

Opprettholde forslag 8700 med endringer

Tillegg linje 554 og utover:

LO vil jobbe for at arbeidsforholdene i produksjon og tjenesteyting ikke blir undergravd av uregulerte, ukontrollerbare virksomheter som opererer utenfor eller på kanten av norsk lovgivning, der de som jobber verken har fast ansettelse, regulerte arbeidstider eller muligheter til fagopplæring.

Forslag nr.: 200

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggspunkt - Bemanningsbransjen

Linje 572

Jobbe for forbud mot bemanningsbransjen. Inntil dette er gjennomført må innleie kun skje som vikariat for navngitte personer.

Forslag nr.: 207

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag - Arbeidstilsynet

Linje 572

Arbeidstilsynet må få håndheve bøter for brudd på Arbeidsmiljølovens bestemmelser for innleie og midlertidige ansettelser som gjør det ulønnsomt å bryte loven.

Forslag nr.: 218

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Virksomhetsoverdragelser

Forslag 8023 opprettholdes:

Styrke arbeidsmiljølovens bestemmelse som omfatter virksomhetsoverdragelse. AML §16-1 utvides til å gjelde selskapsoppkjøp, slik at selskapene ikke kan kjøpe opp leiekontrakter uten å overta de ansatte.

Begrunnelse:

I varehandelen har man opplevd at det i nedlagte butikker starter ny tilsvarende virksomhet uten at det blir definert som virksomhetsoverdragelse.

Vi kan ikke akseptere innstillingen Tiltres ikke

Forslag nr.: 231

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Leie ut arbeidskraft

Forslag 8034 opprettholdes:

Kun bedrifter med egen produksjon skal ha lov til å leie ut arbeidskraft.

Begrunnelse:

Dette vil gjøre en slutt på useriøsiteten i bemanningsbransjen, og være et middel i kampen mot sosial dumping og arbeidslivskriminalitet.

Forslag nr.: 250

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag - Arbeidsliv

Linje 572

Jobbe for at kollektiv søksmålsrett ved brudd på

innleiebestemmelser og midlertidige ansettelse gjeninnføres.

Jobbe for at bestemmelsen om solidaransvar utvides fra 3mnd til 12mnd.

Forslag nr.: 269

Forslagsstiller: 281 - Steffen Høiland, Rogaland

Gjenreiser Forslagsnummer: 8730

Linje 572 Nytt kulepunkt

Gå inn for å forby bemanningsbyråer.

Begrunnelse: Arbeidsformidling skal være en offentlig oppgave. Vi kan bli kvitt svært mye sosial dumping ved et forbud mot disse byråene.

Forslag nr.: 316

Forslagsstiller: 48 - Arnt Jostein Silseth, Fagforbundet

Forslag 8743

På linje 543 ny setning etter.....utviklingen.

LO mener ordinært arbeid skal utføres av fast ansatte i virksomheten.

Forslag nr.: 318

Forslagsstiller: 133 - Per Skau, Fellesforbundet

Forslag til dagsorden økt 8 del 3

Opprettholde forslagsnr. 8691

Tillegg linje 562, etter punktum:

Lov om allmenngjøring er et viktig virkemiddel mot sosial dumping, og må også gjøres gjeldende på Svalbard.

Forslag nr.: 322

Forslagsstiller: 254 - Nina Risinggård, Norsk Transportarbeiderforbund

Opprettholder forslag 8729 pkt 8.

Tillegg ta inn tidligere paragraf 26 i sysselsettingsloven inn i AML

Forslag nr.: 327

Forslagsstiller: 109 - Bjørn Sigurd Svingen, Fellesforbundet

Allmenngjøring også på Svalbard

Opprettholde forslagsnr. 8691

Tillegg linje 562, etter punktum:

Lov om allmenngjøring er et viktig virkemiddel mot sosial dumping, og må også gjøres gjeldende på Svalbard.

Forslag nr.: 336

Forslagsstiller: 286 - Mohamed Kallel, Hordaland

Handlingsprogram

Foreslår nytt kulepunkt i linje 572 som lyder følgende: Arbeidet for et forbud mot bemanningsbyråer. Arbeidsformidling og arbeidsmarkedstiltak skal gjøres av det offentlige.

Forslag nr.: 344

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Gjenreiser Forslagsnummer: 8730

Linje 572 Nytt kulepunkt

Gå inn for å forby bemanningsbyråer.

Begrunnelse: Arbeidsformidling skal være en offentlig oppgave. Vi kan bli kvitt svært mye sosial dumping ved et forbud mot disse byråene.

Forslag nr.: 370

Forslagsstiller: 228 - Ann Kristin Kvalø Sund, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund

Et arbeidsliv undr press

Linje 562 - 565

Kontrollatatenes ressurser, sanksjonsmuligheter og samarbeid på tvers av fagetaten må styrkes. Arbeidstilsynet må få økte ressurser og mulighet for uanmeldte tilsyn. Det offentlige må gå foran i arbeidet for et seriøst arbeidsliv. Det skal være nulltoleranse for sosial dumping i offentlige anskaffelser.

Linje 572

Arbeidstilsynet må styrkes med økte ressurser og utvidet mulighet for uanmeldte tilsyn

Forslag nr.: 9

Forslagsstiller: 240 - Bjørn Halvorsen, Norsk Tjenestemannslag

Handlingsprogrammet

Linje 599, tillegg: Sysselsettingen blant personer med nedsatt funksjonsevne er langt lavere enn i befolkningen for øvrig. Sysselsettingsgraden øker markant med utdanningsnivå blant personer med nedsatt funksjonsevne. Personer med nedsatt funksjonsevne besitter en kompetanse vi ikke har råd til å ikke benytte oss av i tiden som kommer. Støtteordninger som for eksempel tilpasningstilskudd til bedrifter må økes og komme flere til gode. Personer med nedsatt funksjonsevne må få støtte til femårig høyere utdanning. LO vil være en pådriver i arbeidet for et universelt utformet samfunn.

Forslag nr.: 24

Forslagsstiller: 5 - Monica Derbakk, EL og IT Forbundet

3.3 Arbeidsmiljø

Et godt arbeidsmiljø er en viktig forutsetning for et arbeidsliv med plass til alle, og hvor de ansattes helse, miljø og sikkerhet ivaretas gjennom medbestemmelse, godt utviklet partssamarbeid, sterkt lov- og avtaleverk og trygge rammevilkår. Arbeidsplasser med høy grad av tillit, samarbeid i organisasjonen, rettferdig ledelse og positive utfordringer i jobben, fungerer som beskyttende faktorer mot uhelse. Felles arbeidsspråk, der norsk er førstevalget, er viktig for å bygge god sikkerhetskultur på arbeidsplassen.. Lov- og regelverk må være utformet slik at det ikke lar seg gjøre å tolke seg vekk fra arbeidsmiljøkrav og sikre at ny teknologi ikke brukes til å overvåke ansatte. Kontroll og overvåking på arbeidsplassen utfordrer personvernet, skaper stress og svekker arbeidstakernes innflytelse. Lov- og avtaleverk må styrkes for å sikre den enkelte arbeidstakers personlige integritet på arbeidsplassen. Ansattes og tillitsvalgtes rettigheter ved utsetting av virksomhet på oppdrag må styrkes. Verneombud og arbeidsmiljøutvalgsmedlemmer må få tilbud om årlig faglig oppdatering. Det må etableres en offentlig godkjenningsordning for kurstilbydere i HMS. Ordningen med regionale verneombud bør løpende vurderes innført i bransjer der det er hensiktsmessig. Arbeidstakernes yringsfrihet må bli reell, slik at ansatte kan ytre seg om forhold på arbeidsplassen og faglige spørsmål som det er viktig for samfunnet å få kunnskap om. Varslingsreglene må styrkes for å verne arbeidstakerne mot gjengjeldelse etter varslings.

Avtalen om et mer inkluderende arbeidsliv (IA-avtalen), er et viktig virkemiddel for et godt helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid. Godt HMS-arbeid må bygge på forskning på helsemessige risikofaktorer, som for eksempel vold og trusler om vold, mobbing og seksuell trakassering.

I det forebyggende og systematiske arbeidet er bedriftshelsetjenesten en viktig bidragsyter. Alle skader og sykdommer som skyldes arbeid skal gi rett til yrkesskadeerstatning.

LO vil:

- Styrke bestemmelsene i arbeidsmiljøloven og annet aktuelt lovverk. Arbeidsmiljøloven må omfatte alle arbeidstakere med mindre de er dekket av annet likeverdig lovverk.
- Styrke de tillitsvalgtes opplæring i håndtering av vold trusler, mobbing og seksuell trakassering på arbeidsplassen.
- Videreutvikle IA-avtalen i samarbeid med myndighetene og arbeidslivets øvrige parter.
- Styrke kontrollatatenes ressurser og sanksjonsmuligheter.

Forslag nr.: 80

Forslagsstiller: 282 - Cathrine Hauff Nordvall, Rogaland

Opprettholde forslag 8789

Forslagsnummer 8789, linje 642, nytt punkt 1

Styrke verneombudenes og tillitsvalgtes rolle gjennom en frikjøpsordning fra arbeidsgiver

Verneombudene og de tillitsvalgte må få tid til å utføre jobben sin og holde seg oppdatert. Retten til å ta fri for å gjøre jobben som verneombud og tillitsvalgt blir for lite brukt. Et frikjøp fra arbeidsgiver vil også øke statusen til vervene.

Forslag nr.: 155

Forslagsstiller: 209 - Arne Presterud, Norsk Arbeidsmandsforbund

Opprettholde forslag 8781

Nytt kulepunkt linje 606

HMS må bli et krav i offentlige anbud og kontrakter

Forslag nr.: 206

Forslagsstiller: 190 - Arild Berntsen, Industri Energi

Gjenreiser forslags nr 8791

Forslag:

LO krever at AML skal gjøres gjeldende for oljearbeiderne på flerbruksfartøy, med Petroleumstilsynet som tilsynsmyndighet.

Forslag nr.: 209

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Yrkesfag

Forslag 8010 opprettholdes:

Særlig innen yrkesfag må den praktiske delen styrkes. Særlig må teorien gjøres mer yrkesrettet.

Begrunnelse:

Innstillingen er Tiltres ikke. Kongressen kan ikke avvise denne problemstillingen.

Forslag nr.: 217

Forslagsstiller: 135 - Hege Skulstad Espe, Fellesforbundet

Forslag til dagsorden pkt.8 del 3 LOs handlingsprogram. 3.3

Arbeidsmiljø

Ny tekst linje 594

Seksuell trakassering er et alvorlig problem i arbeidslivet. Arbeidet mot seksuell trakassering må inn i HMS-arbeidet på en langt mer systematisk måte enn i dag, blant annet som en del av aktuelle bransjeprogrammer og element i virksomhetenes risikovurdering for å forebygge skade og sykdom.

Forslag nr.: 12

Forslagsstiller: 264 - Natalia Zubillaga, Oslo

Redusert arbeidstid

Linje 617, 618 og 619 strykes og erstattes av: 'LO vil derfor stille krav om en gradvis reduksjon av arbeidstiden i tariffoppgjør til 6-timersdagen/30 timers uke er oppnådd'

Forslag nr.: 61

Forslagsstiller: 208 - Jhonny Morten Bakken, Norsk Arbeidsmandsforbund

Gjenreise forslagnummer 8850

Eksisterende tekst forskyves, og tekst fra linje 608 erstattes med: Normalarbeidsdagen er under stadig angrep, og skillet mellom arbeid og fritid blir mer og mer uklart. Begreper som fleksibilitet og tilgjengelighet brukes av sterke markedsaktører som ønsker størst mulig styringsrett over arbeidstakerne som ressurs. Skillet mellom arbeidstid og fritid skal være klart definert. Kampen om fritida er kampen om et fullverdig arbeidsliv.

Begrunnelse:

Presisering av teksten

Forslag nr.: 229

Forslagsstiller: 241 - Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Redusert arbeidstid

Linje 615-619 strykes og erstattes med følgende:
Redusert arbeidstid må bli et kollektivt gode gjennom tariffavtalene. Lavtlønte må få økt kjøpekraft og ingen skal gå ned i lønn.
LO går inn for en gradvis reduksjon av arbeidstiden inntil 6-timers dag/30 timers uke er nådd.

Forslag nr.: 237

Forslagsstiller: 53 - Line Tollefsen, Fagforbundet

Handlingsprogrammet

Reiser forslag 8840 på nytt

Forslagsstiller: Fagforbundet

Linje 630: Slettes etter komma.

Teksten : Sikre at retten til hele stillinger blir reell for alle arbeidstakere - beholdes og forsterkes i annet forslag 8844 fra Fagforbundet.

Begrunnelse:

Det har vært gjennomført forsøk med 6-timerdagen over flere år. Fagforbundet mener det er hentet nok erfaringer til å jobbe videre med arbeidstidsspørsmålet uten å gå veien om flere forsøk.

Forslag nr.: 241

Forslagsstiller: 60 - Mats Monsen, Fagforbundet

Erstatte kulepunkt linje 630 med forslag 8844

- Sikre retten til hele stillinger for alle gjennom lovfesting

Forslag nr.: 260

Forslagsstiller: 53 - Line Tollefsen, Fagforbundet

Handlingsprogrammet

Reiser forslag 8860 på nytt

Forslagsstiller: Fagforbundet

På linje 615-617

Etter ..... ”opnådd pensjonsalder”:

Når det gjelder arbeidstidsreformer og arbeidstid, for eksempel 6-timersdag, vil LO legge en plan for hvordan slike reformer kan innføres. Planen må ha et helhetlig perspektiv og bygge på erfaringer LO har fra nasjonale og internasjonale forsøk. Resten av linje 617-619 slettes.

Begrunnelse:

En arbeidstidsreduksjon med full lønnskompensasjon er en reform som setter livskvalitet foran forbrukervekst. En arbeidstidsreduksjon vil være solidarisk og bidra til at flere som i dag står utenfor arbeidslivet vil kunne få en mulighet til å bidra. En av utfordringene

flere sliter med er muligheten for en hel stilling. En arbeidstidsreduksjon kan være et av tiltakene.

Forslag nr.: 262

Forslagsstiller: 66 - Kurt Rønning, Fagforbundet

Opprettholde Forslagsnummer 8846

På linje 625:

LO mener alle skal ha rett til hel stilling og fast ansettelse.

Deltidsansatte skal ansettes i stillingsstørrelse tilsvarende det de har arbeidet de siste tolv månedene.

Normalarbeidsdagen fra kl 07.00 - 17.00 må opprettholdes.

Forslag nr.: 266

Forslagsstiller: 9 - Markus Hansen, EL og IT Forbundet

Tilleggsforslag - Arbeidstid

Linje 632

Jobbe for at bestemmelsene om arbeidstid i arbeidsmiljøloven tilbakeføres slik de var før Solbergregjeringens endringer. Unntak fra AMLs arbeidstidsbestemmelser kan bare gis av part med landsomfattende tariffavtale, samt godkjenning sentralt.

Forslag nr.: 298

Forslagsstiller: 173 - Kenneth Mørk, Handel og Kontor i Norge

Opprettholde forslag 9577, "søndagen- en annerledes dag" oversendes redaksjonskomiteen

Hk mener søndagen har en egen verdi og vil bevare den som en annerledes dag. Dette utfordres av aktører som ønsker stadig mer liberalisering av åpnings- og arbeidstider. Den blåblått regjeringen fremmet forslag om en generell adgang til søndagsåpne butikker, men møtte bred motstand og måtte skrinlegge forslaget.

I Norge har vi allerede noen av Europas lengste åpningstider. Samtidig er de varehandelsansatte unntatt arbeidsmiljølovens bestemmelser om natt-, snø- og helgedagsarbeid. Kjøpesentrene og de store kjedene dikterer åpningstider og arbeidstider i mye større grad enn tidligere, og de ansatte tvinges til å jobbe stadig senere kvelder. I

I januar 2016 foreslo arbeidstidsavtale en såkalt utvidet frivillighetsadgang for de ansatte å arbeide på søndager. Realiteten er at de ansatte vil oppleve økt press fra arbeidsgiver, og sier ja til å jobbe flere søndager i frykt for å miste fremtidige vakter. Nå har

regjeringen oppnevnt et utvalg som skal utrede spørsmålet om søndagsåpne butikker frem mot høsten 2017. Dette vil bety en mer faktaorientert og kunnskapsbasert tilnærming til spørsmålet, noe HK lenge har etterlyst. HK vil verne om annerledesheten og samtidig sikre arbeidsplassene i handelsnæringen gjennom en helhetlig politikk for Norges største sysselsetter i privat sektor.

HK krever:

- At søndag fortsatt skal være felles fridag
- At de ansatte i varehandelen skal inn under arbeidsmiljølovens bestemmelser om vern mot natt- og søn- og helgedagsarbeid
- Bedre håndheving og strengere sanksjoner for brudd på loven om helligdagsfred
- Jobbe motytterligere søndagsåpning av butikker

Forslag nr.: 357

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Heltid

Forslag 8835 opprettholdes:
forskjellige skiftordninger.

Begrunnelse:

I Telemark har vi lang erfaring med skiftordninger der det jobber både kvinner og menn.

Alle jobber heltid, men med mulighet for redusert stilling som lovverket gir åpning for.

LO Telemark mener dette vil løse deltidsproblematikken og redusere sykefravær.

Forslag nr.: 31

Forslagsstiller: 241 - Ellen Dalen, Norsk Tjenestemannslag

Handlingsprogram

linje 660, tillegg ny setning:

Vurdering av universitets- og høyskoleutdanningenes faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må gjøres i samsvar med faglige vurderinger og samfunnets behov, og ikke underordnes kommersielle hensyn.

Forslag nr.: 40

Forslagsstiller: 5 - Monica Derbakk, EL og IT Forbundet

Fagutdanning

Det viktigste prinsippet i norsk utdanningspolitikk må være at alle mennesker sikres samme muligheter, uavhengig av status og bakgrunn.

Frafallet i videregående utdanning er for høyt. Løsningen er ikke å opprette mange private alternativer utenfor de demokratiske og partssammensatte arenaene som behandler behov og etterspørsel. Løsningen er å styrke den offentlige skolen med nok ressurser, både på den tekniske siden og med kvalifiserte og engasjerte lærere.

Rådgivertjenesten både i ungdomsskole, videregående skole og for voksne, må styrkes betraktelig. Det er viktig for at de som skal velge yrke og utdanning får god veiledning om mulighetene som finnes, gjerne utradisjonelle valg, og gode råd på veien i deres livslange læring.

Utdanning er en av de viktigste forutsetningene for å utvikle vårt demokrati. Demokratiske ideer må holdes levende og det må tilrettelegges for arenaer hvor alle kan delta i demokratiske prosesser. Skolen og næringslivet må være en slik arena, i samarbeid med partene i det lokale arbeidslivet. Elever og lærlinger må derfor få reell medbestemmelse, innflytelse og ansvar for eget læringsarbeid. Å øke befolkningens digitale kompetanse er en viktig del for å utvikle og øke deltakelsen i demokratiet, slik at en unngår framveksten av et nytt klasseskille i samfunnsdeltakelsen.

Et godt trepartssamarbeid er avgjørende for utviklingen av fag- og yrkesutdanning. Lokalt er et slikt samarbeid nøkkelen til å lykkes med lokale læreplaner, samarbeid med skole og næringsliv og gjennomføring av sluttvurderinger med høy kvalitet. De sentrale parter må prioritere arbeidet i faglige råd og SRY, og ha fokus på å utvikle læreplaner og utdanningsstrukturer som er i samsvar med arbeidslivets behov for kompetanse, og den teknologiske og organisatoriske utvikling. Partene må få en større og avgjørende innflytelse på det faglige innholdet i læreplanene.

Opplæringskontorene er viktige for å sikre dimensjonering og kvalitet i fagopplæringen. Det er imidlertid et demokratisk underskudd i styringen av kontorene. Arbeidstakerparten er klart underrepresentert og må gis representasjon og paritet. Opplæringen av instruktører må styrkes. Alle fagarbeidere, med få unntak, driver med opplæring av lærlinger og må gis faglig oppdatering og instruktøropplæring.

Deltakere i prøvenemnder må få opplæring i vurderingskompetanse, fylkeskommunene må oppfylle sin plikt til å gi dette. Fagprøven i sin nåværende form er under sterkt press fra mange kanter. Det vil

også være viktig i framtida at det er partssamarbeidet som er den bærende bjelken i gjennomføring av fagprøver. Bruk av prøvestasjoner for avleggelse av fagprøver undergraver fagprøvens status og integritet.

Norge trenger flere lærlingeplasser. Framskrivinger viser at vi kommer til å ha et underskudd på 130 000 fagarbeidere i 2030. Myndighetene, og alle partene i arbeidslivet, har undertegnet en samfunnskontrakt for å øke antallet lærlingeplasser med 20 prosent. Dette er ikke nok! Myndighetene må bevilge mer ressurser og i samarbeid med partene gjennomføre tiltak som er mer effektive enn fagre ord. Det er 9000 ungdommer som ikke får læreplass hvert år, mange av disse mister troen på en yrkeskarriere. Andre får tilbud om å erstatte 2 år i lære med ett år i skole, og så ta et fagbrev.

Det er et behov for at flere får anledning til å bli fagarbeidere og det kan finnes flere veier mot dette målet. Vi er sterkt bekymret over at fag og yrkesopplæringen blir presset fra mange kanter med ønsker om enklere og raskere veier til fag og svennebrev. Vi er ikke villig til å kompromisere på kvalitet og innhold i det faglige, og nivå og status til et fag- svennebrev. Modulstrukturering av lærefag frem til fagbrev, økning i antall fagbrev etter VG3 i skole, og nå fagbrev på jobb er eksempler på dette.

Fagutdanning og fagbrev må likestilles med studieforberedende og gi rett til å starte på videre utdanning, uten tilleggskurs.

Fagutdanningsveien må likestilles med den akademiske veien, slik at en kan bygge på utdanningen med nye fag. Rettigheten fram til et fagbrev må derfor utvides til flere fagbrev. Videre må tilskuddordningen for voksne lærlinger likestilles med ordinære lærlinger. Inngang til tekniske studier må tilpasses slik at yrkesfaglige linjer blir likeverdig med allmennfag.

Norge innførte «Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring» (NKR) i 2011. NKR er blitt et system som holder enkelte utdanningsnivå og statusen til videregående opplæring nede, og kan ikke bli et system for livslang læring med den innretningen det har. Både fagskole og yrkesutdanning må kunne plasseres på flere nivåer og ikke låses til ett nivå.

NKR gjengir det norske utdanningssystemet i stedet for å vise hvilke kompetanser den enkelte har oppnådd. NKR må endres slik at det blir reelle læringsutbyttebeskrivelser i henhold til beskrivelsene i EQF og NKR, og at innplasseringer blir i henhold til kompetanser og ikke utdanningsinstitusjoner.

Norge står overfor en enorm utfordring med å ha nok fagarbeidere i framtida, og den teknologiske utviklingen på alle områder gjør at vi også må ha fullt fokus på EVU. Flerfaglighet vil tvinge seg fram på

mange områder. Viktigheten av å være faglig oppdatert og at mulighetene til å gå videre til lengre utdanning eller videreutdanne seg innen eget fagområde, må være reell. Da må vi ha på plass nødvendige finansieringsordninger og et taktskifte i tilbudene innen EVU må skje snarest.

Forslag nr.: 48

Forslagsstiller: 242 - Carl Marius Michelsen, Norsk Tjenestemannslag

Opprettholde forslag 8907

Linje 693-694

Stryk: 'som følge av økt innvandring'

Forslag nr.: 72

Forslagsstiller: 271 - Camilla Skarvang Karlsen, Hedmark

Nytt kulepunkt linje 713

Lovfeste retten til læreplass for de som har fullført og bestått videregående skole.

Forslag nr.: 81

Forslagsstiller: 245 - Sahar Azari, Norsk Tjenestemannslag

Knytte studiestøtte til 2 G

Tillegg linje 660 etter 'knyttes til' to ganger....

Forslag nr.: 108

Forslagsstiller: 276 - Lene-Britt Johannesen, Vestfold

Studiestøtten

Opprettholde forslag nr 8958. Studiestøtten. Handlingsprogrammet-kapittel 3-å jobbe-underkapittel kompetanse-side26-linje 709.

Tilleggsforslag. LO vil arbeide for at Studiestøtten må økes til

1,5ganger grunnbeløpet i folketrygden og utbetales over 11 med.

Forslag nr.: 118

Forslagsstiller: 148 - Ingunn Strand Johansen, Fellesorganisasjonen

Opprettholdelse av forslag 8876 endre hele kapittel 3,5

Forslagsnummer: 8876

Forslagsstiller: Fellesorganisasjonen (FO)

Linje 637-712 erstatter hele punkt 3.5

Riktig kompetanse og gode kunnskaper i alle ledd er et viktig konkurransefortrinn for norsk næringsliv, og det sikrer kvalitet på produkter og tjenester både i privat og offentlig sektor. Lik rett til utdanning, og livslang læring er viktige bærebjelker for å sikre dette. Hele arbeidslivet er og skal fortsatt være preget av kunnskapsarbeidsplasser. Vi kan ikke tillate at det utvikles et nytt sjikt av lavkompetansejobber i arbeidslivet som følge av økt innvandring. Forholdene må legges til rette for å kunne benytte utenlandske

arbeidstakeres utdanning og arbeidserfaring, og nye innbyggere i Norge må få tilbud om kompetanseutviklende tiltak. Skal virksomhetene klare framtidens omstillinger er de avhengige av at spesielt ansatte med kort utdanning gis bedre vilkår for læring, etter og videreutdanning. Fagutdanning må bli en mer attraktiv karrierevei og voksne skal kunne

avlegge fagprøve. Dette gir ikke bare en samfunnsøkonomisk gevinst, men er også et middel for likestilling. Både de største styrkene og utfordringene i kompetansesystemet ligger i arbeidslivet. Universitets- og høyskoleutdanningens faglige innhold, kvalitet, omfang og lengde må samsvare med samfunnets behov. I et usikkert og omskiftelig

arbeidsmarked blir en rett til karriereveiledning stadig viktigere for alle.

Godt samarbeid og et seriøst arbeid med medbestemmelse på arbeidsplassene fremmer gode vilkår for læring i arbeidslivet. De tillitsvalgte er nøkkelpersoner i virksomhetenes arbeid med kompetanse. Sentralt i kompetanseutviklingsarbeidet i virksomhetene kan de tillitsvalgte gi nødvendige og nyskapende innspill til arbeidsgiver. Her er kompetanseplaner et godt verktøy. Gjennom godt tillitsvalgtarbeid kan LO nå målet om en bedre fordeling av mulighetene for etter- og videreutdanning.

LO og forbundene må bidra til et konstruktivt og målrettet samarbeid med utdanningsinstitusjonene for å sikre relevant kompetansetilgang og for å sikre kompetanse i et framtidig digitalisert arbeidsliv. De fleste jobber vil i framtiden kreve digital kompetanse. LO må arbeide offensivt for å sikre medlemmene muligheter til å opparbeide relevant kompetanse i møtet med det digitale i arbeidslivet.

LO vil:

- at alle arbeidstakere skal ha rett til etter- og videreutdanning innenfor økonomiske rammer som gir den enkelte reell mulighet til å delta.
- at kompetanse opparbeidet i arbeidslivet skal kunne dokumenteres og sidestilles med tilsvarende formell kompetanse fra det offentlige utdanningssystemet.
- arbeide for god tilrettelegging av mulighetene for voksenopplæring og det å ta fagbrev på jobb.
- at relevant videreutdanning skal gi uttelling i form av høyere lønn.

Forslag nr.: 124

Forslagsstiller: 285 - Atle Rasmussen, Hordaland

Handlingsprogrammet

Nytt kulepunkt på linje 713: 'At fylkeskommunene får myndighet til å regulere elevtallet i private videregående skoler.'

Forslag nr.: 127

Forslagsstiller: 285 - Atle Rasmussen, Hordaland

Handlingsprogram

Ny setning på linje 677 etter 'må få lærlingplass.' 'Dimensjonering i videregående skole må i større grad ta hensyn til muligheten for å få lærlingplass.'

Forslag nr.: 141

Forslagsstiller: 198 - Michal Jan Warecki, Industri Energi

Ingen skolepengar

Linje 683: Legge til ny setning 'Ingen skolepenger eller søknadsgebyr skal innføres ved norske offentlige utdanningsinstitusjoner.' etter 'Studiefinansieringen må sikre lik rett til utdanning, bygge opp om heltidsstudenten, og knyttes til grunnbeløpet i Folketrygden.'

Forslag nr.: 146

Forslagsstiller: 62 - Iren-Mari Luther, Fagforbundet

oppretholde forslag 8598- helhetlig skoledag

nytt kulepunkt på linje 709: Arbeide for en helhetlig skoledag, med måltid, leksehjelp og fysisk aktivitet

Forslag nr.: 176

Forslagsstiller: 294 - Heidi Olsen, Sør-Trøndelag

Opprettholder forslag 8927

Linje 713: LO må sørge for at rett til læreplass lovfestes for å sikre at flere elever på yrkesfag får fullført sin videregående opplæring. Det må stilles krav om at bedrifter som benyttes ved offentlige anbud gir tilbud om læreplass.

Forslag nr.: 212

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Opplæringskontor

Forslag 8011 opprettholdes:

LO vil arbeide for at representanter for arbeidstakerorganisasjonene må få fullverdig styrerepresentasjon i opplæringskontorenes styrer.

Begrunnelse:

LO ser i dag at opplæringskontorene utfører vesentlige oppgaver innen rekruttering, formidling og opplæring av lærlinger.

Opplæringskontorene mangler i dag et regelverk som sikrer lærlingen grunnleggende rettigheter og arbeidstakersiden innflytelse. Et slikt regelverk må utvikles. Slik opplæringskontorene i mange tilfeller operer i dag er de nærmest blitt et integrert ledd i både opplæring og kvalitetssikring. Da tar de rollen til både fylkeskommunen og skolen uten at arbeidstakersiden er representert slik de ellers er i trepartssamarbeidet innen fag og yrkesopplæring. LO mener myndighetene og partene i arbeidslivet nå må gjennomgå opplæringskontorenes oppgaver og organisering med sikte på å styrke lærlingenes rettigheter og arbeidstakerorganisasjonenes deltakelse spesielt. Innstillingen Tiltres ikke kan ikke akseptere

Forslag nr.: 311

Forslagsstiller: 125 - Atle K. Tranøy, Fellesforbundet

Tilføyelse under Læring og kompetanse

3.5. Læring og kompetanse.

- Linje 690, Tilføyelse: ..kunnskap om arbeidslivet og dets organisering gjennom at dette blir innarbeidet som en del av pensum.

Forslag nr.: 321

Forslagsstiller: 46 - Anne Kristin Førde, Fagforbundet

Handlingsprogrammet kap. 3.5 Læring og kompetanse . Tillegg til linje 690

LO vil arbeide for likestilling mellom nynorsk og bokmål. Dette innebærer at alle skal kunne bruke si målform i arbeidslivet, att det blir god opplæring i begge målformer i skolen, og at mållova følges i praksis.

Forslag nr.: 349

Forslagsstiller: 198 - Michal Jan Warecki, Industri Energi

Helårig studiestøtte

Linje 663, legg til setning: Studenter med barn skal få helårig studiestøtte.

Forslag nr.: 358

Forslagsstiller: 277 - Alexander Lien, Telemark

Private skoler

Forslag 8965 opprettholdes:

Private skoler med alternativ pedagogikk som opprettes som en protest mot politiske vedtak om å legge ned skoler, gis ikke statsstøtte.

Begynnelse:

Mange kommuner sliter med at det godkjennes Montessori-skoler der kommune- eller bystyret har vedtatt å legge ned skolen. Dette må LO ha en holdning til

Forslag nr.: 53

Forslagsstiller: 161 - Christopher Beckham, Handel og Kontor i Norge

3.6 Likestilling og likelønn

Ny linje 741, endring: foreldrepengeordningen må sikre hver av foreldrene minst 40% av permisjonstiden og selvstendig opptjeningsrett.

Forslag nr.: 94

Forslagsstiller: 293 - Astrid Reistad, Sør-Trøndelag

opprettholde forslag 8996.

linje 744

nytt kulepunkt.

- At begge foreldre fullt ut gis selvstendige foreldrepenge rettighet

begrunnelse:

Dette vil sikre den reelle muligheten til foreldrepermisjon for begge foreldre. I dag er det en forutsetning at begge foreldre har vært i arbeid i 6 av de siste 10 månedene.

Forslag nr.: 5

Forslagsstiller: 115 - Fredrik Larsson, Fellesforbundet

Forslagsnummer: 9040

Linje 813, tillegg:

14.5. Forslag reist til dagsordens pkt. 9: Hovedavtalene

Ingen forslag ble reist til dagsordens pkt. 9: Hovedavtalene

